5. EU's eksterne forbindelser

5.1. Politikker for eksterne forbindelser 3
5.1.1. Fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik 3
5.1.2. Den fælles sikkerheds- og forsvarspolitik 10
5.2. Eksterne handelsforbindelser 18
5.2.1. Den Europæiske Union og dens handelspartnere 18
5.2.2. Den Europæiske Union og Verdenshandelsorganisationen 23
5.2.3. Handelsordninger for udviklingslande 28
5.3. Udviklingspolitik 33
5.3.1. Generelt overblik over udviklingspolitikken 33
5.3.2. Humanitær bistand 39
5.4. Humanitær bistand og demokrati 45
5.4.1. Menneskerettigheder 45
5.4.2. Demokratifremme og valgobservation 52
5.5. EU's udvidelse og naboskabspolitikken 57
5.5.1. Udvidelsen af Unionen 57
5.5.2. Vestbalkan 64
5.5.3. Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde (EØS), Schweiz og Norden 70
5.5.4. Det Forenede Kongerige 78
5.5.5. Den europæiske naboskabspolitik 82
5.5.6. Tre nabolande i Det Østlige Partnerskab: Ukraine, Moldova og Belarus 87
5.5.7. Tre nabolande i Det Østlige Partnerskab: Sydkaukasus 112
5.5.8. De sydlige partnere 121
5.6. Forbindelser med lande ud over de nærmeste naboer 133
5.6.1. De transatlantiske forbindelser: USA og Canada 133
5.6.2. Latinamerika og Caribien 139

5.6.3. Rusland.....145
5.6.4. Centralasien.....157
5.6.5. Golfstaterne, Iran, Irak og Yemen.....170
5.6.6. Afrika.....179
5.6.7. Sydasien.....186
5.6.8. Østasien.....202
5.6.9. Sydøstasien.....217
5.6.10. Stillehavsområdet.....236

5.1. POLITIKKER FOR EKSTERNE FORBINDELSER

5.1.1. FÆLLES UDENRIGS- OG SIKKERHEDSPOLITIK

Dette faktablad forklarer EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik (FUSP), herunder dens retsgrundlag, vigtigste principper, mål, centrale beslutningstagere og procedurer og de vigtigste aktuelle spørgsmål. Det beskriver også Europa-Parlamentets rolle og dets seneste holdninger til FUSP og går i detaljen med, hvordan Parlamentet er inddraget i og har indflydelse på dette politikområde og dets relaterede beslutninger.

RETSGRUNDLAG

— Traktaten om Den Europæiske Union (TEU), hvor artikel 21-46 fastsætter det konsoliderede retsgrundlag for FUSP.

— Traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF), hvor artikel 205-222 og artikel 346-347 supplerer TEU ved at danne grundlag for EU's samlede optræden udadtil.

MÅLSÆTNINGER

FUSP er rammen for EU's arbejde hen imod fælles udenrigspolitiske mål og principper. Målsætningerne for FUSP er:

— at bevare den globale fred

— at styrke den internationale sikkerhed og

— at fremme det internationale samarbejde og demokratiet, retsstaten og overholdelse af menneskerettighederne og de grundlæggende frihedsrettigheder.

Disse målsætninger understøttes af principper, der var en inspirationskilde for EU's egen oprettelse: demokrati, retsstatsprincippet, menneskerettighedernes og de grundlæggende frihedsrettigheders universalitet og udelelighed, respekt for den menneskelige værdighed, principperne om lighed og solidaritet samt respekt for grundsætningerne i De Forenede Nationers (FN's) pagt og folkeretten. EU udvikler forbindelser og opbygger partnerskaber med ikke-EU-lande og med internationale, regionale eller globale organisationer, som EU har disse principper til fælles med.

HVAD ER FUSP?

A. Udviklingen i årenes løb

FUSP blev oprettet i 1993 som EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik. I årenes løb har den udviklet sig gennem en række traktatændringer såsom Amsterdamtraktaten, Nicetraktaten og Lissabontraktaten. Gradvist førte disse ændringer til skabelsen af posten som Unionens højtstående repræsentant for udenrigsanliggender og sikkerhedspolitik og Tjenesten for EU's Optræden Udadtil (EU-Udenrigstjenesten).

B. Beslutningstagning og nøgleaktører

Rådet for Udenrigsanliggender (Udenrigsrådet) er det primære beslutningstagende organ, som udvikler og gennemfører FUSP under vejledning af Det Europæiske Råd. Udenrigsrådets arbejde omfatter såvel strategisk planlægning som at træffe retlige beslutninger og fastsætte sanktioner angående internationalt samarbejde og fred og sikkerhed. Udenrigsrådet består af Unionens højtstående repræsentant for udenrigsanliggender og sikkerhedspolitik og EU-landenes udenrigsministre.

Den højtstående repræsentant fører EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik, leder Udenrigsrådet, leder Det Europæiske Forsvarsagentur og EU's Institut for Sikkerhedsstudier og bistås af EU-Udenrigstjenesten. I 2024 sendte Europa-Kommissionens formand en opgavebeskrivelse til den højtstående repræsentant, der omfattede tre primære ansvarsområder, med henblik på at styrke EU's politiske reaktion:

— styrkelse af Europas sikkerhed og forsvar,

— udvikling af en mere strategisk tilgang til vores nabolande og partnerskaber og

— sikring af en moderne og fælles udenrigspolitik.

Rådet gennemfører FUSP ved at fastlægge de generelle retningslinjer og ved at vedtage afgørelser og holdninger og de ledsageforanstaltninger, der gennemfører disse afgørelser. De kan alle være af geografisk eller tematisk karakter.

Selv om traktaterne giver mulighed for begrænset anvendelse af afstemning med kvalificeret flertal på visse områder, træffes afgørelser om FUSP for det meste med enstemmighed, hvilket kræver, at alle EU-lande er enige. EU-landene er bundet af gensidig solidaritet og systematisk koordinering i forbindelse med gennemførelsen af deres udenrigspolitik. Hvis Rådet eller Det Europæiske Råd ikke kan nå til enighed om

forslag fra den højtstående repræsentant, Europa-Kommissionen eller EU-landene, kan vedtagelsen af forslagene blive forsinket eller afvist.

C. Strategisk ramme

Med udgangspunkt i den første europæiske sikkerhedsstrategi, der blev vedtaget i 2003, er den globale strategi for Den Europæiske Unions udenrigs- og sikkerhedspolitik fra 2016 fortsat det vigtigste strategiske dokument for EU's udenrigspolitik. Takket være dens fokus på sikkerhed, ambition om strategisk autonomi og principbaserede pragmatisme medførte strategien imidlertid en betydelig ændring af tilgangen.

De globale sikkerheds- og forsvarsaspekter blev i væsentlig grad suppleret af EU's strategiske kompas fra 2022 og hvidbogen om europæisk forsvarsberedskab 2030 fra 2025.

EU forpligtede sig i 2025 også på ny til at opretholde effektiv multilateralisme og til at opretholde den regelbaserede internationale orden, navnlig ved at arbejde gennem og sammen med FN.

Efter flere geopolitiske udfordringer for EU's udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitik påbegyndte EU i begyndelsen af 2026 en omfattende revision af dette politikområde med henblik på at vedtage en ny europæisk sikkerhedsstrategi.

D. Den seneste tids vigtigste udviklinger og udfordringer

Den Europæiske Union har gennemgået et paradigmeskift i de seneste år, hvilket har påvirket dens udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitik. Årsagen er de strategiske udfordringer for den europæiske sikkerhed, den globale stabilitet og de globale normer, som hovedsagelig skyldes den omfattende russiske invasion af Ukraine i 2022, der nu er nået op på sit femte år, og den øgede geopolitiske konkurrence, de transatlantiske forbindelser, Kinas voksende økonomiske gennemslagskraft, udhulingen af den multilaterale regelbaserede orden og en lang række kriser og konflikter rundt om i verden, navnlig i Mellemøsten og Afrika syd for Sahara.

Den højtstående repræsentants rapport for 2025 beskrev den seneste tids vigtigste udenrigspolitiske spørgsmål og lagde vægt på de følgende tiltag og begivenheder:

— EU forsvarer fortsat sine interesser på grundlag af multilateralisme og fælles værdier. EU stræber efter global genklang, navnlig ved at støtte FN, og ved at imødegå de ovennævnte udfordringer.

— EU fortsætter også med at samarbejde med ligesindede internationale partnere, udvide sit netværk af internationale politiske aftaler, sikkerheds-, forsvars- og handelsaftaler og afholde regelmæssige topmøder på højt plan og møder på ministerplan.

— EU fortsætter med at opbygge sin strategiske autonomi og afskrækkelseskapacitet ved at tage konkrete skridt til at gøre sig mere kompetent og modstandsdygtig over for den bredest mulige vifte af kriser og trusler mod sit område og sine interesser.

— Den langsigtede strategiske trussel mod den europæiske sikkerhed, som Rusland udgør, har domineret EU's udenrigspolitiske dagsorden og EU's optræden udadtil.

— EU støtter fortsat Ukraine i at styrke sin position politisk, finansielt, militært og diplomatisk i lyset af en potentiel våbenhvile eller fredsforhandlinger.

— Selv om samarbejdet med USA fortsat er et fundament for den globale sikkerhed, er det imidlertid genstand for en stadig mere transaktionsbaseret tilgang og blev hurtigt forværret efter truslen mod Danmarks territoriale integritet og suverænitet.

— EU stræber også efter at sikre, at folkeretten overholdes, ved at bryde voldsspiralen og afbøde de humanitære kriser i Mellemøsten, Afrika og Asien.

EUROPA-PARLAMENTETS ROLLE

A. Europa-Parlamentets udenrigspolitiske beføjelser og instrumenter

I henhold til artikel 36 i TEU er den højtstående repræsentant forpligtet til jævnligt at høre Europa-Parlamentet om de væsentligste aspekter af FUSP og om de valg, der er truffet i forbindelse med FUSP, samt til at orientere Europa-Parlamentet om alle former for udvikling inden for dette politiske område.

To gange årligt drøfter Europa-Parlamentet, i henhold til artikel 36 i TEU, statusrapporter vedrørende FUSP og stiller spørgsmål og fremsætter henstillinger til Rådet og den højtstående repræsentant.

Europa-Parlamentets ret til at blive orienteret og hørt om FUSP/FSFP blev yderligere styrket ved den højtstående repræsentants erklæring om politisk ansvar i 2010, der var knyttet til Parlamentets beslutning om oprettelsen af EU-Udenrigstjenesten.

Kaja Kallas, der er Unionens højtstående repræsentant for udenrigsanliggender og sikkerhedspolitik og næstformand i Europa-Kommissionen for perioden 2024-2029, bekræftede, at erklæringen fra 2010 fortsat er gyldig. Kallas gav flere andre politiske tilsagn under sin bekræftelseshøring i 2024 som indstillet kommissær.

Som den ene af parterne i EU's budgetmyndighed skal Europa-Parlamentet desuden godkende det årlige FUSP-budget, bortset fra militærudgifterne under den europæiske fredsfacilitet, der er uden for budgettet. En interinstitutionel aftale (IIA) om budgetdisciplin, der senest blev revideret i december 2020, fastlægger rammerne for den årlige godkendelse af og den grundlæggende struktur i FUSP-budgettet samt rapporteringsmekanismerne. Europa-Kommissionen fremsatte i juli 2025 et forslag om at revidere IIA'en som led i den flerårige finansielle ramme for 2028-2034, så IIA'en fra 2020 kan blive tilpasset EU's finansforordning.

Europa-Parlamentet har regelmæssigt drøftelser med den højtstående repræsentant og EU's særlige repræsentanter for bestemte regioner eller emner. Europa-Parlamentet fører jævnligt tilsyn med EU-Udenrigstjenestens aktiviteter og stiller forslag om strukturelle spørgsmål, der strækker sig fra tjenestens geografiske og kønsmæssige balance til dens interaktion med andre EU-institutioner og EU-landenes diplomatiske tjenester.

Europa-Parlamentet spiller også en rolle i overvågningen af forhandlingerne om og gennemførelsen af internationale aftaler. Europa-Parlamentets godkendelse er en forudsætning for, at Rådet kan indgå sådanne aftaler (se 5.2.1 og 5.2.3 for yderligere oplysninger).

Europa-Parlamentet har også et tæt og regelmæssigt samarbejde med EU-landenes nationale parlamenter.

B. Europa-Parlamentets deltagelse i FUSP

En stor del af Europa-Parlamentets arbejde med FUSP bliver udført i fagudvalgene, især i Udenrigsudvalget (AFET) og dets Underudvalg om Menneskerettigheder (DROI) samt i Udvalget om Sikkerhed og Forsvar (SEDE). Disse udvalg udvikler FUSP ved at:

— udarbejde beretninger og udtalelser

— fremsætte anbefalinger

— udveksle synspunkter med de øvrige EU-institutioner, Rådets formandskaber, EU-landene og deres nationale parlamenter, repræsentanter for globale og regionale multilaterale organisationer (herunder FN), eksperter, interessenter, ikkestatslige organisationer og forskellige modparter i løbet af missioner.

Siden 2012 har der på grundlag af traktaterne fundet FUSP-relateret kontrol sted på de interparlamentariske FUSP-FSFP-konferencer to gange årligt i samarbejde med EU's nationale parlamenter. Europa-Parlamentets interparlamentariske delegationer har også udført FUSP-relateret arbejde på deres møder, herunder møder med partnere fra ikke-EU-lande.

C. Europa-Parlamentets indflydelse på FUSP

Europa-Parlamentet bidrager regelmæssigt til udviklingen af FUSP. Selv om Europa-Parlamentet har en begrænset formel rolle i den udenrigspolitiske beslutningstagning, høres det om FUSP, udøver kontrol med den og leverer strategisk politisk input. Derigennem bidrager det til at øge politikkens demokratiske ansvarlighed og legitimitet.

Europa-Parlamentet har lige fra begyndelsen støttet FUSP-konceptet og forsøgt at udvide dets anvendelsesområde. Europa-Parlamentet har ihærdigt støttet op om den institutionelle struktur efter Lissabontraktaten og gjort sig til fortaler for en styrket rolle for den højtstående repræsentant, EU-Udenrigstjenesten, EU's delegationer og EU's særlige repræsentanter såvel som for en mere sammenhængende og effektiv FUSP, der omfatter anvendelse af sanktioner. Det har også slået til lyd for at udvide anvendelsen af afstemning med kvalificeret flertal i stedet for enstemmighed, hvor det er muligt og nødvendigt. Parlamentet har presset på for at opnå en bedre sammenhæng mellem EU's politiske og finansielle instrumenter i forbindelse med eksterne politikker, så man undgår overlapning og ineffektivitet. Europa-Parlamentets budgetbeføjelser kan også sætte rammerne for omfanget og rækkevidden af FUSP.

D. Europa-Parlamentets seneste beslutninger

I sin beslutning om gennemførelsen af den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik, der blev vedtaget den 21. januar 2026, understregede Europa-Parlamentet, at EU er nødt til at føre en beslutsom, disciplineret og fast udenrigspolitik, der tjener dets egne strategiske mål for at forblive indflydelsesrig på den internationale scene i et stadig mere ustabilt internationalt miljø, og at EU er nødt til fortsat at forsvare sine interesser på verdensplan. Europa-Parlamentet understregede også, at EU's optræden

udadtil bør styres af EU's værdier og principper. I beslutningen opfordrede Europa-Parlamentet den højtstående repræsentant til:

— at udvikle en fremadskuende og mere sammenhængende FUSP for at forsvare den regelbaserede internationale orden

— at fremme samarbejdet om fælles interesser

— at respektere visse EU-landes neutralitet og sikre, at diplomatisk tiltag gennemføres i overensstemmelse med FN-pagten

— at fastsætte klare grænser og standpunkter, som ikke er til forhandling, og

— at øge virkningen og rækkevidden af EU's optræden udadtil.

Ved Europa-Parlamentets seneste årlige betænkninger om gennemførelse af den fælles sikkerheds- og forsvarspolitik (se 5.1.2 for yderligere oplysninger), om menneskerettigheder og demokrati i verden (se 5.4.1 for yderligere oplysninger) og om ligestilling mellem kønnene i EU's udenrigs- og sikkerhedspolitik fastlægges der yderligere holdninger inden for disse respektive områder.

I sin henstilling fra 2023 om EU-Udenrigstjenestens funktionsmåde og et stærkere EU i verden anmodede Europa-Parlamentet om, at den strategiske koordinering af EU's udenrigspolitik og den eksterne dimension af EU's interne politikker styrkes for at sikre sammenhæng, synergi, gennemsigtighed og ansvarlighed i EU's optræden udadtil. Europa-Parlamentet slog ligeledes til lyd for meningsfulde revisioner af såvel Rådets afgørelse fra 2010 om oprettelse af EU-Udenrigstjenesten som den højtstående repræsentants erklæring fra 2010 om politisk ansvarlighed. Europa-Parlamentet har gentagne gange henstillet til, at afstemning med kvalificeret flertal anvendes på udenrigspolitiske områder som f.eks. den globale EU-ordning for menneskerettighedssanktioner, undtagen når det kommer til oprettelsen af militære missioner eller operationer med et udøvende mandat. Europa-Parlamentet slog også til lyd for anvendelse af konstruktiv stemmeundladelse i overensstemmelse med artikel 31, stk. 1, i TEU.

I sin beslutning om resultatet af konferencen om Europas fremtid, der blev vedtaget den 4. maj 2022, glædede Europa-Parlamentet sig over og godkendte den endelige rapport om aktiviteterne på konferencen og de fremlagte forslag. I rapporten stilles der forslag om at forbedre EU's kapacitet til at træffe hurtige og effektive beslutninger, navnlig inden for FUSP, at tale med én stemme og i sandhed at fungere som en global aktør.

Derudover har Europa-Parlamentet anmodet om effektiv levering af udenlandsk bistand inden for rammerne af "Team Europe", som består af EU-institutionerne, Den Europæiske Investeringsbank, Den Europæiske Bank for Genopbygning og Udvikling, EU-medlemsstaterne og deres udenrigspolitiske finansieringsorganer.

I en betænkning fremhævede Europa-Parlamentet også rollen for Global Gateway som et strategisk koncept, der integrerer udenrigs-, økonomi- og udviklingspolitik og øger EU's tilstedeværelse og synlighed på verdensplan. I en beslutning om Global Gateways tidligere virkninger og fremtidige retning fra 2026 gentog Europa-Parlamentet sin støtte til strategien. Europa-Parlamentet gentog imidlertid også sin

tidligere opfordring til at arbejde hen imod den som et bæredygtigt alternativ til Kinas "ét bælte, én vej"-initiativ.

Global Gateway er delvist baseret på midler fra EU's instrument for et globalt Europa til en værdi af ca. 80 mia. EUR for perioden 2021-2027. I sin beslutning om instrumentet for et globalt Europa fra 2023 udtrykte Europa-Parlamentet glæde over, at størstedelen af EU's foranstaltninger udadtil er blevet konsolideret i ét enkelt instrument. Selv om dette har gjort EU's optræden udadtil enklere og mere fleksibel og effektiv, beklagede Europa-Parlamentet dog, at processen ikke var ledsaget af tilstrækkelig ansvarlighed og gennemsigtighed (se 5.3.1 for yderligere oplysninger).

På grundlag af et forslag fra Europa-Kommissionen vedtog Europa-Parlamentet og Rådet den lovgivningsmæssige ramme, der fastsætter finansieringen af internationalt samarbejde og bistand og som støtter EU's udenrigspolitiske prioriteter i komplementaritet og sammenhæng med FUSP. I forbindelse med den næste flerårige finansielle ramme for 2028-2034 er Europa-Parlamentet i øjeblikket involveret i den fælles beslutningsprocedure med Rådet om Europa-Kommissionens forslag til forordning om oprettelse af et globalt Europa. Et globalt Europa vil være et instrument, der samler forskellige finansieringsværktøjer såsom det nuværende instrument for et globalt Europa, instrumentet til førtiltrædelsesbistand og finansieringsfaciliteter for Ukraine, Moldova og Vestbalkan.

Europa-Parlamentet bidrager regelmæssigt til geopolitiske emner af afgørende betydning for EU's udenrigspolitik, først og fremmest til EU's reaktion på den russiske aggression mod Ukraine. Samtidig med at Europa-Parlamentet har støttet den nuværende EU-politik, har det opfordret indtrængende til en stærkere, mere koordineret og hurtigere EU-reaktion på den russiske invasion og på hybride trusler mod EU. Europa-Parlamentet har anmodet om en strengere gennemførelse og stærkere håndhævelse af eksisterende sanktioner, om øget militær støtte og anden støtte samt opfordret til ansvarliggørelse for krigsforbrydelser og tilbagegivelse af deporterede ukrainske børn (se 5.5.6 og 5.6.3 for yderligere oplysninger).

Andre aktuelle emner dækkes af faktabladene om transatlantiske forbindelser (se 5.6.1), kandidatlandenes tilpasning til FUSP (se 5.5.1) og strategiske partnerskaber rundt om i verden samt fred i Mellemøsten (se 5.5.8).

Dette faktablad er udarbejdet af Europa-Parlamentets Enhed for Analyse af og Støtte til Eksterne Politikker. Du kan finde yderligere oplysninger om emnet på Udenrigsudvalgets websted.

Michal Malovec
04/2026

5.1.2. DEN FÆLLES SIKKERHEDS- OG FORSVARSPOLITIK

I dette faktablad forklares det, hvad den fælles sikkerheds- og forsvarspolitik (FSFP) er, hvordan den fungerer, og hvordan den forvaltes. Der gives et overblik over de vigtigste politikker, der falder ind under FSFP, og deres mål, samt hvordan disse har udviklet sig i de seneste år, navnlig som reaktion på Ruslands invasion af Ukraine. De vigtigste mål for FSFP-missioner og -operationerne behandles også, og det samme gælder Europa-Parlamentets rolle med hensyn til at kontrollere og bidrage til politikken.

RETSGRUNDLAG

Den fælles sikkerheds- og forsvarspolitik (FSFP) blev indført med **Lissabontraktaten**, som trådte i kraft i 2009 og ændrede traktaten om Den Europæiske Union (TEU) og traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF).

FSFP er en integreret del af EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik (FUSP).

Artikel 21-46 i TEU forklarer, hvordan FUSP og FSFP fungerer, fastlægger de forskellige EU-institutioners ansvarsområder inden for disse politikker, fastsætter finansieringsordningerne for dem og definerer betingelserne for, at EU's medlemsstater (dvs. EU-landene) kan samarbejde om forsvar og sikkerhed inden for rammerne af et permanent struktureret samarbejde.

Omfanget af og grænserne for EU's indsats inden for FSFP præciseres nærmere i flere protokoller til EU-traktaterne, som blev tilføjet ved Lissabontraktaten samt ved politiske erklæringer, der er knyttet som bilag til denne traktat. Det drejer sig om følgende:

— protokol nr. 1 om de nationale parlamenters rolle i Den Europæiske Union

— protokol nr. 10 om permanent struktureret samarbejde etableret ved artikel 42 i TEU

— protokol nr. 11 ad artikel 42 i TEU

— erklæring 13 og 14 om den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik.

HVAD ER FSFP, OG HVORFOR ER DEN VIGTIG?

FSFP er den vigtigste politiske ramme, hvorigennem EU-medlemsstaterne udvikler en europæisk strategisk sikkerheds- og forsvarskultur og arbejder sammen om at håndtere konflikter og kriser, beskytter EU og dets borgere og styrker international fred og sikkerhed.

Det er et fleksibelt redskab, der gør det muligt for EU at reagere på forskellige udfordringer og kriser ved hjælp af civile og militære aktiver. I de seneste år har FSFP fokuseret på at øge EU's beredskab til at håndtere forskellige trusler, lukke huller i dets

militære kapacitet og koordinere militærudgifter og beslutningstagning for at opnå bedre resultater og valuta for pengene.

FSFP er en politik i hastig udvikling, der konstant ændrer sig som reaktion på den foranderlige globale sikkerhedssituation.

FSFP-LEDERSKAB OG -BESLUTNINGSTAGNING

A. Det Europæiske Råd og Rådet for Den Europæiske Union

FSFP's politiske retningslinjer fastlægges af EU's stats- og regeringschefer i Det Europæiske Råd. Medlemsstaternes udenrigsministre omsætter disse politiske retningslinjer til konkrete afgørelser i Rådet for Udenrigsanliggender, der er en del af Rådet for Den Europæiske Union.

Det Europæiske Råd og Rådet for Den Europæiske Union træffer de fleste afgørelser vedrørende FSFP med enstemmighed. Nogle bemærkelsesværdige undtagelser er afgørelser vedrørende Det Europæiske Forsvarsagentur og det permanente strukturerede samarbejde, for hvilke der anvendes afstemning med kvalificeret flertal. Kun de lande, der deltager i samarbejdsrammen, stemmer om de spørgsmål, der vedrører den. Afgørelser, der træffes på andre retsgrundlag, såsom industripolitik, træffes ved afstemning med kvalificeret flertal og kræver Europa-Parlamentets godkendelse.

B. Næstformanden for Kommissionen/Unionens højtstående repræsentant for udenrigsanliggender og sikkerhedspolitik

Næstformanden for Kommissionen/Unionens højtstående repræsentant for udenrigsanliggender og sikkerhedspolitik (NF/HR) koordinerer FSFP og taler på EU's vegne om spørgsmål, som Rådet er nået til enighed om. NF/HR leder møderne i Rådet for Udenrigsanliggender og forelægger her forslag for EU's udenrigsministre.

NF/HR er også chef for Det Europæiske Forsvarsagentur. Agenturet blev oprettet i 2004 og hjælper medlemsstaternes militære styrker med at arbejde tættere sammen, gennemfører fælles uddannelsesprogrammer og koordinerer fælles militære prioriteter og projekter.

UDVIKLINGEN FRA 2009-2022

Siden Lissabontraktaten trådte i kraft i 2009, har FSFP udviklet sig betydeligt, både politisk og institutionelt.

A. Permanent struktureret samarbejde (PESCO)

1. Grundlæggelse af PESCO

EU-landenes mulighed for at indgå i et **permanent struktureret samarbejde** om sikkerhed og forsvar blev indført med Lissabontraktaten i 2009. De deltagende medlemsstater planlægger, udvikler og investerer i flagskibssamarbejdsprojekter under NF/HR's og EU-Udenrigstjenestens ansvar. Målet er at nå til enighed om fælles våbensystemer, booste forsvarsudgifterne og øge de europæiske væbnede styrkers interoperabilitet.

Deltagelse i PESCO er frivillig i erkendelse af, at nogle medlemsstater har en forfatningsmæssig forpligtelse til at forblive neutrale. Den vigtigste forskel mellem

PESCO og andre former for samarbejde er, at de forpligtelser, som de deltagende medlemsstater påtager sig, er juridisk bindende.

2. Oprettelsen af PESCO

PESCO blev oprettet i 2017, og 26 ud af de 27 medlemsstater deltager nu. Malta har ikke tilsluttet sig, fordi landet er bekymret for, at PESCO kan være i strid med dets strenge forfatningsmæssige forpligtelse til at forblive neutralt. Det har imidlertid ikke udelukket, at det kan tilslutte sig i fremtiden.

PESCO-medlemmerne kan bidrage til projekter efter eget valg i overensstemmelse med deres kapaciteter. Projekterne koordineres af en eller flere deltagende medlemsstater. Siden 2020 har lande uden for EU kunnet tilslutte sig konkrete PESCO-projekter.

3. PESCO-projekter

Der er i øjeblikket **74 PESCO-projekter** fordelt på syv udgiftsområder:

— uddannelse, faciliteter

— hav

— cyberspace, kommando, kontrol, kommunikation, computere, efterretning, overvågning og rekognoscering

— strategiske katalysatorer og styrkemultiplikatorer

— land, formationer, systemer

— luft, systemer

— rummet.

USA, Canada og Norge deltager i projektet om militær mobilitet under overskriften "strategiske katalysatorer og styrkemultiplikatorer".

B. Regulering af det europæiske forsvarsmarked

I 2009 vedtog EU to direktiver for at forbedre de europæiske forsvarsmarkeders funktionsmåde. Direktiv 2009/43/EF forenkler, strømliner og digitaliserer udstedelse af licenser til og overførsel af forsvarsrelaterede produkter inden for EU. Direktiv 2009/81/EF koordinerer udbudsprocedurer for følsomme forsvars- og sikkerhedskontrakter for at sikre gennemsigtighed og konkurrence, samtidig med at forsyningssikkerheden håndteres.

C. Den globale strategi og den samordnede årlige gennemgang vedrørende forsvar

1. Den globale strategi

I juni 2016 fremlagde NF/HR Federica Mogherini **den globale strategi**, som indeholder fem prioriteter for EU's optræden udadtil, herunder EU's sikkerhed og forsvar. Den opfordrede medlemsstaterne til at forbedre deres operationelle og industrielle forsvarssamarbejde med henblik på at:

— øge europæisk strategisk autonomi: EU's evne til at handle uafhængigt for at beskytte sine interesser og værdier

— forbedre interoperabilitet: medlemsstaternes hæres evne til at handle i fællesskab på en sammenhængende, effektiv og virkningsfuld måde for at nå taktiske, operationelle og strategiske mål

— opnå mere valuta for pengene i forsvarsudgifterne.

2. Samordnet årlig gennemgang vedrørende forsvar

Den samordnede årlige gennemgang vedrørende forsvar blev lanceret i 2017 som led i gennemførelsen af den globale strategi. Den koordineres af Det Europæiske Forsvarsagentur i toårige cyklusser og har til formål at udpege muligheder for samarbejde om forsvarsplanlægning og -indkøb.

D. Den Europæiske Forsvarsfond

Den Europæiske Forsvarsfond støtter samarbejdsbaserede projekter inden for forsvarsforskning og kapacitetsudvikling. Den blev lanceret i 2021 og har et budget på 8 mia. EUR for perioden 2021-2027. Den Europæiske Forsvarsfond forvaltes af Europa-Kommissionen, som offentliggør et årligt arbejdsprogram med de emner, inden for hvilke der kan foreslås projekter, og det samlede budget for året. Arbejdsprogrammet for 2026 omhandler 31 emner og har et budget på 1 mia. EUR.

E. Den europæiske fredsfacilitet

Den europæiske fredsfacilitet blev oprettet i 2021 for at finansiere de fælles udgifter til militære FSFP-missioner og -operationer uden for EU med det formål at bevare freden, forebygge konflikter og styrke den internationale sikkerhed. Den europæiske fredsfacilitet har en samlet værdi på 17 mia. EUR for perioden 2021-2027 og finansieres uden for EU-budgettet. Det betyder, at medlemsstaterne betaler deres bidrag direkte hvert år på grundlag af facilitetens anslåede budget for det pågældende år.

Den europæiske fredsfacilitet kan anvendes til at finansiere uddannelse og militært udstyr (herunder dødbringende udstyr) til ikke-EU-lande. Logikken bagved er, at enhver investering, der har til formål at forbedre EU's partneres evne til at forsvare sig også bidrager til at gøre EU's optræden udadtil mere effektiv.

Mellem 2022 og 2024 tildelte EU 11,1 mia. EUR inden for rammerne af den europæiske fredsfacilitet til at støtte Ukraines væbnede styrker.

F. Strategisk kompas

Det strategiske kompas er en handlingsplan, der skal styrke EU's sikkerheds- og forsvarspolitik senest i 2030, gøre EU til en mere assertiv og beslutsom sikkerhedsgarant med en fælles strategisk kultur og mindske uønsket strategisk afhængighed.

Det strategiske kompas, der blev vedtaget i 2022, har til formål at afhjælpe mangler i den globale strategi ved at skabe større sammenhæng i indsatsen på sikkerheds- og forsvarsområdet, fastsætte nye måder og midler til at forbedre den kollektive sikkerhed og fastlægge klare mål og milepæle. De foranstaltninger, der fastsættes heri, er baseret på EU's første fælles trusselsanalyse nogensinde. Denne analyse skal ajourføres i første halvdel af 2026.

Det strategiske kompas har til formål at oprette en EU-kapacitet til hurtig deployering af 5 000 tropper, som kan deployeres i forskellige krisesituationer, og har indført

regelmæssige liveøvelser for medlemsstaternes væbnede styrker. Det har også oprettet en hybrid EU-værktøjskasse for at hjælpe med at afdække og reagere på hybride trusler såsom udenlandsk informationsmanipulation og indblanding.

UDVIKLING SIDEN INDLEDNINGEN AF RUSLANDS ANGREBSKRIG MOD UKRAINE

Udarbejdelsen af det strategiske kompas var allerede på et fremskredent stadium, da Rusland indledte sin angrebskrig mod Ukraine den 24. februar 2022. Det strategiske kompas måtte ændres betydeligt for at tage højde for den medfølgende destabilisering af den europæiske sikkerhedsorden og de efterfølgende ændringer i EU's holdning, ambitioner og værktøjer på forsvarsområdet.

Der er siden blevet iværksat andre initiativer med henblik på at styrke EU's forsvarsindustri, øge forsvarsudgifterne, afhjælpe kapacitetsmangler og øge beredskabet og modstandsdygtigheden.

A. Styrkelse af den europæiske forsvarsindustri

EU's ledere offentliggjorde **Versailleserklæringen** den 11. marts 2022, to uger efter at Rusland indledte sin invasion af Ukraine. Heri skitserede de foranstaltninger, der skal sikre forsvarsberedskab og styrke den europæiske forsvarsteknologiske og -industrielle base, og gav tilsagn om at øge samarbejdsbaserede forsvarsudgifter og -investeringer.

EU iværksatte straks to kortsigtede finansieringsprogrammer for den europæiske forsvarsindustri, forordningen om støtte til produktion af ammunition (ASAP) og forordningen om oprettelse af instrumentet til styrkelse af den europæiske forsvarsindustri gennem fælles indkøb (EDIRPA).

Strategien for den europæiske forsvarsindustri, der også blev bekendtgjort i marts 2022, er udarbejdet for at øge EU's forsvarsindustrielle kapacitet. Det overordnede mål er, at medlemsstaterne på lang sigt skal øge deres fælles investeringer i forsvar, navnlig i den europæiske forsvarssektor, og gøre disse investeringer mere effektive.

Strategiens første operationelle foranstaltning, forordningen om et program for den europæiske forsvarsindustri, yder finansiering til fælles indkøbsprojekter og EU-tilskud til at mindske risikoen ved investeringer i den europæiske forsvarsindustri. Den fastlægger også:

— en ordning for forsyningssikkerhed med henblik på at reagere på kriser og afhjælpe forsyningsflaskehalse

— en struktur for det europæiske forsvarsmaterielprogram med henblik på at samle efterspørgslen efter og udbuddet af forsvarsprodukter og -teknologier og tilskynde til fælles udvikling heraf

— et Udvalg for Forsyningssikkerhed på Forsvarsområdet, der skal bistå og fremsætte henstillinger til Europa-Kommissionen.

B. Forøgelse af forsvarsudgifterne og afhjælpning af kapacitetsmangler

I marts 2025 løftede Europa-Kommissionen sløret for **ReArm Europa-planen/ Beredskab 2030**, der skal bane vejen for forhøjelser af de nationale militærudgifter.

Ved at anvende en fleksibilitetsklausul i stabilitets- og vækstpagten, som fastsætter maksimumsniveauer for EU-medlemsstaternes nationalgæld og budgetunderskud, vil planen gøre det muligt for landene at øge deres forsvarsudgifter med op til 1,5 % af bruttonationalproduktet.

For at støtte ReArm Europe-planen blev der oprettet en ny finansiel mekanisme, **Security Action for Europe (SAFE)**, for at yde langsigtede lån til medlemsstaterne. Gennem øgede nationale udgifter og SAFE-finansieringen kan der bruges op til 800 mia. EUR på EU's forsvar i perioden 2026-2030.

Efterfølgende blev de politiske retningslinjer for ReArm Europe-planen/Beredskab 2030 medtaget som konkrete tiltag i **hvidbogen om europæisk forsvarsberedskab 2030**, der blev offentliggjort i fællesskab af Europa-Kommissionen og NF/HR. I hvidbogen fremhæves behovet for, at medlemsstaterne samarbejder om at afhjælpe kapacitetsmangler på følgende prioriterede områder:

— luft- og missilforsvar

— artillerisystemer

— ammunition og missiler

— droner og dronebekæmpelsessystemer

— militær mobilitet

— cyberkrigsførelse og elektronisk krigsførelse

— strategiske katalysatorer (bl.a. strategiske lufttransportkapaciteter, luft-til-luft-tankning, efterretninger og overvågning)

— beskyttelse af kritisk infrastruktur.

C. Øget beredskab og modstandsdygtighed

I april 2025 indførte Europa-Kommissionen miniomnibuspakken på forsvarsområdet, der er en pakke af lovændringer, der skal gøre det lettere for eksisterende EU-programmer at støtte projekter med dobbelt anvendelse eller forsvarsanvendelser. I juni 2025 indførte Kommissionen **omnibuspakken om forsvarsberedskab**, en lovgivningspakke, der er udformet til at lette investeringer i fælles forsvarskapaciteter. Den har til formål at skabe større forudsigelighed for forsvarsindustrien og forenkle adgangen til EU's finansieringsmekanismer. Kommissionens arbejdsprogram for 2025 indarbejdede udtrykkeligt forsvar og sikkerhed som integrerede komponenter i EU's dagsorden for strategisk autonomi. Forsvarspolitikken er nu tæt afstemt med industrielle, teknologiske og konkurrencemæssige mål og med initiativer såsom aftalen om ren industri og retsakten om fremskyndelse af industriel dekarbonisering.

I oktober 2025 offentliggjorde Europa-Kommissionen og NF/HR en køreplan for forsvarsberedskab for 2030. Køreplanen fastsætter de mål og milepæle, der skal sætte EU i stand til at udfylde sine kapacitetsmangler senest i 2030. Den opfordrer medlemsstaterne til at samarbejde om hurtigt at afhjælpe mangler og fastsætter et mål om at tilrettelægge mindst 40 % af indkøbet af forsvarsmateriel som fælles indkøb inden udgangen af 2027. Køreplanen udpeger også fire flagskibsinitiativer om beredskab, der vil modtage særlig støtte fra Kommissionen: et europæisk

droneforsvarsinitiativ, Eastern Flank Watch, det europæiske rumskjold og det europæiske luftskjold.

Modstandsdygtighed over for hybride trusler håndteres gennem EU-strategien for en beredskabsunion 2025, som har til formål at skabe en kultur med koordineret reaktionsevne over for risici såsom cyberangreb, desinformation, klimatrusler og manglende fødevaresikring.

I november 2025 vedtog Europa-Kommissionen også pakken om militær mobilitet 2025, som indeholder en række foranstaltninger, der skal sikre hurtig, koordineret og sikker flytning af militært personel og udstyr i hele EU. Foranstaltningerne har til formål at fjerne lovgivningsmæssige hindringer ved at indføre én enkelt tilladelsesprocedure for flytning af militært udstyr i alle 27 EU-lande, skabe en beredskabsramme for hasteprocedurer og prioriteret adgang til infrastruktur, forbedre transportinfrastrukturens parathed ved at opgradere EU's centrale militære mobilitetskorridorer til dobbelte civile og militære standarder og samle og dele kapaciteter til transport og logistik. Dette er det seneste skridt i et langvarigt arbejdsforløb, der går tilbage til handlingsplanerne for militær mobilitet fra 2018 og 2022, PESCO-projektet om militær mobilitet og det fortsatte arbejde med Connecting Europe-faciliteten, som finansierer europæiske transportnet. Samtidig vedtog Kommissionen også en køreplan for omstilling af EU's forsvarsindustri, der har til formål at ændre det europæiske forsvarsøkosystem i retning af større hastighed, smidighed og innovation for at opnå fuldt forsvarsberedskab senest i 2030.

FSFP-MISSIONER OG -OPERATIONER

Inden for rammerne af FSFP gennemfører EU militære og civile missioner og operationer, der har til formål at stabilisere EU's nabolande, forbedre partnernes modstandsdygtighed over for forskellige trusler og forebygge internationale kriser.

De vigtigste mål med disse foranstaltninger omfatter reform af sikkerhedssektoren, grænseforvaltning, uddannelse af nationale væbnede styrker og retten til fri sejlads.

Nye missioner og operationer skal godkendes af EU-medlemsstaternes udenrigsministre. Derefter føres der politisk og strategisk tilsyn med dem af Den Udenrigs- og Sikkerhedspolitiske Komité, et organ bestående af ambassadører fra medlemsstaterne.

Der er på nuværende tidspunkt 21 aktive FSFP-missioner og -operationer, der omfatter et personel på ca. 4 000 militære og civile personer.

En af de vigtigste FSFP-missioner er EU's militære bistandsmission til støtte for Ukraine (EUMAM Ukraine). Den blev iværksat i november 2022 og havde i september 2025 uddannet 87 500 ukrainske soldater.

Se den fuldstændige liste over og kortet over FSFP-missioner og -operationer på Rådet for Den Europæiske Unions websted.

EUROPA-PARLAMENTETS ROLLE

Europa-Parlamentet støtter op om EU's forsvarsintegration og -samarbejde. To gange om året afholder det en debat om fremskridtene vedrørende gennemførelsen af FUSP, herunder FSFP, og det kan tage initiativ til at rette spørgsmål eller henstillinger til NF/

HR og Rådet for Den Europæiske Union. Det fører også kontrol med FSFP's budget i sin rolle som en del af EU's budgetmyndighed sammen med Rådet.

Parlamentet vedtager to årlige betænkninger vedrørende FSFP: en om gennemførelsen af FUSP, der er udarbejdes af Udenrigsudvalget, og en om gennemførelsen af FSFP, der udarbejdes af Udvalget om Sikkerhed og Forsvar.

Den årlige betænkning 2025 om gennemførelsen af FSFP blev vedtaget på Parlamentets plenarmøde den 21. januar 2026. I betænkningen udpeges Rusland som den primære trussel mod EU og dets medlemsstater, og det understreges, at der er behov for at styrke EU's afskrækkelsesevne ved at afhjælpe kapacitetsmangler, øge den strategiske autonomi, forene beslutningstagningen og styrke det forsvarsteknologiske og -industrielle grundlag. Der opfordrer også til, at der gøres en indsats for at styrke FSFP-missioner og -operationer gennem tilpasninger af deres mandater og forbedret personale. I betænkningen understreges det endvidere, hvor vigtigt det er at have partnerskaber med NATO og ligesindede lande for effektivt at tackle fælles sikkerhedsudfordringer.

Europa-Parlamentet og EU's nationale parlamenter afholder to interparlamentariske konferencer om året om FUSP/FSFP. Den seneste blev afholdt i Danmark i august 2025 med fokus på fremtiden for den europæiske udenrigs- og sikkerhedspolitik, øget strategisk samarbejde mellem EU og NATO og forsvar af Ukraines frihed og suverænitet.

Den 12. marts 2025 vedtog Europa-Parlamentet sin beslutning om hvidbogen om fremtiden for det europæiske forsvar med henblik på at finde konkrete foranstaltninger vedrørende forsvarskapacitetsspørgsmål, industriel konkurrenceevne og investeringsbehov og samtidig fastlægge EU's tilgang til integration på forsvarsområdet. I beslutningen blev det også understreget, at der er behov for, at EU udarbejder beredskabsplaner for gensidig støtte i tilfælde af større sikkerhedskriser for at hjælpe Europa med at afskrække potentielle aggressorer og styrke sin rolle som en troværdig magt inden for NATO.

Den 9. oktober 2025 vedtog Europa-Parlamentet en beslutning om en fælles reaktion på russiske krænkelser af luftrum og kritisk infrastruktur. I beslutningen opfordrede Parlamentet til, at sanktioner mod Rusland og dets allierede gøres betydeligt mere effektive, og det pressede på for hurtige fremskridt i EU's forsvarskapaciteter, navnlig med hensyn til droner og dronebekæmpelsesteknologi langs den østlige flanke. Det understregede også behovet for en stærkere europæisk forsvarsindustriel base og opfordrede til øget samarbejde, herunder ved at tage ved lære af Ukraines ekspertise og oprette et militært Schengenområde med henblik på at muliggøre hurtig deployering af væbnede styrker.

Dette faktablad er udarbejdet af Europa-Parlamentets Enhed for Analyse af og Støtte til Eksterne Politikker. Der kan findes yderligere oplysninger om emnet på Udvalget om Sikkerhed og Forsvars websted.

Oliver Krentz
03/2026

5.2. EKSTERNE HANDELSFORBINDELSER

5.2.1. DEN EUROPÆISKE UNION OG DENS HANDELSPARTNERE

Dette faktablad forklarer, hvordan EU fremmer en åben økonomi og støtter en multilateral regelbaseret orden, da handel er afgørende for EU's velstand. EU er en af stifterne af og en af hovedaktørerne i Verdenshandelsorganisationen (WTO). For at overvinde handelshindringer, skabe lige vilkår for EU's virksomheder og fremme internationale forpligtelser vedrørende handel og bæredygtig udvikling har EU desuden et netværk af mere end 40 frihandelsaftaler (FTA'er), og der er andre igangværende forhandlinger i gang.

RETSGRUNDLAG

Traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde:

— Artikel 3 omhandler den fælles handelspolitik, som er EU's eksklusive kompetenceområde.

— Artikel 207 fastsætter, at den almindelige lovgivningsprocedure med Parlamentet som medlovgiver finder anvendelse på gennemførelsen af den fælles handelspolitik.

— Artikel 218 kræver Parlamentets godkendelse af indgåelsen af internationale handelsaftaler og fastslår Parlamentets ret til straks at blive underrettet fuldt ud i alle faser af proceduren.

EU'S CENTRALE POSITION

EU, Kina og USA er verdens største økonomier. EU har i kraft af størrelsen af sit BNP på omkring 18 billioner EUR og åbenheden af sit marked spillet en central

rolle i udformningen af det globale handelssystem, blandt andet ved at støtte WTO. Økonomisk åbenhed har bragt EU betydelige fordele, eftersom over 30 millioner job i EU (eller 1 ud af 7) afhænger af udenrigshandelen, og eftersom den globale økonomiske vækst hovedsageligt forventes at blive skabt uden for Europa. Nye økonomiske aktører og teknologisk innovation, navnlig digitaliseringen, har ændret strukturen og mønstrene i den internationale handel. Den globale økonomi er i dag i høj grad integreret, og globale forsyningskæder har i vid udstrækning erstattet den traditionelle handel med færdigvarer.

International handel var en af de første sektorer, hvor medlemsstaterne blev enige om at uddelegere deres beføjelser til fælles institutioner. Det er med andre ord under EU's enekompetence, at der føres forhandler om indgåelse af både bi- og multilaterale handelsaftaler på vegne af medlemsstaterne. Visse aspekter af handelspolitikken henhører dog fortsat under EU's delte kompetence. Den Europæiske Unions Domstol (EU-Domstolen) offentliggjorde den 16. maj 2017 en udtalelse, der bidrog til at skabe klarhed om opdelingen mellem nationale kompetencer og EU-kompetencer. Som det fremgår af de sager, som EU har fået behandlet inden for rammerne af WTO's tvistbilæggelsessystem, har EU været i stand til at forsvare sine egne interesser i internationale handelstvister. EU benytter internationale handelsredskaber til at fremme sine egne værdier og politikker og bestræber sig på at udbrede sin egen reguleringspraksis til resten af verden, idet EU går ind for et åbent og retfærdigt internationalt handelssystem.

FRIHANDELSAFTALER

Da de multilaterale forhandlinger inden for WTO om Doha-udviklingsdagsordenen stod i stampe i det første årti af det 21. århundrede, måtte EU finde alternative måder at sikre bedre adgang til tredjelandes markeder på. I dette øjemed blev der indført en ny generation af omfattende frihandelsaftaler, som rækker videre end til nedsættelse af toldsatser og handel med varer. Siden da er der indgået en række aftaler.

— Frihandelsaftalen mellem EU og Sydkorea trådte i kraft i december 2015.

— Flerpartshandelsaftalen mellem EU og Colombia og Peru har været i kraft siden 2013 og blev i 2017 udvidet til at omfatte Ecuador.

— Handelssøjlen i associeringsaftalen med landene i Mellemamerika (Honduras, Nicaragua, Panama, Costa Rica, El Salvador og Guatemala) har fundet midlertidig anvendelse siden 2013.

— Den samlede økonomi- og handelsaftale mellem EU og Canada har fundet midlertidig anvendelse siden september 2017.

— Den økonomiske partnerskabsaftale mellem EU og Japan trådte i kraft den 1. februar 2019.

— Frihandelsaftalen mellem EU og Singapore trådte i kraft den 21. november 2019.

— Frihandelsaftalen mellem EU og Vietnam trådte i kraft den 1. august 2020.

— Handels- og samarbejdsaftalen mellem EU og Det Forenede Kongerige trådte i kraft den 1. maj 2021. Handels- og samarbejdsaftalen indeholder bestemmelser

om nultold på varehandel og omfatter også investeringer og en række andre politikområder.

— Frihandelsaftalen mellem EU og New Zealand blev godkendt af Europa-Parlamentet den 22. november 2023 og trådte i kraft den 1. maj 2024.

— Den moderniserede avancerede rammeaftale mellem EU og Chile blev godkendt af Parlamentet den 29. februar 2024 og afventer EU-medlemsstaternes ratificering. Interimsaftalen om handel mellem EU og Chile har været i kraft siden den 1. februar 2025 og vil blive ophævet, når den avancerede rammeaftale træder i kraft.

— Den 3. september 2025 foreslog Kommissionen undertegnelse og indgåelse af den moderniserede globale aftale med Mexico.

— Forhandlingerne med Mercosurs stiftende medlemmer blev oprindeligt afsluttet i 2019, og den deraf følgende aftale blev ajourført ved udgangen af 2024, navnlig med hensyn til bæredygtig udvikling. EU og Mercosur undertegnede partnerskabsaftalen og interimsaftalen om handel den 17. januar 2026. Den 21. januar 2026 anmodede Parlamentet Den Europæiske Unions Domstol om en udtalelse om, hvorvidt aftalerne er forenelige med EU-traktaterne.

— Den 2. marts 2026 blev der undertegnet en pakke af aftaler mellem EU og Schweiz. Aftalen vil uddybe de bilaterale forbindelser inden for bl.a. transport, fri bevægelighed for personer, gensidig anerkendelse af overensstemmelsesvurdering, landbrugshandel, fødevaresikkerhed og elektricitet. I den digitale tidsalder, der er i hastig udvikling, er EU fortaler for nye, moderne former for aftaler såsom de digitale handelsaftaler, der skal supplere frihandelsaftalerne. Den 1. februar 2026 trådte aftalen om digital handel mellem EU og Singapore i kraft, mens forhandlingerne om aftalen om digital handel mellem EU og Sydkorea sluttede i marts 2025.

EU fortsætter med aktivt at udvide sit netværk af frihandelsaftaler. Der er forhandlinger i gang med Malaysia, Filippinerne og Thailand. Flere forhandlinger blev afsluttet for nylig, herunder:

— den 23. september 2025 med Indonesien om en omfattende økonomisk partnerskabsaftale

— den 27. januar 2026 for frihandelsaftalen mellem EU og Indien ud over Handels- og Teknologirådet mellem EU og Indien, som blev lanceret i 2023

— og den 24. marts 2026 for frihandelsaftalen mellem EU og Australien.

Den 21. august 2025 udsendte EU og USA en fælles erklæring om en ramme mellem De Forenede Stater og Den Europæiske Union om en aftale om gensidig, fair og afbalanceret handel, For at gennemføre erklæringen arbejder Parlamentet på to lovgivningsforslag om tilpasning af tolden. Erklæringen er tænkt som et første skridt i retning af at øge handels- og investeringsforbindelserne.

HANDELSPOLITIK

Kommissionens meddelelse fra 2021 om "Gennemgang af handelspolitikken – en åben, bæredygtig og determineret handelspolitik", har til formål at udstikke kursen for handelspolitikken frem til 2030. Meddelelsen om gennemgang af handelspolitikken afspejler de geopolitiske ændringer, der har fundet sted i mellemtiden, ved at indføre udtryk som "gennemslagskraft" og "modstandsdygtighed" i det handelsmæssige ordforråd ud over de velkendte begreber "retfærdighed" og "bæredygtighed". Målet med den er at sikre, at handelspolitikken lever op til de nuværende udfordringer og at den grønne og den digitale omstilling lettes gennem "åben strategisk autonomi". Den europæiske strategi for økonomisk sikkerhed, der første gang blev vedtaget i 2023 og ajourført i december 2025, har til formål at maksimere fordelene ved EU's økonomiske åbenhed og samtidig øge beskyttelsen mod risici i forbindelse med forsyningskædernes modstandsdygtighed eller økonomisk tvang. Et element i denne strategi er at styrke EU's screening af udenlandske direkte investeringer, et lovgivningsforslag, som Parlamentet i øjeblikket arbejder på. For at afværge forsøg på økonomisk tvang mod Unionen eller dens medlemsstater vedtog EU i 2023 instrumentet til bekæmpelse af tvang, der tilvejebringer en værktøjskasse med modforanstaltninger, der spænder fra handelsrestriktioner og eksportkontrol til foranstaltninger vedrørende offentlige udbud eller intellektuelle ejendomsrettigheder.

EU'S VIGTIGSTE HANDELSPARTNERE

EU er verdens største handelsmagt med en global andel på 15,8 % af den samlede handel med varer og tjenesteydelser. Det er den største handelspartner for 80 lande i hele verden.

Desuden er EU verdens største eksportør af forarbejdede varer og ligger samlet set på andenpladsen med hensyn til eksporterede varer. I 2024 var USA det første bestemmelsessted for EU-varer med en andel på 20,6 % af den samlede eksport, efterfulgt af Det Forenede Kongerige (13,2 %), Kina (8,3 %), Schweiz (7,5 %) og Tyrkiet (4,3 %). Med hensyn til import var Kina det vigtigste oprindelsesland for varer, der blev indført til EU i 2024 (21,3 %), foran USA (13,7 %), Det Forenede Kongerige (6,7 %), Schweiz (5,5 %) og Tyrkiet (4,0 %).

EU er verdensførende inden for handel med tjenesteydelser og tegner sig for 22,8 % af det samlede antal tjenesteydelser på verdensplan. For så vidt angår handel med tjenesteydelser var USA EU's vigtigste handelspartner i 2023, efterfulgt af Det Forenede Kongerige og Schweiz.

INVESTERINGER

EU er verdens største investor og et vigtigt mål for andre landes direkte udenlandske investeringer (henholdsvis 32,67 % af verdens udgående beholdninger og 25,3 % af verdens indgående beholdninger i 2023). Med Lissabontraktatens ikrafttræden i 2009 blev EU's enekompetence over anliggender vedrørende international handel udvidet til også at omfatte direkte udenlandske investeringer. For at klarlægge det nøjagtige omfang af sine beføjelser for så vidt angår investeringer anmodede Kommissionen

Den Europæiske Unions Domstol om en udtalelse om frihandelsaftalen mellem EU og Singapore. Den Europæiske Unions Domstols udtalelse 2/15 af 16. maj 2017 om frihandelsaftalen mellem EU og Singapore bekræftede, at de fleste aspekter af direkte udenlandske investeringer med visse undtagelser, navnlig tvistbilæggelse, falder ind under EU's enekompetence.

EU har forhandlet flere aftaler om investeringsbeskyttelse eller -fremme.

— I december 2020 afsluttede EU i princippet forhandlingerne om en omfattende investeringsaftale med Kina. Ratifikationsprocessen blev suspenderet i 2021.

— Parlamentet gav sin godkendelse af aftaler om investeringsbeskyttelse med Singapore og Vietnam i henholdsvis 2019 og 2020. Den endelige indgåelse er endnu ikke afsluttet, indtil alle EU's medlemsstater har ratificeret aftalerne.

— Den 1. september 2024 trådte aftalen om fremme af bæredygtige investeringer mellem EU og Angola i kraft som den første EU-aftale nogensinde om investeringsfremme. Med henblik på at stimulere udenlandske investeringer fokuserer aftalen primært på at nå målene for bæredygtig udvikling.

— Forhandlingerne om investeringsbeskyttelsesaftalen mellem EU og Indonesien blev afsluttet den 23. september 2025.

EUROPA-PARLAMENTETS ROLLE

I 2009 trådte Lissabontraktaten i kraft, hvilket gjorde Parlamentet til medlovgiver på lige fod med Rådet i handels- og investeringsspørgsmål. Parlamentets godkendelse er nødvendig for at indgå internationale handelsaftaler. I henhold til artikel 218 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde skal Parlamentet "straks underrettes fuldt ud i alle faser" af forhandlingen, indgåelsen og gennemførelsen af internationale aftaler, herunder frihandelsaftaler.

Dette faktablad er udarbejdet af Europa-Parlamentets Enhed for Analyse af og Støtte til Eksterne Politikker. Yderligere oplysninger på webstedet for Udvalget om International Handel.

Rasma Kaskina
04/2026

5.2.2. DEN EUROPÆISKE UNION OG VERDENSHANDELSORGANISATIONEN

Dette faktablad forklarer Verdenshandelsorganisationens (WTO's) rolle, dens vigtigste funktioner og igangværende reformbestræbelser samt Den Europæiske Unions deltagelse i organisationen. Det skitserer WTO's rolle i handelsforhandlinger og tvistbilæggelse, den seneste udvikling i multilaterale og plurilaterale forhandlinger, herunder på de seneste WTO-ministerkonferencer, og EU's holdning til reformen af WTO. Faktabladet beskriver også Europa-Parlamentets rolle i udformningen af og kontrollen med EU's handelspolitik og WTO-relaterede spørgsmål i henhold til Lissabontraktaten.

WTO'S OPRINDELSE OG ROLLE

I de første årtier af det tyvende århundrede fik handelsspørgsmål mange lande til at indgå i stadig mere komplekse samspil, hvilket skabte behovet for en platform, der kunne lette og regulere handelsforbindelserne. Den almindelige overenskomst om told og udenrigshandel (GATT), som dette førte til i 1947, skabte ikke alene et forum for rundbordsdrøftelser med en multilateral tilgang til samhandel, men også et system af internationalt anerkendte regler for samhandel. Den bagvedliggende tanke var at skabe lige vilkår for alle medlemmer gennem "en betydelig reduktion af toldsatser og andre handelshindringer og afskaffelse af diskriminerende behandling i international samhandel"[1].

Under Uruguay-forhandlingsrunden i 1995 blev GATT transformeret og Verdenshandelsorganisationen (WTO) blev etableret som dens efterfølger. WTO kom til at omfatte tidligere handelsaftaler, herunder selve GATT, aftalen om landbrug og aftalen om tekstilvarer og beklædningsgenstande. De mest betydningsfulde nye aftaler var den almindelige overenskomst om handel med tjenesteydelser (GATS) og aftalen om handelsrelaterede intellektuelle ejendomsrettigheder (TRIPS). WTO har tre hovedaktiviteter:

— handelsforhandlinger

— gennemførelse og overvågning af medlemmernes handelspolitikker, herunder gennem ordning for eksamination af handelspolitik

— bilæggelse af handelstvister.

På WTO's 13. ministerkonference (MC13) i Abu Dhabi, De Forenede Arabiske Emirater, i 2024 forpligtede ministrene sig til at reformere WTO for at forbedre alle dets funktioner. På MC14, der blev afholdt i Yaoundé, Cameroun, fra den 26.-29. marts 2026, blev der ikke vedtaget nogen ministerielle afgørelser om arbejdsplanen for WTO-reformen, og arbejdet forventes at fortsætte i WTO's Almindelige Råd.

[1]GATT-aftalen (1947), indledningen.

WTO-FORHANDLINGER OG -REFORM

Siden 2001 har WTO's medlemmer deltaget i en bred runde af multilaterale handelsforhandlinger, der er kendt som "Doharunden" eller "Dohaudviklingsdagsordenen" (DDA), hvis vigtigste mål er at styrke udviklingslandenes rolle og deres evne til at drage fordel af international handel og hjælpe dem med at bekæmpe fattigdom. DDA har fra begyndelsen været baseret på "helhedsprincippet"[2] og er stadig åben.

Selv om EU støttede iværksættelsen af en bred og ambitiøs runde, er forhandlingerne gået i stå for nogle vigtige spørgsmåls vedkommende, hovedsagelig vedrørende markedsadgang. De væsentligste uoverensstemmelser er mellem holdningerne i de store vækstøkonomier og i de industrialiserede lande eller blokke af lande om, hvordan det internationale handelssystem bør omformes.

I februar 2017 trådte aftalen om handelslettelser fra 2013 i kraft. Det var den første multilaterale handelsaftale, der blev indgået inden for rammerne af WTO.

På MC11 i december 2017 udsendte ligesindede grupper af WTO-medlemmer fælles erklæringer om at fremme drøftelserne om e-handel, om udvikling af en multilateral ramme for investeringsfremme, om nedsættelse af en arbejdsgruppe om mikrovirksomheder og små og mellemstore virksomheder (MSMV'er) og om fremme af igangværende forhandlinger om indenlandsk regulering af handel med tjenesteydelser. Disse plurilaterale forhandlinger om initiativer til fælles erklæringer er åbne for alle WTO-medlemmer.

På MC12 i juni 2022 blev WTO-medlemmerne enige om en historisk aftale om afskaffelse af subsidier til ikkebæredygtigt fiskeri efter mere end 20 års forhandlinger. Aftalen var et afgørende skridt i retning af at sikre, at fiskeristøtte har bæredygtighed som sit centrale mål og undgår at skade havene og fiskebestandene, da disse er uundværlige som eksistensgrundlag for kystsamfund i hele verden. Den 15. september 2025 trådte aftalen om fiskerisubsidier i kraft. Dette skal følges op af en aftale om de resterende elementer, der er nødvendige for at opfylde mandatet i FN's verdensmål for bæredygtig udvikling nr. 14.6 om at forbyde skadelig fiskeristøtte på verdensplan.

Siden februar 2024 er initiativet til fælles erklæring om en indenlandsk regulering af tjenesteydelser blevet bindende for 55 medlemmer. Forhandlingerne om initiativet til fælles erklæring om investeringsfremme for udvikling (IFD) blev også afsluttet med et positivt resultat i februar 2024 og støttes på nuværende tidspunkt af 127 WTO-medlemmer, som hovedsageligt er udviklingslande og de mindst udviklede lande. Dette initiativ har til formål at udvikle en global IFD-aftale for at forbedre investerings- og erhvervsklimaet og gøre det lettere for investorer i alle økonomiske sektorer at investere, udføre deres daglige forretninger og udvide deres aktiviteter. Næste skridt er at indarbejde denne aftale i WTO's regelsæt (i henhold til bilag 4 til overenskomsten om oprettelse af WTO). Dette kræver en afgørelse ved konsensus, omend nogle medlemmer stadig er imod.

På MC14 var der 66 WTO-medlemmer (herunder 27 EU-medlemsstater), der meddelte, at de havde til hensigt at ratificere aftalen om elektronisk handel, inden

[2]"Helhedsprincippet" betyder grundlæggende, at "intet er aftalt, før alt er aftalt".

den blev medtaget i WTO's regelsæt, hvilket kræver konsensus blandt alle WTO-medlemmer. WTO-medlemmerne kunne ikke nå til enighed om at forlænge moratoriet for indførelse af told på elektroniske overførsler, som derfor udløb den 29. marts 2026. Siden 2019 har EU opfordret til en permanent forlængelse af moratoriet. Aftalen om elektronisk handel indeholder også en bestemmelse om ikke at opkræve told på elektroniske overførsler af varer og tjenesteydelser.

ORDNINGEN FOR BILÆGGELSE AF HANDELSTVISTER

Et af WTO's vigtigste resultater har været konsolideringen af Tvistbilæggelsesinstansen, som har beføjelse til at træffe afgørelse om handelstvister og til at håndhæve sine afgørelser. Denne tvistbilæggelsesordning fungerer på grundlag af forud fastlagte regler, der giver alle WTO-medlemmer, uanset deres politiske vægt eller økonomiske tyngde, mulighed for at indgive klager over påståede brud på WTO-reglerne og for at søge erstatning. Denne ordning har ført til en reduktion af de unilaterale forsvarsforanstaltninger, som landene ofte benyttede sig af før i tiden, og som ofte medførte modforanstaltninger fra de ramte landes side og til tider endda førte til deciderede handelskrige.

WTO-tvistbilæggelsesordningen har garanteret, at stærkere medlemmer ikke har forrang frem for svagere, og har opstillet klare regler om modforanstaltninger. Imidlertid har WTO's appelinstans været blokeret fra at fungere siden december 2019, da dens medlemmer har nået afslutningen af deres mandater, og de ledige stillinger endnu ikke er blevet besat. For at løse denne situation indledte EU og dets medlemsstater sammen med andre WTO-medlemmer et initiativ om en alternativ mekanisme, der kaldes den midlertidig ordning mellem flere parter om appel af voldgiftssager (MPIA), og som består af 10 voldgiftsmænd, der behandler klager fra WTO's panelrapporter inden for rammerne af MPIA. MPIA trådte i kraft den 30. april 2020. Som et alternativt system til bilæggelse af tvister skal den påberåbes af medlemmerne individuelt. I øjeblikket er 58 WTO-medlemmer (herunder alle EU-medlemsstater) parter i MPIA, og tegner sig for 59,5 % af verdenshandelen. Sideløbende hermed arbejder WTO-medlemmerne på at reformere det nuværende WTO-tvistbilæggelsessystem.

Siden oprettelsen af WTO har EU været en af de største brugere af dets tvistbilæggelsessystem. Mellem 1995 og 2026 var EU involveret i 212 tvistbilæggelsessager, 114 som klager og 98 som sagsøgt. I 222 andre sager har EU anmodet om status som tredjepart, hvilket giver WTO-medlemmer ret til at overvåge tvister, som involverer andre parter. EU, der er repræsenteret af Kommissionen, har også ofte søgt at forbedre og præcisere WTO-aftalerne ved at anmode om afgørelser.

EU OG WTO

EU har spillet en central rolle i udviklingen af det internationale handelssystem siden Anden Verdenskrig og er aktivt involveret i WTO-reformen.

Ligesom GATT (og senere WTO) blev EU oprindeligt oprettet for at fjerne toldbarrierer og fremme handelen mellem medlemsstaterne. EU's indre marked var delvist inspireret af GATT's principper og praksis. EU har altid været blandt de vigtigste forkæmpere for effektiv international handel baseret på retsstatsprincippet. Et sådant

system hjælper med at sikre, at EU's virksomheder har fair markedsadgang i udlandet, og understøtter dermed den økonomiske vækst både på hjemmemarkedet og i ikke-EU-lande, navnlig de mindst udviklede lande.

EU's fælles handelspolitik er et af de områder, hvor EU har enekompetence. Med andre ord agerer EU inden for WTO som én enkelt aktør og er repræsenteret af Kommissionen i stedet for af medlemsstaterne. Kommissionen forhandler om handelsaftaler og forsvarer EU's interesser i WTO's tvistbilæggelsesinstans på vegne af alle 27 medlemsstater. Kommissionen hører regelmæssigt Rådet og Parlamentet og rapporterer tilbage til dem vedrørende indholdet af og strategien for de multilaterale drøftelser.

DEN PARLAMENTARISKE KONFERENCE OM WTO

Den Parlamentariske Konference om WTO arrangeres i fællesskab af Parlamentet og Den Interparlamentariske Union (IPU) og har til formål at styrke demokratiet på internationalt plan ved at bringe en parlamentarisk dimension ind i det multilaterale handelssamarbejde.

Det første formelle parlamentariske møde i WTO fandt sted under WTO's ministerkonference i Seattle i december 1999. I 2001 vedtog Parlamentet og IPU at samle deres indsats og sponsorere et parlamentarisk møde under WTO-ministerkonferencen i Doha. Dette møde skabte grundlaget for det, der er blevet til Den Parlamentariske Konference om WTO.

Denne konference er et forum, hvor parlamentarikere fra hele verden kan udveksle synspunkter, information og erfaringer om internationale handelsspørgsmål. Deltagerne overvåger WTO's aktiviteter, fremmer effektiviteten og retfærdigheden af WTO, fremmer åbenhed i WTO's procedurer, arbejder for at forbedre dialogen mellem regeringer, parlamenter og civilsamfundet, påvirker kursen for drøftelserne i WTO og opbygger de nationale parlamenters kapacitet i internationale handelsspørgsmål.

Den Parlamentariske Konference om WTO mødes under WTO's ministerkonferencer og nogle gange også i mellemperioderne. Den Parlamentariske Konference mødtes senest den 25. marts 2026 forud for MC14.

EUROPA-PARLAMENTETS ROLLE

I 2009 blev Parlamentet med Lissabontraktatens ikrafttræden medlovgiver i handels- og investeringsspørgsmål på lige fod med Rådet. Parlamentet godkender indgåelsen af internationale handelsaftaler. I henhold til artikel 218 i TEUF underrettes Parlamentet straks og fuldt ud i alle faser af forhandlingen, indgåelsen og gennemførelsen af internationale aftaler.

Parlamentet overvåger udviklingen i WTO-tvister, der involverer EU. Parlamentets Udvalg om International Handel fremlægger sine synspunkter vedrørende handelstvister gennem betænkninger, offentlige høringer og mundtlige forespørgsler til Kommissionen og Rådet. Parlamentet underrettes straks og fuldt ud om forhandlingerne og kan vedtage holdninger, som EU's forhandler skal tage hensyn til. Det deltager i WTO's ministerkonferencer som en del af EU's delegation.

Dette faktablad er udarbejdet af Europa-Parlamentets Enhed for Analyse af og Støtte til Eksterne Politikker. Du kan finde yderligere oplysninger om emnet på webstedet for Udvalget om International Handel.

Rasma Kaskina
04/2026

5.2.3. HANDELSORDNINGER FOR UDVIKLINGSLANDE

Dette faktablad forklarer, hvordan EU's udviklingspolitik lægger vægt på handel og fokuserer på landene med de største behov via ordninger baseret på Verdenshandelsorganisationens regler. Det redegør for det generelle toldpræferencesystem, en handelsordning der giver udviklingslande begunstiget adgang til EU's marked gennem nedsatte toldsatser. Det skitserer også, hvordan økonomiske partnerskabsaftaler sikrer lande i Afrika, Caribien og Stillehavet begunstigede handelsbetingelser.

RETSGRUNDLAG

Traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF):

— Artikel 3 omhandler den fælles handelspolitik, som er EU's eksklusive kompetenceområde.

— Artikel 207 fastsætter, at Europa-Parlamentet og Rådet for Den Europæiske Union som Unionens lovgivende magt vedtager love om gennemførelsen af den fælles handelspolitik ved den almindelige lovgivningsprocedure, hvorved Parlamentet og Rådet lovgiver i fællesskab og på lige fod.

— Artikel 218 fastsætter, at det kræver Parlamentets godkendelse for, at EU kan indgå internationale aftaler, herunder økonomiske partnerskabsaftaler, og at Parlamentet skal underrets straks og fuldt ud i alle faser af proceduren.

EU'S HANDEL OG UDVIKLING

Kommissionens meddelelse fra 2012, "Handel, vækst og udvikling: En skræddersyet handels- og investeringspolitik for de lande, der har størst behov", markerede en væsentlig ændring af EU's handels- og udviklingstilgang. Meddelelsen satte ganske vist fortsat handel i centrum for udviklingsstrategierne, men lagde nu vægten på den voksende nødvendighed af at skelne mellem de forskellige udviklingslande for at fokusere på dem med de største behov i et forsøg på at øge synergien mellem handels- og udviklingspolitikkerne.

På det multilaterale plan støtter EU den udviklingsdagsorden, som blev lanceret af Verdenshandelsorganisationen (WTO) i Doha i 2001. I oktober 2015 ratificerede EU den aftale om handelslettelser, som blev indgået på WTO's 9. ministerkonference på Bali, og som er særlig vigtig for udviklingslande og indlandsstater. På WTO's 13. ministerkonference i Abu Dhabi i 2024 blev der truffet en beslutning om at gøre det lettere for lande at avancere fra deres status som "mindst udviklet land" og sikre en gnidningsløs overgang.

EU's strategi for Aid for Trade, der blev vedtaget i 2007 og senest revideret i 2017, er i overensstemmelse med FN's 2030-dagsorden for bæredygtig udvikling, den europæiske konsensus om udvikling og EU's globale strategi. EU's statusrapport om Aid for Trade (bistand til handel) 2023 bekræfter, at EU og dets medlemsstater er verdens førende leverandører af bistand til handel, idet man havde bidraget med

23 mia. EUR i 2020, hvorefter bistanden nåede niveauet før pandemien med ca. 18,5 mia. EUR. Dette udgør 42 % af alle Aid for Trade-midler fra bilaterale og multilaterale kilder og vidner om en betydelig vækst i forhold til bidraget tilbage i 2028, der da var på 33 %. Omkring 140 lande og territorier er berettigede til officiel udviklingsbistand.

DET GENERELLE TOLDPRÆFERENCESYSTEM

Formålet med det generelle toldpræferencesystem (også: arrangementet med generelle toldpræferencer, GSP) er at lette udviklingslandes og -territoriers adgang til EU's marked gennem nedsat told på deres varer.

Oprindeligt udstedte EU ensidige toldpræferencer for at skabe en ekstra eksportindtægt for udviklingslande, som kunne blive geninvesteret i deres egen bæredygtige udvikling. I forbindelse med GSP-reformen i 2012 blev systemet i højere grad målrettet lande med størst behov, dvs. de mindst udviklede lande, samtidig med at ordningens tre komponenter blev bevaret, henholdsvis: det almindelige GSP, GSP + og initiativet Alt undtagen våben.

GSP-ordningen skulle oprindeligt udløbe i december 2023, men er blevet forlænget indtil december 2027. Den 28. april 2026 godkendte Parlamentet de reviderede regler, der skal finde anvendelse fra 2027. Den nye GSP-forordning skal fremme bæredygtig økonomisk, social og miljømæssig udvikling i de begunstigede lande, herunder god regeringsførelse og respekt for menneskerettighederne, med det hovedformål at udrydde fattigdom

A. Det almindelige GSP-ordning

Dette er en selvregulerende handelsordning, gennem hvilken EU tilbyder visse udenlandske varer ikke-gensidig præferenceadgang til EU-markedet i form af nedsatte toldsatser eller toldfritagelse.

Kriterierne for at kunne komme i betragtning til den almindelige GSP, som giver toldnedsættelse for omtrent 66 % af alle toldpositioner, blev strammet, således at kun de mest sårbare lande med lave indkomster eller lave mellemindkomster medtages. Som følge heraf blev gruppen af begunstigede lande reduceret betydeligt fra 176 til 23 i perioden 2016-2017, og lande, som Verdensbanken klassificerer som højindkomstlande eller mellemindkomstlande i den øverste halvdel, blev udelukket af ordningen. Elleve lande er fra 2025 omfattet af GSP-ordningen. Alle lande, der undertegner og ratificeret en frihandelsaftale med EU udtræder automatisk af præferenceordningen, uanset hvilket udviklingsniveau de befinder sig på.

B. GSP+

Dette er en specifik incitamentsordning, som tilbyder afskaffelse af told til sårbare lande, der har ratificeret og gennemført internationale konventioner, som vedrører menneskerettigheder og arbejdstagerrettigheder, miljø og god regeringsførelse. Den fastsætter nultold på ca. 66 % af alle toldpositioner, der er udpeget under den almindelige GSP-ordning. Ordningen gælder for udviklingslande, der anses for at være sårbare, og den er gjort betinget af, at landene ratificerer og gennemfører 27 internationale konventioner vedrørende bæredygtig udvikling, herunder konventioner om grundlæggende menneskerettigheder, konventioner om arbejdstagerrettigheder, visse miljøbeskyttelseskonventioner og konventioner

vedrørende bekæmpelse af ulovlig fremstilling af og handel med narkotika. Hvis disse krav ikke overholdes, fører det til suspension af toldindrømmelsen. Der er otte lande på listen over begunstigede lande.

C. Initiativet Alt undtagen våben (EBA)

Dette initiativ giver told- og kvotefri adgang i en ubegrænset periode for alle produkter med undtagelse af våben og ammunition, der importeres fra mindst udviklede lande. EBA-initiativet omfatter fra og med 2025 i alt 46 lande, heraf 33 i Afrika, 9 i Asien, 3 i Stillehavet og 1 i Caribien (Haiti). Flere EBA-begunstigede lande forventes at udtræde af kategorien af mindst udviklede lande i de kommende år.

ØKONOMISKE PARTNERSKABSAFTALER

En økonomisk partnerskabsaftale (ØPA) er en handels- og udviklingsaftale mellem EU og regionerne i Afrika, Caribien og Stillehavet. Disse partnerskabsaftaler blev det primære instrument til fremme af en sådan handel under Cotonouaftalen fra 2000. I 2023 fastslog EU, dets medlemsstater og 77 medlemmer af Organisationen af Stater i Afrika, Caribien og Stillehavet betydningen af de økonomiske partnerskabsaftaler og af at sikre partnerskabets kontinuitet gennem Samoaaftalen, som har fundet midlertidig anvendelse siden den 1. januar 2024. Disse partnerskabsaftaler er selvstændige, udviklingsorienterede handelsaftaler, der bygger på essentielle elementer i Samoaaftalen. De er udformet med henblik på at være forenelige med WTO og erstatter gradvist EU's ensidige præferencehandelsordning, det generelle toldpræferencesystem. Der eksisterer 8 økonomiske partnerskabsaftaler, som dækker 33 lande. En forordning fra 2016 fastlægger EU's markedsadgangsordninger for produkter fra lande i Afrika, Caribien og Stillehavet.

A. ØPA med caribiske lande

Partnerskabsaftalen med Det Caribiske Forum af AVS-stater (Cariforum), der blev undertegnet i 2008 og godkendt af Parlamentet den 25. marts 2009, er den første regionale ØPA. Den omfatter 14 caribiske stater. Aftalen er p.t. midlertidigt i kraft, de fælles ØPA-institutioner er mødtes regelmæssigt siden 2010 og aftalen revideres hvert femte år. Den første ændring gennemførtes i 2015. Der blev foretaget uafhængige efterfølgende evalueringer af gennemførelsen og virkningen af aftalen i 2014 og 2021. Forhandlingerne om en aftale om beskyttelse af særlige geografiske betegnelser pågår. Yderligere oplysninger på EU's handelsforbindelser med de caribiske lande.

B. ØPA'er med afrikanske lande

Forhandlingerne mellem EU og 16 vestafrikanske lande, Det Økonomiske Fællesskab af Vestafrikanske Stater (ECOWAS) og Den Vestafrikanske Økonomiske og Monetære Union om en regional ØPA blev afsluttet i februar 2014. Alle EU's medlemsstater samt 15 vestafrikanske lande, med undtagelse af Nigeria, har undertegnet partnerskabsaftalen. For at aftalen kan anvendes midlertidigt, skal alle vestafrikanske lande undertegne og mindst to tredjedele ratificere aftalen.

Elfenbenskysten og Ghana har undertegnet bilaterale "midlertidige" økonomiske partnerskabsaftaler, henholdsvis den 26. november 2008 og den 28. juli 2016. Parlamentet godkendte aftalerne den 1. december 2016 og begge aftaler har

siden fundet midlertidig anvendelse. Ghana og EU godkendte det tilbud om fuld markedsadgang og den tidsplan, som Ghana havde foreslået. Ghana begyndte at liberalisere sit marked for EU-produkter i 2020, og processen forventes afsluttet i 2029. I januar 2024 liberaliserede Elfenbenskysten yderligere toldsatserne og intensiverede bestræbelserne på at udvikle og diversificere sin bilaterale handel med EU, og de sidste to ud af fem faser af toldliberaliseringen er planlagt til 2026 og 2029. Yderligere oplysninger på EU's handelsforbindelser med Vestafrika.

C. ØPA med centralafrikanske lande

Cameroun er det eneste land i Centralafrika, der har undertegnet en foreløbig økonomisk partnerskabsaftale med EU. Aftalen trådte midlertidigt i kraft den 4. august 2014 efter Parlamentets godkendelse i juni 2013.

Der finder regelmæssige udvekslinger sted mellem de centralafrikanske regionale organisationer og EU vedrørende andre centralafrikanske landes tiltrædelse, men der er endnu ikke undertegnet nogen regional partnerskabsaftale. Yderligere oplysninger på EU's handelsforbindelser med Centralafrika.

D. ØPA med landene i det østlige og sydlige Afrika

Regionen det østlige og sydlige Afrika omfatter øerne i Det Indiske Ocean (Comorerne, Madagaskar, Mauritius og Seychellerne), landene ved Afrikas Horn (Djibouti, Etiopien, Eritrea og Sudan) samt visse lande i det sydlige Afrika (Malawi, Zambia og Zimbabwe).

Madagaskar, Mauritius, Seychellerne og Zimbabwe undertegnede en partnerskabsaftale i 2009, der har været midlertidigt i kraft siden den 14. maj 2012. Parlamentet godkendte aftalen den 17. januar 2013. Aftalen er åben for andre lande i regionen. Comorerne undertegnede den i juli 2017 og begyndte anvendelse fra den 7. februar 2019. Der pågår forhandlinger om at udvide aftalens anvendelsesområde, herunder til alle handelsrelaterede spørgsmål såsom forbindelsen mellem handel og bæredygtig udvikling, og at oprette rådgivende organer for civilsamfundet og parlamenterne. Den 15. forhandlingsrunde fandt sted i Bruxelles i marts 2025. Yderligere oplysninger på EU's handelsforbindelser med det østlige og sydlige Afrika.

E. ØPA med Det Østafrikanske Fællesskab

Det Østafrikanske Fællesskab (ØAF) omfatter Burundi, Kenya, Rwanda, Tanzania, Uganda og siden 2016 Sydsudan. Den 16. oktober 2014 mundede forhandlinger ud i en aftale om at indgå en regionalt dækkende økonomisk partnerskabsaftale. Den 1. september 2016 undertegnede Kenya og Rwanda aftalen sammen med EU-medlemsstaterne og EU. Aftalen er imidlertid ikke blevet taget midlertidigt i anvendelse, da ikke alle ØAF-medlemmer har undertegnet den som krævet herfor.

I februar 2021 blev det på det ordinære ØAF-topmøde for stats- og regeringschefer besluttet at give de enkelte ØAF-lande mulighed for at gå videre med den bilaterale gennemførelse af EU-ØAF-partnerskabsaftalen i henhold til princippet om "variabel geometri". Kenya fortsatte forhandlingerne med EU med henblik på at tilpasse aftalen mellem EU og ØAF til individuel gennemførelse. Den EU-kenyanske aftale trådte i kraft den 1. juli 2024, efter Parlamentets godkendelse af 29. februar 2024. Det første møde i det EU-kenyanske Fælles Råd på ministerplan fandt sted den 12. maj 2025 i Nairobi. Denne bilaterale partnerskabsaftale er fortsat åben for andre ØAF-partnerlandes tiltrædelse. Yderligere oplysninger på EU's handelsforbindelser med ØAF.

F. ØPA med Southern African Development Community (SADC)

Aftalen mellem EU og SADC blev undertegnet i juni 2016 undertegnet af EU og SADC-ØPA-gruppen bestående af seks af de 15 medlemmer af SADC (Botswana, Lesotho, Mozambique, Namibia, Eswatini og Sydafrika). Den trådte midlertidigt i kraft i oktober 2016 efter Parlamentets godkendelse af september 2016. For Mozambiques vedkommende begyndte den midlertidige anvendelse den 4. februar 2018, efter at landet havde ratificeret aftalen. Den 18. november 2022 færdigforhandlede EU og Angola en aftale om fremme af bæredygtige investeringer. Parlamentet godkendte indgåelsen af aftalen den 7. februar 2024. Den EU-angolanske investeringsfremmeaftale har været i kraft fra den 1. september 2024 og markerer den første EU-aftale nogensinde om investeringsfremme. EU og Angola arbejder på gennemførelsen af denne aftale. 20. november 2025 undertegnede EU og Sydafrika et partnerskab om ren handel og investering, det første af sin art. Yderligere oplysninger på EU's handelsforbindelser med SADC.

G. ØPA med stillehavslande

Parlamentet godkendte den økonomiske partnerskabsaftale mellem EU og stillehavslandene i januar 2011. Aftalen blev ratificeret af Papua Ny Guinea i maj 2011. Fijis regering begyndte at anvende aftalen i juli 2014, og Samoa afsluttede tiltrædelsesprocessen i december 2018, og det samme gjorde Salomonøerne i maj 2020. Den 18. december 2024 godkendte Parlamentet tiltrædelsen af Tuvalu, Niue og Tonga, og, den 10. september 2025, Vanuatu. Tiltrædelsesprocedurer er i gang for Mikronesiens Forenede Stater, Republikken Marshalløerne og Østtimor. Yderligere oplysninger på EU's handelsforbindelser med stillehavslandene.

EUROPA-PARLAMENTETS ROLLE

Europa-Parlamentet udformer sammen med den anden fælleslovgiver Rådet for Den Europæiske Union forordninger vedrørende det generelle toldpræferencesystem i den hensigt at sikre, at ordningen afspejler EU's værdier.

Indgåelsen af økonomiske partnerskabsaftaler kræver Europa-Parlamentets godkendelse, og Parlamentet skal underrettes øjeblikkeligt og på fyldestgørende vis i alle faser af forhandling, indgåelse og gennemførelse af sådanne aftaler. Parlamentet sikrer gennem sin kontrol og overvågning med aftalerne, at de fremmer udvikling sideløbende med handel.

Dette faktablad er udarbejdet af Europa-Parlamentets Enhed for Analyse af og Støtte til Eksterne Politikker. Yderligere oplysninger på webstedet for Udvalget om International Handel.

Rasma Kaskina
04/2026

5.3. UDVIKLINGSPOLITIK

5.3.1. GENERELT OVERBLIK OVER UDVIKLINGSPOLITIKKEN

Dette faktablad forklarer EU's udviklingspolitik, som er kernen i EU's eksterne politikker. Det beskriver den rolle, som EU's udviklingspolitik spiller med hensyn til at tackle globale udfordringer, hvordan EU's udviklingspolitik bidrager til gennemførelsen af FN's 2030-dagsorden for bæredygtig udvikling, og fremhæver dens betydning i bestræbelserne på at mindske og i sidste ende udrydde fattigdom. Det beskriver også EU's position som verdens største yder af udviklingsbistand og introducerer de vigtigste principper, retsgrundlag og instrumenter, der ligger til grund for EU's indsats.

RETSGRUNDLAG

— Artikel 21, stk. 1, i traktaten om Den Europæiske Union (TEU): overordnet mandat og styrende principper for EU's udviklingssamarbejde

— Artikel 4, stk. 4, og artikel 208-211 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF)

— Artikel 312-316 i TEUF: budgetmæssige aspekter

— Samoaaftalen, som har fundet midlertidig anvendelse siden januar 2024. Aftalen træder fuld ud i kraft, når Europa-Parlamentet har godkendt den, og parterne har ratificeret den, dvs. alle EU-medlemsstater og mindst to tredjedele af medlemmerne af Organisationen af Stater i Afrika, Caribien og Stillehavet (OACSS). Den erstatter Cotonouaftalen.

MÅL

EU's udviklingspolitik forfølger følgende mål:

— at mindske og i sidste ende udrydde fattigdom

— at fremme bæredygtig økonomisk, social og miljømæssig udvikling

— at fremme og forsvare menneskerettighederne, demokratiet og retsstatsprincippet

— at opnå ligestilling mellem kønnene

— at støtte fred, stabilitet og inklusive samfund

— at håndtere miljø- og klimaudfordringer.

POLITIKRAMME

EU støtter udviklingslandene ved at fremme bæredygtig udvikling og stabilitet. Det langsigtede mål er at udrydde fattigdom – et mål, der har været en central del af EU's eksterne politikker siden oprettelsen af Den Europæiske Udviklingsfond (EUF) i henhold til Romtraktaten fra 1957. EUF blev oprettet for at støtte et særligt forhold til de tidligere kolonier i regionerne i Afrika, Caribien og Stillehavet. Siden den 1. januar 2021 er EU's udviklingsbistand blevet ydet gennem det brede instrument for naboskab, udviklingssamarbejde og internationalt samarbejde, NDICI-Global Europe (se nærmere nedenfor). Instrumentet fusionerede flere tidligere eksterne EU-finansieringsinstrumenter, herunder EUF.

EU og dets medlemsstater er – set under ét – verdens førende donor af officiel udviklingsbistand (ODA) og ydede 88.7.2 mia. EUR ODA i 2024. Udviklingssamarbejde er en delt kompetence for EU: Det kan gennemføre en fælles udviklingspolitik, forudsat at denne ikke forhindrer medlemsstaterne i at udøve deres egne kompetencer på området. Graden af samarbejde er sådan, at medlemsstaternes udviklingsorganer ofte implementerer EU-finansierede programmer.

EU blev i 2005 engageret i udviklingsvenlig politikkohærens, dvs. EU skal tilstræbe at integrere udviklingsmål i alle sine politikker, som berører udviklingslandene. I 2009 blev denne forpligtelse inddelt i fem områder: 1) handel og finans, 2) bekæmpelse af klimaforandringer, 3) sikring af global fødevaresikkerhed, 4) sikring af migrationens udviklingspositive virkninger og 5) styrkelse af forbindelserne og synergierne mellem sikkerhed og udvikling inden for rammerne af en global dagsorden for fredsskabelse. En rapport fra Kommissionen, som tidligere udkom hvert andet år (men nu sjældnere), redegør for EU's fremskridt med hensyn til udviklingsvenlig politikkohærens. Den seneste rapport blev offentliggjort i januar 2019. Europa-Parlamentets Udviklingsudvalg har haft en fast ordfører for udviklingsvenlig politikkohærens siden 2010. Denne rolle varetages i øjeblikket af Erik Marquardt (De Grønne/Den Europæiske Fri Alliance, Tyskland). I marts 2023 vedtog Parlamentet en beslutning om udviklingsvenlig politikkohærens, hvori Kommissionen, Tjenesten for EU's Optræden Udadtil og medlemsstaterne opfordres til at øge deres indsats i forbindelse med udviklingsvenlig politikkohærens. Parlamentet understregede, at udviklingsvenlig politikkohærens fortsat skal være en central del af EU's

eksterne forbindelser, og anmodede Kommissionen om at præcisere anvendelsen af udviklingsvenlig politikkohærens i forbindelse med målene for bæredygtig udvikling.

Udviklingsbistand er en begrænset ressource. Det er grunden til, at EU er stærkt optaget af at sikre effektivitet i udviklingsbistanden og fremmer tætte forbindelser med partnerlandene i forbindelse med planlægningen og gennemførelsen af udviklingsforanstaltninger. Såvel EU's "adfærdskodeks om arbejdsdeling i udviklingspolitik" fra 2007 som den "operationelle ramme for bistandseffektivitet" fra 2011 er vedtaget med dette for øje. Disse tiltag er i overensstemmelse med de internationale foranstaltninger som reaktion på Organisationen for Økonomisk Samarbejde og Udviklings Pariserklæring fra 2005, der advokerer for fem nøglebegreber inden for udviklingsbistand: udviklingslandenes ejerskab af udviklingsstrategier, donorlandenes tilpasning til lokalt definerede strategier, harmonisering af den internationale udviklingsbistand, resultatovervågning og gensidig ansvarlighed hos donorer og partnere med hensyn til udviklingsresultater. Den internationale ramme for bistandseffektivitet er blevet revideret via Accrahandlingsplanen (2008) og i Busanpartnerskabet for effektivt udviklingssamarbejde (2011). Efter vedtagelsen af FN's verdensmål for bæredygtig udvikling blev der givet yderligere tilsagn i Nairobi-slutdokumentet (2016).

A. FN's 2030-dagsorden for bæredygtig udvikling

EU deltog aktivt i udarbejdelsen af 2030-dagsordenen, som fastlægger et nyt globalt paradigme, der skal bidrage til at udrydde fattigdom og opnå bæredygtig udvikling, og som indbefatter principperne om "at ingen må lades i stikken" og "først at imødekomme behovene hos dem, der er længst bagefter". Den blev godkendt i New York i september 2015 og ligger i forlængelse af 2015-målene med en ny række af 17 verdensmål med fokus på økonomiske, sociale, miljømæssige og forvaltningsmæssige målsætninger, som skal nås senest i 2030. EU og dets medlemsstater forelagde for første gang i september 2019 en fælles sammenfattende rapport for FN's Politiske Forum på Højt Niveau vedrørende Bæredygtig Udvikling. Dokumentet har fokus på EU's foranstaltninger til gennemførelse af 2030-dagsordenen og vil blive udgivet hvert fjerde år. I juli 2023 fremlagde EU sin første frivillige revision af gennemførelsen af 2030-dagsordenen på dette års udgave af FN's Politiske Forum på Højt Niveau vedrørende Bæredygtig Udvikling.

B. Den nye europæiske konsensus om udvikling og EU's dagsorden for forandring

Efter godkendelsen af 2030-dagsordenen blev man i EU enige om en revideret udgave af den europæiske konsensus om udvikling fra 2005. Den nye konsensus redegør for de vigtigste principper i verdensmålene for bæredygtig udvikling og en tilgang, der vil være retningsgivende for EU's og dets medlemsstaters bestræbelser på at nå disse mål i forhold til udviklingslandene. Selv om den primært har fokus på udviklingspolitik, berører konsensussen også foranstaltninger gennem andre politikker, idet princippet om udviklingsvenlig politikkohærens anvendes. Udryddelse af fattigdom er stadig hovedformålet med EU's udviklingspolitik. Konsensussen blev undertegnet den 7. juni 2017 af formanden for Europa-Parlamentet, den maltesiske premierminister på vegne af Rådet og medlemsstaterne, Kommissionens formand og Kommissionens næstformand/Unionens højtstående repræsentant for udenrigsanliggender og sikkerhedspolitik. Parlamentet har været kritisk over for EU's

bestræbelser på at nå målene for bæredygtig udvikling senest i 2030, navnlig i betragtning af at covid-19-pandemien, Ruslands invasion af Ukraine og andre kriser har undergravet nogle af de fremskridt, der er gjort siden 2015. Parlamentet har gentagne gange opfordret Kommissionen til at øge sin indsats og påtage sig en stærkere global lederrolle i bestræbelserne på at nå målene for bæredygtig udvikling, senest i en beslutning fra 2025 om gennemførelse og opfyldelse af verdensmålene for bæredygtig udvikling med henblik på Politisk Forum på Højt Niveau 2025.

Kommissionens meddelelse fra 2016 med titlen "Næste skridt hen imod en bæredygtig europæisk fremtid – En europæisk indsats for bæredygtighed" integrerer målene for bæredygtig udvikling i EU's politiske ramme og EU's nuværende prioriteter. Når der kigges uden for EU's grænser, har EU på ny forpligtet sig til målet om at bruge 0,7 % af sin bruttonationalindkomst (BNI) på udviklingsbistand, denne gang senest i 2030 og med en andel til de mindst udviklede lande på 0,15–0,20 % af BNI. Dette afspejler de tilsagn, der blev givet i Addis Abeba-handlingsplanen om udviklingsfinansiering (som blev vedtaget på en FN-konference i 2015), og som er en integreret del af 2030-dagsordenen. I 2023 udgjorde EU's samlede ODA (fra EU og dets medlemsstater) 0,57 % af EU's BNI.

C. Lovgivningsmæssig og finansiel ramme

EU's finansieringstilgang til eksterne foranstaltninger (se tabellen nedenfor) har ændret sig som følge af oprettelsen af NDICI – et globalt Europa. Efter Kommissionens forslag af 14. juni 2018 til en forordning om oprettelse af dette instrument og tre års efterfølgende forhandlinger med Rådet og Parlamentet trådte forordningen om oprettelse af NDICI – et globalt Europa i kraft den 14. juni 2021. Den gælder med tilbagevirkende kraft fra 1. januar 2021. Den 17. juli 2025 offentliggjorde Kommissionen sit forslag til et efterfølgerinstrument til NDICI – et globalt Europa.

NDICI – et globalt Europa er en vigtig nyskabelse, som i øjeblikket er det primære finansielle instrument for EU's eksterne foranstaltninger med en samlet bevilling på 79,5 mia. EUR for 2021-2027. Instrumentet forenkler EU's struktur for ekstern finansiering (sammenlægning af tidligere programmer, herunder instrumentet til finansiering af udviklingssamarbejde, det europæiske naboskabsinstrument, partnerskabsinstrumentet, det europæiske instrument for demokrati og menneskerettigheder, Den Europæiske Fond for Bæredygtig Udvikling og instrumentet, der bidrager til stabilitet og fred). Det dækker samarbejde med alle lande uden for EU med undtagelse af lande, der er tilknyttet EU-førtiltrædelsesprocessen, oversøiske territorier og territorier, der er omfattet af geografiske programmer.

NDICI – et globalt Europa er opbygget omkring tre centrale søjler:

1. Geografisk, bestående af programmer for de lande, der er omfattet af den europæiske naboskabspolitik (i øst og syd), for Afrika syd for Sahara, for Asien og Stillehavsområdet, for Nord-, Syd- og Mellemamerika og Caribien. Disse programmer fokuserer på samarbejdsområder såsom god regeringsførelse, fattigdomsbekæmpelse, migration, miljø og klimaforandringer, vækst og beskæftigelse eller sikkerhed og fred, blandt andre tværgående spørgsmål. De fleste af midlerne fra NDICI – et globalt Europa går til denne søjle.

2. Tematisk, bestående af programmer med verdensomspændende dækning om menneskerettigheder og demokrati, civilsamfundsorganisationer, stabilitet og fred og globale udfordringer.

3. Hurtig reaktion, der muliggør finansiering af hurtig kapacitet til krisestyring, konfliktforebyggelse og fredsskabelse. Sådanne foranstaltninger har f.eks. til formål at knytte den humanitære indsats og udviklingsindsatsen sammen, øge modstandsdygtigheden i kriseramte lande eller tage hånd om udenrigspolitiske prioriteter.

NDICI – et globalt Europa, der også er udformet som et fleksibelt instrument, omfatter en supplerende "stødpude" til finansiering af nye udfordringer og prioriteter (f.eks. reaktioner på uforudsete omstændigheder, migrationspres, krise- og post-krisesituationer eller nye initiativer på EU-plan eller internationalt plan).

D. Udspecificering af udgifterne under NDICI – et globalt Europa

NDICI – et globalt Europa er kanal for den største andel af EU-midlerne til eksterne foranstaltninger med et samlet budget på 79,5 mia. EUR (for perioden 2021-2027). De geografiske programmer modtager ca. 75 % af midlerne og de tematiske programmer 8 %. Derudover er 12 % reserveret til "stødpuden" til nye udfordringer og prioriteter og 4 % til "foranstaltninger vedrørende hurtig reaktion". De resterende ca. 2 % går til udgifter til programstøtte.

Der findes flere oplysninger i EU-budgettet for 2026.

De finansielle bevillinger til NDICI – et globalt Europas tresøjlestruktur er som følger (tallene er angivet i mio. EUR):

Geografiske programmer	7 821,3
Tematiske programmer	738,0
Foranstaltninger vedrørende hurtig reaktion	462,0
Stødpude til nye udfordringer og prioriteter	782,9

NDICI – et globalt Europa støtter også store projekter, der finansieres under Team Europe-initiativer, hvoraf sidstnævnte samler finansielle bidrag fra EU, dets medlemsstater og finansielle institutioner såsom Den Europæiske Investeringsbank og Den Europæiske Bank for Genopbygning og Udvikling. Team Europe-bistanden, der blev lanceret den 8. april 2020, har hjulpet EU's partnerlande med at håndtere covid-19-pandemien.

NDICI – et globalt Europa er også et centralt element i EU's Global Gateway-strategi, der søger at mobilisere investeringer i bæredygtig digital infrastruktur, energi- og transportinfrastruktur i hele verden. EU og dets medlemsstater har mobiliseret over 306 mia. EUR gennem strategien siden 2021 og dermed overgået det oprindelige mål på 300 mia. EUR i investeringer senest i 2027. Global Gateway er tænkt som både EU's bidrag til at mindske den globale investeringskløft og EU's svar på den geopolitiske udfordring, som Kinas globale investeringsstrategi udgør. Investeringer, der foretages gennem Global Gateway, anvendes til at finansiere bæredygtig infrastruktur til bekæmpelse af klimaændringer, beskyttelse af miljøet og fremme af bæredygtig udvikling i hele verden. Et vigtigt eksempel er Global Gateway-investeringspakken

mellem EU og Afrika, som lover at mobilisere 150 mia. EUR i investeringer i Afrika inden 2030. Disse investeringer har til formål at fremskynde den grønne og den digitale omstilling, skabe bæredygtig vækst, styrke de nationale sundhedssystemer og forbedre uddannelse og erhvervsuddannelse i afrikanske lande. NDICI – et globalt Europa vil bidrage til strategien gennem sine fonde og garantikapaciteter. Europa-Parlamentets Udviklingsudvalg har haft en fast ordfører for Global Gateway siden 2024. Hildegard Bentele (Det Europæiske Folkeparti, Tyskland) og Udo Bullman (Det Progressive Forbund af Socialdemokrater, Tyskland) deler i øjeblikket rollen.

EUROPA-PARLAMENTETS ROLLE

— Retlig ramme: I artikel 209 i TEUF står: "Europa-Parlamentet og Rådet fastsætter efter den almindelige lovgivningsprocedure de foranstaltninger, der er nødvendige for at gennemføre politikken for udviklingssamarbejde".

— Parlamentets kontrol med gennemførelsen af politikken: Parlamentet har ret til at stille spørgsmål til Kommissionen og til at gøre indsigelse mod gennemførelsesafgørelser, når det finder, at Kommissionen overskrider sine beføjelser. Parlamentet søger også indflydelse ved regelmæssigt at drøfte politikker med Kommissionen, både i formelle og uformelle sammenhænge. Under NDICI – et globalt Europa tager Parlamentet to gange om året del i en geopolitisk dialog med Kommissionen.

— Budgetmyndighed: Parlamentet og Rådet udgør i fællesskab EU's budgetmyndighed. Det er stadig Rådet, der har den primære beslutningskompetence med hensyn til EU's flerårige finansielle ramme, som dækker syv år, men Parlamentets godkendelse er påkrævet, for at den kan vedtages (artikel 312 i TEUF). For så vidt angår det årlige budget fastsætter artikel 314 i TEUF en procedure, som omfatter én årlig behandling i både Parlamentet og Rådet. Når disse behandlinger er afsluttet, kan Parlamentet godkende eller forkaste budgettet. For så vidt angår internationalt samarbejde følger Parlamentets Udviklingsudvalg budgetforhandlingerne og stiller konkrete forslag vedrørende de budgetposter, der hører under dets ansvarsområde.

Dette faktablad er udarbejdet af Europa-Parlamentets Enhed for Analyse af og Støtte til Eksterne Politikker. Du kan finde yderligere oplysninger på Udviklingsudvalgets websted.

Malte Frederik Hergaden
04/2026

5.3.2. HUMANITÆR BISTAND

Dette faktablad forklarer, hvordan og hvorfor EU yder humanitær bistand globalt som reaktion på behov i tilfælde af menneskeskabte katastrofer eller naturkatastrofer. Kommissionens Generaldirektorat for Civilbeskyttelse og Humanitære Bistandsforanstaltninger på Europæisk Plan finansierer hjælpeaktioner og koordinerer medlemsstaternes politikker og aktiviteter. Parlamentet og Rådet lovgiver i fællesskab om udformningen af EU's politik for humanitær bistand og deltager i den globale debat om en mere effektiv humanitær indsats.

RETSGRUNDLAG

— Artikel 21 i traktaten om Den Europæiske Union (TEU) fastsætter principperne for alle EU's eksterne aktioner (artikel 21, stk. 2, litra g), vedrører humanitær bistand).

— Artikel 214 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF) udgør retsgrundlaget for humanitær bistand.

— Artikel 214, stk. 5, i TEUF udgør retsgrundlaget for oprettelsen af Det Frivillige Europæiske Korps for Humanitær Bistand.

LOVGIVNINGSMÆSSIGE OG POLITISKE RAMMER

Bestemmelserne for ydelsen af humanitær bistand, bl.a. dens finansieringsinstrumenter, er fastsat i Rådets forordning om humanitær bistand (EF) nr. 1257/96. Denne forordning blev ikke ændret i forbindelse med revisionen af andre instrumenter som forberedelse til den flerårige finansielle ramme for 2007–2013 (EU's langsigtede budget).

Den overordnede politiske ramme for humanitær bistand er beskrevet i den europæiske konsensus om humanitær bistand (2007), der er undertegnet af de tre vigtigste EU-institutioner (Kommissionen, Rådet og Parlamentet). I konsensussen fastlægges EU's fælles vision, politiske mål og principper for en række emner, herunder internationalt humanitært samarbejde, god donoradfærd, katastroferisici og katastrofeberedskab, civilbeskyttelse og forholdet mellem civile og militære myndigheder. Konsensussen bekræfter også de fire principper for humanitær bistand: medmenneskelighed, neutralitet, upartiskhed og uafhængighed. Teksten baner vejen for en mere koordineret og konsekvent tilgang til levering af bistand, idet den knytter humanitær bistand og udviklingsbistand sammen, således at EU kan reagere mere effektivt på de stigende behov.

Afgørelsen om en EU-civilbeskyttelsesmekanisme fra 2019 regulerer EU's indsats på dette område. Den ændrer en afgørelse fra 2013, der vedrørte forebyggelse, beredskab, indsats og finansielle bestemmelser. Forordning om ydelse af nødhjælp i Unionen (Rådets forordning (EU) 2016/369) fastsætter, under hvilke omstændigheder medlemsstaterne kan ansøge om EU-støtte. Den fastsætter, hvilke foranstaltninger der er støtteberettigede, og de finansielle bistandsformer. Den 17. juli 2025 foreslog Kommissionen en ajourføring af forordningen om EU-civilbeskyttelsesmekanismen

for at styrke dens budget, indføre en civilbeskyttelsesramme og afsætte midler til håndtering af sundhedstrusler.

Kommissionens meddelelse fra 2021 med titlen »EU's humanitære indsats: nye udfordringer, samme principper« har til formål at styrke virkningen af EU's samlede humanitære indsats for at imødekomme det stigende behov for humanitær bistand – et problem, der blev forværret af covid-19-pandemien.

KOMMISSIONENS GENERALDIREKTORAT FOR CIVILBESKYTTELSE OG HUMANITÆR BISTAND (ECHO)

A. Oversigt og virkninger

Under den flerårige finansielle ramme blev der afsat 11,6 mia. EUR til EU's instrument for humanitær bistand for perioden 2021-2027. EU er således en af verdens førende donorer inden for humanitær bistand og står for en meget stor andel af finansieringen af den nødhjælp, der ydes på verdensplan til ofrene for naturkatastrofer og menneskeskabte katastrofer. Nogle af disse midler kommer fra medlemsstaterne, men en betragtelig andel stammer fra EU-budgettet.

Kommissionens Generaldirektorat for Civilbeskyttelse og Humanitære Bistandsforanstaltninger på Europæisk Plan (ECHO) er ansvarligt for humanitær bistand og civilbeskyttelse. Den nuværende kommissær med ansvar for beredskab og krisestyring er Hadja Lahbib. Under hendes virke sørger ECHO for, at EU's humanitære bistand er fokuseret mod fødevarer og ernæring, husly, sundhedspleje, vand og sanitet og uddannelse i nødsituationer. Efter at være vokset betydeligt siden sin oprettelse i 1992 opfylder GD ECHO nu sit mandat gennem et netværk af mere end 400 ansatte i mere end 40 feltkontorer rundt om i verden.

Størstedelen af EU's budget for humanitær bistand anvendes indirekte. ECHO gennemfører ikke selv humanitære bistandsprogrammer, men finansierer derimod de operationer, der gennemføres af dets partnere, nemlig ikke-statslige organisationer (NGO'er), FN-organer og internationale organisationer såsom Internationalt Røde Kors/Røde Halvmåne. ECHO's primære opgaver er at stille finansiering til rådighed, kontrollere, at midlerne forvaltes på forsvarlig vis, og sørge for, at varerne og tjenesteydelserne fra dets partnere hurtigt og effektivt når frem til de berørte befolkningsgrupper med henblik på at opfylde de faktiske behov.

Så snart en naturkatastrofe eller en anden hændelse, der kræver humanitær bistand, er indtruffet, foretager ECHO's humanitære eksperter en indledende vurdering af situationen på stedet. Derefter finder der en hastig uddeling af midler sted på baggrund af denne vurdering – dette er den såkaldte "behovsbaserede tilgang", der kendetegner ECHO's arbejde. Bistanden kanaliseres gennem mere end 200 partnere, som ECHO har indgået forhåndskontrakter med. ECHO's struktur sikrer gennemsigtighed i anvendelsen af midlerne, og at partnerne holdes ansvarlige. Mens EU's humanitære bistand generelt fortsat vil blive leveret af EU's humanitære partnere, gør civilbeskyttelsesmekanismen og EU's humanitære beredskabskapacitet det muligt for ECHO at yde begrænset direkte bistand til lande i nød efter katastrofer, hvor de traditionelle mekanismer til levering af humanitær bistand via EU-partnere eller deres kapaciteter er utilstrækkelige eller ineffektive.

ECHO kan afsætte 1,9 mia. EUR til at dække de høje globale behov i 2026. I de seneste år er EU's oprindelige humanitære budget løbende blevet forhøjet gennem yderligere overførsler af midler – penge, der primært stammer fra EU's solidaritets- og nødhjælpsreserve (SEAR) og fra omfordeling fra andre budgetposter.

I sin meddelelse om EU's humanitære indsats fra 2021 advarede Kommissionen om en voksende kløft mellem det stigende humanitære behov og de finansielle ressourcer, der er til rådighed på verdensplan. ECHO anslår, at 239 millioner mennesker har behov for humanitær bistand i 2026. I december 2025 anmodede FN om 33 mia. USD i midler til at imødekomme disse behov i 2026. Et problem, der komplicerer leveringen af humanitær bistand, er det meget begrænsede globale donorgrundlag. I 2023 tegnede de tre største donorer –USA, Tyskland og EU– sig for 54 % af de globalt tilgængelige midler.

B. Politiske prioriteter

ECHO bestræber sig på at forbedre sin indsats i nødsituationer og yder bistand til tredjelande med henblik på at styrke deres egen evne til at reagere på kriser og bidrage til udviklingen på lang sigt. At koordinere humanitær bistand og udviklingsbistand og få brudt den onde cirkel af klimaforandringer, sult og fattigdom er vigtige mål for EU.

Katastrofeberedskabsaktiviteter er også en del af ECHO's fokus på modstandsdygtighed. EU er en væsentlig aktør i udformningen af det internationale samfunds bestræbelser inden for katastroferisikostyring. EU støtter Sendairammen for katastrofeforebyggelse fra 2015 og offentliggjorde i 2016 Sendaihandlingsplanen for katastrofeforebyggelse. Den strømliner en katastroferisikobaseret tilgang til politisk beslutningstagning og foreslår konkrete aktiviteter vedrørende risikoviden, risikoinvesteringer, katastrofeberedskab og modstandsdygtighed. Kommissionen udsendte en meddelelse om modstandsdygtighed i 2012, der blev revideret i 2017. Den sigter mod at definere en strategisk tilgang til modstandsdygtighed, som kan øge virkningen af EU's eksterne aktioner. Denne tilgang er blevet styrket yderligere inden for rammerne af den nye EU-strategi for beredskab, der blev offentliggjort i 2025. Strategien præciserer, at beredskab og modstandsdygtighed systematisk bør integreres i EU's eksterne partnerskaber.

I betragtning af det store antal flygtninge og fordrevne personer, der befinder sig i sårbare situationer, som ofte trækker ud, blev man i EU i 2016 enige om at udvikle en stærkere, udviklingsorienteret tilgang til tvangsfordrivelser. EU lægger større vægt på at støtte socioøkonomisk inklusion af tvangsfordrevne personer og tage fat om de underliggende årsager til længerevarende fordrivelse i tråd med De Forenede Nationers Højkommissariat for Flygtninges samlede flygtningeberedskabsramme og Verdensbankens tilgang til tvangsfordrivelser.

EU og medlemsstaterne spillede en vigtig rolle på det humanitære verdenstopmøde, der blev afholdt i Istanbul i maj 2016. EU afgav selv 100 tilsagn for at bidrage til "dagsordenen for menneskeheden", som FN's generalsekretær fremlagde på topmødet, og for at gennemføre "Grand Bargain", som er en innovativ ny aftale mellem forskellige humanitære aktører om at sikre, at de økonomiske midler anvendes på en mere effektiv og virkningsfuld måde. Dette blev efterfølgende ændret til "Grand Bargain 2.0" i 2021 og til "Grand Bargain 3.0" i 2023. Aftalen understreger betydningen

af retfærdige og principbaserede partnerskaber med lokale organisationer og kontrollen med bistand til berørte mennesker.

Integrering af kønsaspektet og bekæmpelse af kønsbaseret vold vil fortsat være prioriteter for ECHO, som har indført en kønsmarkør for humanitære bistandsoperationer. Støtte til børns uddannelse i krisesituationer er et andet fokusområde i tråd med behovet for at prioritere de mest sårbare grupper.

C. Andre instrumenter

EU's bistand omfatter yderligere tre strukturer: EU-civilbeskyttelsesmekanismen, Det Frivillige Europæiske Korps for Humanitær Bistand og en ny retlig ramme for ydelse af nødhjælp inden for EU.

— EU-civilbeskyttelsesmekanismen, som oprindelig blev oprettet i 2001, omfatter i dag EU's medlemsstater plus seks andre deltagende stater: Nordmakedonien, Island, Montenegro, Norge, Serbien og Tyrkiet. EU-mekanismen bygger på en række redskaber: 1) Den Europæiske Civilbeskyttelsespulje, som tilvejebringer en frivillig pulje af på forhånd bevilgede indsatskapaciteter fra de deltagende stater og en struktureret proces for identifikation af potentielle kapacitetsmangler 2) Katastrofeberedskabskoordinationscentret, som fungerer som den operationelle kerne, idet det fremmer koordinationen af beskyttelsesindsatser 24/7 3) Det fælles varslings- og informationssystem, som har til formål at forbedre kommunikationen i nødsituationer via en webbaseret alarm- og notifikationsapplikation og 4) et netværk af uddannede eksperter, der står til rådighed med kort varsel. Civilbeskyttelsesmekanismen blev styrket i 2019 gennem oprettelsen af rescEU; en ny kapacitetsreserve, der allerede var operationel under skovbrandsæsonen i 2019. Det er en strategisk reserve af europæiske katastrofeberedskabskapaciteter og -lagre, der finansieres fuldt ud af EU. Det omfatter en flåde af brandslukningsfly og helikoptere, et medicinsk evakueringsfly og flere vigtige lagre. Disse omfatter felthospitaler, transportaktiver, energi og husly, kritiske medicinske forsyninger og udstyr til at reagere på kemiske, biologiske, radiologiske og nukleare nødsituationer. RescEU's og Katastrofeberedskabskoordinationscentrets kapaciteter skal udvides under den nye EU-strategi for beredskab.

— Den Europæiske Kapacitet for Humanitær Bistand (EHRC) er EU's nyeste værktøj for humanitær bistand. EHRC styrker i det væsentlige civilbeskyttelsesmekanismens kapacitet. EHRC, der første gang blev foreslået af Kommissionen i 2021, og som blev oprettet i 2022, består af en række operationelle værktøjer til hurtig bistand i krisesituationer, især hvor traditionelle humanitære leveringsmekanismer via EU-partnere eller deres kapaciteter kan være ineffektive eller utilstrækkelige. EHRC har tre værktøjer: fælles logistiktjenester, forhåndsanbragte lagre af nødhjælpsforsyninger og sundheds- og logistikeksperter. De mobiliseres gennem Katastrofeberedskabskoordinationscentret på grundlag af en forudgående evaluering og vurdering af kriser. EHRC har siden sin oprettelse reageret på mere end en halv snes kriser.

— Det Europæiske Solidaritetskorps (2021–2027) er et program, der skaber muligheder for frivilligt arbejde inden for humanitær bistand. Det omfatter

det tidligere initiativ EU-bistandsfrivillige, der blev lanceret i marts 2014. Kommissionen yder støtte i form af tilskud til organisationer, som derefter udvælger unge (i alderen 18–30 år) til udførelse af frivilligt arbejde via Det Europæiske Solidaritetskorps' portal. Dets budget for perioden 2021–2027 er på 1 mia. EUR.

— Rådet vedtog den 15. marts 2016 en forordning om ydelse af nødhjælp i Unionen med henblik på at imødegå den vanskelige humanitære situation, der opstod som følge af flygtningekrisen, der berørte EU på daværende tidspunkt. Forordningen gør det muligt for EU at hjælpe berørte medlemsstater med at imødekomme flygtningenes humanitære behov. Forordningen vil i fremtiden også kunne anvendes til at sætte ind over for andre ekstraordinære kriser eller katastrofer med alvorlige humanitære konsekvenser, f.eks. nukleare ulykker eller terrorangreb. ECHO er ansvarlig for gennemførelsen.

Et vigtigt fokus for EU's humanitære bistand har været at yde bistand til Ukraine for at afhjælpe nogle af de vanskelige forhold, der er opstået som følge af Ruslands invasion i 2022. Siden februar 2022 har EU afsat mere end 1,4 mia. EUR til humanitære bistandsprogrammer i Ukraine, som skal hjælpe civile, der er berørt af krigen. Disse midler er blevet anvendt til at opfylde folks basale behov, herunder mad, husly og sundhedsydelser. Nødhjælpen til Ukraine er den hidtil største operation, der koordineres af Civilbeskyttelsesmekanismen, idet der er leveret mere end 155 000 ton bistand i januar 2025.

EUROPA-PARLAMENTETS ROLLE

I forbindelse med politikken for humanitær bistand fungerer Parlamentet som medlovgiver sammen med Rådet for Den Europæiske Union. Retsgrundlaget for den humanitære bistandspolitik, der foreslås af Kommissionen (i form af forordninger), forhandles med -og godkendes eller forkastes af- både Rådet og Parlamentet i overensstemmelse med EU's almindelige lovgivningsprocedure. Kommissionens gennemførelsesforanstaltninger forelægges også Parlamentet, som har kontrolbeføjelser. I Parlamentet hører den humanitære bistand under Udviklingsudvalgets (DEVE's) ansvarsområde, og civilbeskyttelse sorterer under Udvalget om Miljø, Klima og Fødevaresikkerhed (ENVI).

Derudover overvåger Parlamentet leveringen af humanitær bistand og bestræber sig på at sikre, at budgetbevillingerne mere eller mindre svarer til de samlede humanitære behov. Parlamentet har jævnligt fremhævet behovet for at øge midlerne til humanitær bistand og har insisteret på at lukke den voksende kløft mellem globale humanitære behov og tilgængelige midler. Dette skete senest i januar 2026 i dets beslutning om humanitær bistand i en tid med flere kriser – bekræftelse af vores principper om en mere effektiv og ambitiøs indsats i forbindelse med humanitære kriser.

DEVE-udvalget og Parlamentet som helhed har gennem udtalelser og beslutninger, bl.a. initiativbetænkninger også søgt at præge Kommissionens strategiske beslutninger og politiske retningslinjer, f.eks. om EU's bidrag til det humanitære verdenstopmøde, uddannelse i nødsituationer og indsatsen over for ebolaudbruddet. Parlamentet gennemgår Kommissionens årlige arbejdsprogram og ECHO's operationelle strategi. Kommissæren med ansvar for beredskab og krisestyring

indbydes med jævne mellemrum til drøftelser med DEVE-udvalget. Den europæiske konsensus om humanitær bistand, der blev vedtaget i 2007, var i høj grad præget af de klare holdninger, som Parlamentet indtog. Parlamentet har også været en aktiv fortaler for andre politiske spørgsmål såsom modstandsdygtighed, fødevaresikkerhed og sammenkobling af humanitær bistand og udviklingsbistand.

For at styrke Parlamentets tilsyn med den humanitære bistand har DEVE-udvalget siden 2006 udpeget en fast ordfører for humanitær bistand, som sidder i en periode på to et halvt år. Den nuværende ordfører er Leire Pajín (S&D, Spanien). Det er bl.a. ordførerens opgave at forsvare den humanitære bistands budgetinteresser, overvåge de humanitære bistandsprogrammer og opretholde nære kontakter med nødhjælpsmiljøet.

Dette faktablad er udarbejdet af Europa-Parlamentets Enhed for Analyse af og Støtte til Eksterne Politikker. Du kan finde yderligere oplysninger på Udviklingsudvalgets websted.

Malte Frederik Hergaden
04/2026

5.4. HUMANITÆR BISTAND OG DEMOKRATI

5.4.1. MENNESKERETTIGHEDER

De grundlæggende principper for Den Europæiske Union er frihed, demokrati og respekt for menneskerettighederne og de grundlæggende frihedsrettigheder og retsstatsprincippet. EU sigter mod at indarbejde menneskerettighedsspørgsmål i alle sine politikker og programmer. Dette faktablad omhandler:
– de retlige rammer for EU's menneskerettighedspolitik
– de værktøjer og midler, som EU anvender til at støtte demokrati og menneskerettigheder i sine forbindelser med lande og organisationer uden for EU.

RETSGRUNDLAG

— Ifølge artikel 2 i traktaten om Den Europæiske Union (TEU) er EU's grundlæggende værdier "den menneskelige værdighed, frihed, demokrati, ligestilling, retsstaten og respekt for menneskerettighederne, herunder rettigheder for personer, der tilhører mindretal".

— I artikel 3 i TEU fastsættes målene for EU's "forbindelser med den øvrige verden" – dets optræden udadtil. Disse mål omfatter bidrag til "udryddelse af fattigdom og beskyttelse af menneskerettighederne, især børns rettigheder". Det præciseres også, at EU sigter mod at bidrage til at sikre, at folkeretten udvikles og overholdes nøje, og at principperne i FN-pagten fra 1945 overholdes.

— I artikel 6 i TEU forpligtes EU til at anerkende Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder (chartret). Chartret henviser kun udtrykkeligt til gennemførelsen af EU-retten, men EU's institutioner, organer, kontorer og agenturer og dets medlemsstater skal også overholde chartret i EU's optræden udadtil. Lande, der tiltræder EU, skal ligeledes overholde chartret. I henhold til

artikel 6, stk. 2, skal EU tiltræde den europæiske menneskerettighedskonvention (se 4.1.2).

— I artikel 21 i TEU fastsættes de principper, der ligger til grund for, hvad EU gør internationalt – dets optræden udadtil. Disse principper er demokrati, retsstatsprincippet, menneskerettighedernes og de grundlæggende frihedsrettigheders universalitet og udelelighed, respekt for den menneskelige værdighed, lighed og solidaritet samt respekt for principperne i FN-pagten og folkeretten. Universalitet betyder, at menneskerettighederne og frihedsrettighederne gælder for alle, og udelelighed betyder, at disse rettigheder og frihedsrettigheder er lige vigtige, så denne artikel forpligter EU til at betragte økonomiske og sociale rettigheder som lige så vigtige som borgerlige og politiske rettigheder.

— I artikel 205 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF) fastsættes det, at EU's internationale tiltag skal bygge på principperne i artikel 21 i TEU.

HVORDAN ANVENDER EU SIN MENNESKERETTIGHEDSPOLITIK?

EU vedtager og anvender sin menneskerettighedspolitik gennem udvikling af handlingsplaner, retningslinjer og strategier, samarbejde med lande og organisationer uden for EU og finansiering af specifikke programmer. Der redegøres for disse foranstaltninger i dette afsnit.

A. Handlingsplaner

I 2012 vedtog Rådet en strategisk ramme for menneskerettigheder og demokrati og en handlingsplan for dens gennemførelse. Rammen fastsætter principper, mål og prioriteter for at gøre EU's politik mere konsekvent og effektiv. Disse principper omfatter fremme og beskyttelse af menneskerettighederne i hele EU's politik, sikring af sammenhæng mellem interne og eksterne politikker og tilpasning af tilgangen til specifikke situationer. I november 2020 vedtog Rådet den seneste EU-handlingsplan om menneskerettigheder og demokrati, som oprindeligt fandt anvendelse indtil 2024, men blev forlænget til 2027, for at matche tidsrammen for EU's langsigtede udgiftsplan. Denne handlingsplan fastsætter EU's ambitioner og prioriteter med hensyn til menneskerettigheder og demokrati og er inddelt i fem indsatsområder:

— Beskyttelse og styrkelse af individet

— Opbygning af robuste, inklusive og demokratiske samfund

— Fremme af et globalt system for menneskerettigheder og demokrati

— Nye teknologier: udnyttelse af muligheder og tackling af udfordringer

— Opnåelse af resultater gennem samarbejde.

B. Retningslinjer vedrørende menneskerettigheder

Rådet har vedtaget en række tematiske retningslinjer om menneskerettigheder. De giver praktisk vejledning til EU's repræsentationer rundt om i verden om:

— Indsatsen mod dødsstraf

— Dialoger om menneskerettighederne

— Barnets rettigheder
— Indsatsen mod tortur og anden grusom behandling
— Beskyttelse af børn i forbindelse med væbnede konflikter
— Beskyttelse af menneskerettighedsforkæmpere
— Overholdelse af den humanitære folkeret
— Bekæmpelse af vold mod kvinder og piger
— Fremme af religions- og trosfriheden
— Beskyttelse af LGBTI-personers rettigheder
— Fremme af ytringsfrihed såvel online som offline
— Forbud mod forskelsbehandling i forbindelse med EU's optræden udadtil
— Sikkert drikkevand og sanitet.

C. Landespecifikke strategier

EU udvikler landespecifikke strategier for menneskerettigheder og demokrati. Med henblik herpå hører det embedsmænd og civilsamfundsorganisationer i det pågældende land med det formål at integrere EU's retningslinjer og prioriteter på menneskerettighedsområdet i et klart og logisk sæt politiske mål for landet, som derefter gælder for de næste tre år.

D. Dialog og internationale aftaler

EU medtager regelmæssigt menneskerettigheder i politiske dialoger med ikke-EU-lande eller regionale organisationer. Det fører også dialoger og organiserer konsultationer, som specifikt vedrører menneskerettigheder, med omkring 60 ikke-EU-lande og regionale sammenslutninger.

Bilaterale handelsaftaler og de forskellige associerings- og samarbejdsaftaler mellem EU og ikke-EU-lande eller regionale organisationer indbefatter en menneskerettighedsklausul. Ved at medtage respekt for menneskerettighederne som et "væsentligt element" i aftalen åbner denne klausul op for dialog og debat om menneskerettigheder og giver også EU mulighed for at indføre passende foranstaltninger, såsom at reducere eller standse samarbejdet, hvis menneskerettighederne og de demokratiske principper krænkes i alvorlig grad. EU kan også tilbyde incitamenter til undertegnelse og gennemførelse af konventioner om menneskerettigheder og arbejdstagerrettigheder, herunder give udviklingslande, der gør det, mulighed for at handle med EU på særlige vilkår (se 5.2.3).

Lande, der ansøger om optagelse i EU, skal opfylde strenge betingelser (se 5.5.1). Inden de tiltræder EU, skal de udvikle stabile institutioner, der sikrer demokrati, retsstatsprincippet, menneskerettigheder og respekt for og beskyttelse af minoriteter. EU støtter aktivt denne proces.

Den europæiske naboskabspolitik (se 5.5.5) bygger også på de fælles værdier om demokrati, retsstatsprincippet og respekt for menneskerettighederne. EU støtter partnerlandene i gennemførelsen af reformer og udvikler stærkere partnerskaber med de lande, der gør størst fremskridt med demokratiske reformer.

E. Valgobservation

EU's valgobservationsmissioner i hele verden har ligeledes til formål at forbedre menneskerettighederne ved at søge at begrænse trusler og vold i forbindelse med valg og ved at styrke demokratiske institutioner (se 5.4.2).

F. Samarbejde med multilaterale organisationer

EU fremmer menneskerettighederne ved at deltage i multilaterale fora, som f.eks. FN's Generalforsamlings 3. Komité, FN's Menneskerettighedsråd, Organisationen for Sikkerhed og Samarbejde i Europa og Europarådet. Endvidere fremmer EU aktivt international strafferetspleje, f.eks. gennem Den Internationale Straffedomstol.

G. Tematiske støtteprogrammer

EU-programmet om menneskerettigheder og demokrati under instrumentet for naboskab, udviklingssamarbejde og internationalt samarbejde – et globalt Europa støtter og beskytter hovedsagelig civilsamfundsorganisationer, der fremmer menneskerettigheder og demokrati. Et vigtigt træk ved dette program er, at midlerne kan tildeles med eller uden godkendelse fra partnerlandets regering. Programmet har et budget på 1,511 mia. EUR for perioden 2021-2027.

EU har desuden forpligtet sig til gradvist at indarbejde en rettighedsbaseret tilgang i alle sine udviklingsprogrammer på grundlag af en værktøjskasse, der blev udviklet af Kommissionen i 2014, og som blev ajourført i 2021.

H. Foranstaltninger til bekæmpelse af krænkelser af menneskerettighederne

I december 2020 vedtog Rådet en forordning om indførelse af en global EU-ordning for menneskerettighedssanktioner. Den giver EU mulighed for at gå efter enkeltpersoner, enheder og organer – herunder statslige og ikke-statslige aktører – der er ansvarlige for, involveret i eller har tilknytning til alvorlige krænkelser af menneskerettighederne i hele verden. I lyset af den igangværende russiske angrebskrig mod Ukraine og den russiske oppositionsleder Aleksej Navalnyjs død i februar 2024 indførte Rådet den 22. marts 2024 restriktive foranstaltninger over for yderligere 33 personer og to enheder. Fra og med december 2025 havde Rådet forlænget listen over personer, enheder og organer, der er omfattet af restriktive foranstaltninger (indefrysning af aktiver og, hvor relevant, rejseforbud), med endnu et år indtil 8. december 2026. På denne dato fandt disse restriktive foranstaltninger anvendelse på 135 personer og 37 enheder.

Der er stigende dokumentation for og offentlig bevidsthed om menneskerettighedskrænkelser, der forekommer i forbindelse med de aktiviteter, der fører til, at et produkt bringes i omsætning. I lyset heraf vedtog Parlamentet og Rådet et direktiv om virksomheders due diligence i forbindelse med bæredygtighed, som trådte i kraft i juli 2024. Dette direktiv pålægger juridisk virksomhederne at identificere og om nødvendigt forebygge, bringe deres aktiviteters negative indvirkning på menneskerettighederne og miljøet til ophør eller afbøde dem. I februar 2026 vedtog EU direktiv (EU) 2026/470, som forenklede ordningen, udsatte gennemførelsesfristen til juli 2028 og udsatte anvendelsen af de nye regler til juli 2029.

En supplerende forordning forbyder, at produkter fremstillet ved tvangsarbejde bringes i omsætning eller gøres tilgængelige på EU-markedet eller eksporteres derfra. Den trådte i kraft i december 2024 og vil finde anvendelse fra december 2027.

I. Årlig rapportering

En årsberetning om menneskerettigheder og demokrati i verden, der blev udarbejdet af Unionens højtstående repræsentant for udenrigsanliggender og sikkerhedspolitik og vedtaget af Rådet, giver et overblik over menneskerettighedssituationen i verden og EU's tiltag i rapporteringsperioden.

HVEM GØR HVAD?

I dette afsnit beskrives EU-institutionernes, -organernes, -kontorernes og -agenturernes forskellige ansvarsområder med hensyn til at fremme og beskytte menneskerettighederne.

Det Europæiske Råd fastlægger EU's strategiske interesser og overordnede retningslinjer for EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik (se 5.1.1).

I Rådet for Den Europæiske Union tager Rådet (udenrigsanliggender) sig generelt af menneskerettighedsspørgsmål, der vedrører den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik eller EU's handels- eller udviklingspolitik. Rådets Menneskerettighedsgruppe, der udfører forberedende arbejde til drøftelser på højt plan og afgørelser om menneskerettighedsspørgsmål, er sammensat af menneskerettighedseksperter fra medlemsstaterne og repræsentanter for Tjenesten for EU's Optræden Udadtil og Kommissionen.

Hver EU-delegation har et "kontaktpunkt" for menneskerettigheder. EU-delegationerne spiller en vigtig rolle i forbindelse med udviklingen og gennemførelsen af strategierne for menneskerettigheder og demokrati i det land eller den organisation, de ligger i, med forberedelse af menneskerettighedsdialoger, dialoger med menneskerettighedsforkæmpere og civilsamfundet og fastsættelse af prioriteter for EU's finansielle bistand.

Kommissionen forhandler internationale aftaler, overvåger EU-udvidelsesprocessen og naboskabspolitikken samt forvalter udviklingsprogrammer og finansiering (i tæt samarbejde med Tjenesten for EU's Optræden Udadtil).

EU's særlige repræsentant for menneskerettigheder har til opgave at øge effektiviteten og synligheden af EU's menneskerettighedspolitik. Den særlige repræsentant har en bred og fleksibel vifte af ansvarsområder og arbejder tæt sammen med Tjenesten for EU's Optræden Udadtil. Den nuværende indehaver af stillingen er Kajsa Ollongren, der blev udnævnt af Rådet i juni 2025.

Parlamentet bidrager til udviklingen af EU's politikker og overvåger de øvrige EU-institutioners arbejde, hvilket forklares nærmere i næste afsnit.

EUROPA-PARLAMENTETS ROLLE

I medfør af artikel 207 og 218 i TEUF skal de fleste internationale aftaler godkendes af Parlamentet, før de kan træde i kraft, og Parlamentet kan nægte at give godkendelse, hvis det har betænkeligheder med hensyn til menneskerettighederne.

Eksempelvis blokerede Parlamentet i 2011 for tekstilprotokollen til partnerskabs- og samarbejdsaftalen mellem EU og Usbekistan, hovedsageligt på grund af rapporterne om, at der blev anvendt børnearbejde i landet. Først i 2016 blev den godkendt af Parlamentet, efter at Usbekistan havde foretaget væsentlige forbedringer med hensyn til sætte en stopper for anvendelsen af børne- og tvangsarbejde.

I henhold til artikel 36 i TEU skal næstformanden for Kommissionen/Unionens højtstående repræsentant for udenrigsanliggender og sikkerhedspolitik regelmæssigt høre Parlamentet om "de vigtigste aspekter og grundlæggende valg" i forbindelse med den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik og underrette det om udviklingen i disse politikker. Parlamentet kan stille spørgsmål eller rette henstillinger til Rådet eller til næstformanden/den højtstående repræsentant.

Parlamentets beslutninger om menneskerettigheder har til formål at øge bevidstheden om menneskerettighedskrænkelser, støtte menneskerettighedsforkæmpere og udforme EU's menneskerettighedspolitik gennem konkrete politikforslag. Parlamentet udarbejder beslutninger enten som led i igangværende lovgivningsprocedurer eller på eget initiativ, når det anmoder Kommissionen om at foreslå lovgivning om et emne, som dets udvalg har behandlet. Beslutninger kan også være resultatet af de månedlige forhandlinger på Parlamentets plenarmøder, der afholdes for at sætte fokus på åbenlyse krænkelser af menneskerettighederne i hele verden. Parlamentets årlige beslutning om menneskerettigheder og demokrati i verden og Den Europæiske Unions politik på området indeholder analyser af resultaterne af EU's menneskerettighedspolitik og de udfordringer, som det står over for.

Parlamentets Underudvalg om Menneskerettigheder, der er knyttet til Udenrigsudvalget, er ansvarligt for spørgsmål vedrørende demokrati, retsstatsprincippet, menneskerettighederne – herunder mindretals rettigheder – i ikke-EU-lande og folkerettens principper samt for at sikre, at alle EU's eksterne politikker er i overensstemmelse med dets menneskerettighedspolitik. Underudvalget tager sig også af den løbende behandling af menneskerettighedsspørgsmål, og dets delegationer besøger jævnligt relevante lande og institutioner. Underudvalget overvåger opfølgningen på Parlamentets uopsættelige beslutninger og afholder hyppige drøftelser med Tjenesten for EU's Optræden Udadtil om EU's menneskerettighedsdialoger.

Menneskerettighedsspørgsmål i forbindelse med EU's eksterne forbindelser behandles også af følgende udvalg: Udenrigsudvalget, Udvalget om International Handel, Udviklingsudvalget og Udvalget om Kvinders Rettigheder og Ligestilling. Menneskerettighederne er ligeledes et væsentligt element i arbejdet i Parlamentets stående delegationer, som interagerer bilateralt med parlamenter i tredjelande og i forbindelse med parlamentariske forsamlinger.

Takket være sine budgetbeføjelser (i medfør af artikel 14 i TEU og artikel 310, stk. 1, i TEUF) har Parlamentet medindflydelse på tildelingen af midler til et globalt Europa og anden finansiering, som bliver brugt til at fremme menneskerettighederne. Desuden skal Parlamentet sammen med Rådet godkende finansieringsordninger vedrørende EU's eksterne politikker.

Hvert år uddeler Parlamentet Sakharovprisen for tankefrihed til menneskerettighedsaktivister rundt omkring i verden. I oktober 2025 vandt Andrzej Poczobut og Mzia Amaglobeli, to fængslede journalister fra henholdsvis Belarus og Georgien, Sakharovprisen som anerkendelse af deres arbejde for at forsvare menneskerettighederne, ytringsfriheden og de demokratiske værdier.

Blandt de øvrige prisvindere kan nævnes:

— i 2024: María Corina Machado og Venezuelas valgte præsident Edmundo González Urrutia Sakharovprisen for deres lederskab af den venezuelanske opposition

— i 2023: Jina Mahsa Amini og bevægelsen "Kvinde, Liv, Frihed" i Iran

— i 2022: det modige ukrainske folk repræsenteret ved deres præsident, valgte ledere og civilsamfund

— i 2021: Aleksej Navalnyj, kendt for sin kamp mod korruption og menneskerettighedskrænkelser i Rusland

— i tidligere år: Nelson Mandela, Malala Yousafzai, Raif Badawi og den demokratiske opposition i Belarus.

Parlamentet oprettede Sakharovprisnetværket med det formål at støtte Sakharovprisvindere, udvikle kontakter mellem dem og tilskynde til fælles aktiviteter.

Parlamentet fremmer menneskerettighederne som led i dets bredere demokratistøtteaktiviteter, der omfatter valgobservation, aktiviteter før og efter valg, parlamentarisk kapacitetsopbygning, mægling og dialog samt fremme af demokrati (se 5.4.2).

Europa-Parlamentets formand støtter aktivt menneskerettighederne gennem erklæringer og skrivelser og ved at drøfte menneskerettighedsspørgsmål under møder med betydningsfulde enkeltpersoner og organisationer.

Yderligere oplysninger om dette emne findes på webstedet for Parlamentets Underudvalg om Menneskerettigheder.

Adrián ROMERO AVELLO
04/2026

5.4.2. DEMOKRATIFREMME OG VALGOBSERVATION

Dette faktablad forklarer, hvordan Europa-Parlamentet bidrager til EU's støtte til demokratiet rundt om i verden, herunder gennem valgobservation, parlamentarisk kapacitetsopbygning, mægling, dialog, støtte til menneskerettighedsforkæmpere og samarbejde med partnerparlamenter. Den skitserer også EU's politiske ramme, finansielle instrumenter og værktøjer til foranstaltninger udadtil, der understøtter denne demokratistøtte. Det omfatter desuden en beskrivelse af Europa-Parlamentets rolle på dette område.

RETSGRUNDLAG

— Traktaten om Den Europæiske Union (TEU): I artikel 2 præciseres det, at EU bygger på grundlæggende værdier, herunder respekt for den menneskelige værdighed, frihed, demokrati, ligestilling, retsstaten og respekt for menneskerettighederne, og i artikel 21 fastsættes det, at EU's optræden på den internationale scene bygger på disse værdier.

— I henhold til artikel 205 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF) skal EU's optræden på den internationale scene bygge på principperne i, forfølge målene for og gennemføres i overensstemmelse med de almindelige bestemmelser om Unionens optræden udadtil i afsnit V, kapitel 1, i TEU.

POLITISK RAMME OG POLITISKE VÆRKTØJER

EU's tilgang til demokrati supplerer dets arbejde til støtte for menneskerettighederne (faktablad 5.4.1). Tilgangen er baseret på verdenserklæringen om menneskerettigheder og andre internationale og regionale standarder om menneskerettigheder, demokratiske institutioner og valg. Siden 2015 har EU også baseret sin støtte til demokrati på 2030-dagsordenen for bæredygtig udvikling, navnlig mål 16 om ansvarlige institutioner og inkluderende og deltagerbaseret beslutningstagning samt mål 10 om at reducere uligheden.

Rådet vedtog den 17. november 2009 konklusioner om demokratistøtte i EU's eksterne forbindelser, der indeholdt en ny strategi for demokratistøtte, hvori der fokuseres på en landespecifik tilgang, øget sammenhæng og inddragelse af alle interessenter. Efterfølgende fremhævede Kommissionen i sin dagsorden for forandring fra 2011 vigtigheden af at støtte menneskerettigheder, demokrati og god regeringsførelse inden for rammerne af EU's udviklingspolitik. EU fandt i 2012 sammen om et sæt strategiske rammer for menneskerettigheder og demokrati og har siden da vedtaget tre handlingsplaner for rammernes gennemførelse. Efter det Arabiske Forår i 2011 ajourførte EU sin europæiske naboskabspolitik ved at indføre en »mere for mere«-tilgang, således at støtte blev koblet sammen med demokratisering og »velforankret demokrati«. Der blev opstillet incitamenter til de lande, der var villige til at gennemføre politiske reformer, herunder udbygget økonomisk integration, øget finansiel bistand, øget mobilitet for personer og adgang til EU's indre marked.

Rådet vedtog i oktober 2019 sine konklusioner om demokrati, hvori det bekræftede principperne fra konklusionerne fra 2009, samtidig med at det konstaterede nye problematikker, som EU vil skulle imødegå hurtigt og gennemgribende ved hjælp af eksterne tiltag, herunder:

— undergravningen af demokratiske processer og institutioner,

— ringe tillid til institutioner og politikere,

— indskrænkning af det demokratiske råderum for civilsamfundet,

— stigende antal krænkelser af menneskerettighederne og de grundlæggende frihedsrettigheder,

— manipulation ved hjælp af online-teknologier.

EU's tilsagn om at intensivere den demokratifremmende indsats blev understreget i EU's tredje handlingsplan for menneskerettigheder og demokrati, som Rådet vedtog i november 2020. Handlingsplanen, som fastlægger prioriteterne for perioden 2020-2024, integrerer demokratistøtte i fem indsatsområder, heraf et med overskriften "Opbygning af robuste, inklusive og demokratiske samfund". Rådet besluttede senere at forlænge handlingsplanen frem til 2027 for at tilpasse dens varighed til den flerårige finansielle ramme.

Rådet fremhævede civilsamfundets rolle i sine konklusioner fra 2012 med titlen »Demokratiets rødder og bæredygtig udvikling: EU's engagement i civilsamfundet på området eksterne forbindelser«. Rådets konklusioner af 19. juni 2017 om EU's udvekslinger med civilsamfundet på området eksterne forbindelser bekræftede på ny EU's engagement i et stærkt og robust civilsamfund som en afgørende metode til at støtte god regeringsførelse og retsstatsprincippet i ethvert demokrati.

Flere elementer i EU's politik, der er resultatet af et længere udviklingsforløb, vedrører både menneskerettighederne og de demokratiske principper. Dette omfatter landespecifikke strategier for menneskerettigheder og demokrati, som fastlægger de prioriterede indsatsområder og mål, som EU skal forfølge i partnerlandene. Det omfatter også klausuler om menneskerettigheder og demokrati i internationale aftaler, der gør det muligt for EU at suspendere handel eller samarbejde, hvis et land begår alvorlige krænkelser af menneskerettighederne og de demokratiske principper. Et andet element er et specifikt finansieringsinstrument til støtte for civilsamfundsaktører inden for demokrati og menneskerettigheder (se nedenfor).

Valgobservation er et centralt EU-værktøj til at støtte demokratisk udvikling i lande uden for EU, fremme menneskerettigheder og retsstatsprincippet samt bidrage til fredsopbygning og konfliktforebyggelse. EU's langtidsvalgobservationsmissioner vurderer begivenheder under hele valgprocessen. Værtslandet skal sende en invitation, inden en EU-valgobservationsmission kan udsendes. Langtidsobservatører begynder normalt deres arbejde to måneder før valget og følger hele valgprocessen frem til offentliggørelsen af de officielle resultater og klageprocedurer. Korttidsobservatører overvåger forløbet af selve valgdagen og stemmeoptællingen. Chefobservatøren er som regel et medlem af Europa-Parlamentet. Efter missionen offentliggør valgobservationsmissionen en endelig rapport med konklusioner og henstillinger, som udstikker retningslinjer for valgreform og indkredser mulig fremtidig

bistand fra EU. Ud over valgobservation kan EU yde teknisk og materiel valgbistand til partnerlande, forbedre vilkårene for demokratiske valg, øge statslige og ikke-statslige aktørers kapacitet og støtte nødvendige reformer under hensyntagen til hele valgcyklussen.

I december 2021 lancerede EU og dets medlemsstater initiativet Team Europe Democracy. Dette initiativ har til hensigt at forstærke virkningerne af demokratistøtte på verdensplan og består af tre søjler: forskning i politikker for demokratisk støtte og bedste praksis, et netværk i initiativets regi (på globalt plan), at stille ekspertise til rådighed om demokratiseringsstøtte på nationalt niveau.

EU og dets medlemsstater deltager også i multilaterale fora såsom FN, Europarådet og Organisationen for Sikkerhed og Samarbejde i Europa (OSCE) for at fremme og beskytte demokratiet.

FINANSIERINGSINSTRUMENTER

EU's vigtigste finansieringsinstrumenter til støtte for demokrati i udlandet er instrumentet for naboskab, udviklingssamarbejde og internationalt samarbejde (NDICI) – et globalt Europa og instrumentet til førtiltrædelsesbistand (IPA III) 2021-2027. IPA III bistår EU-kandidatlande og potentielle kandidatlande med at opfylde de relevante kriterier for medlemskab. Instrumentet for et globalt Europa ("NDICI – et globalt Europa") finansierer geografiske programmer i de lande, der ikke er omfattet af IPA III, samt tematiske programmer med global rækkevidde. Dets generelle mål omfatter konsolidering, støtte og fremme af demokrati, retsstatsprincippet og respekt for menneskerettighederne. Det tematiske program om menneskerettigheder og demokrati fokuserer på civilsamfundsorganisationer og demokrati- og menneskerettighedsforkæmpere. Det har et foreløbigt budget på omkring 1,5 mia. EUR og opererer uafhængigt af samtykke fra partnerlandenes regeringer. Programmet finansierer også EU-valgobservationsmissioner og supplerende foranstaltninger vedrørende valg samt samarbejde med centrale internationale partnere inden for demokrati og menneskerettigheder.

I 2013 blev Den Europæiske Demokratifond oprettet. Fonden fungerer som en selvstændig, privatretlig fond og har til formål at støtte politiske aktører og civilsamfundsaktører, der tilstræber demokratisk forandring ved at yde skræddersyet finansiel bistand på en hurtig, fleksibel og ubureaukratisk måde med fokus på EU's østlige og sydlige naboskabsområder. Dens bestyrelse består af repræsentanter fra EU's medlemsstater og institutioner, herunder op til ni MEP'er, og andre eksperter.

EUROPA-PARLAMENTETS ROLLE

Europa-Parlamentet er den eneste EU-institution, der er direkte valgt af EU-borgerne, og er stærkt engageret i at fremme holdbare demokratier i hele verden. Parlamentet har fremhævet dette engagement i en række beslutninger. Hvert år vedtager Parlamentet en beslutning om menneskerettigheder og demokrati i verden og EU's politik på området, som analyserer de vigtigste udfordringer og resultater i EU's tilgang til demokratistøtte og fremsætter henstillinger for fremtiden. Den 9. november 2023 vedtog Parlamentet en henstilling med titlen "Styrkelse af retten

til deltagelse: legitimiteten og robustheden af valgprocesser i illiberale politiske systemer og autoritære regimer".

Parlamentet har også udviklet en række værktøjer til direkte deltagelse i den globale demokratistøtte. Det deltager løbende i valgobservationsaktiviteter og arbejder for at styrke legitimiteten af nationale valgprocesser og øge offentlighedens tillid til beskyttelsen af valgene og menneskerettighederne. Hvert år udsender det adskillige parlamentariske delegationer til at observere valg eller folkeafstemninger i lande uden for EU. Parlamentet kan beslutte at udsende sådanne delegationer af MEP'er på betingelse af, at valget afholdes på nationalt plan, at de nationale myndigheder har inviteret EU eller Europa-Parlamentet, og at der er en langtidsmission på stedet. Parlamentets delegationer er altid integreret i EU-valgobservationsmissionerne eller i de langtidsmissioner, som Kontoret for Demokratiske Institutioner og Menneskerettigheder under Organisationen for Sikkerhed og Samarbejde i Europa foretager. Europa-Parlamentet høres om fastlæggelsen og planlægningen af EU-valgobservationsmissioner og om den opfølgende aktiviteter.

Med udgangspunkt i den samlede strategi for demokratistøtte knytter Europa-Parlamentet valgobservation sammen med supplerende aktiviteter, herunder tiltag op til valget og valgopfølgning, menneskerettighedsaktiviteter og initiativer til støtte for parlamentarisk arbejde. Der lægges særlig vægt på udvidelseslandene og Europas nabolande. Europa-Parlamentet hjælper parlamenter uden for EU med at styrke deres institutionelle kapacitet gennem konferencer og seminarer, fælles læringsprogrammer og studiebesøg for medlemmer og tjenestemænd samt stipendier til personale i parlamenter i lande uden for EU. Det støtter partnerparlamenter med at integrere menneskerettigheder i lovgivningen og skabe forbindelser til civilsamfundet. Parlamentet fremmer kapacitetsopbygning for personer, der kæmper for demokratiske forandringer, herunder menneskerettighedsforkæmpere, og fremmer mediefrihed og uafhængig journalistik. Parlamentets Sakharovpris for tankefrihed og Sakharovprismodtagernes aktiviteter er integreret i denne tilgang.

Parlamentets program for styrkelse af kvinders stilling er rettet mod kvindelige lovgivere ud fra både et fagligt og et personligt perspektiv. De vigtigste støttemodtagere er kvinder fra lande og regioner, som Parlamentets demokratigruppe har udpeget som prioriteter. Europa-Parlamentet yder også støtte og ekspertise inden for mægling og dialog gennem målrettede aktiviteter med partnerparlamenter og internationale arrangementer med fokus på mægling og konfliktforebyggelse. Jean Monnet-dialogen for fred og demokrati er et mæglingsværktøj, som Parlamentet har udviklet for at bringe politiske ledere sammen med henblik på at fremme kommunikation og konsensusopbygning mellem parterne. Programmet for unge politiske ledere er et af flagskibsinitiativerne, der har til formål at fremme dialog og forståelse blandt fremtidige ledere uden for EU og dermed bidrage til at opbygge tillid og fred. Parlamentets beslutning om opbygning af EU's kapacitet til konfliktforebyggelse og mægling, der blev vedtaget i marts 2019, anerkender betydningen af mæglings- og dialogprocesser og Parlamentets rolle heri.

Gruppen for Demokratistøtte og Valgkoordinering (DEG) yder politisk rådgivning i forbindelse med Parlamentets forskellige aktiviteter. Den består af 16 MEP'er, og formandskabet varetages i fællesskab af formændene for Parlamentets Udenrigsudvalg og Udviklingsudvalg. DEG træffer afgørelser om Europa-Parlamentets

valgobservationsmissioner og vedtager et årligt arbejdsprogram for de øvrige aktiviteter. DEG besluttede at prioritere fem lande og regioner i 2025 (Ukraine, Moldova, Armenien, det vestlige Balkan og Det Panafrikanske Parlament) og valgte at fokusere på følgende tematiske områder: aktiviteter i forløbene op til og efter valg, parlamentarisk mægling og dialog, menneskerettighedsaktioner, herunder Sakharov-prisfællesskabet og Sakharov-stipendiatprogrammet, og parlamenter og demokratisk innovation. I marts 2026 afholdt DEG en konference på højt plan under overskriften "Demokratistøttens fremtid" med fokus på aktuelle prioriteringer såsom finansiering af demokratistøtte, demokratisk modstandskraft og reaktioner på desinformation og autoritær indflydelse.

Parlamentet bidrager også til det globale parlamentariske samarbejde gennem sin observatørstatus i Den Interparlamentariske Union, som er et samlingspunkt for parlamenter fra hele verden.

Dette faktablad er udarbejdet af Europa-Parlamentets Enhed for Analyse af og Støtte til Eksterne Politikker. Yderligere oplysninger findes på webstedet for Gruppen for Demokratistøtte og Valgkoordinering.

Adrián ROMERO AVELLO
04/2026

5.5. EU'S UDVIDELSE OG NABOSKABSPOLITIKKEN

5.5.1. UDVIDELSEN AF UNIONEN

Dette faktablad forklarer EU's udvidelsespolitiks historie og proceduren og fremtidsperspektiverne for den. Der er indledt tiltrædelsesforhandlinger og åbnet kapitler med Albanien, Montenegro, Serbien og Tyrkiet. Nordmakedonien indledte tiltrædelsesforhandlinger i 2022 og Bosnien-Hercegovina i 2024. Kosovo indgav sin ansøgning om EU-medlemskab i 2022. I 2023 besluttede EU at indlede tiltrædelsesforhandlinger med Moldova og Ukraine og give Georgien status som kandidatland (5.5.6 og 5.5.7).

RETSGRUNDLAG

— Artikel 49 i traktaten om Den Europæiske Union (TEU) fastsætter, hvilke lande der kan ansøge.

— Artikel 2 i TEU beskriver EU's grundlæggende værdier.

MÅL

EU's udvidelsespolitik sigter mod at forene europæiske lande i et fælles politisk og økonomisk projekt. Udvidelse, der er styret af Unionens værdier og underlagt strenge betingelser, har vist sig at være et af de mest succesfulde redskaber til fremme af politiske, økonomiske og sociale reformer og til konsolidering af fred, stabilitet og demokrati på hele kontinentet. Udvidelsespolitikken styrker også EU's tilstedeværelse på den globale scene.

BAGGRUND

A. Betingelser for tiltrædelse

Enhver europæisk stat kan ansøge om at blive medlem af Unionen, hvis den respekterer dens fælles værdier og forpligter sig til at fremme dem (artikel 49 i TEU). Københavnskriterierne, der blev fastlagt af Det Europæiske Råd i 1993 i København, er afgørende for EU-integrationsprocessen for alle kandidatlande og potentielle kandidatlande. De omfatter:

— stabile institutioner, der garanterer demokrati, retsstatsforhold, menneskerettigheder samt respekt for og beskyttelse af mindretal

— en velfungerende markedsøkonomi og evnen til at klare konkurrencepresset og markedskræfterne inden for EU

— evnen til at påtage sig forpligtelserne ved medlemskab, herunder ved at tilslutte sig målene for den politiske, økonomiske og monetære union og indføre de fælles regler, standarder og politikker, der udgør den samlede gældende EU-ret ("acquis communautaire").

I december 2006 enedes Det Europæiske Råd om en "fornyet konsensus om udvidelsen" baseret på principperne om "konsolidering, konditionalitet og kommunikation" og på EU's kapacitet til at integrere nye medlemmer.

B. EU's integrationskapacitet: institutionelle tiltag

Rækken af udvidelser udgjorde en væsentlig del af de institutionelle forhandlinger, der førte frem til vedtagelsen af Lissabontraktaten. EU var nødsaget til at tilpasse sine institutioner og beslutningsprocesser til de nye medlemsstaters tiltræden og sikre, at udvidelsen ikke skete på bekostning af en effektiv og ansvarlig politikudformning. Lissabontraktaten indførte grundlæggende ændringer i sammensætningen af og arbejdet i de vigtigste EU-institutioner. Visse af disse ændringer afspejlede behovet for et holdbart regelsæt, der ikke kræver nye ændringer for hver ny udvidelse.

C. Procedure

Ethvert land, der ønsker at tiltræde EU, retter sin ansøgning til Rådet for Den Europæiske Union, der anmoder Kommissionen om at afgive udtalelse. Parlamentet underrettes om denne ansøgning. Hvis Kommissionens udtalelse er positiv, kan EU's stats- og regeringschefer beslutte – ved enstemmighed i Det Europæiske Råd – at give landet kandidatstatus. På grundlag af en henstilling fra Kommissionen træffer Det Europæiske Råd – igen med enstemmighed – afgørelse om, hvorvidt der skal indledes forhandlinger. Den samlede EU-lovgivning ("acquis communautaire") er inddelt i mere end 30 politikkapitler. Før de egentlige forhandlinger indledes, fremlægger Kommissionen en screeningsrapport for hvert enkelt kapitel. Rådet for Den Europæiske Union beslutter på grundlag af Kommissionens henstilling med enstemmighed, hvorvidt der skal åbnes flere forhandlingskapitler eller klynger af forhandlingskapitler. Når det vurderes, at de opnåede fremskridt er tilfredsstillende, kan Kommissionen henstille, at et kapitel eller klynger af kapitler "afsluttes foreløbigt". Rådet for Den Europæiske Union træffer igen afgørelse med enstemmighed under hensyntagen til de generelle fremskridt på retsstatsområdet.

Når forhandlingerne om alle kapitlerne eller klynger af kapitler er afsluttet, indarbejdes vilkår og betingelser – herunder eventuelle beskyttelsesklausuler og overgangsordninger – i en tiltrædelsestraktat mellem medlemsstaterne og det tiltrædende land. Kun efter Parlamentets samtykke og Rådet for Den Europæiske Unions enstemmige godkendelse kan traktaten om tiltrædelse undertegnes. Dernæst forelægger alle de kontraherende stater – herunder det tiltrædende land – traktaten til ratifikation i overensstemmelse med deres forfatningsmæssige krav (dvs. ratifikation af parlamentet eller ved folkeafstemning).

HIDTIDIGE UDVIDELSER

Land	Medlem siden	Særlige forhold
Belgien Frankrig Tyskland Italien Luxembourg Nederlandene	1958	De oprindelige undertegnere af Romtraktaten fra 1957.
Danmark Irland Det Forenede Kongerige[1]	1973	Grønland tiltrådte som en del af Danmark i 1973, men udtrådte i 1985.
Grækenland	1981	Grækenlands tiltrædelse konsoliderede demokratiet i landet.
Portugal Spanien	1986	Denne udvidelse konsoliderede demokratiet i Portugal og Spanien.
Østrig Finland Sverige	1995	Disse lande var tidligere medlemmer af Den Europæiske Frihandelssammenslutning og allerede tæt integreret i Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde. Norge var en del af disse forhandlinger, men afviste i sidste ende tiltrædelse efter en folkeafstemning, hvor 52 % stemte imod EU-medlemskab.
Cypern Tjekkiet Estland Ungarn Letland Litauen Malta Polen Slovakiet Slovenien	2004	Denne udvidelse, der sigtede mod at genforene kontinentet efter Berlinmurens fald og Sovjetunionens sammenbrud, blev indledt med Det Europæiske Råds møde i december 1997. Forhandlingerne blev gennemført separat med hvert enkelt land på grundlag af en fælles forhandlingsramme.
Bulgarien Rumænien	2007	Reformtempoet i Bulgarien og Rumænien tillod ikke disse lande at tiltræde i 2004. En "samarbejds- og kontrolmekanisme" på centrale områder – reform af retsvæsenet, bekæmpelse af korruption og bekæmpelse af organiseret kriminalitet (hvoraf sidstnævnte kun er gældende for Bulgariens vedkommende) – blev indført for at overvåge fremskridtene efter tiltrædelsen.

[1]Det Forenede Kongerige forlod EU den 31. januar 2020.

Kroatien	2013	Tiltrædelsesforhandlingerne med Kroatien var underlagt de strengere betingelser, som blev indført i december 2006 med Det Europæiske Råds nye konsensus om udvidelse.

FREMTIDIGE UDVIDELSER

A. Vestbalkan

Forbindelserne med Vestbalkan falder inden for rammerne af stabiliserings- og associeringsprocessen, der blev iværksat i 1999. Den er baseret på bilaterale stabiliserings- og associeringsaftaler.

Kroatiens tiltrædelse af EU den 1. juli 2013 udgør et betydeligt incitament for andre lande i regionen. Kommissionen foreslog på grundlag af erfaringerne med Kroatien yderligere forbedringer af sin forhandlingstilgang i sin udvidelsesstrategi 2011-2012, herunder større fokus på retsstatsspørgsmål. Dette betyder, at forhandlingskapitlerne om reform af retsvæsenet og grundlæggende rettigheder (kapitel 23) og om retfærdighed, frihed og sikkerhed (kapitel 24) åbnes på et tidligt tidspunkt i alle fremtidige forhandlinger og vil blive de sidste, som afsluttes. Denne tilgang blev bekræftet og styrket i Kommissionens meddelelse af 5. februar 2020 med titlen "Styrkelse af tiltrædelsesprocessen – Et troværdigt EU-perspektiv for landene på Vestbalkan", som indførte en revideret udvidelsesmetode for landene på Vestbalkan. Den er også en integreret del af den økonomiske plan og investeringsplanen for Vestbalkan, der blev offentliggjort som en del af Kommissionens 2020-udvidelsespakke.

Den 8. november 2023 vedtog Kommissionen en ny vækstplan på 6 mia. EUR for Vestbalkan, der er baseret på fire søjler og dækker perioden 2024-2027. Planen har til formål at bringe nogle af fordelene ved EU-medlemskab til regionen forud for tiltrædelsen på grundlag af landespecifikke reformdagsordener, og idet der først bliver frigivet midler, når det er verificeret, at der er gennemført reformer. I juli 2024 medtog Kommissionen for første gang fire kandidatlande (Albanien, Montenegro, Nordmakedonien og Serbien) i sin årsrapport om retsstatsprincippet.

Ruslands angrebskrig mod Ukraine og EU's beslutning om at give Georgien, Moldova og Ukraine status som kandidatlande og indlede tiltrædelsesforhandlinger med Moldova og Ukraine har også ført til et fornyet fokus på EU-integrationsprocessen for kandidatlandene og de potentielle kandidatlande på Vestbalkan.

Indtil nu er alle 33 forhandlingskapitler med Montenegro blevet åbnet, og 14 er blevet foreløbigt lukket. Serbien har åbnet 22 ud af 35 forhandlingskapitler, hvoraf to er blevet foreløbigt lukket. Mens Montenegro gjorde bemærkelsesværdige fremskridt i 2024 og 2025, skal Serbien vise større beslutsomhed, når det gælder reformer, der berører EU-integration, forbedre sin tilpasning af udenrigspolitikken og leve op til sine forpligtelser ifølge Ohridaftalen, en moderniseret aftale fra begyndelsen af 2023, der har til formål at genoptage den fastlåste dialog om normalisering af landets forbindelser med Kosovo.

I marts 2020 gav Rådet grønt lys for at indlede tiltrædelsesforhandlinger med Albanien og Nordmakedonien (dog med en række betingelser for Albanien). I juli 2020

forelagde Kommissionen udkastet til en forhandlingsramme for medlemsstaterne. Tiltrædelsesforhandlingerne med begge lande blev formelt indledt i juli 2022 efter lange forsinkelser, der hovedsagelig skyldtes tvister vedrørende identitet, sprog og historie mellem Nordmakedonien og Bulgarien. Siden oktober 2024 har Albanien åbnet alle 33 forhandlingskapitler, og de seneste kapitler blev åbnet i november 2025. Nordmakedonien afsluttede screeningsmøderne for alle seks forhandlingsklynger i december 2023, men der er endnu ikke åbnet nogen klynger/kapitler.

Stabiliserings- og associeringsaftalen mellem EU og Bosnien-Hercegovina trådte i kraft den 1. juni 2015. I februar 2016 indgav Bosnien-Hercegovina sin ansøgning om medlemskab. I sin udtalelse fra maj 2019 opstillede Kommissionen 14 nøgleprioriteter, som Bosnien-Hercegovina skulle opfylde, for at der kunne indledes tiltrædelsesforhandlinger. Selv om det ikke lykkedes Bosnien-Hercegovina at opfylde de fleste af disse prioriteter, fik landet status som kandidatland i december 2022. Efter en positiv henstilling fra Kommissionen besluttede Det Europæiske Råd i marts 2024 at indlede EU-tiltrædelsesforhandlinger med Bosnien-Hercegovina uden yderligere forhåndsbetingelser. Siden da har Bosnien-Hercegovinas fremskridt på vej mod EU-integration været begrænsede og langsomme.

Stabiliserings- og associeringsaftalen mellem EU og Kosovo trådte i kraft den 1. april 2016. I december 2022 ansøgte Kosovo om EU-medlemskab. Efter en afgørende afstemning i Parlamentet i april 2023 har Kosovo siden januar 2024 nydt godt af visumfri indrejse i Schengenområdet. Kosovo fører også en EU-støttet dialog med Serbien, som burde medføre en retligt bindende og omfattende aftale om normalisering af deres forbindelser. Begge lande skal opfylde deres forpligtelser i henhold til Ohridaftalen.

B. Tyrkiet

Tyrkiet ansøgte om EU-medlemskab i 1987 og blev udnævnt til kandidatland i 1999. Forhandlingerne blev indledt i oktober 2005. Kort tid derefter blev otte kapitler blokeret, og det blev besluttet, at ingen kapitler vil blive foreløbigt lukket, før Tyrkiet anvender "tillægsprotokollen til Ankara-associeringsaftalen" over for Cypern. Enkelte medlemsstater har modsat sig åbningen af andre kapitler. Efter stilstand i over tre år blev der i november 2013 åbnet et nyt forhandlingskapitel. Yderligere et kapitel blev åbnet i december 2015. Den 18. marts 2016 bekræftede Tyrkiet og EU på ny deres tilsagn om at gennemføre deres fælles handlingsplan for at dæmme op for strømmen af irregulære migranter til EU og tilføre tiltrædelsesprocessen ny fremdrift. Dette førte til åbningen af endnu et kapitel i juni 2016, hvilket bringer det samlede antal åbnede kapitler op på 16 ud af 35, hvoraf ét er blevet foreløbigt lukket. På baggrund af den dramatiske forværring af de retsstatslige forhold i Tyrkiet, navnlig i kølvandet på kupforsøget i juli 2016 og yderligere tilbageskridt i de demokratiske standarder siden da, er tiltrædelsesprocessen med Tyrkiet imidlertid de facto fastfrosset. Forbindelserne mellem EU og Tyrkiet er blevet yderligere anspændt som følge af Tyrkiets udenrigspolitiske valg, som har ført til, at den udenrigspolitiske tilpasning har nået et historisk lavpunkt på cirka 4 %, og dets fremme af en "tostatsløsning" på Cypern-spørgsmålet.

EUROPA-PARLAMENTETS ROLLE

Parlamentet skal i henhold til artikel 49 i TEU godkende enhver ny tiltrædelse af EU. Det har også et vigtigt ord at skulle have sagt hvad angår de finansielle aspekter af tiltrædelsen: Dets budgetbeføjelser giver det direkte indflydelse på de beløb, der afsættes til instrumentet til førtiltrædelsesbistand, og på EU's finansielle faciliteter, der er oprettet for at støtte Ukraine, Moldova og Vestbalkan.

Europa-Parlamentets Udenrigsudvalg udpeger faste ordførere for alle kandidatlande og potentielle kandidatlande. Parlamentet giver udtryk for sine holdninger til udvidelse i form af årlige beslutninger som reaktion på Kommissionens seneste årlige landerapporter. Den 29. februar 2024 vedtog det en beslutning om uddybning af EU-integrationen med henblik på fremtidige udvidelser.

Den 11. marts 2026 vedtog Parlamentet henstillinger om EU's udvidelsesstrategi og kaldte dem en strategisk reaktion på den geopolitiske virkelighed, som er i forandring, og en afgørende investering i Unionens sikkerhed og stabilitet, hvor fremskridtene fortsat er meritbaserede, værdibaserede og betinget af reformer. Parlamentet opretholder også bilaterale forbindelser med parlamenterne i alle udvidelseslandene gennem sine delegationer, som regelmæssigt har drøftelser med deres modparter om spørgsmål, som er relevante for deres respektive EU-integrationsforløb. Det har observeret valg i alle udvidelseslande undtagen Tyrkiet, som endnu ikke har opfordret Parlamentet til at gøre det.

Dette faktablad er udarbejdet af Europa-Parlamentets Enhed for Europa: Udvidelse, Vesteuropa og Nordisk Samarbejde. Der kan findes yderligere oplysninger om emnet her Udvidelse.

Alexandros Karides
04/2026

Europa-Parlamentet

5.5.2. VESTBALKAN

Dette faktablad redegør for EU's politik over for Vestbalkan – en region, der omfatter Albanien, Bosnien-Hercegovina, Kosovo, Montenegro, Nordmakedonien og Serbien – samt for tiltrædelsesprocessen. Det beskriver målsætningerne om at fremme stabilitet, samarbejde og økonomisk udvikling, de vigtigste instrumenter såsom stabiliserings- og associeringsprocessen og førtiltrædelsesbistanden samt aktuel status for hvert lands fremskridt hen imod EU-medlemskab. Det forklarer også, hvordan Europa-Parlamentet bidrager til udvidelsesprocessen gennem sine godkendelsesbeføjelser, sine beslutninger og sit parlamentariske diplomati.

RETSGRUNDLAG

— Afsnit V i traktaten om Den Europæiske Union (TEU): fastlægger de retlige rammer for EU's forbindelser med tredjelande

— Artikel 207 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF): regulerer internationale handelsaftaler

— Artikel 49 i TEU: fastsætter kriterierne for ansøgning og medlemskab.

MÅLSÆTNINGER

EU sigter mod at fremme fred, stabilitet og økonomisk udvikling på Vestbalkan og at stille EU-integration i udsigt.

BAGGRUND

I 1999 igangsatte EU stabiliserings- og associeringsprocessen (SAP), som danner grundlag for EU's forbindelser med landene i regionen, samt stabilitetspagten, som er et mere vidtfavnende initiativ med deltagelse af alle vigtige internationale aktører. Stabilitetspagten blev i 2008 erstattet af Det Regionale Samarbejdsråd. På Det Europæiske Råds møde i Thessaloniki i 2003 blev det på ny bekræftet, at alle SAP-landene er potentielle kandidater til EU-medlemskab. Dette "europæiske perspektiv" blev genbekræftet i Kommissionens strategi for Vestbalkan fra februar 2018 og i erklæringerne efter en række topmøder mellem EU og Vestbalkan.

Formålet med denne politik er at understøtte for en gradvis integrering af landene på Vestbalkan i EU. Kroatien blev den 1. juli 2013 det første af de syv lande, der tiltrådte EU. Albanien, Bosnien-Hercegovina, Montenegro, Nordmakedonien og Serbien har alle kandidatlandsstatus. Nordmakedonien og Bosnien-Hercegovina har endnu ikke åbnet nogen af forhandlingskapitlerne. Bosnien-Hercegovina indgav sin medlemsansøgning den 15. februar 2016.

INSTRUMENTER

A. Stabiliserings- og associeringsprocessen

Stabiliserings- og associeringsprocessen (SAP), som blev igangsat i 1999, udgør den strategiske ramme, der understøtter Vestbalkanlandenes gradvise tilnærmelse til EU. Den bygger på bilaterale aftalebaserede forbindelser, finansiel bistand, politisk dialog, handelsforbindelser og regionalt samarbejde.

De aftalebaserede forbindelser har form af stabiliserings- og associeringsaftaler (SAA'er). Disse aftaler indeholder bestemmelser om politisk og økonomisk samarbejde og etablering af frihandelsområder med de pågældende lande. På grundlag af fælles demokratiske principper, menneskerettighederne og retsstatsprincippet etableres der med hver enkelt SAA nogle permanente samarbejdsstrukturer. Stabiliserings- og Associeringsrådet, som sammentræder årligt på ministerplan, fører tilsyn med anvendelsen og gennemførelsen af hver aftale. Dette råd bistås af Stabiliserings- og Associeringsudvalget. Endelig sikrer et parlamentarisk stabiliserings- og associeringsudvalg (SAPC) – eller for Nordmakedoniens vedkommende et blandet parlamentarisk udvalg – samarbejde mellem Vestbalkanlandenes parlamenter og Europa-Parlamentet.

Siden SAA'en med Kosovo trådte i kraft i april 2016, har samtlige kandidatlande og potentielle kandidatlande på Vestbalkan nu en SAA. For så vidt angår Kosovo er den pågældende SAA udelukkende en aftale direkte med EU, som medlemsstaterne ikke behøver at ratificere (fem af EU's medlemsstater anerkender ikke Kosovo som en selvstændig stat). De handelsmæssige og handelsrelaterede aspekter ved SAA'erne er omfattet af interimsaftaler. Disse interimsaftaler træder normalt i kraft kort tid efter undertegnelsen, eftersom handel hører under EU's enekompetence.

B. Tiltrædelsesprocessen

Lande, som ønsker EU-medlemskab, skal opfylde de politiske Københavnskriterier (se faktabladet om udvidelsen af Unionen 5.5.1). Når et land er blevet godkendt som kandidatland, skal det fuldføre alle de forskellige trin i tiltrædelsesprocessen i et tempo, der i høj grad beror på landets egen fortjeneste og fremdrift.

Et kandidatland skal vedtage og gennemføre al gældende EU-ret (kaldet "acquis communautaire"). Kommissionen aflægger rapport om landenes fremskridt i sine årlige landerapporter. Alle centrale beslutninger træffes af Rådet ved enstemmighed, fra forhandlingerne indledes til de afsluttes. En tiltrædelsesaftale skal godkendes af Europa-Parlamentet og Rådet og derefter ratificeres af samtlige kontraherende stater, deriblandt det tiltrædende land, gennem deres respektive parlamentariske procedurer eller ved en folkeafstemning.

Kandidatlande og potentielle kandidatlande modtager finansiel bistand til at gennemføre de nødvendige reformer. Siden 2007 er EU's førtiltrædelsesbistand blevet kanaliseret gennem ét samlet instrument: instrumentet til førtiltrædelsesbistand (IPA). Kommissionen vedtog i november 2023 en ny vækstplan for Vestbalkan på 6 mia. EUR for perioden 2024-2027. Formålet er at bringe nogle af fordelene ved EU-medlemskab til regionen allerede inden tiltrædelsen.

Midlerne fra vækstplanen tildeles på grundlag af landespecifikke reformdagsordener, hvor midlerne først frigives, efter at reformerne er gennemført.

Desuden kan de fleste kandidatlande og potentielle kandidatlande deltage i EU-programmer.

C. Regionalt samarbejde

Europæisk integration og regionalt samarbejde er indbyrdes tæt forbundne. Et af hovedformålene med SAP'en er at tilskynde landene i regionen til at samarbejde indbyrdes inden for en lang række forskellige områder, bl.a. retsforfølgning af krigsforbrydelser, grænsestridigheder, flygtninge og bekæmpelse af organiseret kriminalitet. Et særligt element i IPA'et er øremærket til regionalt samarbejde og grænseoverskridende programmer.

Det Regionale Samarbejdsråd (RCC) med sæde i Sarajevo opererer under vejledning af den sydøsteuropæiske samarbejdsproces. RCC har til formål at støtte de af sine medlemmer, som står uden for EU, i deres europæiske og europæisk-atlantiske ambitioner og at udvikle samarbejde inden for områder såsom økonomisk og social udvikling, energi og infrastruktur, retlige og indre anliggender, sikkerhed, opbygning af humankapital samt parlamentariske forbindelser. EU og adskillige af dets medlemsstater støtter og deltager i RCC.

Et andet vigtigt regionalt initiativ er den centraleuropæiske frihandelsaftale. Derudover deltager landene på Vestbalkan i en række regionale ordninger.

D. Visumfrie rejser

Der blev indført visumfri indrejse i Schengenområdet for statsborgere i den tidligere jugoslaviske republik Makedonien (nu Republikken Nordmakedonien), Montenegro og Serbien i december 2009 og for statsborgere i Albanien og Bosnien-Hercegovina i november 2010. I januar 2012 blev der indledt en dialog med Kosovo om en lempelse af visumreglerne for kosovoske statsborgere. I juli 2018 bekræftede Kommissionen, at Kosovo havde opfyldt alle kriterier. Efter langtrukne interinstitutionelle forhandlinger og en endelig afstemning i Europa-Parlamentet i april 2023 har kosovoerne siden januar 2024 kunnet rejse i Schengenområdet uden visum.

AKTUEL STATUS

A. Albanien

Albanien ansøgte om EU-medlemskab den 28. april 2009 og opnåede kandidatlandsstatus i juni 2014. Som følge af Albaniens fremskridt har Kommissionen anbefalet at indlede tiltrædelsesforhandlinger. I juni 2018 nåede Rådet til enighed om, at tiltrædelsesforhandlingerne med Albanien kunne indledes i juni i det følgende år, forudsat at de nødvendige betingelser var opfyldt. I marts 2020 gav Rådet sin godkendelse til at indlede tiltrædelsesforhandlingerne, dog stadig under forudsætning af visse betingelser var opfyldt. I juli 2020 forelagde Kommissionen sit udkast til en forhandlingsramme for medlemsstaterne. Tiltrædelsesforhandlingerne med Albanien og Nordmakedonien, som blev behandlet samlet på grund af Kommissionens fælles positive henstilling, blev formelt indledt i juli 2022 efter længere tids forsinkelse, som hovedsageligt skyldtes konflikter mellem Nordmakedonien og Bulgarien vedrørende identitet, sprog og historie. Den 15. oktober 2024 indledte

Albanien forhandlinger om klynge 1 (grundlæggende elementer) bestående af fem kapitler. I november 2025 havde landet påbegyndt forhandlinger om samtlige seks klynger om gældende EU-ret.

B. Bosnien-Hercegovina

SAA'en med Bosnien-Hercegovina blev forhandlet på plads og undertegnet i juni 2008, men trådte ikke i kraft, hovedsageligt fordi landet ikke havde efterlevet en vigtig afgørelse fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol. Anlæggelsen af en ny strategi over for landet med større fokus på økonomisk styring førte til, at SAA'en omsider kunne træde i kraft den 1. juni 2015. Bosnien-Hercegovina indgav sin medlemsansøgning den 15. februar 2016. I maj 2019 offentliggjorde Kommissionen sin udtalelse om ansøgningen, som indeholdt en liste med 14 nøgleprioriteter, som Bosnien-Hercegovina skulle opfylde, for at tiltrædelsesforhandlingerne kunne indledes. Disse prioriteter omfattede bl.a. at sikre, at det parlamentariske stabiliserings- og associeringsudvalg fungerer korrekt (nøgleprioritet 3). I oktober 2023 – otte år efter det første mislykkede forsøg i 2015 – blev det første fuldgyldige SAPC-møde mellem EU og Bosnien-Herzegovina afholdt i Sarajevo. Dette foranledigede Kommissionen til i sin landerapport for 2023 at konkludere, at nøgleprioritet 3 dermed var opnået. Siden da har der være afholdt yderligere SAPC-møder. I kølvandet på Ruslands angrebskrig mod Ukraine og EU's beslutning i juni 2022 om at tildele Moldova og Ukraine kandidatlandsstatus besluttede Det Europæiske Råd i december 2022 tillige at tildele Bosnien-Hercegovina kandidatlandsstatus. Tiltrædelsesforhandlingerne med Bosnien-Hercegovina blev formelt indledt i marts 2024, men fremskridtene har været beskedne og langsommelige, hvilket er blevet forværret af en dyb indenrigspolitisk krise. I september 2025 forelagde Bosnien-Hercegovina kraftigt forsinket sin reformdagsorden for vækstplanen for Kommissionen, efter at finansieringsrammen i juli 2025 uigenkaldeligt blev nedskåret med 10 %. Reformdagsordenen blev godkendt i december 2025.

C. Nordmakedonien

Den tidligere jugoslaviske republik Makedonien (nu Republikken Nordmakedonien) ansøgte om EU-medlemskab i marts 2004 og opnåede kandidatlandsstatus i december 2005. Landet var imidlertid i en årrække ude af stand til at indlede tiltrædelsesforhandlingerne, hovedsageligt på grund af tvisten med Grækenland om navnet "Makedonien". Det lykkedes at få løst tvisten gennem Prespaaftalen, som trådte i kraft i februar 2019, og hvorved landet antog navnet "Republikken Nordmakedonien" (med kortformen "Nordmakedonien"). Kommissionen har siden 2009 og med fast opbakning fra Parlamentet konsekvent anbefalet at indlede tiltrædelsesforhandlinger med landet. I juni 2018 nåede Rådet til enighed om, at tiltrædelsesforhandlingerne med Nordmakedonien kunne indledes i juni 2019, forudsat at de nødvendige betingelser var opfyldt. I marts 2020 besluttede Rådet at indlede tiltrædelsesforhandlinger uden at fastsætte yderligere betingelser. I juli 2020 forelagde Kommissionen medlemsstaterne sit udkast til en forhandlingsramme. Tiltrædelsesforhandlingerne med Nordmakedonien og Albanien, som blev behandlet samlet på grund af Kommissionens fælles positive henstilling, blev formelt indledt i juli 2022 efter en forsinkelse, som hovedsageligt skyldtes konflikter mellem Nordmakedonien og Bulgarien vedrørende identitet, sprog og historie. Nordmakedonien afsluttede screeningsprocessen i december 2023, men der er

endnu ikke åbnet nogen klynger/kapitler i afventning af landets forventede forfatningsændring, hvorved det bulgarske mindretal anerkendes i præamblen, som foreskrevet i Rådets konklusioner fra 2022.

D. Kosovo

Kosovo er en potentiel kandidat til at tiltræde EU. Området erklærede ensidigt sin uafhængighed i februar 2008. Kosovos uafhængighed anerkendes ikke af fem EU-medlemsstater (Cypern, Grækenland, Rumænien, Slovakiet og Spanien) og to lande i regionen (Serbien og Bosnien-Hercegovina), de tre "nye ansøgerlande" (Georgien, Moldova og Ukraine) og to permanente medlemmer af FN's Sikkerhedsråd (Kina og Rusland). Efter at Beograd og Pristina i april 2013 indgik en skelsættende aftale om at normalisere forbindelserne (Bruxellesaftalen), besluttede Det Europæiske Råd i juni 2013 at indlede forhandlinger med Kosovo om en SAA, som trådte i kraft den 1. april 2016. I juli 2018 – seks år efter indførelsen en køreplan for lempelse af visumreglerne – bekræftede Kommissionen, at Kosovo havde opfyldt samtlige kriterier. Kosovos fremtidige EU-integration er, ligesom Serbiens, fortsat tæt knyttet til gennemførelsen af den EU-faciliterede dialog mellem Kosovo og Serbien, som burde føre til en juridisk bindende helhedsaftale om normalisering af parternes forbindelser. Begge parter skal opfylde deres forpligtelser i henhold til en revideret aftale fra begyndelsen af 2023, som har til formål at genoptage den fastlåste dialog.

E. Montenegro

Montenegro blev selvstændigt i 2006 og ansøgte om EU-medlemskab i december 2008. Landet opnåede kandidatlandsstatus i december 2010, og tiltrædelsesforhandlingerne blev indledt i juni 2012. Montenegro blev i juni 2024 det første af landene, der opfyldte sine foreløbige benchmarks vedrørende de kritiske retsstatskapitler, nemlig kapitel 23 om retsreform og grundlæggende rettigheder og kapitel 24 om frihed, sikkerhed og retshåndhævelse. Alle 33 forhandlingskapitler er nu blevet åbnet, mens syv kapitler er blevet foreløbigt afsluttet. Reformarbejdet med henblik på EU-integration er igennem de seneste to år blevet fremskyndet, hvilket gør landet til den nuværende frontløber i forhandlingerne.

F. Serbien

Serbien indgav sin ansøgning om EU-medlemskab i december 2009 og opnåede kandidatlandsstatus i marts 2012, efter at Beograd og Pristina var nået til enighed om Kosovos regionale folkerepræsentation. Tiltrædelsesforhandlingerne blev formelt indledt den 21. januar 2014. De to første kapitler, herunder kapitlet om normalisering af forbindelserne med Kosovo, blev åbnet i december 2015. De altafgørende retsstatskapitler, kapitel 23 og 24, blev åbnet den 18. juli 2016. Til dato er 22 af de 35 kapitler blevet åbnet, mens to kapitler er blevet foreløbigt afsluttet. De fire kapitler, som tilsammen udgør "klynge fire" (om den grønne dagsorden og bæredygtig konnektivitet), blev åbnet i december 2021. Siden da er der ikke blevet åbnet nye kapitler eller klynger. Serbiens fremtidige EU-integration er, ligesom Kosovos, fortsat tæt knyttet til gennemførelsen af den EU-faciliterede dialog mellem Serbien og Kosovo, som burde føre til en juridisk bindende helhedsaftale om normalisering af parternes forbindelser. Begge parter skal opfylde deres forpligtelser i henhold til en revideret aftale fra begyndelsen af 2023, som har til formål at genoptage den fastlåste dialog.

EUROPA-PARLAMENTETS ROLLE

Parlamentet er fuldt involveret i SAP'en, og dets godkendelse er nødvendig for indgåelse af alle SAA'er (jf. artikel 218, stk. 6, i TEUF). Det skal ligeledes godkende alle nye tiltrædelser af EU (jf. artikel 49 i TEU). Derudover har det via sine budgetbeføjelser direkte indflydelse på, hvilke beløb der afsættes til IPA'et. Parlamentets Udenrigsudvalg udpeger faste ordførere for alle kandidatlande og potentielle kandidatlande. Parlamentet giver udtryk for sine holdninger til udvidelse i form af årlige beslutninger som opfølgning på Kommissionens seneste årlige landerapporter.

I juni 2020 fremsatte Parlamentet en række henstillinger om Vestbalkan efter i Zagreb mellem EU og Vestbalkan (afholdt online). Den 29. februar 2024 vedtog det en beslutning om uddybning af EU-integrationen med henblik på fremtidige udvidelser. Den 11. marts 2026 vedtog det en beslutning om EU's udvidelsesstrategi, hvori det hedder, at udvidelse styrker EU's sikkerhed og forhindrer destabiliserende geopolitiske gråzoner og fortsat bør være meritbaseret, værdidrevet og betinget af reformer.

Parlamentet fremmer de bilaterale forbindelser med parlamenterne i landene på Vestbalkan gennem sine delegationer, som mødes regelmæssigt – som udgangspunkt to gange om året – med deres modparter for at drøfte spørgsmål, der er relevante for stabiliserings- og associeringsaftalerne og EU's tiltrædelsesprocesser. På opfordring sender Parlamentet valgobservatører for at overvåge de fleste valg i de seks Vestbalkanlande, hvilket det allerede har gjort i alle seks. Det har desuden udviklet en række aktiviteter og programmer vedrørende parlamentarisk demokrati og kapacitetsopbygning, som er skræddersyet til behovene i de deltagende parlamenter på Vestbalkan. I de seneste år har Parlamentet også lettet tilnærmelsen mellem de politiske partier i Nordmakedonien og Serbien.

Dette faktablad er udarbejdet af Direktoratet for Regioner under Europa-Parlamentets Generaldirektorat for Unionens Eksterne Politikker. Yderligere oplysninger findes på Parlamentets webside om udvidelse.

Igor MISKULIN
04/2026

5.5.3. DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE SAMARBEJDSOMRÅDE (EØS), SCHWEIZ OG NORDEN

Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde (EØS) blev etableret i 1994 med henblik på at udvide EU's indre marked til at omfatte landene i Den Europæiske Frihandelssammenslutning (EFTA) – Norge, Island, Liechtenstein og Schweiz. Dette faktablad beskriver, hvad EØS er, hvordan det fungerer, og hvilke politikområder det dækker. Det forklarer, hvordan Schweiz, som er medlem af EFTA, men ikke EØS, interagerer med EU's indre marked. Det præsenterer også de vigtigste fora i Nordeuropa og den arktiske region, som EU samarbejder med.

RETSGRUNDLAG

— For EØS: artikel 217 i traktaten om den Europæiske Unions funktionsmåde (associeringsaftaler). Den giver EU beføjelse til at undertegne aftaler med lande eller internationale organisationer om gensidige rettigheder og forpligtelser og fælles tiltag såsom EØS-aftalen fra 1992.

— For Schweiz: forsikringsaftale af 1989, bilaterale aftaler I af 1999, bilaterale aftaler II af 2004. De regulerer de politiske og økonomiske forbindelser mellem EU og Schweiz og fastsætter reglerne for gensidig markedsadgang mellem Schweiz og EØS.

EØS

A. Hvad er EØS?

EØS er et frihandelsområde, der udvider EU's indre marked til at omfatte landene i Den Europæiske Frihandelssammenslutning (EFTA). EØS-aftalen blev underskrevet den 2. maj 1992 og trådte i kraft den 1. januar 1994. Medlemskab er valgfrit for EFTA-landene og obligatorisk for EU-landene. Alle de lande, der har tiltrådt EU siden 1994, har derfor automatisk tilsluttet sig EØS, som nu omfatter EU og dets 27 medlemsstater og tre af de fire EFTA-medlemmer: Norge, Island og Liechtenstein. Det fjerde EFTA-medlem, Schweiz, er ikke medlem af EØS, men organiserer sin adgang til EU's indre marked gennem bilaterale aftaler.

Formålet med EØS er at styrke de handelsmæssige og økonomiske forbindelser mellem medlemmerne og skabe et økonomisk område med et fælles regelsæt.

For at holde aftalen ajour skal al ny EU-lovgivning vedrørende det indre marked medtages i bilagene og protokollerne til EØS-aftalen. Flere tusinde retsakter er blevet indarbejdet i EØS-aftalen på denne måde.

B. Anvendelsesområdet for EØS

Medlemmerne af EØS tilslutter sig hele spektret af rettigheder og ansvar i EU's indre marked. Det betyder, at de skal opretholde de "fire friheder", der definerer det indre marked – den frie bevægelighed for varer, personer, tjenesteydelser og kapital. For at gøre dette på en effektiv måde skal de også vedtage EU's politikker for konkurrence,

transport, energi og økonomisk og monetært samarbejde, der understøtter disse friheder.

EØS-aftalen omfatter ligeledes horisontale politikker (der dækker spørgsmål, som går på tværs af forskellige sektorer), der udelukkende vedrører de fire friheder. Disse omfatter social- og arbejdsmarkedspolitikker om sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen, arbejdsret og ligebehandling af mænd og kvinder samt politikker om forbrugerbeskyttelse, miljø, statistik og selskabsret. Aftalen indeholder også bestemmelser om emner såsom forskning, teknologisk udvikling, uddannelse og erhvervsuddannelse, der gennemføres gennem samarbejde snarere end lovgivning.

C. EØS' begrænsninger

EØS-aftalen fastsætter ikke bindende bestemmelser for alle det indre markeds sektorer eller andre af EU-traktatens politikområder. De bindende bestemmelser omfatter navnlig ikke følgende områder:

— den fælles landbrugspolitik og den fælles fiskeripolitik (selv om aftalen indeholder bestemmelser om handel med landbrugs- og fiskeriprodukter)

— toldunionen

— den fælles handelspolitik

— den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik

— retlige og indre anliggender (selv om alle EFTA-landene er en del af Schengenområdet uden kontrol ved de indre grænser)

— Den Økonomiske og Monetære Union.

D. EØS' institutioner og mekanismer

1. Det Blandede EØS-Udvalg:

— består af ambassadørerne fra de tre EØS-EFTA-lande og repræsentanter for Europa-Kommissionen

— undersøger nye EU-tekster vedrørende det indre marked og bestemmer, hvilken EU-lovgivning og hvilke EU-tiltag (aktioner, programmer osv.) der skal indarbejdes i EØS

— mødes otte gange om året, og formandskabet skifter hver sjette måned mellem EU og et EØS-EFTA-land.

2. EØS-Rådet:

— består af EØS-EFTA-landenes udenrigsministre og repræsentanter for det roterende formandskab for EU-Rådet samt Tjenesten for EU's Optræden Udadtil og Kommissionen

— når til enighed om en fælles vurdering af, hvordan EØS-samarbejdet generelt fungerer, og udarbejder politiske retningslinjer for Det Blandede Udvalg

— mødes to gange om året.

3. Det rådgivende EØS-udvalg:

— består af medlemmer af det rådgivende EFTA-udvalg – et forum af fagforeninger og arbejdsgiverorganisationer fra EFTA's medlemsstater – og Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

— arbejder på at styrke kontakterne mellem arbejdsmarkedets parter i EØS og øge bevidstheden om de økonomiske og sociale aspekter af EØS

— bidrager til drøftelserne i andre EØS-institutioner gennem beslutninger.

4. Det Blandede EØS-Parlamentarikerudvalg:

— består af medlemmer af de nationale parlamenter i EØS-EFTA-landene og medlemmer af Europa-Parlamentet

— mødes to gange om året, en gang i Europa-Parlamentet og en gang i et EØS-EFTA-lands nationale parlament, og ledes skiftevis et år ad gangen af et medlem af Europa-Parlamentet og et medlem af et EØS-EFTA-lands nationale parlament

— undersøger al EU-lovgivning, der gælder for EØS, og mødes med repræsentanter for EØS-Rådet, Det Blandede EØS-Udvalg og EFTA-Tilsynsmyndigheden

— vedtager beslutninger om en lang række spørgsmål, der er relevante for EØS-aftalen, og stiller mundtlige eller skriftlige forespørgsler til EØS-Rådet og Det Blandede EØS-Udvalg

— vedtager hvert år en beslutning om Det Blandede Udvalgs årsrapport om, hvordan EØS-aftalen fungerer, og redegør for dets synspunkter vedrørende de fremskridt, der er gjort med hensyn til indarbejdelse af EU-retten og det eksisterende efterslæb, og fremsætter henstillinger med henblik på et velfungerende indre marked.

5. EFTA-Tilsynsmyndigheden:

— opererer uafhængigt af nogen form for statslig kontrol

— beskytter enkeltpersoners og virksomheders ret til fair konkurrence og fri bevægelighed ved at sikre, at Island, Liechtenstein og Norge overholder EØS-reglerne

— sikrer ansvarlighed ved at indbringe traktatbrudssager for EFTA-Domstolen.

6. EFTA-Domstolen:

— består af tre dommere, en fra hvert EØS-EFTA-land, der udnævnes efter aftale med de tre regeringer for en periode på seks år

— træffer afgørelser i traktatbrudssager og appelsager og afgiver rådgivende udtalelser til domstolene i EFTA-landene.

E. Sådan bliver EU-ret til EØS-ret

Dette afsnit indeholder en forenklet redegørelse for EØS-lovgivningsprocessen.

Se EFTA's websted for:

— et brugervenligt overblik over, hvordan EU-ret bliver EØS-ret

— alle detaljer om procedurerne for indarbejdelse af EU-retten i EØS-aftalen.

1. Indarbejdning af EU-lovgivningen

Det Blandede EØS-Udvalg beslutter, hvilke EU-retsakter der skal indarbejdes i EØS, og tilføjer dem til bilagene og protokollerne til EØS-aftalen.

2. Gennemførelse

Når en EU-retsakt er indarbejdet i EØS-aftalen, skal den gennemføres i EØS/EFTA-landenes nationale lovgivning. Afhængigt af hvert lands nationale lovgivning kan dette blot kræve en regeringsbeslutning, eller det kan kræve godkendelse i parlamentet. Landene kan foretage tekniske tilpasninger af love under gennemførelsen, men kan ikke ændre deres indhold.

3. Overvågning

Gennemførelsen og anvendelsen af EØS-retten overvåges af EFTA-Tilsynsmyndigheden og EFTA-Domstolen. EFTA-Tilsynsmyndigheden fører en resultattavle for det indre marked, der følger gennemførelsen af lovgivningen i EØS-landene.

SCHWEIZ

A. Udviklingen i forbindelserne mellem EU og Schweiz

Som EFTA-medlem deltog Schweiz i forhandlingerne om EØS-aftalen og undertegnede aftalen den 2. maj 1992. Umiddelbart derefter indgav den schweiziske regering den 22. maj 1992 en ansøgning om tiltrædelse af EU. Efter at schweiziske vælgere forkastede EØS-aftalen ved en folkeafstemning den 6. december 1992, indstillede regeringen imidlertid bestræbelserne på at gøre landet til medlem af EU og EØS. Siden da har Schweiz udviklet sine forbindelser med EU gennem bilaterale aftaler. Disse muliggør landets økonomiske integration med EU, samtidig med at det schweiziske folks ønsker respekteres.

B. Bilaterale aftaler

1. Resultater

EU og Schweiz har indgået over 120 bilaterale aftaler, herunder en frihandelsaftale i 1972 og to store serier af bilaterale sektoraftaler, som bragte en stor del af den schweiziske lovgivning i overensstemmelse med EU-lovgivningen på undertegningstidspunktet.

Det første sæt bestående af syv sektoraftaler, kendt som **bilaterale aftaler I**, blev undertegnet i 1999 og trådte i kraft i 2002. De vedrører områderne fri bevægelighed og gensidig markedsåbning og omfatter:

— den frie bevægelighed for personer

— lufttransport

— landtransport

— handel med landbrugsprodukter

— tekniske handelshindringer

— offentlige udbud

— forskningssamarbejde.

Endnu et sæt sektoraftaler, kendt som **bilaterale aftaler II**, blev undertegnet i 2004 og trådte gradvist i kraft mellem 2005 og 2009. Dette omfattende sæt af aftaler handler om at styrke det økonomiske samarbejde og udvide samarbejdet om asyl og fri rejse inden for Schengenområdets grænser. De omfatter også:

— Schweiz' deltagelse i Dublinsystemet til fastlæggelse af ansvaret for asylansøgninger

— EU's Mediaprogram

— Det Europæiske Miljøagentur

— beskatning af opsparing

— forarbejdede landbrugsprodukter

— statistik

— bekæmpelse af svig

— Schweiz' finansielle bidrag til den økonomiske og sociale samhørighed i de nye EU-medlemsstater.

2. Ulempen ved bilaterale aftaler

Selv om aftalerne forstærkede de økonomiske forbindelser mellem EU og Schweiz, skabte de også et komplekst og sommetider inkonsistent net af forpligtelser. I modsætning til den dynamiske EØS-aftale, som har en struktureret proces for indarbejdelse af ny EU-retsakter, skal de bilaterale aftaler ajourføres regelmæssigt for at tage hensyn til den seneste udvikling. De bilaterale aftaler mangler også særlige overvågnings- og håndhævelsesordninger og en effektiv tvistbilæggelsesmekanisme.

3. Forsøg på at forbedre de bilaterale aftaler

Med henblik på at løse disse problemer indledte EU og Schweiz den 22. maj 2014 forhandlinger om en institutionel rammeaftale. Forhandlingerne skulle løse en række vanskelige spørgsmål, lige fra de betingelser, der gælder for EU's tjenesteydere i Schweiz, til Den Europæiske Unions Domstols rolle i forbindelse med bilæggelse af tvister.

Forhandlingerne om en institutionel rammeaftale blev afsluttet på politisk plan den 23. november 2018. Den schweiziske regering indledte derefter en bred høring, inden den besluttede, om aftalen skulle sættes til afstemning i den schweiziske forbundsforsamling. Processen rejste en række spørgsmål, der krævede yderligere afklaring.

Efter en pause på grund af bl.a. covid-19-pandemien genoptog forhandlerne fra EU og Schweiz i januar 2021 deres drøftelser om præciseringer af aftalen. Den schweiziske regering trak sig imidlertid ud af forhandlingerne den 26. maj 2021.

4. En revideret pakke af aftaler

Ved udgangen af 2024 nåede Schweiz og EU til enighed om pakken af nye og reviderede aftaler om samarbejde og markedsadgang, kendt som **bilaterale aftaler III**. Aftalerne blev formelt indgået i maj 2025, og den schweiziske regering godkendte dem i juni 2025. Der blev derefter iværksat en national høring i Schweiz, og den

5. december 2025 konkluderede regeringen, at et klart flertal af deltagerne (kantoner, partier og sammenslutninger) gik ind for pakken. Der vil sandsynligvis blive afholdt en folkeafstemning om pakken af aftaler i 2027.

C. Udfordringer for samarbejdet mellem EU og Schweiz

I 2014 godkendte et flertal af de schweiziske vælgere ved en folkeafstemning et føderalt folkeligt initiativ kaldet "Mod masseindvandring". Initiativet afviste fri bevægelighed mellem EU og Schweiz, som er en betingelse for adgang til det indre marked. Det opfordrede til at vende tilbage til et kvotebaseret indvandringssystem og til at begrænse antallet af grænsearbejdere.

Dette skabte en stor udfordring for forbindelserne mellem EU og Schweiz, da de bilaterale aftaler om Schweiz' adgang til det indre marked er indbyrdes afhængige: hvis én aftale bringes til ophør, skal alle aftaler bringes til ophør.

Forbindelserne mellem EU og Schweiz begyndte at vende tilbage til normale forhold i december 2016, efter at det schweiziske parlament vedtog forbundsloven om udlændinge og integration. Denne lov gennemførte resultatet af folkeafstemningen i 2014 på en måde, der begrænsede dens virkning. Den indførte krav til arbejdsgivere om at prioritere personer med bopæl i Schweiz, men undlod at indføre beskæftigelses- eller indvandringskvoter for EU-borgere.

I september 2020 afholdt Schweiz endnu en folkeafstemning om et forslag om at bringe den frie bevægelighed med EU til ophør. Næsten 62 % af vælgerne afviste forslaget, og den frie bevægelighed blev opretholdt.

POLITIKKER OG FORA FOR NORDEN

EU er aktivt involveret i et antal politikker og fora, som fokuserer på Europas nordligste regioner, der er i hastig udvikling, og på den arktiske region som helhed. Alt samarbejde med Rusland om Arktis er blevet indstillet siden landets invasion af Ukraine den 24. februar 2022.

A. Politikken for den nordlige dimension

Den nordlige dimension, der blev oprettet i 1999 som en fælles politik for EU, Rusland, Norge og Island, indførte et nyt format for regionalt samarbejde i Nordeuropa. Politikken førte til partnerskaber og samarbejde i Østersø- og Barentsregionen, der omfattede prioriteter såsom transport, miljø, folkesundhed og nuklear sikkerhed. Den omfatter et parlamentarisk organ – Den Nordlige Dimensions Parlamentariske Forum – som Europa-Parlamentet var med til at stifte. Rusland blev suspenderet fra den nordlige dimension den 8. marts 2022, og politikken blev officielt bragt til ophør den 24. september 2025.

B. Østersørådet

Østersørådet blev lanceret i 1992 af Østersølandene. Dets oprindelige mål var at fremme samarbejde og stabilitet i regionen efter afslutningen af den kolde krig og Sovjetunionens opløsning. I dag fokuserer indsatsen på at opbygge regional samhørighed for at sikre fred og velstand og tackle de mange udfordringer, som Østersøregionen står over for.

Østersørådet har 11 medlemmer – Danmark, Estland, Finland, Island, Letland, Litauen, Norge, Polen, Sverige og Tyskland – plus EU. Det har også 10 observatørstater, herunder Det Forenede Kongerige, Ukraine og USA.

Rusland blev suspenderet fra organisationen i marts 2022 efter landets invasion af Ukraine og forlod den i maj 2022.

Alle Østersørådets medlemsstater deltager i Den Parlamentariske Østersøkonference, som Europa-Parlamentet også er medlem af.

C. Samarbejde i Barentsregionen

Barentsregionen omfatter de nordligste regioner af Finland, Norge og Sverige og regionerne i den nordvestlige del af Rusland. Samarbejdet gennemføres gennem det substatlige Barentsregionalråd, det mellemstatslige Euro-Arktiske Barentsråd, som EU er medlem af, samt en parlamentarisk konference (som Europa-Parlamentet er medlem af).

Rusland blev suspenderet fra det Euro-Arktiske Barentsråd i marts 2022 efter landets invasion af Ukraine og forlod det i september 2022. Finland har meddelt, at det agter at forlade organisationen og fortsætte sit regionale samarbejde med Sverige og Norge gennem andre kanaler.

D. Nordisk Råd og Vestnordisk Råd

Europa-Parlamentet samarbejder med parlamentarikere fra landene i **Nordisk Råd** – Danmark, Sverige, Finland, Norge og Island og de selvstyrende regioner Åland, Færøerne og Grønland – gennem interparlamentariske møder mellem EU og Nordisk Råd. Det seneste interparlamentariske møde fandt sted den 19. april 2023 i Strasbourg. Endvidere mødes delegationer fra Europa-Parlamentet og **Vestnordisk Råd** (bestående af parlamentarikere fra Færøerne, Grønland og Island) en gang om året; det seneste møde fandt sted den 15. og 16. september 2025 i Tórshavn på Færøerne.

E. Politik for Arktis

Europa-Kommissionen og Tjenesten for EU's Optræden Udadtil fremlagde EU's seneste politik for Arktis den 13. oktober 2021. Politikken fremhæver klimaændringer som den mest omfattende trussel, som den arktiske region står over for, og beskriver, hvordan EU planlægger at tackle den sammen med andre udfordringer såsom sikkerhed og bæredygtig økonomisk udvikling.

Den 26. november 2025 vedtog Europa-Parlamentet en henstilling om EU's diplomatiske strategi og geopolitiske samarbejde i Arktis. Heri opfordrede medlemmerne af Europa-Parlamentet EU-landene og NATO-allierede til at samarbejde om at beskytte den arktiske region mod russisk og kinesisk militarisering. De opfordrede også indtrængende EU til at beskytte sine undersøiske kabler og rørledninger bedre og til at opretholde folkeretten med hensyn til territoriale krav og skibsruter.

Europa-Parlamentet er medlem af konferencen mellem parlamentarikere fra den arktiske region.

Dette faktablad er udarbejdet af Europa-Parlamentets sekretariat for Delegationen for Nordisk Samarbejde og for Forbindelserne med Schweiz og Norge, til Det Blandede

Parlamentariske Udvalg EU-Island og til Det Blandede EØS-Parlamentarikerudvalg (DEEA), Der kan findes yderligere oplysninger om emnet på webstedet for DEEA.

Algirdas Razauskas
05/2026

5.5.4. DET FORENEDE KONGERIGE

Dette faktablad forklarer udviklingen i forbindelserne mellem EU og Det Forenede Kongerige siden brexit og skitserer de retlige rammer for disse forbindelser. Det præsenterer den vigtigste politiske og institutionelle udvikling, herunder topmødet mellem Det Forenede Kongerige og EU den 19. maj 2025, som etablerede et nyt strategisk partnerskab efter "nulstillingen" i forbindelserne mellem EU og Det Forenede Kongerige efter parlamentsvalget i Det Forenede Kongerige i 2024, og den rolle, som Europa-Parlamentet og Den Parlamentariske Partnerskabsforsamling EU-Det Forenede Kongerige spiller med hensyn til at fremme dialog.

RETSGRUNDLAG

— Traktaten om Den Europæiske Union: Artikel 50 er det primære retsgrundlag for EU's forhandlinger om Det Forenede Kongeriges udtræden. Den fastsætter proceduren for en medlemsstats udtræden af Den Europæiske Union og for forhandling og indgåelse af en udtrædelsesaftale.

— Udtrædelsesaftalen trådte i kraft den 31. januar 2020 og regulerer betingelserne for Det Forenede Kongeriges udtræden. Den overvåges af Det Blandede Udvalg EU-Det Forenede Kongerige, som ledes i fællesskab af EU og Det Forenede Kongerige, og omfatter borgernes rettigheder, udtrædelsesbestemmelser, overgangsperioden, finansielle bestemmelser og forvaltningsrammen. Udtrædelsesaftalen omfatter protokollen om Irland/Nordirland, som indeholder de retlige ordninger, der er udformet med henblik på at undgå en hård grænse på øen Irland, samtidig med at integriteten af EU's indre marked beskyttes, samt protokoller vedrørende Cypern og Gibraltar. Med vedtagelsen af Rådets afgørelse (EU) 2020/135 indgik Rådet for Den Europæiske Union udtrædelsesaftalen på EU's vegne og skabte det institutionelle grundlag for dens gennemførelse.

— Windsorrammen, der blev vedtaget ved Det Blandede Udvalgs afgørelse nr. 1/2023, indeholder retligt bindende ordninger for gennemførelsen af protokollen om Irland/Nordirland. Den tilpasser, hvordan protokollen gennemføres, og omfatter en række fælles løsninger til at tackle de udfordringer, som borgere og virksomheder i Nordirland står over for, samtidig med at den forbliver inden for udtrædelsesaftalens retlige ramme og bevarer integriteten af EU's og Det Forenede Kongeriges indre markeder.

— Handels- og samarbejdsaftalen, der er indgået særskilt fra udtrædelsesaftalen, regulerer de bredere forbindelser mellem EU og Det Forenede Kongerige efter brexit fra og med den 1. januar 2021. Den indeholder detaljerede bestemmelser om handel med varer og tjenesteydelser, digital handel, transport, energi, fiskeri, retshåndhævelsessamarbejde og andre områder. Den omfatter også mekanismer til at sikre lige vilkår og indfører forvaltningsstrukturer, herunder Partnerskabsrådet EU-Det Forenede Kongerige, til at føre tilsyn med og lette samarbejde og tvistbilæggelse. Artikel 11 danner grundlag for oprettelsen af Den

Parlamentariske Partnerskabsforsamling EU-Det Forenede Kongerige. Rådet for Den Europæiske Union godkendte sin indgåelse på EU's vegne i Rådets afgørelse (EU) 2021/689, hvori der fastsættes ordninger for EU's deltagelse i handels- og samarbejdsaftalens forvaltningsorganer, herunder Partnerskabsrådet.

HISTORISKE FORBINDELSER MELLEM EU OG DET FORENEDE KONGERIGE

Det Forenede Kongerige blev medlem af Det Europæiske Økonomiske Fællesskab – som senere skulle blive til Den Europæiske Union (EU) – i 1973. I årtier havde landet et komplekst, men betydningsfuldt forhold til EU som et af dets medlemmer. Men i juni 2016 afholdt Det Forenede Kongerige en folkeafstemning om sit EU-medlemskab. Et snævert flertal af vælgerne, 51,9 %, stemte for at forlade EU. Det markerede starten på en lang og ofte omstridt politisk proces, der blev kendt som "brexit". Det Forenede Kongerige forlod formelt EU den 31. januar 2020.

MÅL FOR SAMARBEJDET MELLEM EU OG DET FORENEDE KONGERIGE

Formålet med samarbejdet mellem EU og Det Forenede Kongerige er at regulere Det Forenede Kongeriges udtræden af EU og de efterfølgende forbindelser efter brexit som fastsat i udtrædelsesaftalen og handels- og samarbejdsaftalen. Disse aftaler udgør en ramme for samarbejde på områder af fælles interesse. De fastsætter ordningerne for gennemførelsen af protokollen om Irland/Nordirland og letter den institutionelle dialog gennem forvaltningsorganer såsom Partnerskabsrådet og Den Parlamentariske Partnerskabsforsamling EU-Det Forenede Kongerige.

RESULTATER

A. Udviklingen i forbindelserne mellem EU og Det Forenede Kongerige

Trods de formelle aftaler var forbindelserne efter brexit anstrengt i de første år. En stor kilde til gnidninger var gennemførelsen af protokollen om Irland/Nordirland. Aftalen om Windsorrammen, der blev indgået i februar 2023, blev et vendepunkt. Rammen var en reaktion på de udfordringer, der var opstået i forbindelse med gennemførelsen af protokollen. Den bidrog til at stabilisere forholdet og markerede en tilbagevenden til en konstruktiv dialog.

Parlamentsvalget i Det Forenede Kongerige i 2024 bragte en Labour-regering til magten, der indvarslede en ny strategisk retning for Det Forenede Kongeriges forbindelser med EU. Forvaltningen af forbindelserne mellem EU og Det Forenede Kongerige blev centraliseret i det britiske kabinet, hvor Nick Thomas-Symonds blev udnævnt til minister for EU's forbindelser. Selv om den britiske regering har udelukket enhver tilbagevenden til EU's indre marked, toldunion eller frie bevægelighed, har den understreget sit tilsagn om at opbygge et langsigtet strategisk partnerskab med EU. Det førte til det første topmøde mellem EU og Det Forenede Kongerige i London den 19. maj 2025, hvor der blev etableret et nyt strategisk partnerskab. Tre dokumenter blev officielt vedtaget: en fælles erklæring fra topmødet, en fælles forståelse om en fornyet dagsorden mellem EU og Det Forenede Kongerige og et sikkerheds- og forsvarspartnerskab. Begge parter blev også enige om at afholde et årligt topmøde. Derudover blev de enige om at arbejde hen imod en "afbalanceret"

ungdomserfaringsordning, Det Forenede Kongeriges associering med Erasmus+-programmet, en sundheds- og plantesundhedsaftale (SPS) og en aftale, der forbinder deres emissionshandelssystemer (ETS).

Det næste topmøde mellem EU og Det Forenede Kongerige forventes at finde sted i 2026 for at følge op på topmødet i maj 2025 med henblik på at afslutte de igangværende forhandlinger om ungdomserfaringsordningen, SPS-aftalen og ETS-aftalen. EU og Det Forenede Kongerige har også afsluttet sonderende drøftelser om Det Forenede Kongeriges deltagelse i EU's indre marked for elektricitet.

I december 2025 blev det meddelt, at Det Forenede Kongerige ville tilslutte sig Erasmus+ i det akademiske år 2027-28, og at dets fortsatte deltagelse ville blive forhandlet. Andre fælles prioriterede områder omfatter maritim sikring og sikkerhed, udviklingssamarbejde, indre sikkerhed og retligt samarbejde, finansiel og militær støtte til Ukraine og bekæmpelse af irregulær migration. Et øget engagement i sikkerhed og multilateralt samarbejde har i vid udstrækning været drevet af geopolitisk pres, navnlig Ruslands angrebskrig mod Ukraine og ændringer i det bredere sikkerhedslandskab.

B. Den Parlamentariske Partnerskabsforsamling EU-Det Forenede Kongerige

Den Parlamentariske Partnerskabsforsamling EU-Det Forenede Kongerige blev oprettet i 2021 og er et interparlamentarisk organ, der er oprettet i henhold til handels- og samarbejdsaftalen. Den Parlamentariske Partnerskabsforsamling EU-Det Forenede Kongerige er det mest direkte organ for parlamentarisk kontrol med forbindelserne mellem EU og Det Forenede Kongerige. Den fungerer som et forum, hvor parlamentarikere kan udveksle synspunkter om forbindelserne mellem EU og Det Forenede Kongerige med højtstående embedsmænd fra EU og Det Forenede Kongerige. Den modtager også opdateringer fra Partnerskabsrådet – det vigtigste fælles organ mellem EU og Det Forenede Kongerige, der fører tilsyn med gennemførelsen af handels- og samarbejdsaftalen – og fremsætter henstillinger til det om at styrke samarbejdet mellem EU og Det Forenede Kongerige. Partnerskabsforsamlingen består af 70 medlemmer: 35 fra Det Forenede Kongeriges parlament (Underhuset og Overhuset) og 35 medlemmer af Europa-Parlamentet (fra Parlamentets delegation til Partnerskabsforsamlingen). Den mødes to gange om året, skiftevis i Europa-Parlamentet på et af dets sædvanlige arbejdssteder og i Det Forenede Kongeriges parlament.

Partnerskabsforsamlingen har holdt syv møder, hvoraf det seneste fandt sted den 16.-17. marts 2026 i Bruxelles. Parlamentarikerne drøftede den aktuelle situation i Partnerskabsrådet, økonomisk sikkerhed, de lokale og regionale dimensioner af forbindelserne samt sikkerheds- og forsvarssamarbejdet. I sin henstilling hilste Den Parlamentariske Partnerskabsforsamling fremskridtene i forhandlingerne mellem EU og Det Forenede Kongerige velkommen og opfordrede begge parter til at medtage repræsentation af Den Parlamentariske Partnerskabsforsamling på fremtidige topmøder mellem EU og Det Forenede Kongerige. Næste møde forventes at finde sted i London den 16.-17. november 2026.

EUROPA-PARLAMENTETS ROLLE

Europa-Parlamentet overvåger nøje gennemførelsen af aftalerne mellem EU og Det Forenede Kongerige. Den 27. november 2025 vedtog det en beslutning om gennemførelsen af handels- og samarbejdsaftalen mellem EU og Det Forenede Kongerige. I beslutningen fremhæves det, at EU og Det Forenede Kongerige bør udnytte det fornyede politiske momentum efter topmødet i 2025 til at opbygge et tættere og mere struktureret partnerskab baseret på fuld gennemførelse af udtrædelsesaftalen, Windsorrammen og handels- og samarbejdsaftalen med særligt fokus på sikkerhed og forsvar, handelslettelser, energi og reguleringssamarbejde. Dette er Parlamentets anden evaluering af gennemførelsen af handels- og samarbejdsaftalen siden dens ikrafttræden i maj 2021.

I februar 2026 rejste Europa-Parlamentets formand, Roberta Metsola, til London og tilskyndede til en uddybning af forbindelserne mellem EU og Det Forenede Kongerige, navnlig inden for sikkerhed og forsvar, økonomisk sikkerhed, handel, told, forskning, migration og energi.

Dette faktablad er udarbejdet af Europa-Parlamentets Enhed for Europa: udvidelse, Vesteuropa og nordisk samarbejde. Yderligere oplysninger om Den Parlamentariske Partnerskabsforsamling EU-Det Forenede Kongerige kan findes på webstedet for Europa-Parlamentets Delegation til Den Parlamentariske Partnerskabsforsamling EU-Det Forenede Kongerige.

Clotilde Chantal Claudie Sebag
04/2026

5.5.5. DEN EUROPÆISKE NABOSKABSPOLITIK

Dette faktablad forklarer den europæiske naboskabspolitik (ENP), som er rammen for EU's eksterne forbindelser, der har til formål at skabe et tæt politisk, økonomisk og socialt samarbejde med nabolandene i Østeuropa, Sydkaukasus og det sydlige Middelhavsområde. ENP er først og fremmest en bilateral politik mellem EU og hvert partnerland, der suppleres med regionale og multilaterale samarbejdsinitiativer.

RETSGRUNDLAG

— Artikel 8 i traktaten om Den Europæiske Union (TEU), i henhold til hvilken EU skal udvikle tætte forbindelser med sine nabolande.

— Afsnit V i TEU (EU's optræden udadtil).

— Artikel 206–207 (handel) og artikel 216–219 (internationale aftaler) i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF).

OVERORDNEDE MÅLSÆTNINGER

ENP er baseret på fælles værdier, fremme af demokrati, retsstatsprincippet, respekt for menneskerettighederne og social samhørighed. Den omfatter politisk koordinering og dybere økonomisk integration, øget mobilitet og mellemfolkelige kontakter. Et af politikkens vigtigste mål er også at uddybe samarbejdet med civilsamfundet og arbejdsmarkedets parter, og den har fokus på at fremme velforankrede og bæredygtige demokratier og inklusiv økonomisk udvikling. I henhold til princippet om mere for mere udvikler EU stærkere partnerskaber med de nabolande, der gør større fremskridt hen imod demokratiske reformer. Siden 2015 har de tre fælles prioriteter for samarbejdet været økonomisk udvikling med henblik på stabilisering, sikkerhed samt migration og mobilitet.

I 2020 fastlagde EU de langsigtede politiske mål for det fremtidige samarbejde under det overordnede mål om at styrke robustheden i den fælles meddelelse om Det Østlige Partnerskab efter 2020: Styrkelse af robustheden – resultater for alle gennem Det Østlige Partnerskab.

I 2021 blev den fælles meddelelse med titlen "Fornyet partnerskab med det sydlige naboskab – en ny dagsorden for Middelhavsområdet" og den ledsagende investeringsplan for de sydlige nabolande vedtaget med det formål at fastlægge en ny dagsorden for relanceringen og styrkelsen af det strategiske partnerskab mellem EU og dets partnere i det sydlige naboskab.

INSTRUMENTER

ENP bygger på de eksisterende retlige aftaler mellem EU og dets partnere, dvs. associeringsaftaler eller partnerskabs- og samarbejdsaftaler. Naboskabspolitikken hjælper også med at fremme markedsadgangen, navnlig gennem forhandlinger om vidtgående og brede frihandelsaftaler (DCFTA'er).

Et centralt element i ENP er de bilaterale handlingsplaner – associeringsdagsordener og partnerskabsprioriteter , som er blevet udarbejdet i samarbejde mellem EU og de fleste af partnerlandene. De fastlægger dagsordener for politiske og økonomiske reformer med prioriteter på kort og mellemlang sigt (tre til fem år), som danner grundlag for fastsættelsen af prioriteter for bistanden. ENP's handlingsplaner og partnerskabsprioriteter afspejler EU's og det enkelte partnerlands behov, interesser og kapacitet. De tilstræber at udvikle demokratiske, socialt retfærdige og inkluderende samfund, fremme økonomisk integration og forbedre den frie bevægelighed for personer over grænserne.

EU støtter virkeliggørelsen af ENP's målsætninger ved hjælp af økonomisk bistand og politisk og teknisk samarbejde. Instrumentet for naboskab, udviklingssamarbejde og internationalt samarbejde (NDICI) – et globalt Europa udgør rammen for EU's samarbejde med tredjelande i perioden 2021-2027. Instrumentets tilgang omfatter tilskudsfinansiering og en blanding af tilskud og lån fra europæiske og internationale finansieringsinstitutioner.

Med en samlet bevilling på 79,5 mia. EUR dækker dette instrument EU's samarbejde med dets nabolande og andre lande i Afrika, Asien, Nord-, Syd- og Mellemamerika, Stillehavsområdet og Caribien. Ud over at fokusere på bæredygtig udvikling fremmer et globalt Europa centrale tematiske aspekter af EU's udenrigspolitik, herunder programmer til fremme af menneskerettigheder, demokrati og civilsamfundet. Instrumentets finansiering er også rettet mod globale udfordringer, herunder klimaændringer, migration, fred og stabilitet, samt samarbejde med strategiske partnere og fremme af EU's udenrigspolitiske initiativer.

Desuden er der blevet udviklet instrumenter inden for rammerne af ENP for at fremme markedsadgangen, navnlig gennem forhandlingerne om vidtgående og brede frihandelsaftaler, og for at øge mobiliteten og styrke migrationsstyringen. Med nogle partnere er der indgået aftaler om mobilitetspartnerskaber og visumlempelser og/eller -liberaliseringer. Et særligt finansielt instrument – migrationspartnerskabsfaciliteten – blev lanceret i 2016. I den sydlige region finansieres en række regionale og bilaterale initiativer vedrørende migration og mobilitet inden for rammerne af Nordafrikakomponenten af EU's Nødtrustfond for Afrika.

ENP er blevet udformet som en værktøjskasse for en fælles politik, men sætter også EU i stand til at tilpasse og differentiere sin politik efter de enkelte partneres særlige forhold.

REGIONALE DIMENSIONER

A. Det Østlige Partnerskab

Det Østlige Partnerskab (Østpartnerskabet) blev dannet for at opgradere EU's forbindelser med seks af dets østlige nabolande: Armenien, Aserbajdsjan, Belarus, Georgien, Moldova og Ukraine. Østpartnerskabet blev indledt i 2009, og det bygger på ENP. Georgien, Moldova og Ukraine har også ansøgt om at blive medlem af EU.

1. Målsætninger

Det vigtigste mål for Østpartnerskabet er at "sætte skub i den politiske associering og fremme den økonomiske integration" mellem EU og dets østlige nabolande. Graden af integration og samarbejde afspejler det enkelte partnerlands engagement i de europæiske værdier, standarder og strukturer og landets fremskridt hen imod dem. Østpartnerskabet sigter mod at fremme demokrati og god regeringsførelse, styrke energisikkerheden, tilskynde til sektorreformer (herunder miljøbeskyttelse), tilskynde til mellemfolkelige kontakter, støtte økonomisk og social udvikling og tilbyde yderligere finansiering til projekter, som har til formål at mindske socioøkonomiske ubalancer og skabe øget stabilitet. (Yderligere oplysninger kan findes i sektionen om Østpartnerskabet på EU-Udenrigstjenestens websted.)

2. Strukturer

Topmøder mellem stats- og regeringscheferne i Det Østlige Partnerskab udstikker politiske retningslinjer for den videre udvikling af partnerskabet. Der afholdes også møder mellem EU's og Det Østlige Partnerskabs udenrigsministre.

I juli 2021 blev der bebudet prioriteter for Det Østlige Partnerskab efter 2020 med det overordnede mål at styrke modstandsdygtigheden og skabe konkrete fordele for borgerne. Dagsordenen har til formål at forblive fleksibel og muliggøre en differentieret og incitamentsbaseret tilgang til samarbejde til gavn for de lande, der er mest engageret i reformer. Den hviler på to søjler:

— investeringer, der skal understøttes af en økonomisk plan og investeringsplan, og

— regeringsførelse.

Den Parlamentariske Forsamling Euronest, som blev oprettet i 2011, er den parlamentariske komponent af Østpartnerskabet og har ansvaret for at høre, overvåge og føre tilsyn med partnerskabet. Dens vigtigste mål er at samle parlamenterne fra landene i Østpartnerskabet og Europa-Parlamentet og at styrke de mellemfolkelige forbindelser, fremme civilsamfundets aktive deltagelse og engagere sig mere aktivt i kulturel dialog.

Den bygger på gensidige interesser og forpligtelser samt på principperne om differentiering, fælles ejerskab og ansvar. En af dens opgaver er at kontrollere EU's støtte til landene i Østpartnerskabet. Den kan også rette henstillinger til Østpartnerskabets mellemstatslige strukturer med henblik på at fremme disse landes politiske og økonomiske integration i EU.

Forsamlingen har til dato afholdt 12 ordinære møder, hvoraf det seneste fandt sted i Jerevan i Armenien den 28.–30. oktober 2025.

Forsamlingen er sammensat af 60 medlemmer af Europa-Parlamentet og 10 medlemmer fra hvert partnerlands parlament. Europa-Parlamentet anerkender imidlertid ikke den belarusiske nationalforsamling som en demokratisk valgt institution, og for øjeblikket er der derfor ingen belarusiske "parlamentarikere" i Den Parlamentariske Forsamling Euronest. I stedet blev der indbudt repræsentanter for belarusiske demokratiske kræfter.

Den Parlamentariske Forsamling Euronest har fire stående udvalg:

— Udvalget om Politiske Anliggender, Menneskerettigheder og Demokrati

— Udvalget om Økonomisk Integration, Tilnærmelse af Lovgivning og Konvergens i forhold til EU-politikker

— Udvalget om Energiforsyningssikkerhed

— Udvalget om Sociale Anliggender, Beskæftigelse, Uddannelse, Kultur og Civilsamfundet.

Forsamlingen har også tre arbejdsgrupper:

— Arbejdsgruppen om Forretningsordenen

— Ad hoc-Arbejdsgruppen om Kandidatlande til Tiltrædelse af EU

— Arbejdsgruppen om Belarus.

Derudover afgiver et civilsamfundsforum under Østpartnerskabet henstillinger "for at påvirke EU-institutionerne og de nationale regeringer i Østpartnerskabet". (Yderligere oplysninger om civilsamfundsforummet findes på forummets websted.)

B. Middelhavsunionen

Middelhavsunionen omfatter de 27 EU-medlemsstater og 16 Middelhavslande (Albanien, Algeriet, Bosnien-Hercegovina, Egypten, Israel, Jordan, Libanon, Marokko, Mauretanien, Montenegro, Monaco, Nordmakedonien, Palæstina, Syrien, Tunesien og Tyrkiet). Den Arabiske Liga har deltaget i alle møder siden 2008, og Libyen har observatørstatus.

1. Målsætninger

Middelhavsunionen er et mellemstatsligt partnerskab, en multilateral ramme for de politiske, økonomiske og sociale forbindelser mellem EU og de sydlige og østlige Middelhavslande. Den blev oprettet på topmødet i Paris i 2008 som en videreførelse af Euro-Middelhavs-Partnerskabet, også kendt som Barcelonaprocessen. Middelhavsunionen er inspireret af de mål, der er fastsat i Barcelonaerklæringen fra 1995, nemlig at skabe et område med fred, stabilitet, sikkerhed og fælles økonomisk velstand med fuld respekt for demokratiske principper, menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder og samtidig at fremme forståelsen mellem kulturer og civilisationer i Euro-Middelhavsområdet.

2. Strukturer

Middelhavsunionen har delt formandskab, hvilket understreger det fælles ansvar, der karakteriserer gruppen. Siden 2012 har EU varetaget formandskabet på vegne af de nordlige lande, og Jordan har varetaget det på vegne af de sydlige lande. Det vigtigste forvaltningsorgan for Middelhavsunionen er mødet for højtstående embedsmænd, som overvåger og koordinerer Middelhavsunionens arbejde. Mødet for højtstående embedsmænd godkender også sekretariatets budget og arbejdsprogram, forbereder udenrigsministermøderne og møder for andre ministersammensætninger og udpeger generalsekretæren og de seks vicegeneralsekretærer. På møderne drøftes ligeledes de projektforslag, der er indgivet af sekretariatet til godkendelse og vedtagelse. Middelhavsunionens sekretariats rolle er først og fremmest at udpege, behandle, fremme og koordinere tekniske projekter inden for sektorer som transport, energi, vand, miljøbeskyttelse, videregående uddannelse og mobilitet, forskning,

sociale anliggender, styrkelse af kvinders indflydelse og status, beskæftigelse og erhvervsudvikling – sektorer som alle styrker samarbejdet og direkte påvirker eksistensgrundlaget for borgerne i Middelhavsunionens lande. EU er den største bidragsyder til sekretariatets budget.

Den Parlamentariske Forsamling for Middelhavsunionen bygger på arbejdet i Den Parlamentariske Forsamling for Euro-Middelhavs-Området og består af 280 medlemmer: 132 EU-medlemmer (81 medlemmer fra de nationale parlamenter i EU og 51 medlemmer fra Europa-Parlamentet), 8 medlemmer fra de europæiske partnerlande i Middelhavsområdet (Albanien, Bosnien-Hercegovina, Monaco og Montenegro), 130 medlemmer fra de 10 lande på de sydlige og østlige kyster af Middelhavet (Algeriet, Egypten, Jordan, Israel, Libanon, Marokko, Palæstina, Syrien, Tunesien og Tyrkiet) og 10 medlemmer fra Mauretanien.

Den Parlamentariske Forsamling for Middelhavsunionen afholder ét plenarmøde om året. Det seneste fandt sted i Malaga den 25.-27. juni 2025 under det spanske formandskab. Formandskabet for Den Parlamentariske Forsamling for Middelhavsunionen varetages i øjeblikket af Egypten (2025-2026). Fra juli 2026 varetager Europa-Parlamentet det årlige formandskab for forsamlingen. Den Parlamentariske Forsamling for Middelhavsunionen vedtager beslutninger eller henstillinger om alle aspekter af Euro-Middelhavssamarbejdet, der vedrører de udøvende organer i Middelhavsunionen, Rådet for Den Europæiske Union, Europa-Kommissionen og partnerlandenes nationale regeringer.

Den Parlamentariske Forsamling for Middelhavsunionen har fem stående udvalg, der hver består af 56 medlemmer:

— Udvalget om Politiske Anliggender, Sikkerhed og Menneskerettigheder

— Udvalget om Økonomiske og Finansielle Anliggender, Sociale Anliggender og Uddannelse

— Udvalget om Forbedret Livskvalitet, Udveksling mellem Civilsamfund og Kultur

— Udvalget om Energi, Miljø og Vand

— Udvalget om Kvinders Rettigheder i Euro-Middelhavs-landene.

Dette faktablad er udarbejdet af Direktoratet for Regioner under Europa-Parlamentets Generaldirektorat for Unionens Eksterne Politikker. Der kan findes yderligere oplysninger på webstedet for Europa-Parlamentets delegationer.

Camelia OAIDA / Michal JIRACEK / Michayl CHRISTOV / Lorenzo SATTANINO
05/2026

5.5.6. TRE NABOLANDE I DET ØSTLIGE PARTNERSKAB: UKRAINE, MOLDOVA OG BELARUS

Dette faktablad omhandler tre af landene i EU's Østlige Partnerskab, der blev iværksat i 2009 og knytter forbindelser mellem EU og seks tidligere sovjetstater: Armenien, Aserbajdsjan, Belarus, Georgien, Moldova og Ukraine. Det blev oprettet for at støtte de politiske, sociale og økonomiske reformbestræbelser i disse lande med henblik på at fremme demokratiseringen og god regeringsførelse, energisikkerhed, miljøbeskyttelse samt økonomisk og social udvikling. Faktabladet forklarer også Europa-Parlamentets rolle med hensyn til at fremme forbindelserne med disse lande.

INTRODUKTION

Moldova og Ukraine fik status som EU-kandidatlande i 2022 og gør hurtige fremskridt med deres EU-tiltrædelsesproces. Belarus er derimod fortsat ledet af et autoritært styre og er underlagt EU-sanktioner for dets krænkelser af menneskerettighederne og støtte til Ruslands krig mod Ukraine.

UKRAINE

Af det Østlige Partnerskabs seks lande er Ukraine fremtrådt som en central partner for EU og med medlemskab af EU som strategisk mål. Siden undertegnelsen i 2014 af den EU-ukrainske associeringsaftale, som har været uindskrænket i kraft siden 2017 og omfatter et vidtgående og bredt frihandelsområde (DCFTA), og indførelse i 2017 af visumfri indrejse i Schengenområdet er forbindelserne blevet betydeligt uddybet. Ruslands fulde invasion af Ukraine i februar 2022 markerede et historisk vendepunkt, hvorefter det politiske, økonomiske og sikkerhedsmæssige samarbejde er blevet intensiveret. Ukraine blev tildelt kandidatstatus i juni 2022, og tiltrædelsesforhandlingerne blev officielt indledt i juni 2024. Støtte til Ukraine er blevet et centralt element i EU's udvidelses- og sikkerhedsdagsorden.

Landet er gennem det seneste årti blevet en vigtig partner for EU gennem en uddybning af den politiske dialog, økonomisk integration og sikkerhedssamarbejde. Europa-Parlamentet har konsekvent støttet Ukraine på dets vej mod tættere integration og senere EU-medlemskab og fremmet et tæt samarbejde og parlamentarisk diplomati med det ukrainske parlament, Verkhovna Rada.

Et vigtigt vendepunkt i forbindelserne mellem EU og Ukraine indtraf i slutningen af 2013, da den daværende ukrainske præsident Viktor Janukovitj suspenderede undertegnelsen af EU-associeringsaftalen, i lodret modstrid med den udbredte tilslutning i befolkningen til tættere integration med Europa. Janukovitjs beslutning blev startskuddet til Euromaidan-protesterne, også kendt som "værdighedsrevolutionen", som var en proeuropæisk massebevægelse, der i sidste ende førte til et regeringsskifte og valg af proeuropæiske, reformvenlige partier i oktober 2014.

Samtidig indledte Rusland i marts 2014 sin væbnede aggression mod Ukraine med dets ulovlige annektering af Krim og invasion af det østlige Ukraine, hvad der yderligere afstivede Ukraines engagement i at følge vejen mod europæisk integration. Som reaktion på kamphandlingerne støttede EU de internationale mæglingsbestræbelser inden for rammerne af Minsk-aftalerne og indførte målrettede økonomiske sanktioner mod Rusland, som kun ville blive lempet, hvis man fra Moskvas side gennemførte aftalerne i deres fulde udstrækning.

Associeringsaftalen mellem EU og Ukraine trådte uindskrænket i kraft i september 2017 efter at være blevet midlertidigt anvendt siden 2014. Dens centrale søjle, et vidtgående og bredt frihandelsområde, DCFTA, har i væsentlig grad uddybet Ukraines integration i EU's indre marked og udvidet den bilaterale handel. Siden juni 2017 har ukrainske statsborgere med biometriske pas også nydt godt af visumfri indrejse i EU med henblik på kortvarigt ophold.

Mellem 2014 og begyndelsen af 2022 ydede EU og dets finansielle institutioner over 17 mia. EUR i tilskud og lån for at fremme reformer inden for regeringsførelse, retsstatsprincippet og økonomisk modernisering. Denne støtte har bistået Ukraine med styrkelsen af landets retsvæsen, korruptionsbekæmpelse, reformer af den offentlige forvaltning og forbedring af erhvervsklimaet.

Ruslands fulde invasion af Ukraine den 24. februar 2022 står som et vendepunkt for Europas sikkerhedsorden og har medført en uddybning af forbindelserne mellem EU og Ukraine. EU har fordømt den russiske aggression og bekræftet, at det støtter op om Ukraines uafhængighed, suverænitet og territoriale integritet inden for dets internationalt anerkendte grænser. Man har fra EU's side som reaktion på Ruslands aggression ydet politisk, finansiel, humanitær og militær støtte i et hidtil uset omfang, hvilket afspejler Unionens indgående og vedvarende solidaritet med Ukraine.

EU har indført en række vidtrækkende sanktioner rettet mod Ruslands finans-, forsvars-, energi- og transportsektorer, herunder eksportkontrol af avancerede teknologier og teknologier med dobbelt anvendelse, indefrysning af aktiver og rejseforbud for hundredvis af personer og enheder samt brede handels-, skibs- og investeringsrestriktioner. Disse foranstaltninger er gradvist blevet udvidet til at omfatte indefrysning af individuelle aktiver samt handels- og transportrestriktioner. EU har pr. juni 2026 vedtaget 20 særskilte sanktionspakker som reaktion på den russiske aggression. En 21. pakke blev bebudet i juni 2026.

Den 4. marts 2022 aktiverede EU direktivet om midlertidig beskyttelse og gav ukrainske flygtninge adgang til ophold, arbejde, undervisning og sundhedspleje i alle medlemsstater. Denne beskyttelse er siden blevet forlænget indtil den 4. marts 2027. Per august 2025 havde 4,37 millioner ikke-EU-borgere, der var flygtet fra Ukraine som følge af den russiske invasion, midlertidig beskyttelsesstatus i EU. Rådet nåede i september 2025 til enighed om en fælles ramme for fordrevne ukrainere for at sikre en holdbar hjemvenden og reintegration i Ukraine, når forholdene tillader det, samt en gradvis overgang til anden opholdsstatus for dem, der er berettiget hertil.

I juni 2026 havde EU og dets medlemsstater ydet over 200 mia. EUR i støtte til Ukraine siden begyndelsen af Ruslands angrebskrig, herunder over 108 mia. EUR i finansiel, økonomisk og humanitær støtte, 75,2 mia. EUR i militær støtte og 17 mia. EUR i støtte til flygtninge i EU, som kanaliseres gennem en struktur opstillet

af EU i 2024 til støtte for Ukraines forsvar og genopbygning. EU bidrog med 18,1 mia. EUR under G7-initiativet ERA-lån (lån til Ukraine baseret på fremskyndede ekstraordinære indtægter). Betalingen af renter og afdrag på dette lån vil blive dækket af ekstraordinære indtægter fra Ruslands immobiliserede statslige aktiver.

Ukrainefaciliteten, som udgør en del af EU's finansielle, økonomiske og humanitære støtte, blev oprettet i marts 2024 for at bistå Ukraine med genopretning, genopbygning og modernisering i perioden 2024-2027. Ukrainefaciliteten yder op til 50 mia. EUR i kombinerede tilskud og lån, hvoraf ca. 26,8 mia. EUR var blevet stillet til rådighed pr. december 2025. Gennemførelsen heraf i Ukraine er styret af planen for Ukraine, en omfattende reform- og investeringsdagsorden, der er udarbejdet af de ukrainske myndigheder og blev godkendt af Kommissionen i august 2024. EU-støtte under faciliteten er fortsat betinget af, at de aftalte krav vedrørende makrofinansiel stabilitet, budgettilsyn og forvaltning af de offentlige finanser samt sektor- og strukturreformer og investeringer (som er nødvendige for EU-tiltrædelse) opfyldes. Som led i gennemførelses- og overvågningsmekanismen afholdes der også en regelmæssig dialog med Europa-Parlamentet om Ukrainefaciliteten mindst hver fjerde måned. Den seneste dialog fandt sted i maj 2026.

EU har gennemført omfattende foranstaltninger for at bidrage til at understøtte den ukrainske økonomi. Initiativet om solidaritetsbaner, der blev iværksat i maj 2022, skabte alternative ruter for eksport af landbrugsprodukter og import af basale varer. De autonome handelsforanstaltninger, som suspenderede alle importafgifter og -kontingenter på ukrainsk eksport indtil den 5. juni 2025, bidrog til at opretholde vitale handelsstrømme og styrke Ukraines økonomiske modstandsdygtighed. Den 30. juni 2025 nåede EU og Ukraine til principiel enighed om revision af DCFTA i henhold til associeringsaftalens artikel 29. Rådet bemyndigede på dette grundlag Kommissionen til at revidere DCFTA med Ukraine. Den ajourførte aftale trådte i kraft 29. oktober 2025.

Af EU's samlede militære støtte til Ukraine på 75,2 mia. EUR blev de 6,1 mia. EUR stillet til rådighed mellem 2022 og 2024 under den europæiske fredsfacilitet (EPF) for at imødekomme Ukraines presserende militære og forsvarsmæssige behov. I marts 2024 forhøjede EU fredsfacilitetens loft med yderligere 5 mia. EUR, oprettede bistandsfonden for Ukraine og udvidede den samlede støtte fra EPF til 11,1 mia. EUR. EU's militære bistandsmission (EUMAM Ukraine), der blev oprettet i oktober 2022, har siden november 2025 trænet over 85 000 ukrainske soldater på EU's område og styrket Ukraines forsvarskapacitet og interoperabilitet med EU- og NATO-partnerne.

Den Europæiske Unions rådgivende mission (EUAM Ukraine), der har været aktiv siden december 2014, støtter reformer af Ukraines civilbeskyttelsesinstitutioner og retshåndhævende myndigheder gennem strategisk rådgivning og oplæring. Efter Ruslands fulde invasion blev missionens mandat udvidet til at omfatte bistand til efterforskning og retsforfølgning af folkeretslige forbrydelser.

EU støtter aktivt de internationale bestræbelser på at retsforfølge gerningsmændene for Ruslands krænkelser af folkeretten i Ukraine. EU støtter Den Internationale Straffedomstols efterforskning og Eurojusts arbejde med at koordinere indsamling af bevismaterialer gennem Det Internationale Center for Retsforfølgning af Aggressionsforbrydelsen mod Ukraine (ICPA), der blev oprettet i Haag i juli 2023. EU

og dets medlemsstater (med undtagelse af Ungarn) tilsluttede sig også Europarådets skadesregister (2023) og udkastet til konvention om oprettelse af en international kravskommission for Ukraine (22. oktober 2025). EU har givet sin uindskrænket støtte til bestræbelserne på at oprette en særlig domstol for aggressionsforbrydelser og afsatte 10 mio. EUR til dækning af de indledende driftsomkostninger.

EU har også udvidet sektorsamarbejdet med Ukraine, navnlig vedrørende energi og infrastruktur. Siden marts 2022 er Ukraines elnet blevet synkroniseret med det kontinentale europæiske net, hvilket har styrket landets energiuafhængighed og modstandskraft. EU har også støttet tilbagegående gasstrømme, fælles energiindkøb og investeringer i vedvarende energi og den grønne omstilling. Ukraine er løbende i færd med at tilpasse sig EU-standarderne på områder som digitale tjenester, transport og telekommunikation gennem landets formelle inklusion i EU's roamingområde fra 2026, hvilket udgør endnu et skridt i retning af integration i EU's indre marked.

Ukraines ansøgning om EU-medlemskab, der blev indgivet den 28. februar 2022, og tildelingen af kandidatstatus den 23. juni 2022 markerede historiske skridt i landets europæiske integration. EU indledte formelt tiltrædelsesforhandlinger med Ukraine i juni 2024, og i september 2025 havde Ukraine afsluttet screeningsprocessen på tværs af alle forhandlingsklynger. EU's ledere fastslog gentagne gange, at Ukraines fremtid er knyttet til EU-medlemskab, og integrerede landets tiltrædelsesproces i den fornyede udvidelses- og naboskabsdagsorden, der blev vedtaget i oktober 2025. I Kommissionens udvidelsespakke 2025, der blev offentliggjort i november 2025, blev det anbefalet at åbne tre klynger med Ukraine: klynge 1 (grundprincipper), klynge 2 (det indre marked) og klynge 6 (eksterne forbindelser), hvilket afspejler de bekræftede fremskridt, som Ukraine har gjort med reformer til tilpasning til gældende EU-ret.

Den formelle åbning af den første klynge blev godkendt af EU's medlemsstater på regeringskonferencen den 15. juni 2026. Der var indledt forhandlinger på teknisk plan om alle seks klynger i marts 2026, og den 10. april 2026 vedtog den ukrainske regering det nationale program for vedtagelse af gældende EU-ret, en vigtig køreplan, der fastsætter ca. 1 850 lovgivningsmæssige opgaver for at sikre tilpasning til 1 600 EU-retsakter.

A. Europa-Parlamentets holdning

Europa-Parlamentet har lige siden begyndelsen af Ruslands fulde angrebskrig mod Ukraine spillet en aktiv rolle i udformningen af EU's politiske modtræk og udvist solidaritet med Ukraine. I april 2021 vedtog det en beslutning om Rusland, sagen om Aleksej Navalnyj, militær opbygning langs Ukraines grænse og russiske angreb i Tjekkiet, og i december 2021 vedtog det en beslutning om situationen ved den ukrainske grænse og de russiskbesatte områder af Ukraine, og det sendte en delegation fra Udenrigsudvalget og Udvalget om Sikkerhed og Forsvar til Ukraine i januar 2022. Siden den fulde invasion den 24. februar 2022 har Parlamentet vedtaget en række beslutninger vedrørende krigen. Disse beslutninger har i overvældende grad fokuseret på at træde op imod den russiske aggression, øge den militære og humanitære støtte til Ukraine, forbedre gennemførelsen af sanktionerne mod Rusland, bekæmpe brugen af indefrosne russiske aktiver og tilstræbe justits og ansvarsplacering for folkeretslige forbrydelser, herunder tvangsdeportationen af ukrainske børn.

På grundlag af Kommissionens årlige udvidelsesrapport vedtager Parlamentet også hvert år sin egen holdning til Ukraines tiltrædelsesproces. I den seneste rapport, der blev vedtaget af Udenrigsudvalget den 3. juni 2026, hilste medlemmerne af Europa-Parlamentet de reformbestræbelser, der understøtter Ukraines tiltrædelsesproces, velkommen, samtidig med at de understregede behovet for en fortsat ambitiøs reformdagsorden. De mindede om behovet for, at ukrainerne og Europa former fredsforhandlingerne, samt for retfærdighed og ansvarlighed for de menneskelige og materielle ødelæggelser, som Rusland har forårsaget.

En omfattende liste over Parlamentets beslutninger vedrørende Ukraine findes på dets websted.

Parlamentet har vedholdende bakket op om ukrainske EU-tiltrædelsesudsigter, og slog allerede tidligt i forløbet til lyd for kandidatstatus og en fortjenstbaseret udvidelsesproces. Den 9. juni 2022 opfordrede Formandskonferencen indtrængende Det Europæiske Råd til at give Ukraine status som kandidatland, og denne holdning er blevet fastslået i indtil flere beslutninger. I sin beslutning af 12. marts 2025 gentog Parlamentet, at Ukraines fremtid er knyttet til EU-medlemskab, og opfordrede til at fremskynde tiltrædelsesforhandlingerne, styrke de europæiske sikkerhedsgarantier og anvende indefrosne russiske aktiver til at finansiere Ukraines forsvar og genopbygning. Det synspunkt er blevet udtrykt i flere beslutninger, at EU-udvidelse udgør en langsigtet geostrategisk investering og fortsat bør være en fortjenstbaseret proces, samtidig med at det understreges, at tiltrædelsesforhandlingerne med Ukraine bør fremmes ved at åbne den første klynge om grundprincipper.

Parlamentet har også udtrykt sin anerkendelse af det ukrainske folks ofre og ukuelighed. Efter tildelingen af Sakharovprisen til den ukrainske filminstruktør Oleh Sentsov i 2018 blev prisen i 2022 tildelt "det modige ukrainske folk", repræsenteret ved deres præsident, valgte repræsentanter og civilsamfundet. Parlamentet har også åbnet et ukrainsk civilsamfundscenter i Bruxelles og iværksat initiativet Generators of Hope, der leverer strømgeneratorer og andet livsvigtigt udstyr til Ukraine.

B. Interparlamentarisk samarbejde

Udbruddet af den uindskrænkede russiske krig mod Ukraine og landets efterfølgende status som EU-kandidatland har intensiveret dialogen mellem Parlamentet og Verkhovna Rada, hvilket har resulteret i hyppige besøg på højt plan, regelmæssigt udvalgssamarbejde og stærkere institutionelle bånd.

Siden begyndelsen af den omfattende krig har Parlamentets formand Metsola besøgt Kyiv fire gange, og den 1. april 2022 blev hun den første EU-leder, der besøgte Ukraine siden begyndelsen af den fulde invasion, da hun rejste til Kyiv for at tale til Verkhovna Rada og mødes med Ukraines præsident Volodymyr Zelenskyj, Ukraines premierminister Denys Sjmyhal og parlamentariske ledere.

Præsident Zelenskyj har også besøgt Europa-Parlamentet ved flere lejligheder, herunder da han ved fysisk fremmøde holdt tale den 9. februar 2023 på plenarmødet i Bruxelles og da han holdt tale via fjerndeltagelse i november 2024, i anledning af at den fulde russiske invasion havde varet 1000 dage.

Det parlamentariske diplomati er fortsat gennem regelmæssige udvalgsdelegationsrejser, navnlig ved AFET- og SEDE-udvalgene, samt en delegation

sammensat fra flere udvalg til Kyiv den 25.-26. marts 2024 med henblik på drøftelser på højt plan med regeringen, Verkhovna Radas ledelse og civilsamfundet.

Det Parlamentariske Associeringsudvalg EU-Ukraine har mødtes regelmæssigt siden invasionens begyndelse og har vedtaget fælles kommunikéer, der bekræfter det interparlamentariske samarbejde, senest den 10.-11. november 2025. Ad hoc-delegationer fra Verkhovna Rada har også besøgt Parlamentet, ligesom Det Parlamentariske Associeringsudvalgs præsidium ofte mødes både fysisk og online.

På initiativ af Europa-Parlamentets formand Roberta Metsola og formanden for det ukrainske parlament Ruslan Stefantjuk afholdt de to parlamenter det første interparlamentariske udvalgsmøde den 12. april 2023 for at styrke samarbejdet om Ukraines europæiske integration og lovgivningsdagsorden. Disse rammer har siden udviklet sig til en række regelmæssige udvekslinger mellem parlamentariske udvalg.

Retsgrundlaget for samarbejdet er dels et aftalememorandum, der blev undertegnet første gang i juli 2015 og fornyet i november 2023, og dels en aftale om administrativt samarbejde, der blev undertegnet i marts 2016.

Parlamentet virker inden for rammerne af Jean Monnet-dialogen, der blev indledt i 2017, for at fremme regelmæssige drøftelser med formanden for Verkhovna Rada og lederne af de politiske grupper om institutionelle reformer og samarbejde på tværs af partierne. Parlamentet har til foregribelse af Ukraines lovgivningsmæssige dagsorden forud for tiltrædelsen udvidet sine lærings- og kapacitetsopbygningsinitiativer, herunder onlineseminarer for ukrainske parlamentsmedlemmer om retlig harmonisering, etik og parlamentariske procedurer. Samarbejdet er også blevet uddybet på områder såsom digitalisering, strategisk fremsynethed og oversættelsestjenester.

De to parlamenter har også styrket samarbejdet under programmet for unge politiske ledere og tværgående kapacitetsopbygningsaktiviteter som en del af Parlamentets støtte til Verkhovna Rada på områderne EU-tiltrædelse, lovgivningsmæssig tilpasning, sikkerhed og forsvar, budgetspørgsmål, forskning, kommunikation og opsøgende arbejde. Der vil snart blive iværksat tiltag til støtte for kvindelige ukrainske lovgivere under Parlamentets program for styrkelse af kvinders stilling.

Parlamentet har også iværksat et skræddersyet program for at bistå Verkhovna Rada med at udvikle en parlamentarisk tilsynsmekanisme til overvågning af anvendelsen af ekstern finansiel bistand – et initiativ der har til formål at styrke gennemsigtighed, ansvarliggørelse og EU-tilpassede forvaltningsstandarder i Ukraines genopbygningsproces.

C. Valgobservation

Frie og retfærdige valg er afgørende for Ukraines demokratiske modstandskraft. Parlamentet har længe støttet denne proces og udsendt valgobservationsmissioner til Ukraine ved flere lejligheder, herunder præsident- og parlamentsvalget i 2014, lokalvalget i 2015 og præsident- og parlamentsvalget i 2019.

EU og Parlamentet har konsekvent afvist at anerkende de valg og afstemninger, som Rusland har afholdt i de ulovligt besatte ukrainske områder, herunder de proformafolkeafstemninger, der blev afholdt i kølvandet på Ruslands annektering af Krim og besættelsen af dele af det østlige Ukraine i 2014-2015, og det proformavalg,

der blev afholdt i de dele af Ukraine, som Rusland har besat under den uindskrænkede krig.

Ifølge den ukrainske forfatning skulle der være afholdt ordinære parlamentsvalg i efteråret 2023, præsidentvalg i foråret 2024 og lokalvalg i efteråret 2025. Der kan imidlertid ikke afholdes valg, så længe der gælder militær undtagelsestilstand. Forberedelserne til valget efter krigen er allerede i gang med fokus på at genoprette beskadiget valginfrastruktur og sikre, at millioner af internt fordrevne og flygtninge kan deltage.

Parlamentet er tæt knyttet til denne proces. Det var således i maj 2023 medvært for en parlamentarisk valgdialog med Det Internationale Institut for Demokrati og Valgbistand og IFES (International Foundation for Electoral Systems) om at vurdere krigsrelaterede problematikker og undersøge modeller for stemmeafgivning uden for landet. Drøftelserne i forlængelse heraf fortsætter i Jean Monnet-dialogens regi mellem medlemmer af Europa-Parlamentet og lederne af de partier i det ukrainske parlament, der støtter parlamentariske reformer og langsigtet demokratisk konsolidering.

REPUBLIKKEN MOLDOVA

EU og Moldova undertegnede den 27. juni 2014 en associeringsaftale, inklusive en DCFTA, der trådte i kraft i juli 2016. Aftalen styrkede Moldovas politiske og økonomiske forbindelser med EU og opstillede en reformplan på områder, der er afgørende for god regeringsførelse, økonomisk udvikling og styrket samarbejde inden for en række sektorer. Moldova forpligter sig med aftalen til at reformere landets nationale politikker med udgangspunkt i EU-retten og EU's praksis. Køreplanen for gennemførelsen af aftalen er fastlagt i en associeringsdagsorden, hvoraf den seneste udgave – den reviderede dagsorden for 2021-2027 – blev vedtaget i august 2022. Den 24. juli 2025 indgik EU og Moldova en aftale om at revidere og ajourføre handelsvilkårene i DCFTA, hvilket er et vigtigt skridt i retning af at opbygge stabile, langsigtede og afbalancerede handelsforbindelser, navnlig i takt med at Moldova gør fremskridt på sin vej mod EU-medlemskab. EU er langt den vigtigste handelspartner for Moldova, idet den tegner sig for 65,6 % af landets eksport og 48,3 % af dets import. Det er også den største investor i landet. Siden visumliberaliseringen trådte i kraft for kortvarige ophold i april 2014, er mere end 2,5 millioner moldoviske statsborgere med biometrisk pas rejst ind i Schengenområdet uden visum, hvilket har fremmet turisme, forretningsforbindelser og mellemfolkelige kontakter.

Parlamentsvalget i utide den 11. juli 2021 blev en afgørende sejr for det proeuropæiske parti PAS (Handlings- og Solidaritetspartiet) under ledelse af præsident Maia Sandu. PAS' flertal bekræftede på ny Moldovas europæiske integration som landets vigtigste udenrigspolitiske mål og dets tilsagn om at fremme reformer i henhold til den EU-moldoviske associeringsaftale. Natalia Gavrilița blev udnævnt til premierminister med et program med fokus på at styrke regeringsførelse, bekæmpe korruption og fremskynde tilpasningen til EU's standarder. I februar 2023 blev hun efterfulgt af Dorin Recean, som fastholdt en stærk EU-venlig indstilling og samtidig prioriterede national sikkerhed og EU-relaterede reformer.

Præsident Sandu blev genvalgt i november 2024, og der blev samtidig med præsidentvalget holdt folkeafstemning om en forfatningsændring til fordel for Moldovas EU-integration, idet ændringen blev godkendt med et snævert flertal på 50,38 %, idet der var udpræget støtte fra den moldoviske diaspora. Valgprocessen blev påvirket af omfattende forsøg på at destabilisere landet, herunder køb af stemmer organiseret af netværk med tilknytning til den eftersøgte oligark Ilan Shor. Disse vanskeligheder til trods blev valget anset for generelt at have været reelt konkurrencepræget og velorganiseret, omend den OSCE-ledede internationale valgobservationsmission bekræftede, at valgprocessen var blevet påvirket af udenlandsk indblanding og manipulation.

Det seneste parlamentsvalg den 28. september 2025 gav et fornyet mandat for det regerende PAS, som opnåede sit andet absolutte flertal i træk med 50,16 % af stemmerne og 55 af de 101 pladser i parlamentet. Russisk indblanding påvirkede også denne valgproces og blev betegnet som værende af hidtil uset omfang. Valgresultaterne udgjorde en overvældende bekræftelse af Moldovas EU-kurs. Den nye regering under ledelse af premierminister Alexandru Munteanu blev godkendt af det moldoviske parlament den 31. oktober 2025.

Ruslands aggression mod nabolandet Ukraine har i alvorlig grad påvirket Moldova, hvis sårbarhed er blevet øget. På den baggrund tog Moldova det historiske skridt formelt at ansøge om EU-medlemskab den 3. marts 2022. Moldova fik tildelt kandidatstatus på Det Europæiske Råds møde den 23. juni 2022, hvad der indledte en ny, strategisk fase i forbindelserne mellem EU og Moldova.

I oktober 2023 vedtog den moldoviske regering en national handlingsplan for tiltrædelse af EU, som formelt fastsætter Moldovas mål om at opnå fuldt EU-medlemskab senest i 2030. Planen tjener som grundlag for tilpasning og integration af EU-retten i moldovisk ret.

Kommissionen henstillede i sin vurdering fra november 2023, at Rådet indleder tiltrædelsesforhandlinger med Moldova, og at det vedtager forhandlingsrammerne herfor, så snart Moldova har implementeret visse centrale foranstaltninger. Det Europæiske Råd traf den 14.-15. december 2023 den historiske beslutning om at indlede tiltrædelsesforhandlinger med Moldova. Den 21. juni 2024 vedtog EU forhandlingsrammen og afholdt den 25. juni den første regeringskonference på ministerplan i Luxembourg, hvormed tiltrædelsesforhandlingerne formelt blev indledt.

Den moldoviske regering godkendte i maj 2025 det nationale program for Republikken Moldovas tiltrædelse af EU for 2025-2029, som fastlægger reformprioriteterne, de konkrete skridt og de nødvendige vilkår for gennemførelsen af de foranstaltninger, der er truffet som forberedelse til tiltrædelse.

Det første topmøde mellem EU og Moldova, der fandt sted den 4. juli 2025 i Chișinău, blev betragtet som historisk og bekræftede på ny EU's stærke støtte til Moldova og landets vej mod tiltrædelse af EU. Topmødet havde deltagelse af kommissionsformand Ursula von der Leyen, formanden for Det Europæiske Råd António Costa og Moldovas præsident Maia Sandu, der vedtog en fælles erklæring med bekræftelse af, at Moldovas fremtid er knyttet til medlemskab af EU. Topmødet understregede den strategiske betydning af Moldovas fremtidige EU-medlemskab.

Den bilaterale screeningproces vedrørende den gældende EU-ret begyndte i juli 2024 og blev afsluttet på rekordtid i september 2025. Kommissionen konstaterede i sin udvidelsesrapport for 2025, offentliggjort i november 2025, at Moldova havde gjort betydelige fremskridt inden for alle forhandlingskapitler og var det tiltrædelsesland, der havde gjort de hurtigste fremskridt. Kommissionen vurderede, at betingelserne for at åbne klyngerne 1 (grundprincipper), 2 (det indre marked) og 6 (eksterne forbindelser) var opfyldt, og forventede, at Moldova også opfyldte betingelserne for at åbne de resterende tre klynger. Kommissionen anførte, at arbejdet ville blive afsluttet for at sikre, at Rådet ville være i stand til at gå videre med åbningen af alle klynger inden udgangen af 2025.

Ungarns hindring af forhandlingerne med Ukraine og "koblingen" mellem Moldovas og Ukraines tiltrædelsesprocesser har imidlertid forsinket fremskridtene. På trods af dette blev der indledt forhandlinger på teknisk plan om klynge 1, 2 og 6 i december 2025 og om de resterende klynger i marts 2026. Moldovas regering har tilkendegivet sit mål om midlertidigt at afslutte tiltrædelsesforhandlingerne senest i begyndelsen af 2028, hvilket Kommissionen vurderede som ambitiøst, men opnåeligt, forudsat at Moldova fremskynder reformtempoet.

EU er Moldovas største donor og vigtigste udviklingspartner. Siden 2021 har EU's finansielle og tekniske bistand fokuseret på økonomisk genopretning, modstandsdygtighed og gennemførelse af reformer i forbindelse med associeringsaftalen og EU-medlemskabsprocessen. Siden 2021 har den ydet over 1,2 mia. EUR i tilskud til landet og fremskaffet 1,7 mia. EUR til projekter i Moldova sammen med internationale finansielle institutioner.

I juni 2021 offentliggjorde Kommissionen EU's økonomiske genopretningsplan for Moldova, som øremærker 600 mio. EUR til at støtte landets socioøkonomiske genopretning efter coronapandemien, fremme den grønne og digitale omstilling og frigøre landets uudnyttede økonomiske potentiale.

Der blev i 2022 aftalt en flerårig rammeaftale, der blev revideret i 2023, ifølge hvilken Kommissionen ydede i alt 295 mio. EUR i bistand til Moldova for perioden 2022-2024. I juni 2023 vedtog Kommissionen en støttepakke under økonomi- og investeringsplanen for Moldova, der har til formål at mobilisere op til 1,6 mia. EUR i offentlige og private investeringer. Pakken har fokus på fem prioriteter:

— økonomisk udvikling og konnektivitet

— støtte til reformer og opbygning af administrativ kapacitet rettet mod Moldovas tiltrædelsesbestræbelser

— energi

— sikkerhed

— strategisk kommunikation og bekæmpelse af desinformation.

Kommissionen vedtog i 2025 en vækstplan for Republikken Moldova med midler på i alt 1,9 mia. EUR, der blev understøttet af en reform- og vækstfacilitet for perioden 2025-2027. Vækstplanen, som er EU's største finansielle pakke til Moldova siden landets uafhængighed, har til formål at fremskynde den økonomiske konvergens med EU, styrke den institutionelle kapacitet til tiltrædelse og lette integrationen i det

indre marked. Der blev foretaget to udbetalinger på hver 289 mio. EUR i juni og september 2025. Efter den vellykkede gennemførelse af 24 reformer blev der udbetalt yderligere 189 mio. EUR i marts 2026 sammen med yderligere 9 mio. EUR til støtte for Moldovas retssystem.

Moldovas sikkerhedsforhold er blevet stærkt påvirket af Ruslands angrebskrig mod Ukraine. Landets geografiske nærhed til konflikten, dets afhængighed af energiimport og uløste territoriale tvister har gjort det særligt sårbart over for eksternt pres og hybride destabiliseringsbestræbelser.

Som reaktion herpå har EU væsentligt optrappet sit sikkerheds- og forsvarssamarbejde med Moldova. I 2023 iværksatte EU sin partnerskabsmission i Moldova (EUPM Moldova) for at styrke landets krisestyringskapacitet og modstandsdygtighed over for hybride trusler, herunder cyberangreb og desinformation. Missionens mandat blev forlænget indtil 31. maj 2027. Gennem den europæiske fredsfacilitet støtter EU moderniseringen af Moldovas væbnede styrker, med næsten 200 mio. EUR udbetalt i perioden 2021-2025. I maj 2026 foreslog næstformanden for Kommissionen/Unionens højtstående repræsentant for udenrigsanliggender og sikkerhedspolitik, Kaja Kallas, at fordoble finansieringen fra den europæiske fredsfacilitet til 120 mio. EUR om året. Et EU-støtteknudepunkt for indre sikkerhed og grænseforvaltning, der har været operationelt siden juli 2022, koordinerer fortsat EU's bistand i spørgsmål som organiseret kriminalitet, ulovlig handel med skydevåben og grænsekontrol. Siden 2023 har EU indført en sanktionsordning over for de personer og enheder, der er involveret i handlinger, der destabiliserer landet. Der er også etableret en årlig politisk og sikkerhedsmæssig dialog på højt plan for at støtte Moldova i lyset af russiske hybride trusler.

I maj 2024 indgik EU og Moldova et sikkerheds- og forsvarspartnerskab, det første af sin art mellem EU og et tredjeland. Partnerskabet etablerer et tættere samarbejde om cybersikkerhed, bekæmpelse af desinformation, grænsebevogtning og kriseberedskab.

Ruslands destabiliseringsforsøg intensiveredes i 2024 og 2025, navnlig omkring tidspunktet for de moldoviske præsident- og parlamentsvalg. Anslagene omfattede cyberangreb, desinformationskampagner og koordinerede bestræbelser på at undergrave tilliden til offentlige institutioner.

Løsrivelsesområdet Transdnestrien udgør fortsat en stor udfordring for Moldovas suverænitet og energisikkerhed, navnlig i forbindelse med Ruslands krig mod Ukraine. Selv om 5+2-forhandlingsprocessen har været suspenderet siden 2022, fortsætter EU med at støtte en omfattende og fredelig løsning baseret på Republikken Moldovas suverænitet og territoriale integritet og med en særstatus for Transdnestrien. Efter energikrisen i 2025, hvorunder områdets 350 000 indbyggere i en periode var uden gas og opvarmning, blev situationen stabiliseret med bidrag fra EU-nødhjælp. Samtidig har EU's omfattende strategi, der opererer med 250 mio. EUR, styrket Moldovas bestræbelser på at opnå fuld energiuafhængighed senest i 2026.

Relationerne mellem centralregeringen og den selvstyrende region Gagausien er også fortsat spændte, en situation der er blevet forværret af desinformationskampagner og utidig indblanding udefra. EU fortsætter med at fremme dialog og inklusiv

regeringsførelse og støtter samtidig lokale udviklingsinitiativer, der har til formål at forbedre stabiliteten og samhørigheden.

A. Europa-Parlamentets holdning

Europa-Parlamentet har siden Moldovas ansøgning om EU-medlemskab vedtaget tre beslutninger vedrørende Moldova, nemlig sin beslutning af 5. maj 2022 om status for samarbejdet mellem EU og Moldova, beslutning af 19. maj 2022 om den årlige gennemførelsesbetænkning om EU's associeringsaftale med Republikken Moldova og beslutning af 23. juni 2022 om status som kandidatland for Ukraine, Republikken Moldova og Georgien. Man opfordrede i disse beslutninger EU-institutionerne til at give Moldova status som EU-kandidatland sammen med Ukraine og Georgien og til fortsat støtte til landet i betragtning af de uforholdsmæssigt store konsekvenser af krigen i Ukraine.

Parlamentet vedtog i 2023 to beslutninger, den ene af 19. april om de udfordringer, som Republikken Moldova står over for, og den anden af 5. oktober om status over Moldovas vej mod EU, bekræftede sin tilslutning til dette medlemskab og opfordrede EU til at indlede tiltrædelsesforhandlinger inden årets udgang. I beslutningerne blev der også udtrykt bekymring over de alvorlige sikkerhedsmæssige udfordringer, som landet stod over for. Parlamentet bekræftede i sin beslutning af 9. oktober 2024 om styrkelse af Moldovas modstandskraft mod russisk indblanding på ny sit engagement i Moldovas fremtidige EU-medlemskab og opfordrede EU og dets medlemsstater til at sikre, at der ydes al nødvendig bistand til Republikken Moldova for at styrke landets institutionelle mekanismer og dets evne til at reagere på hybride trusler.

Den 18. juni 2025 vedtog Parlamentet en beslutning om Kommissionens rapporter om Moldova for 2023 og 2024. Det hilser heri Moldovas reformbestræbelser velkomne, anerkender, at Moldova var gået ind i en "ny fase" på sin vej mod EU-medlemskab, og opfordrer indtrængende til, at tiltrædelsesforhandlingerne om klynger indledes så hurtigt som muligt.

Parlamentet advarede mod og fordømte de russiske hybride trusler og ondsindede indblanding forud for parlamentsvalget i 2025 i sin beslutning om styrkelse af Moldovas modstandskraft mod Ruslands hybride trusler og ondsindede indblanding af 10. september 2025. Det roste også Moldovas reformfremskridt i EU og opfordrede indtrængende til en hurtig indledning af tiltrædelsesforhandlinger om klynge 1 (grundprincipper).

Den 11. marts 2026 udpegede Parlamentet i sin beslutning om EU's udvidelsesstrategi Moldova som frontløber i den fornyede udvidelsesproces og roste de betydelige og hurtige fremskridt, landet har gjort, selv om det står over for vedvarende hybride trusler, navnlig fra Rusland.

B. Interparlamentarisk samarbejde

Parlamentet har siden begyndelsen af krigen i Ukraine udvist urokkelig støtte til og solidaritet med Moldova. Den 18. maj 2022 holdt præsident Sandu tale til Europa-Parlamentets plenarforsamling i Bruxelles på baggrund af krigen i Ukraine og igen den 9. september 2025 i Strasbourg. Formand Metsola har aflagt besøg i Chișinău ved flere lejligheder, først den 11. november 2022 og igen den 7. november 2025, hvor hun mødtes med præsident Sandu, premierminister Alexandru Munteanu og

formanden for det moldoviske parlament, Igor Grosu. Den 21. maj 2023 var hun med ved den Europæiske Moldova-Nationalforsamling i Chișinău, som præsident Sandu havde indkaldt til, og mødtes med premierminister Recean og formand Grosu. På topmødet i European Political Community i Bulboaca den 1. juni 2023 opfordrede formand Metsola EU til at indlede tiltrædelsesforhandlinger med Moldova inden udgangen af 2023, samtidig med at præsident Sandu gentog Moldovas ønske om at tiltræde EU senest i 2030.

Formand Metsola mødtes igen med formand Igor Grosu i Europa-Parlamentet i Bruxelles den 5. juli 2023, hvor en delegation fra det moldoviske parlament aflagde et studiebesøg for at lære mere om EU-tiltrædelsesprocessen, arrangeret af Europa-Parlamentets Gruppe for Demokratistøtte og Valgkoordinering.

Parlamentets udvalg har også haft opmærksomheden særligt rettet mod Moldova, idet en række delegationer besøgte landet mellem 2022 og 2025. I marts og april 2022 sendte Udenrigsudvalget og Underudvalget om Sikkerhed og Forsvar delegationer til Moldova for at udtrykke Parlamentets solidaritet og opbakning til landet. I februar 2023 mødtes Udvalget om International Handel og Budgetudvalget med deres moldoviske modparter for at drøfte handelsforbindelserne mellem EU og Moldova og budgetstøtte i forbindelse med Ruslands angrebskrig mod Ukraine. Samme uge trådte Den Parlamentariske Forsamling Euronest, et forum for medlemmer af hhv. Europa-Parlamentet og de nationale parlamenter i landene i Det Østlige Partnerskab, sammen i Chișinău, med deltagelse af en stor delegation fra Europa-Parlamentet.

AFET, SEDE, Det Særlige Udvalg om Det Europæiske Demokratiskjold og Gruppen for Demokratistøtte og Valgkoordinering rejste alle til Moldova i første halvår af 2025.

Der er ved artikel 440 i den EU-moldoviske associeringsaftale blevet nedsat et Parlamentarisk Associeringsudvalg. Det første møde i Associeringsudvalget blev afholdt den 16. oktober 2014, og det seneste møde fandt sted i Bruxelles den 05. maj 2026. Associeringsudvalget har klart tilkendegivet sin opbakning til Moldovas vej mod EU-integration, siden landet ansøgte om EU-medlemskab i marts 2022, og udvalgets slutkommuniké og henstillinger opfordrede Det Europæiske Råd til formelt at indlede forhandlinger om alle klynger, begyndende med grundprincipklyngen under det cypriotiske formandskab for Rådet og de øvrige fem klynger inden udgangen af 2026.

Europa-Parlamentet har udpeget Moldova som et prioriteret land for sit demokratistøttearbejde og gennemfører en bred vifte af aktiviteter sammen med Moldovas parlament, både på politisk og administrativt plan. En fælles ramme for parlamentarisk demokratistøtte er fastlagt i det aftalememorandum, som Europa-Parlamentets formand, David Sassoli, og formanden for det moldoviske parlament, Igor Grosu, undertegnede i november 2021, og som blev fornyet den 18. marts 2026 af formand Metsola.

I den 10. valgperiode støtter Europa-Parlamentets Gruppe for Demokratistøtte og Valgkoordinering fortsat det moldoviske parlament gennem en bred vifte af aktiviteter såsom programmet Trekant for Demokrati til bekæmpelse af desinformation og udenlandsk indblanding, Jean Monnet-dialogen for at forbedre dialogen mellem partierne og den parlamentariske kultur, uddannelse, studiebesøg og udvekslinger

for parlamentarikere og personale, udveksling af bedste praksis om lobbyvirksomhed og interessekonflikter gennem programmer såsom programmerne for unge politiske ledere og styrkelse af kvinders stilling, inddragelse af undereksponerede moldoviske regioner i EU-integration og uddannelse af skabere af digitalt indhold i udvidelsen.

Europa-Parlamentets kontor i Chișinău blev officielt åbnet i november 2025 af formand Metsola. Dets mission er yderligere at styrke Parlamentets engagement med Moldova og landene i Det Østlige Partnerskab.

C. Valgobservation

Europa-Parlamentet har spillet en vigtig rolle med hensyn til at overvåge Moldovas valgprocesser ved at observere parlaments-, præsident- og lokalvalg gennem mere end ti år.

I 2024 deltog Parlamentet i den internationale valgobservationsmission (I-EOM), der fandt sted i OSCE-ODIHR-regi (Organisationen for Sikkerhed og Samarbejde i Europa, Kontoret for Demokratiske Institutioner og Menneskerettigheder), til at observere præsidentvalget og folkeafstemningen om forfatningsændringen om EU-integration. Valget og folkeafstemningen fandt sted under påvirkning af russisk indblanding på baggrund af Ruslands angrebskrig mod Ukraine. Der blev afsløret organiseret stemmekøb, og Parlamentets delegation var selv vidne til krænkelser af princippet om hemmelig stemmeafgivning, hvilket sådede tvivl om rigtigheden af valget. Til trods for dette konkluderede I-EOM, at Moldovas centrale valgkommission gennemførte valget og folkeafstemningen effektivt og gennemsigtigt.

Parlamentet udsendte også en valgobservationsmission i OSCE-ODIHR-regi til det moldoviske parlamentsvalg i 2025. Den konstaterede igen, at processen var skæmmet af en hidtil uset grad af russisk indblanding, herunder informationsmanipulation, desinformation, korruption, vælgerbestikkelse, ulovlig finansiering af politiske aktører, energiafpresning samt hybride angreb og cyberangreb. Internationale observatører vurderede, at valget generelt set var reelt konkurrencepræget og velgennemført.

BELARUS

Forbindelser mellem EU og Belarus (også benævnt Hviderusland) var i relativ bedring i årene 2014 til 2020, hvor EU førte en politik til "kritisk engagement" med Belarus, som skitseret i Rådets konklusioner af 15. februar 2016, ifølge hvilke de konkrete skridt, Belarus har taget for at overholde de grundlæggende frihedsrettigheder, retsstatsprincippet, menneskerettighederne – herunder tale-, ytrings- og mediefriheden – og arbejdstagerrettigheder fortsat ville være afgørende kriterier for udformningen af EU's fremtidige politik over for landet. I Rådets konklusioner anerkendes de positive skridt, som er gjort fra belarusisk side, såsom løsladelsen af politiske fanger og aktiv deltagelse i østpartnerskabsinitiativet. Forhandlingerne om et mobilitetspartnerskab blev afsluttet i 2017, og visumlempelses- og tilbagetagelsesaftaler trådte i kraft den 1. juli 2020 med det formål at fremme mellemfolkelige kontakter.

På trods af genoptagelsen af den EU-belarusiske menneskerettighedsdialog, oprettelsen af den EU-belarusiske koordinationsgruppe bestående af højtstående eksperter i 2016 og vedtagelsen af en menneskerettighedshandlingsplan for

2016-2019 såvel som landets aktive deltagelse i bilaterale og multilaterale møder i Det Østlige Partnerskab har Belarus desværre ikke levet op til sit tilsagn på menneskerettighedsområdet. Det er fortsat det eneste land på det europæiske kontinent, der stadig anvender dødsstraf, hvilket retligt udelukker det fra Europarådet.

EU fordømte på det kraftigste den voldelige undertrykkelse af fredelige demonstranter i februar og marts 2017. Parlamentsvalget i utide den 18. november 2019 blev skæmmet af en række uregelmæssigheder og mangler, som førte til, at oppositionen blev frataget enhver form for parlamentarisk repræsentation.

Præsidentvalget den 9. august 2020 blev hverken anset for frit eller retfærdigt af det internationale samfund og der skete i forløbet op til valget systematisk forfølgelse af oppositionsmedlemmer. Valget blev efterfulgt af en brutal undertrykkelse af fredelige demonstranter, repræsentanter for oppositionen og journalister, der var uden fortilfælde i landets historie. Parlamentet fordømte valget som værende i strid med internationale standarder, anerkendte Svjatlana Tsikhanouskaja som den legitimt valgte præsident og opfordrede til, at der indførtes EU-sanktioner mod de ansvarlige for valgsvindelen og undertrykkelsen, herunder Aljaksandr Lukasjenka. Parlamentet gav også til tilslutning til det koordineringsråd, som Tsikhanouskaja nedsatte, og fastslog disse holdninger i sin henstilling af 21. oktober 2020 om forbindelserne med Hviderusland.

I forlængelse af Rådets konklusioner om Belarus af 12. oktober 2020, der fastlagde den nye EU-politik over for Belarus, har EU nedtrappet det bilaterale samarbejde med de belarusiske myndigheder på centralt plan til kun det strengt nødvendige, øget sin støtte til det belarusiske folk og civilsamfund og korrigeret sin bilaterale finansielle bistand i overensstemmelse hermed. Rådets konklusioner gør EU's videre politiske engagement, sektorsamarbejde og finansielle bistand til Belarus betinget af, at det belarusiske regime overholder principperne om demokrati, retsstatsprincippet og menneskerettighederne og en troværdig og inklusiv politisk proces, der fører til frie og retfærdige valg observeret af OSCE/ODIHR.

Som reaktion på EU's indsats tog det belarusiske regime i november 2020 skridt til at nedtrappe sin deltagelse i østpartnerskabspolitikken. Regimet besluttede i juni 2021 helt at suspendere sin deltagelse i østpartnerskabet såvel som i andre eksisterende strukturer såsom den EU-belarusiske menneskerettighedsdialog og koordinationsgruppen. Samtidig hjemkaldte Lukasjenka sine repræsentanter i EU til konsultationer i Minsk og "opfordrede" EU's ambassadør i Belarus til at forlade landet.

Rådets konklusioner om Belarus af 19. februar 2024, udtrykker dyb bekymring over den forværrede menneskerettighedssituation i Belarus og fordømmer de fortsatte forfølgelses- og intimideringskampagner mod alle dele af det belarusiske samfund, den uhørt voldsomme grad af undertrykkelse og restriktioner for politisk deltagelse. Konklusionerne understregede også, at EU er fast besluttet på fortsat at støtte det belarusiske civilsamfund, og at man ser positivt på oprettelsen af EU's rådgivende gruppe med belarusiske demokratiske kræfter og civilsamfund.

Den 25. februar 2024 blev der afholdt parlamentsvalg i Belarus under forhold præget af frygt og uretfærdig politisk konkurrence. Landets valgregler blev med afsæt i loven "om ændringer til valgreglerne for Republikken Belarus" af 16. februar 2023 ændret således, at det forhindrede enhver politisk opposition i at udfordre Lukasjenkas regime.

Som følge heraf var kun fire ud af femten politiske partier i stand til at genregistrere sig. Valgrettighederne blev yderligere indskrænket i september 2023, da Lukasjenka udstedte et dekret, der i væsentlig grad begrænsede rettighederne for borgere, der bor i udlandet, navnlig dem i eksil. Dekretet ophævede de belarusiske konsulaters og diplomatiske missioners beføjelse til at udstede, forny eller forlænge pas og ID for borgere med bopæl uden for landet. Sådanne borgere ville herefter være nødt til at tage tilbage til Belarus for at få udstedt eller fornyet de nødvendige dokumenter.

Det første valg til koordineringsrådet fandt sted, både i og uden for Belarus, den 25.–27. maj 2024. I modsætning til det proformavalg, som regimet havde afholdt, var det ved disse valg også muligt for oppositionsledere i eksil at opstille. Den blok, der fik flest pladser (28 ud af 80), blev ledet af Pavel Latusjka, frontfigur i National Kriseindsats, der har sæde i Warszawa. I august 2024 blev Svjatlana Tsikhanouskaja genudnævnt til leder af de belarusiske demokratiske kræfter, indtil der afholdes demokratiske valg i landet.

EU reagerede på det såkaldte præsidentvalg i Belarus i 2025 med utvetydigt at fordømme processen som værende hverken fri eller retfærdig. Resultatet af valget, der blev afholdt den 26. januar, var en stemmeprocent til Lukasjenka på angiveligt 86,8 % af stemmerne, et tal som vestlige regeringer over en bred kam afskrev som valgsvindel med henvisning til manglen på en reel opposition og uafhængige medier.

EU's højtstående repræsentant Kaja Kallas og kommissæren med ansvar for udvidelse Marta Kos udsendte en fælles erklæring, hvori de fordømte valget som humbug. Heri fordømte de også regimets voldsomme undertrykkelse af menneskerettighederne, vilkårlige tilbageholdelser – med over 1 000 politiske fanger – og regimets medvirken ved Ruslands angrebskrig mod Ukraine.

EU har i samordning med Australien, Canada, New Zealand og Det Forenede Kongerige udstedt en fælles erklæring, hvori de gentager deres afvisning af valgets legitimitet og bebudede nye sanktioner mod de enkeltpersoner og enheder, der er ansvarlige for undertrykkelsen i Belarus.

A. Russisk-belarusisk samarbejde

Belarus og Rusland er de tætteste partnere af landene i det tidligere sovjetområde, navnlig inden for forsvar og sikkerhed. De har i de seneste år taget store skridt til at integrere deres økonomier og lovgivning og tilpasse reglerne på områder som energi, transport, finans, industri og landbrug. De arbejder også sammen om militærteknologi, herunder udvikling og opgradering af våbensystemer inden for rammerne af et samarbejdsprogram, der løber indtil 2025.

Belarus har siden starten på den fulde russiske invasion af Ukraine i februar 2022 været en af Moskvas mest trofaste allierede. Selv om der ikke deltager belarusiske tropper i kampene i Ukraine, har landet tilladt russiske styrker at operere fra sit område og har leveret ammunition og militært udstyr. Rusland har også øget sin nukleare tilstedeværelse i Belarus ved at uddanne belarusisk personel i at anvende taktiske kernevåben og forberede missilsystemer og lagerinfrastruktur.

Den 6. december 2024, på 25-året for indgåelsen af deres "unionsstat", underskrev Vladimir Putin og Aljaksandr Lukasjenka nye aftaler om uddybning af deres militære og økonomiske forbindelser. Disse omfatter gensidige sikkerhedsgarantier, der forpligter

begge parter til at forsvare den anden part med alle tilgængelige midler og gør det muligt at anlægge russiske militærbaser og indsætte russiske tropper i Belarus. Lukasjenka har offentligt anmodet om opstilling af russiske strategiske missilsystemer i Belarus, et ønske som ifølge forlydender blev indfriet i slutningen af 2025.

Fælles militære aktiviteter tager til i omfang. I september 2025 var Belarus vært for den store Zapad 2025-militærøvelse med deltagelse af ca. 13 000 tropper fra begge lande. Øvelserne omfattede anvendelse af systemer, der kan betjene atomsprænghoveder, og demonstrationer af moderne våben. Rusland og Belarus beskrev øvelserne som defensive, men man anser dem i nabolandene som et alvorligt sikkerhedsproblem.

B. Menneskerettighedssituationen

Menneskerettighedssituationen i Belarus er fortsat yderst alvorlig. Myndighederne har igennem seks år foretaget en hidtil uset undertrykkelse af politiske modstandere, civilsamfund og uafhængige medier. På trods af internationalt pres og EU-sanktioner er undertrykkelsen kun blevet intensiveret, idet stadig flere grupper i samfundet er blevet forfulgt for at bringe enhver opposition til tavshed.

Siden 2020 har menneskerettighedsforkæmpere registreret mere end 6 900 politisk motiverede domme, og over 3 900 personer er blevet anerkendt som politiske fanger. Mange holdes fanget under barske fængselsforhold, isolationsfængsles i lange perioder, nægtes lægebehandling, har kun begrænset kontakt med pårørende og advokater og deres korrespondance tilbageholdes. Mindst otte tilbageholdte er døde på grund af umenneskelig behandling. Selv efter løsladelsen udsættes tidligere fanger fortsat for trusler og chikane, herunder nye straffesager. Ifølge menneskerettighedscentret Viasna var der pr. april 2026 over 900 politiske fanger i landet.

Forfølgelsen rammer langtfra blot højprofilerede aktivister. Almindelige borgere straffes stadig for at have deltaget i protesterne i 2020 eller for mindre handlinger såsom kommentarer på de sociale medier. Myndighederne bruger vidt og bredt anklager om "ekstremisme" til at retfærdiggøre undertrykkelsen.

I slutningen af 2024 og begyndelsen af 2025 optrappede regimet sin taktik yderligere. Oplysninger om politiske sager er nu skjult, retssager holdes ofte for lukkede døre, og de tilbageholdte har svært ved at opnå juridisk bistand til deres forsvar. Grænsebevogtningen er blevet skærpet, personlige anordninger kontrolleres og personer, der vender tilbage fra eksil, bliver ofte tilbageholdt. En nyligt vedtagen lov har kraftigt øget antallet af retsprocesser in absentia mod kritikere i udlandet, der idømmes lange fængselsstraffe og får konfiskeret deres ejendom.

Den tværnationale undertrykkelse er også stigende, idet de pårørende til belarusere i eksil intimideres, chikaneres eller retsforfølges i et forsøg på at tvinge eksilbelaruserne til at vende tilbage. Internationale mekanismer såsom Interpol og udleveringstraktater misbruges til politisk motiveret forfølgelse.

Det konkluderes i nylige rapporter fra FN's menneskerettighedseksperter, at de belarusiske myndigheder fortsat er fast besluttet på at udrydde al opposition og at de, på trods af de begrænsede løsladelser af fanger i 2024, fortsætter med at foretage vilkårlige tilbageholdelser, retsforfølgelser og mishandling af dissidenter. Situationen er i hastig forværring, idet undertrykkelsen ikke kun er rettet mod aktivister i Belarus,

men også mod borgere i udlandet gennem retssager in absentia, chikane af familier og langvarige restriktioner over for tidligere fanger. Menneskerettighedskrisen i Belarus forventes at ville vare ved, hvis der ikke sker gennemgribende reformer.

I 2025 frigav Belarus flere grupper af politiske fanger som led i internationale forhandlinger, herunder en aftale indgået gennem amerikansk mægling. Den 21. juni lod Aljaksandr Lukasjenka 14 fanger løslade, herunder den fremtrædende oppositionsfigur Sjarhej Tsikhanouski, som havde været fængslet siden 2020 efter at have forsøgt at udfordre Lukasjenka ved præsidentvalget. Yderligere 52 politiske fanger – herunder journalister, aktivister, fagforeningsfolk og 14 udenlandske statsborgere – blev løsladt den 11. september til gengæld for en begrænset lempelse af sanktionerne. Som led i de igangværende skridt til at forbedre forbindelserne med USA løsladte de belarusiske myndigheder 123 politiske fanger i december 2025 og yderligere 250 i marts 2026. Blandt dem, der blev offentliggjort i december 2025, var den prodemokratiske aktivist Ales Bjaljatski og fremtrædende oppositionsledere Maryja Kalesnikava, Maksim Znak og Viktar Babaryka. EU hilste disse skridt velkommen, men understregede, at mange løsladte fanger blev tvunget i eksil, og at hundredvis af mennesker fortsat sidder fængslet, hvilket gør disse handlinger til en lille og utilstrækkelig reaktion på den igangværende undertrykkelse i Belarus.

Uafhængige medier bliver fortsat forfulgt. Belarus er nr. 166 ud af 180 i det internationale pressefrihedsindeks. Der er registreret hundredvis af overgreb på journalister, de fleste uafhængige medier udskriges som "ekstremistiske", og over 400 journalister er blevet tvunget i eksil. De, der er tilbage, må operere under jorden.

C. EU-støtte og -bistand

EU's langsigtede mål er fortsat klart: et suverænt, demokratisk Belarus, der er en fuldgyldig del af de europæiske nationers fællesskab – et mål, der først kan nås, når undertrykkelsen ophører, og der afholdes frie og retfærdige valg under international observation.

Siden det svigagtige præsidentvalg i 2020 har EU ført en principbaseret, "tosporet" politik med støtte og kontakter til det belarusiske folk, samtidig med at det har nægtet at anerkende Lukasjenka-regimet og udøvet et stærkt politisk og økonomisk pres. Al finansiel bistand er blevet omdirigeret fra statslige institutioner til civilsamfundet, uafhængige medier og ofre for undertrykkelse. Sideløbende hermed har EU indført omfattende individuelle og sektorspecifikke sanktioner og slår fortsat til lyd for ansvarsplacering, herunder gennem internationale mekanismer såsom den internationale ansvarlighedsplatform for Belarus.

EU har siden 2020 givet 200 mio. EUR til støtte af belarusiske demokratiske kræfter, civilsamfundet og uafhængige medier og er dermed blevet disses største donor. Der blev i december 2025, for at styrke disse bestræbelser, vedtaget en yderligere pakke på 30 mio. EUR, mens en støttepakke på 3 mia. EUR er øremærket til et fremtidigt demokratisk Belarus. Bistanden har udviklet sig fra nødbeskyttelse og genhusning til mellemfristet støtte med fokus på at styrke civilsamfundet, menneskerettighedsforkæmpere, uafhængig journalistik og initiativer til ansvarsplacering, herunder bistand til nyligt løsladte politiske fanger gennem programmer for offerstøtte.

EU's støtte spænder over flere sektorer, herunder menneskerettigheder, mediefrihed, uddannelse og ungdom, kultur og udvikling af små virksomheder i eksil, og ydes gennem betroede partnere uden for landet for at garantere sikkerheden og samtidig maksimere virkningen inden for Belarus' grænser.

D. Restriktive foranstaltninger

EU har indført restriktive foranstaltninger over for Belarus som reaktion på landets fortsatte krænkelser af menneskerettighederne og støtte til Ruslands aggression mod Ukraine. Disse foranstaltninger er i øjeblikket rettet mod 310 personer – herunder Aljaksandr Lukasjenka – og 46 organisationer med tilknytning til regimet.

EU har også indført en række målrettede økonomiske sanktioner. Disse omfatter forbud mod salg af visse teknologier, software og udstyr til Belarus samt handelsrestriktioner for olieprodukter, kaliumkarbonat, jern og stål, træ, cement og produkter, der anvendes til fremstilling af tobaksvarer. Finansielle transaktioner med Belarus er stærkt begrænsede, og europæiske virksomheder har forbud mod at levere forsikringstjenester til den belarusiske stat. EU har yderligere skærpet sin våbenembargo og forbudt eksport af produkter med dobbelt anvendelse, der med fordel kunne anvendes af regimets sikkerhedsstyrker.

Desuden er 62 belarusiske personer blevet pålagt sanktioner i henhold til EU's foranstaltninger til støtte for Ukraines territoriale integritet. I juni 2024 blev der vedtaget nye restriktioner for at imødegå Belarus' medvirken til Ruslands ulovlige krig mod Ukraine. Disse sanktioner er rettet mod handel, transport og forskellige tjenester og er udformet til at svare til de foranstaltninger, der allerede er indført over for Rusland for at forhindre omgåelse af sanktioner. Der er med EU's 16. og 18. sanktionspakke mod Rusland sket en yderligere sådan tilpasning, og en ny regel giver nu mulighed for at pålægge sanktioner mod personer, der støtter eller drager fordel af den belarusiske militærindustrielle sektor. Den seneste sanktionspakke – den 19. – blev vedtaget på Det Europæiske Råds møde den 23. oktober 2025 og yderligere udvidet i december 2025 efter indtrængen af meteorologiske balloner i Litauens luftrum. I februar 2026 besluttede Rådet at forlænge sanktionerne mod Belarus med endnu et år på grund af den fortsatte interne undertrykkelse i landet og Lukasjenka-regimets støtte til Ruslands krig mod Ukraine.

Den 12. juni 2025 vedtog EU også nye toldsatser for de landbrugsvarer, der endnu importeres fra Rusland og Belarus, samt for specifikke nitrogenholdige gødningsstoffer. Dette har til formål at mindske afhængigheden af disse leverandører, styrke Europas fødevaresikkerhed og yderligere svække krigsøkonomien i Rusland og de parter, der støtter dets krig.

E. Europa-Parlamentets holdning

Parlamentet havde allerede inden det svigagtige præsidentvalg den 9. august 2020 vedtaget indtil flere beslutninger, hvori det kritiserede Belarus for dets tilbageholdelse af politiske fanger, medierestriktioner, menneskerettighedskrænkelser – herunder at der stadig var dødsstraf – og mangelfulde parlamentsvalg, bl.a. beslutningen af 19. april 2018 om Hviderusland og beslutningen af 4. oktober 2018 om forringelse af mediefriheden i Hviderusland.

Efter det svigagtige valg den 9. august 2020 og den efterfølgende brutale undertrykkelse vedtog Europa-Parlamentet den 17. september en beslutning om situationen i Hviderusland og den 26. november en beslutning om fortsatte krænkelser af menneskerettighederne i Hviderusland. Heri fordømte det valget som værende i strid med internationale standarder, anerkendte Svjatlana Tsikhanouskaja som den legitime kommende præsident og opfordrede til, at der indførtes EU-sanktioner mod de ansvarlige for valgsvindelen og undertrykkelsen, herunder Aljaksandr Lukasjenka. Parlamentet bakkede også op om det koordineringsråd, som Tsikhanouskaja havde oprettet, og gentog disse holdninger i sin henstilling om forbindelserne med Hviderusland af 21. oktober 2020.

Formanden for Parlamentets Delegation for Forbindelserne med Belarus og den faste ordfører om Belarus har fremsat en række fælles kommunikéer, hvori de har fordømt forværringen af menneskerettighedssituationen i landet og Lukasjenkas fortsatte magtmisbrug. I december 2020 gennemførte Parlamentet en undersøgelsesmission for at vurdere de belarusiske demokratiske kræfters behov. Denne undersøgelsesrejse, der faldt sammen med Sakharovprisugen i 2020 til ære for den belarusiske opposition, førte til oprettelsen af en platform mod straffrihed for menneskerettighedskrænkelser under Underudvalget om Menneskerettigheder og sammen med AFET og Delegationen for Forbindelserne med Belarus. Gruppen for Demokratistøtte og Valgkoordinering har også foreslået en bred vifte af støtteaktiviteter for belarusiske demokratiforkæmpere.

I sin beslutning af 10. juni 2021 om den systematiske undertrykkelse i Belarus og de belarusiske myndigheders tvangsomdirigering af et EU-registreret passagerfly, fordømte Europa-Parlamentet de udbredte krænkelser af menneskerettighederne i Belarus og Aljaksandr Lukasjenkas regimes instrumentalisering af ulovlig migration til at destabilisere EU. Disse kritikpunkter blev gentaget i efterfølgende beslutninger (beslutning af 7. oktober 2021, beslutning af 19. maj 2022, beslutning af 24. november 2022, beslutning af 15. marts 2023 og beslutning af 11. maj 2023). I sin beslutning af 13. september 2023 om forbindelserne med Belarus opfordrede Europa-Parlamentet Den Internationale Straffedomstol til at udstede en arrestordre mod Lukasjenka for hans regimes rolle i deportationen og indoktrinering af ukrainske børn.

I sin beslutning af 9. november 2023 om effektiviteten af EU's sanktioner over for Rusland gentog Parlamentet sin fordømmelse af Belarus' involvering i invasionen af Ukraine og opfordrede til pris- og mængdelofter for importen af russisk og belarusisk gødning til EU og understregede behovet for at indpasse sanktionerne mod Lukasjenka-regimet efter sanktionerne mod Rusland.

I sin beslutning af 14. december 2023, der fokuserede på tilbageholdelsen af Sakharovprismodtageren i 2020, Mikalaj Statkevitj, opfordrede Parlamentet til løsladelse af alle politiske fanger, indstilling af undertrykkelsen og bekræftede sin opbakning til de belarusiske demokratiske kræfter.

I sin beslutning af 16. januar 2024 om nuværende og fremtidige udfordringer for det grænseoverskridende samarbejde med nabolandene udtrykte Parlamentet sin tilfredshed med suspensionen af det grænseoverskridende samarbejde med Rusland og Belarus. Beslutningen af 8. februar 2024 kom som reaktion på den nye bølge af masseanholdelser af oppositionsaktivister og deres

familiemedlemmer i Belarus, hvor mere end 200 personer var blevet anholdt, og Parlamentet opfordrede her til skærpede sanktioner og bedre dokumentation af menneskerettighedskrænkelser gennem en uafhængig mekanisme under FN's Højkommissariat for Menneskerettigheder (OHCHR).

Beslutningen af 29. februar 2024 om EU's støtte til Ukraine to år inde i Ruslands angrebskrig gentog opfordringen til en særlig domstol til at retsforfølge Ruslands ledere og allierede, herunder det belarusiske regime. Den fordømte også Belarus' rolle i tvangsdeportationen af ukrainske civile til Rusland, de besatte ukrainske områder og i selve Belarus.

Beslutningen af 19. september 2024 om situationen for politiske fanger i Belarus opfordrede indtrængende til respekt for de tilbageholdtes rettigheder, adgang til lægebehandling og juridisk rådgivning samt større gennemsigtighed. Det fordømte, at personer i eksil forfølges, herunder ved misbrug af Interpol-kendelser, og opfordrede til ansvarliggørelse gennem universel jurisdiktion.

Beslutningen af 3. april 2025 om den umiddelbare risiko for Lukasjenka-regimets yderligere undertrykkelse i Belarus opfordrede til strengere EU-sanktioner, beskyttelse af borgere i eksil og justits over forbrydelser mod menneskeheden.

Parlamentet gentog i sin beslutning af 22. januar 2025 om den fortsatte undertrykkelse og det manipulerede valg i Belarus, at det ikke anerkender Aljaksandr Lukasjenka som legitim præsident, og at hans regime anses for illegitimt, illegalt og kriminelt. Det opfordrede til fortsatte bestræbelser på at efterforske menneskerettighedskrænkelser og at stille gerningsmændene til ansvar. Parlamentet roste også det belarusiske civilsamfunds udholdenhed og gentog sin støtte til en demokratisk, europæisk fremtid for landet.

Beslutningen af 3. april 2025 om Lukasjenka-regimets undertrykkelse fordømte de "særlige procedurer" rettet mod belarusere i udlandet, som den belarusiske Undersøgelseskomité havde iværksat, som krænkelser af medlemsstaternes suverænitet. Parlamentet opfordrede til, at man sad Interpol-arrestordrer mod politiske modstandere overhørig, og opfordrede indtrængende til, at der hurtigst muligt blev udformet mekanismer til at identificere, indefryse og konfiskere aktiver tilhørende Lukasjenka og hans inderkreds, og at midlerne bruges til at finansiere støtte til ofre for undertrykkelse.

Den 22. oktober 2025 vedtog Parlamentet en beslutning om situationen i Belarus, på femåret for det svigagtige præsidentvalg. Heri gentog man, at man ikke anerkender Lukasjenka-regimets legitimitet, fordømte den igangværende undertrykkelse og opfordrede til fortsat støtte til de demokratiske kræfter og civilsamfundet i Belarus. Der blev i beslutningen også udtrykt bekymring over Ruslands voksende indflydelse og de sikkerhedstrusler, der kan knyttes til Belarus. Samme dag holdt Svjatlana Tsikhanouskaja og Sjarhej Tsikhanouski taler til Europa-Parlamentets plenarforsamling, hvori de indtrængende opfordrede EU til fortsat at støtte det belarusiske folks kamp for frihed og demokrati.

F. Interparlamentarisk samarbejde

Europa-Parlamentet har ingen officielle forbindelser med det belarusiske parlament, eftersom landet gentagne gange har undladt at afholde frie og retfærdige valg eller

efterleve normerne for demokratiet og retsstaten. Ligeledes er medlemmer af det belarusiske parlament forment plads i Den Parlamentariske Forsamling Euronest, da det er en forudsætning herfor, at landet lever op til OSCE's valgstandarder. Derimod er repræsentanter for de belarusiske demokratiske kræfter regelmæssigt blevet indbudt til at overvære arbejdet i Den Parlamentariske Forsamling Euronest.

Parlamentet fører via sin Delegation for Forbindelserne med Belarus en aktiv dialog med repræsentanter for det belarusiske civilsamfund, herunder medlemmer af Koordineringsrådet og Det Forenede Overgangskabinet, der er oprettet af Svjatlana Tsikhanouskaja. Delegationen har sendt to ad hoc-delegationer til Vilnius i hhv. juni 2022 og maj 2023 for at mødes med repræsentanter for det belarusiske civilsamfund i eksil. En tredje ad hoc-rejse fandt sted fra den 18. til den 21. december 2023 og gik til Berlin og Warszawa, hvor man med repræsentanter for de belarusiske demokratiske kræfter drøftede strategi i forbindelse med parlaments- og lokalvalgene i Belarus i februar 2024, situationen for eksilbelarusere i EU-landene og effektiviteten af EU's sanktioner over for Lukasjenka-regimet.

Kampagnen #EPStandsByYou, der blev lanceret i 2020, er blevet Europa-Parlamentets flagskib for tilkendegivelse af solidaritet med politiske fanger og demokratiske kræfter i Belarus. I de seneste seks år har MEP'ere dedikeret initiativet til individuelle samvittighedsfanger, idet de har vedtaget beslutninger, afholdt høringer og offentligt ageret "protektorer" for tilbageholdte personer for at fastholde disses navne i offentlighedens søgelys og opretholde presset på regimet. Kampagnen har forenet alle større politiske grupper i Parlamentet og mobiliseret hundredvis af medlemmer til at slå til lyd for løsladelse af fanger, dokumentere overgreb og samarbejde med familier og civilsamfundsrepræsentanter i eksil. Gennem symbolske handlinger såsom tomme stole og fælles erklæringer har Parlamentet fastholdt den internationale opmærksomhed på undertrykkelsen i Belarus og samtidig bekræftet sit engagement til fordel for et demokratisk og suverænt Belarus. I 2025, da en ny bølge af forfølgelser fandt sted, fungerede #EPStandsByYou vedvarende som en central platform for europæisk solidaritet og fortaler for betingelsesløs løsladelse og rehabilitering af alle politiske fanger.

Den 23. oktober 2025 modtog Andrej Patjobut, en polsk-belarusisk journalist, forkæmper for det polske mindretal i Belarus og mangeårig systemkritiker, Sakharovprisen for tankefrihed 2025 sammen med den georgiske journalist Mzia Amaglobeli. Prisen henleder opmærksomheden på Patjobuts sag som et symbol på undertrykkelsen af uafhængige medier og mindretal i Belarus.

Den 8. december 2025 blev der afholdt en konference på højt plan med titlen "Belarus: Building Foundations for Democratic Change" (Belarus: Opbygning af fundamentet for demokratisk forandring) fandt sted i Parlamentet under ledelse af Delegationen for Forbindelserne med Belarus i samarbejde med Det Internationale Institut for Demokrati og Valgbistand og med støtte fra Kommissionen (Generaldirektoratet for Udvidelse og Det Østlige Naboskab) og Tjenesten for EU's Optræden Udadtil. Arrangementet dannede rammen for en dialog mellem den belarusiske demokratiske bevægelse og det internationale samfund.

G. Europa-Parlamentets Delegation for Forbindelserne med Belarus

Delegationen for Forbindelserne med Belarus, under forsæde af Małgorzata Gosiewska (ECR, Polen), fører regelmæssige drøftelser med repræsentanter for de demokratiske kræfter, civilsamfundet og uafhængige medier. Delegationens formandskab udsender ofte kommunikéer, hvori det udtrykker solidaritet med den belarusiske demokratiske bevægelse, menneskerettighedsforkæmpere og uafhængige stemmer, samtidig med at det indtrængende opfordrer regimet til at løslade og til fulde rehabilitere alle politiske fanger, indstille undertrykkelsen af dissidenter og efterleve sine internationale forpligtelser.

Den 29. oktober 2024 udsendte delegationsformanden et kommuniké på vegne af delegationens formandskab om det såkaldte præsidentvalg i 2025, hvori hun på det kraftigste fordømte de menneskerettighedskrænkelser, der blev begået i Belarus. Forud for det såkaldte præsidentvalg, der efter planen skulle finde sted den 26. januar 2025, understregede delegationens formandskab, at valg, der blev afholdt i den rådende atmosfære af frygt og undertrykkelse, ikke kunne betragtes som frie og retfærdige.

Parlamentet var den 12. december 2024, inden for rammerne af "Belarusisk Uge", vært for en konference på højt plan under overskriften "Stå sammen med det belarusiske folk" for at udtrykke et klart budskab om solidaritet og engagement med det belarusiske civilsamfund.

I anledning af den belarusiske frihedsdag den 25. marts 2025 offentliggjorde formanden for AFET-udvalget, David McAllister, og formanden for Belarus-Delegationen på vegne af delegationens formandskab et kommuniké, der udtrykte solidaritet med det modige belarusiske folk. Heri opfordrede de indtrængende EU og dets medlemsstater til at øge deres støtte til det belarusiske folk for at hjælpe dem med at beskytte deres kultur, identitet, frihed og demokrati.

I det fælles kommuniké om retssagen mod fader Henryk Okołotowicz, der blev udstedt af delegationsformanden på vegne af formandskabet den 4. april 2025, fordømte delegationen den politisk motiverede domfældelse af den katolske præst Henryk Okołotowicz, den første af sin art siden sovjettiden, og kritiserede den hemmelige retssag og konfiskationen af hans ejendom. Kommunikéet fremhævede de stadig mere trange kår for religionsfriheden i Belarus og opfordrede til, at fader Okołotowicz blev givet adgang til lægebehandling og juridisk forsvar og til løsladelse af enhver, der er forfulgt på grund af deres tro, ligesom det på ny udtrykte sin solidaritet med religiøse samfund under pres.

Den 30. april 2025 offentliggjorde delegationsformanden på vegne af delegationens formandskab et kommuniké, hvori hun gav udtryk for alvorlig bekymring vedrørende den politiske fange Viktoryja Kulsja, hvis sultestrejke fremhæver de alvorlige overgreb og hendes forværrede helbredstilstand efter flere års vilkårlig tilbageholdelse for fredelig aktivisme. Delegationen krævede lægebehandling, ophør af nye politisk motiverede anklager og sanktioner mod de ansvarlige for forfølgelsen af Kulsja, samtidig med at den indtrængende opfordrede til en intensiveret diplomatisk indsats for at opnå hendes øjeblikkelige løsladelse.

Den 21. maj 2025 udsendte formanden for AFET-udvalget og delegationsformanden på vegne af delegationens formandskab et kommuniké på dagen for solidaritet med politiske fanger i Belarus til minde om politiske fanger, der er døde i de belarusiske myndigheders varetægt, og udtrykte delegationsmedlemmernes solidaritet med de ca. 1 200 personer, der stadig tilbageholdes og udsættes for tortur og nedværdigende behandling. Det opfordrede til justits over de ansvarlige, herunder for mulige forbrydelser mod menneskeheden, og opfordrede indtrængende til en fortsat EU-indsats for at udvirke løsladelse og rehabilitering af alle politiske fanger og forfægte Belarus' demokratiske forhåbninger.

Den 23. juni 2025 udsendte formanden for AFET-udvalget og delegationsformanden på vegne af delegationens formandskab et kommuniké om løsladelsen af Ales Bjaljatski og andre politiske fanger i Belarus. Delegationen glædede sig over den amerikansk-formidlede løsladelse af 14 politiske fanger, herunder Sjarhej Tsikhanouski, men understregede, at over 1 150 andre fortsat er fængslet under rystende forhold. Den fordømmer den særligt hårde undertrykkelse af journalister og opfordrer til, at de straks løslades, samtidig med at Belarus indtrængende opfordres til at respektere de grundlæggende frihedsrettigheder. Det gav tilsagn om fortsat opbakning til alle dem, der forfølges, fordi de tjener sandhedens sag.

Den 8. august 2025 udsendte formanden for AFET og delegationsformanden på vegne af delegationens formandskab et fælles kommuniké om status fem år efter det svigagtige valg, hvori medlemmerne på det kraftigste fordømte Lukasjenka-regimets vedvarende undertrykkelse, herunder tortur, massefængsling, personer tvunget i eksil og anslag mod civilsamfundet. De advarede om Ruslands tiltagende kontrol over Belarus og opfordrede indtrængende til, at man fra EU's side udøver et stærkere pres og øger støtten til demokratiske kræfter. Delegationen bekræftede på ny sin tilslutning til det belarusiske folks ret til en suveræn, fri og demokratisk fremtid.

Den 4. september 2025 udsendte delegationsformanden på vegne af delegationens formandskab et kommuniké om at stå sammen med belarusiske journalister mod undertrykkelse. Heri fordømte delegationen Belarus' alvorlige undertrykkelse af uafhængig journalistik og henledte opmærksomheden på, at landet rangerer ekstremt lavt i pressefrihedsindekset, og på fængslingen af snesevis af journalister. Det opfordrede til løsladelse af alle tilbageholdte mediefolk, et stop for kriminaliseringen af journalistik og fortsat EU-støtte til medier i eksil og forfulgte medier. Kommunikéet hyldede de journalister, der har vist deres mod ved fortsat at arbejde for sandhedens sag til trods for den enorme risiko, de dermed løber.

Den 17. september 2025 udsendte delegationsformanden på vegne af delegationens formandskab et kommuniké om Mikalaj Statkevitjs forsvinden, hvori delegationen udtrykte dyb bekymring over, at oppositionslederen Mikalaj Statkevitj var forsvundet kort efter at have modsat sig at blive tvangsdeporteret fra Belarus. Delegationen holdt de belarusiske myndigheder ansvarlige for hans sikkerhed, krævede, at myndigheder oplyste hans opholdssted og opfordrede til at sætte en stopper for tvungne forsvindinger, deportationer og forfølgelse af tidligere politiske fanger. Statkevitjs skæbne symboliserede kampen i almindelighed for et demokratisk Belarus.

Den 25. september 2025 udsendte delegationsformanden på vegne af delegationens formandskab et kommuniké, hvori delegationen hædrede modtageren af Nobels

fredspris, Ales Bjaljatski, på hans 63. fødselsdag og fordømte, at Bjaljatski fortsat er uretfærdigt fængslet under barske forhold, herunder isolation. På trods af årtiers fredelig kamp for demokrati og menneskerettigheder i Belarus tilbageholdes Bjaljatski fortsat og er afskåret fra kontakt med sin familie. Delegationen opfordrede til, at han øjeblikkeligt og betingelsesløst løslades tillige med alle andre politiske fanger og bekræftede sin solidaritet med forkæmperne for et frit Belarus.

Den 10. december 2025 udsendte delegationsformanden et kommuniké på vegne af delegationens formandskab i anledning af den internationale menneskerettighedsdag. Delegationen bekræftede på ny sin solidaritet med det belarusiske folk og fordømte den igangværende undertrykkelse, herunder tilbageholdelsen af politiske fanger og opløsningen af civilsamfundet. Den understregede, at de seneste løsladelser ikke afspejler reelle fremskridt, opfordrede til øjeblikkelig og betingelsesløs løsladelse af alle politiske fanger og gentog sin støtte til demokratiske kræfter og bestræbelser på at sikre ansvarlighed for regimets handlinger.

Den 16. december 2025 udsendte delegationsformanden på vegne af delegationens formandskab og formanden for Underudvalget om Menneskerettigheder et kommuniké om løsladelsen af Ales Bjaljatski og andre politiske fanger i Belarus. I erklæringen blev der udtrykt tilfredshed med løsladelsen af 123 fanger i Belarus, herunder Ales Bjaljatski, samtidig med at det blev understreget, at dette begrænsede skridt ikke signalerede reelle ændringer, da mange politiske fanger stadig blev tilbageholdt, og undertrykkelsen fortsatte, herunder gennem tvunget eksil. MEP'erne gentog opfordringen til betingelsesløs løsladelse af alle politiske fanger og fortsat internationalt pres, samtidig med at de udtrykte solidaritet med det belarusiske folk.

Den 12. marts 2026 udsendte delegationsformanden et kommuniké på vegne af delegationens formandskab på forfatningsdagen i Belarus (15. marts). Kommunikéet understregede betydningen af retsstatsprincippet og folkets ret til at forme deres fremtid, samtidig med at det blev bemærket, at de demokratiske principper, der er nedfældet i forfatningen fra 1994, var blevet undermineret under Aljaksandr Lukasjenka. MEP'erne opfordrede til løsladelse af politiske fanger og genoprettelse af de grundlæggende frihedsrettigheder og understregede, at forfatningen skal beskytte demokratiet og suveræniteten.

Den 25. marts 2026 udsendte formanden for AFET-udvalget, formanden for Underudvalget om Menneskerettigheder, delegationsformanden på vegne af delegationens formandskab og AFET's faste ordfører om Belarus et kommuniké om den belarusiske frihedsdag. I kommunikéet lykønskede de belarusere i hele verden, der fejrede årsdagen for Den Belarusiske Demokratiske Republiks uafhængighedserklæring fra 1918. MEP'erne fremhævede, at uafhængighedsdagen understregede betydningen af at beskytte den belarusiske identitet og uafhængighed, samtidig med at de bekræftede deres stærke støtte til det belarusiske folks ret til en fri, demokratisk og suveræn fremtid.

H. Valgobservation

Belarus har ikke indbudt Europa-Parlamentet til at overvåge valg siden 2001. Europa-Parlamentet baserer sig på den evaluering, som Europarådets Parlamentariske Forsamling og OSCE-ODIHR's Parlamentariske Forsamling har foretaget i landet.

Beklageligvis blev disse internationale observatører ikke indbudt til at observere præsidentvalget den 9. august 2020, hvad det belarusiske regime ellers forudgående havde givet tilsagn om. Den 8. januar 2024 meddelte Minsk officielt sin beslutning om ikke at indbyde OSCE til at observere parlaments- og lokalvalgene den 25. februar. Valgene blev i stedet observeret af en delegation fra SCO (Shanghai Cooperation Organisation) og parlamentarikere fra CSTO (den kollektive sikkerhedstraktatorganisation). Ifølge de belarusiske myndigheder var valgdeltagelsen på 73,09 %. Det fælles kommuniké om "parlamentsvalget" i Belarus i 2024 fra formanden for AFET-udvalget, David McAllister, formanden for Belarus-delegationen, Jozuas Olekas, og Parlamentets faste ordfører om Belarus, Petras Auštrevičius, fremhævede, at valg, der afholdes i et sådant restriktivt og undertrykkende miljø, ikke kan betragtes som frie og retfærdige, og det opfordrede EU, dets medlemsstater og det internationale samfund til ikke at anerkende legitimiteten af de personer, der var blevet "valgt" ved afstemningen.

Ingen vestlige observatører blev indbudt til at observere det såkaldte præsidentvalg den 26. januar 2025. Den centrale valgkommission akkrediterede 486 observatører, der repræsenterede SNG's Interparlamentariske Forsamling, Shanghaisamarbejdsorganisationen, CSTO's Parlamentariske Forsamling, Det Panafrikanske Parlament, CICA (konferencen vedrørende interaktion og tillidsskabende foranstaltninger i Asien), ungdomsafdelingen under Den Alliancefri Bevægelse og valgorganer fra andre stater samt uafhængige observatører.

Delegationsformanden og AFET-formanden udsendte efter det såkaldte præsidentvalg i 2025 et fælles kommuniké, hvori de afviste at anerkende resultatet af det svigagtige valg i Belarus, fordømte landets krænkelser af de demokratiske principper og menneskerettighederne samt opfordrede EU til ikke at anerkende resultaterne af dette såkaldte valg. De udtrykte solidaritet med det belarusiske folk og opbakning til deres kamp for demokrati, frihed, værdighed og retten til at bestemme deres lands skæbne.

Radka HEJTMANKOVA / DG EXPO
05/2026

5.5.7. TRE NABOLANDE I DET ØSTLIGE PARTNERSKAB: SYDKAUKASUS

Dette faktablad forklarer EU's forbindelser med landene Armenien, Aserbajdsjan og Georgien i Sydkaukasus med særligt fokus på de interparlamentariske aspekter af disse forbindelser. Det forklarer også den rolle, der spilles af Europa-Parlamentets stående delegation for forbindelserne med Sydkaukasus, som mødes med nationale parlamentsmedlemmer inden for de respektive interparlamentariske organer, der er oprettet i de enkelte partnerlande, med hensyn til at føre tilsyn med forbindelserne.

GEORGIEN

På trods af Georgiens mangeårige omdømme som frontløber for reformer og dets euro-atlantiske ambitioner, der indgår i landets forfatning, har landet oplevet alvorlige demokratiske tilbageskridt i de seneste år, navnlig siden parlamentsvalget den 26. oktober 2024. Dette valg opfyldte ikke de internationale demokratiske standarder eller Georgiens forpligtelser i henhold til Organisationen for Sikkerhed og Samarbejde i Europa (OSCE). Denne udvikling har påvirket forbindelserne mellem EU og Georgien, og Kommissionen konkluderede i sin udvidelsesrapport fra november 2025, at Georgien nu kun var et kandidatland af navn.

Georgien indgav sin ansøgning om EU-medlemskab i marts 2022 i kølvandet på Ukraines ansøgning om EU-tiltrædelse. I december 2023 gav Det Europæiske Råd Georgien status som EU-kandidatland med et krav om, at landet skulle tage ni specifikke skridt, som Kommissionen havde identificeret. Georgiens tiltrædelsesproces blev de facto indstillet efter Det Europæiske Råds konklusioner fra juni 2024 som følge af landets manglende fremskridt og tværtimod den yderligere forværring af situationen, navnlig med vedtagelsen af loven om gennemsigtighed i udenlandsk indflydelse.

I november 2024 besluttede regeringspartiet Den Georgiske Drøm at suspendere landets EU-tiltrædelsesproces indtil 2028, hvilket udløste omfattende gadeprotester mod det opfattede skift væk fra EU-integration. En efterfølgende undertrykkelse af demonstrationer, strafferetlig forfølgelse af fredelige demonstranter, forfølgelse af politiske modstandere, navnlig ledere af oppositionsbevægelser, og øget pres på civilsamfundet og uafhængige medier gav anledning til alvorlig bekymring over landets overgang til autoritære styreformer. Som reaktion på situationen suspenderede Kommissionen i marts 2026 visumfri indrejse for georgiske diplomater og embedsmænd.

Lokalvalget i oktober 2025 bekræftede de negative tendenser med påstande om systemisk svig og undertrykkelse af oppositionsledere, medierne og civilsamfundet, mens en stor del af oppositionen valgte at boykotte valget. Den 28. oktober 2025 meddelte partiet Den Georgiske Drøm, at det ville anlægge sag ved forfatningsdomstolen med henblik på at forbyde tre store oppositionspartier. I marts 2026 dannede ni georgiske politiske partier en oppositionsalliance.

Forbindelserne mellem EU og Georgien er fortsat reguleret af associeringsaftalen mellem EU og Georgien, der trådte i kraft i juli 2016, og som indeholder bestemmelser om et vidtgående og bredt frihandelsområde. Georgiske statsborgere har nydt godt af visumfri indrejse i Schengenområdet siden marts 2017. EU er den største yder af finansiel bistand til Georgien og ydede ca. 85 mio. EUR om året til støtte for landets reformdagsorden. På grund af demokratiske tilbageskridt er de politiske kontakter med Georgien dog blevet nedgraderet, og møderne i Associeringsrådet EU-Georgien er blevet sat på pause. Den finansielle støtte til myndighederne er blevet suspenderet, og EU's bistand har igen rettet fokus mod at yde støtte til Georgiens civilsamfund og uafhængige medier.

EU har gentagne gange understreget sin urokkelige støtte til Georgiens uafhængighed, suverænitet og territoriale integritet inden for dets internationalt anerkendte grænser samt sin støtte til langsigtet konfliktløsning i de besatte regioner Abkhasien og Sydossetien. EU støtter de bestræbelser, der gøres for at finde en løsning på konflikten gennem det arbejde, der udføres af EU's særlige repræsentant for Sydkaukasus og krisen i Georgien, EU's observatørmission og EU's program for fred, stabilitet og konfliktforebyggelse, og supplerer således de internationale drøftelser i Genève, der har fundet sted siden konflikten i 2008.

A. Parlamentets holdning og interparlamentarisk samarbejde

Der udvikles bilaterale interparlamentariske forbindelser inden for rammerne af Det Parlamentariske Associeringsudvalg EU-Georgien, som afholdt sit seneste møde den 8. juni 2023, hvor medlemmer af Europa-Parlamentet beklagede tilbagegangen med hensyn til retsstatsprincippet, retsvæsenets uafhængighed og effektivitet, arbejdsret og ikkeforskelsbehandling.

Parlamentet har konsekvent støttet det georgiske folks europæiske ambitioner og har reageret på den bekymrende udvikling i landet gennem talrige beslutninger og erklæringer om Georgien fra ledende medlemmer af Europa-Parlamentet.

Siden begyndelsen af indeværende valgperiode har Parlamentet vedtaget flere beslutninger om Georgien:

- beslutning om det demokratiske tilbageskridt og truslerne mod politisk pluralisme i Georgien (9. oktober 2024)
- beslutning om Georgiens forværrede demokratiske krise efter det nylige parlamentsvalg og den påståede valgsvindel (28. november 2024)
- beslutning om den yderligere forværring af den politiske situation i Georgien (13. februar 2025)
- beslutning om mediefrihed i Georgien, navnlig sagen om Mzia Amaglobeli (19. juni 2025)
- beslutning om Kommissionens rapporter om Georgien for 2023 og 2024 (9. juli 2025)
- beslutning om sagen om Elene Khoshtaria og politiske fanger under Den Georgiske Drøms styre (12. marts 2026).

Europa-Parlamentet har i sine beslutninger anført, at det ikke anerkender resultaterne af det manipulerede valg den 26. oktober 2024, som førte til oprettelsen af partiet Den Georgiske Drøm som Georgiens selvudråbte myndigheder, og at det anser Georgien for at være en fanget stat. Europa-Parlamentet har også opfordret til, at der afholdes nye parlamentsvalg i Georgien og til, at EU, dets medlemsstater og det internationale samfund tilslutter sig boykotten af de selvudråbte georgiske myndigheder og indfører personlige sanktioner mod de embedsmænd og politiske ledere, der er ansvarlige for demokratiske tilbageskridt i Georgien.

Parlamentet har også fordømt det stigende antal politiske fanger i Georgien. Det valgte den georgiske journalist Mzia Amaglobeli, medstifter af og direktør for onlinemedierne Batumelebi og Netgazeti, som en af de to modtagere af Sakharovprisen for tankefrihed 2025. Mzia Amaglobeli blev arresteret i januar 2025, da hun deltog i regeringsfjendtlige protester, og blev idømt to års fængsel.

Frem til 2024 blev Georgien anset for et prioriteret land for Parlamentets demokratistøtteaktiviteter. Da landet gentagne gange har nægtet at deltage i et program om styrkelse af den parlamentariske kontrol eller i en parlamentarisk dialog om kronisk politisk polarisering, er sådanne aktiviteter blevet indstillet, indtil der fra georgisk side indtages en mere konstruktiv holdning.

I oktober 2025 meddelte Den Georgiske Drøms etpartiparlament sin beslutning om ikke at deltage i fremtidige møder i Den Parlamentariske Forsamling Euronest.

B. Valgobservation

Georgien har taget imod missioner fra OSCE's Kontor for Demokratiske Institutioner og Menneskerettigheder (ODIHR), som har observeret landets parlaments-, præsident- og lokalvalg siden 1995. Som sædvanlig på OSCE-området har Europa-Parlamentets observatører været integreret i ODIHR's missioner. ODIHR's seneste valgobservationsmission til Georgien blev gennemført i oktober 2024 for at observere parlamentsvalget. Internationale observatører konstaterede, at valget gav vælgerne et bredt udvalg af kandidater, men at det fandt sted i en kontekst med polarisering og var præget af bekymring over den nyligt vedtagne lovgivning og dens indvirkning på de grundlæggende frihedsrettigheder og civilsamfundet. Internationale observatører fordømte tilfælde af vold, køb af stemmer, dobbelt stemmeafgivelse, fjernelse af medier og observatører, manglende respekt for stemmehemmeligheden og intimidering af vælgere i og uden for valgstederne. Lederen af Europa-Parlamentets valgobservationsdelegation udsendte en erklæring, der beskrev stemningen på valgdagen som et "klima af had og intimidering", og anførte, at afholdelsen af dette valg gav anledning til dyb bekymring over de demokratiske tilbageskridt i Georgien. I forbindelse med lokalvalget i oktober 2025 forhindrede de georgiske myndigheder en ODIHR-valgobservationsmission i at finde sted ved at sende en meget sen indbydelse.

ARMENIEN

Armeniens forbindelser med EU er blevet betydeligt intensiveret i de seneste år, da landet søger at diversificere sine sikkerhedsmæssige og økonomiske forbindelser. I marts 2025 vedtog det armenske parlament en lov om "indledning af EU-tiltrædelsesprocessen" på grundlag af et borgerinitiativ. Selv om loven ikke udgør en

officiel ansøgning om EU-medlemskab, bekræfter den landets europæiske ambitioner. For at afspejle den gensidige interesse i at uddybe forbindelserne på grundlag af fælles værdier er EU og Armenien nået til enighed om en ny partnerskabsdagsorden mellem EU og Armenien med henblik på et mere ambitiøst samarbejde på tværs af alle områder, herunder om sikkerhedsspørgsmål, som blev vedtaget efter det sjette møde i Partnerskabsrådet EU-Armenien i december 2025. I maj 2026 blev det første topmøde nogensinde mellem EU og Armenien holdt i Jerevan.

Forbindelserne mellem EU og Armenien er fortsat baseret på den omfattende og udvidede partnerskabsaftale mellem EU og Armenien, der blev undertegnet i november 2017 og trådte fuldt i kraft den 1. marts 2021. Den omfattende og udvidede partnerskabsaftale, som erstattede den tidligere partnerskabs- og samarbejdsaftale fra 1999, styrkede de bilaterale forbindelser på en række områder, samtidig med at den sikrede forenelighed med Armeniens medlemskab af Den Eurasiske Økonomiske Union.

Armeniens situation i de seneste tre årtier er blevet hårdt ramt af konflikten med Aserbajdsjan, der er centreret omkring den tidligere autonome enhed Nagorno-Karabakh, en region i det sovjetiske Aserbajdsjan, hvor der er en etnisk armensk befolkning, der har eksisteret som en ikkeanerkendt de facto-stat siden Sovjetunionens opløsning. I kølvandet på Armeniens nederlag i den anden Karabakh-krig i 2020 har den armenske regering imidlertid udvist et stærkt engagement i en positiv fredsdagsorden og vist sin vilje til at udvise tilbageholdenhed og indgå kompromiser i forhandlingerne med sin tidligere modstander. Disse bestræbelser kulminerede i det historiske resultat af topmødet i Washington den 8. august 2025, herunder paraferingen af en fredstraktat mellem de to lande og en aftale om principperne for åbning af en vigtig regional transportrute. Begge lande bekræftede på ny den gensidige anerkendelse af deres territoriale integritet i overensstemmelse med FN-pagten og Almatyerklæringen fra 1991.

EU har udtrykt sin helhjertede tilfredshed med aftalerne fra topmødet i Washington, som bygger på tidligere EU-bestræbelser på at lette konfliktløsning og i sidste ende åbne mulighed for varig fred og velstand i Sydkaukasus. Lige siden krigen i 2020 har EU støt øget sit engagement i Armenien og øget støtten for at hjælpe landet med at håndtere især de mange konfliktrelaterede udfordringer. Mest væsentligt er det, at efter Aserbajdsjans angreb i september 2022 på mål på Republikken Armeniens område (dvs. ikke regionen, som omfatter den tidligere autonome enhed Nagorno-Karabakh) blotlagde Ruslands upålidelighed som Armeniens sikkerhedsgarant, og den Moskvaledede kollektive sikkerhedspagt ikke opfyldte sine forpligtelser over for landet, nåede EU til enighed om at udsende civile observatører langs grænsen til Aserbajdsjan. EU's mission i Armenien har vist sig at være afgørende for at øge sikkerheden på stedet. Efter Aserbajdsjans fulde militære overtagelse af Karabakh i september 2023 og hele den lokale befolkning på over 100 000 armeniere flygtede fra Karabakh til Armenien under passiv overvågning af russiske "fredsbevarende styrker", har EU's støtte hjulpet landet med at håndtere den udfordrende flygtningesituation.

Den politiske situation i Armenien følger fortsat den kurs, der blev indledt med "fløjlsrevolutionen" i maj 2018, da fredelige gadeprotester bragte oppositionslederen Nikol Pashinyan til magten med fokus på en bred reformdagsorden, herunder på områderne retsstatsprincippet, gennemsigtighed og bekæmpelse af korruption. Både

nationale reformer og dagsordenen for fred er dog udsat for betydelig udenlandsk informationsmanipulation og indblanding. Efter anmodning fra Armenien udsendte EU i foråret 2026 et hybridberedskabshold for at bidrage til at imødegå disse trusler forud for Armeniens parlamentsvalg i juni 2026. EU besluttede også at oprette en ny EU-partnerskabsmission, der skulle indsættes efter valget, for yderligere at opbygge demokratisk modstandsdygtighed, afbøde cyberangreb, bekæmpe udenlandsk informationsmanipulation og indblanding og bekæmpe ulovlige finansielle strømme. I december 2025 meddelte EU, at det ville yde støtte på 5 mio. EUR til bekæmpelse af udenlandsk informationsmanipulation og indblanding i hele den østlige partnerskabsregion, og bebudede en pakke på 15 mio. EUR til støtte for Armeniens modstandsdygtighed i bredere forstand, bl.a. sikkerhedsrelateret bistand til minerydning og regionale tillidsskabende foranstaltninger.

Tidligere, på det fælles møde på højt plan mellem EU, USA og Armenien til støtte for Armeniens modstandsdygtighed, der blev holdt i Bruxelles i april 2024, reagerede EU på de mange udfordringer, som landet stod over for, ved at fremlægge en resiliens- og vækstplan for Armenien til en værdi af 270 mio. EUR for perioden 2024-2027, hvilket reelt øger tildelingen til landet under instrumentet NDICI – et globalt Europa med 50 % i forhold til perioden 2021-2024. Dette omfatter navnlig støtte til konnektivitet og virksomheder med fokus på handel, transport og energi, støtte til landets reformer med henblik på at styrke demokratiet og retsstatsprincippet og gennemføre CEPA og støtte til at bidrage til at øge modstandsdygtigheden ved at fokusere på beskæftigelse, uddannelse, udenlandsk informationsmanipulation og indblanding og civilsamfundet. En del af denne finansiering understøtter EU's økonomiske plan og investeringsplan for Armenien, der blev lanceret i 2021 (og som nu indgår i EU's Global Gateway-strategi), en pakke af tilskud, lån og garantier, der har til formål at mobilisere op til 2,6 mia. EUR i offentlige og private investeringer til strategiske projekter. I juli 2024 vedtog EU sin første bistandsforanstaltning til Armenien inden for rammerne af den europæiske fredsfacilitet, og i september 2024 indledte det dialogen om visumliberalisering for at hjælpe Armenien med at opfylde betingelserne for en visumfri ordning for kortvarige ophold i EU. Den tilhørende handlingsplan blev vedtaget i november 2025. I januar 2026 vedtog Rådet den anden bilaterale bistandsforanstaltning til en værdi af 20 mio. EUR i yderligere støtte til Armenien under den europæiske fredsfacilitet.

EU støtter også fuldt ud målet om forbedring af konnektiviteten i regionen, herunder normaliseringen af forbindelserne mellem Armenien og Tyrkiet.

A. Parlamentets holdning og interparlamentarisk samarbejde

Parlamentet har kraftigt støttet det armenske demokrati og en fredelig løsning på den langvarige konflikt med Aserbajdsjan, hvilket er kommet til udtryk i talrige beslutninger, bl.a.:

— beslutningen om forbindelserne mellem EU og Armenien (marts 2023), hvori Parlamentet indtog en vidtfavnende holdning til forbindelserne mellem EU og Armenien og sendte et stærkt budskab om støtte til de demokratiske reformer i landet, uddybning af de bilaterale forbindelser og øget EU-engagement på sikkerhedsområdet, navnlig gennem EU's mission i Armenien og mæglingsbestræbelser

— beslutningen om situationen i Nagorno-Karabakh efter Aserbajdsjans angreb og de fortsatte trusler mod Armenien (oktober 2023), hvori Parlamentet på det kraftigste fordømte Aserbajdsjans planlagte og uberettigede militære angreb på armenierne i Nagorno-Karabakh og opfordrede til en betydelig forøgelse af EU's bistand til Armenien som reaktion på den deraf følgende tilstrømning af flygtninge til Republikken Armenien, Aserbajdsjans trusler og Ruslands destabiliseringsforsøg Det krævede også en beslutsom reaktion fra EU's side på Aserbajdsjans handlinger, herunder målrettede sanktioner og en omfattende gennemgang af forbindelserne mellem EU og Aserbajdsjan

— beslutningen om tættere forbindelser mellem EU og Armenien og behovet for en fredsaftale mellem Aserbajdsjan og Armenien (marts 2024), hvori Parlamentet udtrykte stor tilfredshed med Armeniens interesse i at udvikle tættere forbindelser med EU og bemærkede, at "det kan bane vejen for en forandringsfase i forbindelserne mellem EU og Armenien, hvis Armenien er interesseret i at ansøge om kandidatstatus og fortsætte på sin vej mod vedvarende reformer, der konsoliderer dets demokrati"

— beslutningen om Aserbajdsjans ulovlige tilbageholdelse af og pseudoretssager mod armenske gidsler (marts 2025), hvori Parlamentet fordømte Aserbajdsjans uretmæssige tilbageholdelse af og pseudoretssager mod armenske gidsler.

De bilaterale interparlamentariske forbindelser udvikles inden for rammerne af Det Parlamentariske Partnerskabsudvalg EU-Armenien, som holdt sit seneste møde i marts 2026. Ledende MEP'er, der følger situationen i Armenien, har udsendt en række erklæringer om den vigtigste udvikling, herunder et stærkt budskab om støtte til Washington-aftalerne fra topmødet i august 2025. Desuden er Armenien fra 2025 et prioriteret land for Europa-Parlamentets demokratistøtteaktiviteter. Armeniens faste tilsagn om at udvikle interparlamentarisk samarbejde blev også demonstreret ved dets værtskab for den 12. ordinære samling i Den Parlamentariske Forsamling Euronest i Jerevan i oktober 2025.

B. Valgobservation

Armenien har ved flere lejligheder taget imod medlemmer af Europa-Parlamentet – som led i ODIHR's valgobservationsmissioner – herunder i forbindelse med landets tidlige parlamentsvalg i 2018. Europa-Parlamentets delegation for observation af Armeniens parlamentsvalg vurderede dette valg positivt, anså det for at have været velorganiseret og med minimale uregelmæssigheder og konstaterede en betydelig reduktion af uregelmæssigheder i forbindelse med valget. På grund af covid-19-pandemien var Parlamentet ikke i stand til at observere valget i juni 2021, men MEP'erne noterede sig ODIHR's generelt positive vurdering. Europa-Parlamentet blev indbudt til at observere Armeniens parlamentsvalg i juni 2026.

ASERBAJDSJAN

Partnerskabs- og samarbejdsaftalen mellem EU og Aserbajdsjan har været i kraft siden 1999. Der blev indledt forhandlinger om en udvidet aftale i februar 2017, men de har hidtil ikke ført til noget resultat. EU er Aserbajdsjans vigtigste handelspartner og tegner sig for ca. 41 % af landets samlede handel (2024), hovedsagelig på grund af Aserbajdsjans olie- og gaseksport til EU (som tegnede sig for hhv. omkring 3,8 % og

4,5 % af EU's olie- og gasimport i 2024 udtrykt i nettomasse). Aserbajdsjans eksport af naturgas til EU startede i december 2020 efter færdiggørelsen af projektet om den sydlige gaskorridor. I juli 2022 erklærede EU og Aserbajdsjan, at de havde til hensigt at fordoble kapaciteten i den sydlige gaskorridor senest i 2027.

Aserbajdsjans tilgang til konflikten med Armenien og navnlig dets angreb på Republikken Armenien i september 2022 og den fulde militære overtagelse af den tidligere autonome region Nagorno-Karabakh i september 2023 har skabt ubestridelige udfordringer for forbindelserne mellem EU og Aserbajdsjan i de seneste år på trods af EU's bestræbelser på at fremme fredsprocessen. Udviklingen i 2025 og frem for alt det historiske resultat af Washington-topmødet den 8. august 2025, herunder paraferingen af en fredstraktat mellem de to lande og en aftale om principperne for åbning af en vigtig regional transportrute, banede imidlertid vejen for en genoplivning af forbindelserne, navnlig i betragtning af udsigterne til betydelige forbedringer af den regionale konnektivitet og Aserbajdsjans centrale rolle i udviklingen af middelkorridoren.

Den interne politiske situation i Aserbajdsjan giver ikke desto mindre fortsat anledning til bekymring blandt EU-institutionerne. Aserbajdsjan rangerede som nr. 126 ud af 167 lande i Economist Intelligence Unit's demokratiindeks 2024 og blev klassificeret som "ikke frit" af Freedom House i deres Freedom in the World-rapport fra 2025. Præsident Ilham Aliyev, som i øjeblikket er i sin femte mandatperiode, efterfulgte sin far, Heydar Aliyev, i 2003. I 2017 udnævnte han sin hustru, Mehriban Aliyeva, til den nyoprettede stilling som første vicepræsident. Ifølge de landerapporter, der ledsager EU's årsberetning om menneskerettigheder og demokrati i verden 2024, der blev offentliggjort i maj 2025, var situationen med hensyn til menneskerettigheder og demokrati i Aserbajdsjan kendetegnet ved en hidtil uset undertrykkelse af kritiske røster, begrænset plads til civilsamfundet og uafhængige medier og fortsatte begrænsninger af de borgerlige frihedsrettigheder. I de seneste år er antallet af politiske fanger nået op på næsten 400, navnlig som følge af den systematiske undertrykkelse af de resterende uafhængige medier i landet siden efteråret 2023.

Aftalerne mellem Aserbajdsjan og Armenien fra topmødet i Washington i august 2025 markerede et historisk skridt, da begge lande udtrykkeligt forpligtede sig til at respektere de internationale grænsers ukrænkelighed og afvise magtanvendelse til erhvervelse af territorium i overensstemmelse med FN-pagten og Almatyerklæringen fra 1991 og også anerkendte principperne om suverænitet, territorial integritet og national jurisdiktion som grundlag for åbningen af regional kommunikation. EU har i høj grad hilst dette betydelige gennembrud i normaliseringsprocessen velkommen og udtrykt håb om en rettidig gennemførelse af de aftalte skridt, navnlig undertegnelsen og ratificeringen af fredstraktaten.

Aserbajdsjans sejr i den seks uger lange anden Karabakh-krig mod Armenien, som det indledte i september 2020, gjorde det muligt for landet at genvinde kontrollen med de distrikter, der grænser op til den tidligere selvstændige enhed Nagorno-Karabakh, og som havde været besat af armenske styrker i over 26 år, hvilket gav mulighed for en fremtidig tilbagevenden for hundredtusindvis af internt fordrevne personer. I september 2023 indledte Aserbajdsjan en militær offensiv mod den resterende Nagorno-Karabakh-enhed, der var internationalt anerkendt som en del af Aserbajdsjan, men som var beboet af etniske armeniere, hvilket førte til, at den

ikkeanerkendte de facto-stat blev besejret, og at den i sidste ende blev afviklet. Hele lokalbefolkningen på over 100 000 armeniere i Karabakh flygtede til Armenien inden for få dage. Begge regeringers diplomatiske resultater i 2025 har været bemærkelsesværdige i dette lys, og EU har kraftigt rost dem for deres evne til at samarbejde om at overvinde deres vanskelige fortid og åbne op for udsigten til varig fred og velstand i Sydkaukasus. Tilstedeværelsen af EU's civile observatører i Armenien langs den aserbajdsjanske grænse siden efteråret 2022 har i høj grad bidraget til den regionale sikkerhed i en særligt udfordrende periode, og EU har forpligtet sig til at arbejde videre med partnere hen imod en fuldstændig normalisering.

A. Parlamentets holdning og interparlamentarisk samarbejde

Parlamentet har gentagne gange i sine beslutninger rejst spørgsmål om menneskerettighedssituationen i Aserbajdsjan og om forbindelserne mellem Armenien og Aserbajdsjan. Det omfatter f.eks.:

— en omfattende beslutning om forbindelserne mellem EU og Aserbajdsjan (marts 2023), hvori Parlamentet udtrykte "dyb bekymring over, at krænkelser af de grundlæggende menneskerettigheder i Aserbajdsjan er præget af et systemisk og udbredt mønster og krænker borgernes ret til frihed og sikkerhed". Den understregede, at yderligere samarbejde mellem EU og Aserbajdsjan bør være betinget af, at landet gør effektive og håndgribelige fremskridt i retning af overholdelse af internationale standarder og internationale forpligtelser, og at løsladelse af alle politiske fanger er en ufravigelig betingelse for en ny partnerskabsaftale. Samtidig udtrykte Parlamentet tilfredshed med Aserbajdsjans humanitære bistand til Ukraine og anerkendte Aserbajdsjans rolle som leverandør af fossil energi til EU

— to beslutninger, dvs. beslutningen om sagen om dr. Gubad Ibadoghlu (september 2023) og beslutningen om Aserbajdsjan, navnlig undertrykkelsen af civilsamfundet (april 2024), hvori Parlamentet rejste sagen om den politiske fange Gubad Ibadoghlu og opfordrede indtrængende de aserbajdsjanske myndigheder til at "løslade alle politiske fanger, uafhængige journalister og menneskerettighedsforkæmpere, frafalde alle politisk motiverede anklager mod dem og standse den ekstraterritoriale undertrykkelse"

— en beslutning om situationen i Nagorno-Karabakh efter Aserbajdsjans angreb og de fortsatte trusler mod Armenien (oktober 2023), hvori Parlamentet på det kraftigste fordømte "Aserbajdsjans planlagte og uberettigede militære angreb på armenierne i Nagorno-Karabakh" og krævede en beslutsom reaktion fra EU's side på Aserbajdsjans handlinger, herunder målrettede sanktioner, indstilling af forhandlingerne om en udvidet partnerskabsaftale mellem EU og Aserbajdsjan, suspension af aftalememorandummet om energi og en omfattende gennemgang af forbindelserne

— en beslutning om situationen i Aserbajdsjan (oktober 2024), hvori Parlamentet opfordrede til EU-sanktioner over for aserbajdsjanske embedsmænd, der har begået alvorlige krænkelser af menneskerettighederne, og over for dem, der truer Armeniens suverænitet, uafhængighed og territoriale integritet, og hvori det indtrængende opfordrede EU til ikke at forlade sig på gaseksport fra Aserbajdsjan

— en beslutning om den fortsatte undertrykkelse af civilsamfundet og uafhængige medier i Aserbajdsjan (december 2024)

— en beslutning, der fordømmer Aserbajdsjans ulovlige tilbageholdelse af og pseudoretssager mod armenske gidsler (marts 2025)

— en beslutning, der på det kraftigste fordømmer anholdelsen og domfældelsen af akademikerne Bahruz Samadov og Igbal Abilov på grundlag af politisk motiverede anklager (december 2025).

Det seneste møde i Det Parlamentariske Samarbejdsudvalg EU-Armenien fandt sted i december 2021. Ledende MEP'er, der følger situationen i Aserbajdsjan, har udsendt en række erklæringer om den vigtigste udvikling, herunder en stor tilfredshed med det positive resultat af topmødet i Washington i august 2025. I 2024 var Gubad Ibadoghlu finalist til Parlamentets Sakharovpris for tankefrihed.

B. Valgobservation

Parlamentet har ikke observeret nogen valg i Aserbajdsjan siden 2013 og har besluttet ikke at sende observatører til parlamentsvalget i 2015 eller andre valg siden da, fordi alle de aserbajdsjanske valg, som det tidligere havde observeret, blev anset for ikke at opfylde de internationale krav, og henstillingerne blev ikke gennemført. ODIHR's observationsmission til Aserbajdsjans præsidentvalg i februar 2024 konstaterede, at valget foregik i et restriktivt miljø og var præget af undertrykkelsen af kritiske røster og manglen på politiske alternativer, og at der var et svindende råderum for uafhængige medier, civilsamfund og politiske partier. Den bemærkede, at langvarige alvorlige begrænsninger af grundlæggende frihedsrettigheder som foreningsfriheden, ytringsfriheden og retten til frit at deltage i fredelige forsamlinger, både retligt og i praksis, er i strid med standarderne for et ægte demokratisk valg. ODIHR's observationsmission til Aserbajdsjans parlamentsvalg i september 2024 konstaterede, at valget havde fundet sted "i et restriktivt politisk og retligt miljø", "på baggrund af den fortsatte undertrykkelse af afvigende stemmer", hvilket resulterede i "et valg uden konkurrence".

Dette faktablad er udarbejdet af Europa-Parlamentets Generaldirektorat for Unionens Eksterne Politikker. Der kan findes yderligere oplysninger på webstedet for Europa-Parlamentets delegation for forbindelserne med Sydkaukasus.

Michal JIRACEK / Michayl CHRISTOV
04/2026

5.5.8. DE SYDLIGE PARTNERE

Dette faktablad forklarer den europæiske naboskabspolitik, som regulerer EU's forbindelser med 10 partnerlande i dets sydlige naboskab: Algeriet, Egypten, Israel, Jordan, Libanon, Libyen, Marokko, Palæstina, Syrien og Tunesien. I faktabladet beskrives rammerne for EU's samarbejde med regionen, og der gives nærmere oplysninger om de bilaterale partnerskaber mellem EU og hvert enkelt land.

RETSGRUNDLAG

— Traktaten om Den Europæiske Union: Artikel 8 fastsætter, at EU bør udvikle særlige forbindelser med sine nabolande og kan indgå særlige aftaler med dem, mens afsnit V regulerer EU's "optræden udadtil" – EU's engagement i internationale anliggender og forbindelser med lande uden for EU samt internationale organisationer.

— Traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde: Artikel 206 og 207 dækker handel, mens artikel 216-219 handler om internationale aftaler.

INSTRUMENTER I EU'S SAMARBEJDE MED SINE SYDLIGE PARTNERE

Den europæiske naboskabspolitik gennemføres gennem bilaterale (skræddersyet til det enkelte land), regionale, naboskabsdækkende og grænseoverskridende samarbejdsprogrammer (mellem EU-lande og nabolande, der deler en lande- eller søgrænse).

Associeringsaftaler udgør retsgrundlaget for EU's bilaterale forbindelser med Algeriet, Egypten, Israel, Jordan, Libanon, Marokko, Den Palæstinensiske Myndighed og Tunesien. Den associeringsaftale, der blev paraferet med Syrien før den syriske regerings voldelige nedkæmpelse af de folkelige protester i 2011, er aldrig blevet undertegnet. Forhandlingerne om en rammeaftale mellem EU og Libyen blev afbrudt i februar 2011 og er endnu ikke blevet genoptaget.

Inden for rammerne af den europæiske naboskabspolitik har EU og dets sydlige partnere (bortset fra Libyen og Syrien) vedtaget **bilaterale handlingsplaner**, **prioriteter for partnerskabet** eller **associeringsdagsordener**. Disse fastlægger dagsordener for politiske og økonomiske reformer med kort- og mellemfristede prioriteter for mellem tre og fem år. Handlingsplanerne under den europæiske naboskabspolitik, der afspejler EU's og den enkelte partners behov, interesser og kapaciteter, sigter navnlig mod at udvikle demokratiske, socialt retfærdige og inkluderende samfund, fremme økonomisk integration og uddannelse, udvikle små og mellemstore virksomheder og landbrug og lette den frie bevægelighed for personer på tværs af grænserne.

Det europæiske naboskabsinstrument var EU's vigtigste **finansieringsinstrument** for bilateralt samarbejde med de sydlige partnere i perioden 2014-2020, mens instrumentet for naboskab, udviklingssamarbejde og internationalt samarbejde (NDICI) – et globalt Europa danner rammen for EU's samarbejde med disse lande

i perioden 2021-2027. Inden for rammerne af NDICI – et globalt Europa gør en øget vægt på at blande EU-tilskud med lån fra europæiske og internationale finansieringsinstitutioner det muligt for partnerlandene at frigøre betydelig finansiering til investeringer på lempelige vilkår. Det nye garantisystem under NDICI – et globalt Europa giver adgang til yderligere midler ved at tiltrække såvel offentlige som private investorer.

EU's forbindelser med sine sydlige partnere har fået **ny fremdrift** med pagten for Middelhavsområdet, der blev lanceret i fællesskab af EU's medlemslande og partnerne i det sydlige Middelhavsområde den 28. november 2025 i Barcelona samtidig med 30-året for Barcelonaprocessen. Pagten blev hilst velkommen af Rådet for Den Europæiske Union den 20. november samme år. Den fastlægger en ambitiøs ramme, der bygger på medejerskab, medskabelse og fælles ansvar, med mere end 100 konkrete initiativer på tværs af tre søjler:

— folk som en drivkraft for forandring, forbindelser og innovation

— stærkere, mere bæredygtige og integrerede økonomier

— sikkerhed, beredskab og migrationsstyring.

En særlig handlingsplan for pagten for Middelhavsområdet blev iværksat i april 2026. I planen blev de specifikke foranstaltninger, der skal træffes, finansieringskilderne, tidsplanerne og de involverede EU-medlemslande og partnerlande skitseret.

Oprettelsen af et særligt Generaldirektorat for Mellemøsten, Nordafrika og Golfen (GD MENA) og udnævnelsen af en kommissær med ansvar for Middelhavsområdet (Dubravka Šuica) i 2024 understregede yderligere regionens status som en strategisk prioritet.

Middelhavsunionen, der blev oprettet i 2008 for at puste nyt liv i Euro-Middelhavs-Partnerskabet, giver en regional ramme for samarbejdet mellem EU's medlemslande og 15 middelhavslande, herunder de ti sydlige partnere.

DEN AKTUELLE STATUS FOR EU'S FORBINDELSER MED SINE SYDLIGE PARTNERE

A. Algeriet

Som en betydningsfuld regional aktør og væsentlig energiproducent er Algeriet blandt **EU's centrale partnere** i det sydlige naboskabsområde. En associeringsaftale trådte i kraft i 2005, og Algeriet har været omfattet af den europæiske naboskabspolitik siden 2013.

Stærke forbindelser i energisektoren førte til oprettelsen af **det strategiske partnerskab mellem EU og Algeriet på energiområdet** i 2015. Dette partnerskab har til formål at udvikle og styrke energiforbindelserne mellem de to parter, samtidig med at begge parters interesser respekteres. Det er af særlig strategisk betydning, da den globale energiscene står over for komplekse udfordringer, og energiomstillingen tager fart. Som led i det strategiske partnerskab blev der afholdt et årligt møde på højt plan i Algier i februar 2026. Drøftelserne fokuserede på reduktion af metanudledningen, udvidelse af vedvarende energi og fremme af SoutH2-korridorprojektet for grøn brinttransport mellem Algeriet og Europa. Dimensionen vedrørende vedvarende

energi i dette partnerskab forventes at hjælpe EU med at opnå CO_2-neutralitet senest i 2050.

EU og Algeriet har endnu ikke vedtaget **prioriteter for partnerskabet** for 2021-2027, så arbejdet fortsætter på grundlag af de prioriteter for partnerskabet mellem EU og Algeriet, der blev vedtaget i associeringsrådet i marts 2017. Prioriteterne for partnerskabet skaber en fornyet ramme for politisk engagement og styrket samarbejde med fokus på:

— regeringsførelse og grundlæggende rettigheder

— socioøkonomisk udvikling og handel

— energi, miljø og klimaforandringer

— strategisk og sikkerhedsmæssig dialog

— den menneskelige dimension, migration og mobilitet.

I 2024 gav de algeriske myndigheder offentligt udtryk for, at de havde til hensigt at revidere associeringsaftalen, eftersom de mente, at den var ulige med hensyn til handelsforbindelserne. I 2024 indledte EU tvistbilæggelsesprocedurer mod Algeriet og anmodede om konsultationer med de algeriske myndigheder for at håndtere de restriktioner, som EU's eksport og investeringer er blevet pålagt, og som ikke er i overensstemmelse med liberaliseringsforpligtelserne i henhold til associeringsaftalen. Der er **et stort potentiale for at styrke samarbejdet** mellem EU og Algeriet inden for forskellige sektorer, især inden for migration og regional sikkerhed.

I overensstemmelse med strategien i den økonomiske plan og investeringsplanen for de sydlige nabolande er Algeriets **største projekter** under pagten for Middelhavsområdet koncentreret om energisektoren og sektoren for grøn omstilling. Der er særligt fokus på at støtte vedvarende energi, energieffektivitet, udvikling af grøn brint og værdikæder for ren teknologi. Dette suppleres af et reformprogram for vandsektoren på 20 mio. EUR og et partnerskab til forbedring af investerings- og erhvervsklimaet på 16 mio. EUR.

B. Egypten

Forbindelserne mellem EU og Egypten reguleres gennem en associeringsaftale, der har været i kraft siden 2004. I juni 2022 blev det på det niende møde i Associeringsrådet EU-Egypten bekræftet, at de to parter havde et **effektivt og mangesidet partnerskab**, idet de vedtog nye prioriteter for partnerskabet mellem EU og Egypten som en rettesnor for forbindelserne frem til 2027. Disse er i overensstemmelse med den nye EU-dagsorden for Middelhavsområdet, den tilhørende økonomiske plan og investeringsplan og Egyptens vision for bæredygtig udvikling 2030.

EU og Egypten har besluttet yderligere at uddybe dialogen og samarbejdet om **tre hovedprioriteter**:

— bæredygtig moderne økonomi og social udvikling

— partnerskaber i udenrigspolitik

— styrkelse af stabiliteten.

I marts 2024 blev EU og Egypten enige om at udvide deres forbindelser til et strategisk og omfattende partnerskab mellem EU og Egypten, der omfatter andre prioriterede områder såsom politiske forbindelser, makroøkonomisk stabilitet, bæredygtige investeringer og bæredygtig handel, migration, sikkerhed og udvikling af menneskelig kapital. EU's **finansielle pakke**, der understøtter dette partnerskab, beløber sig til 7,4 mia. EUR for perioden 2024–2027. I december 2024 udbetalte EU 1 mia. EUR i kortfristet makrofinansiel bistand til Egypten. En anden makrofinansiel bistandspakke på 4 mia. EUR blev vedtaget i 2025, og de første 1 mia. EUR blev udbetalt i januar 2026.

I oktober 2025 blev det **første topmøde nogensinde mellem EU's og Egyptens ledere** afholdt i Bruxelles. Det markerede et vendepunkt i de bilaterale forbindelser. Topmødet resulterede i aftaler inden for sektorer som handel, energi, innovation og sikkerhed, samtidig med at Egypten tiltrådte EU's Horisont Europa-program.

I juni 2025 lancerede EU og Egypten en **mekanisme for investeringsgaranti** til 1,8 mia. EUR.

Den 31. marts 2026 blev den første **sikkerheds- og forsvarsdialog** mellem EU og Egypten afholdt i Kairo. Den handlede om sikkerhed i regionen, herunder det bredere Mellemøsten, Libanon, Gaza, Sudan og Ukraine.

C. Israel

Forbindelserne mellem EU og Israel er baseret på associeringsaftalen fra 2000 og har udviklet sig dynamisk i de efterfølgende år med en betydelig ekspansion inden for mange sektorer. EU og Israel har tætte politiske, kulturelle, mellemfolkelige, turisme-, handels- og investeringsmæssige forbindelser samt et betydeligt samarbejde på det økonomiske, finansielle, forsknings- og innovationsmæssige samt sikkerhedsmæssige område, bl.a. om krisestyring og civilbeskyttelse.

Handlingsplanen mellem EU og Israel, der blev vedtaget i 2005, bygger på de fælles værdier demokrati, respekt for menneskerettighederne, retsstatsprincippet og grundlæggende frihedsrettigheder, og den fremmer integrationen af Israel i EU's politikker og programmer. EU besluttede i 2009, at fremskridt i fredsprocessen i Mellemøsten var en forudsætning for, at forbindelserne kunne opgraderes til "avanceret status".

Samarbejdet fortsætter på grundlag af handlingsplanen fra 2005, der skulle fornyes i januar 2025. Associeringsrådet overvejer at vedtage en henstilling om at forlænge dens gyldighed med to år. EU's holdning til associeringsrådets vedtagelse af en henstilling om at forlænge dens gyldighed med to år drøftes i Rådets arbejdsgrupper. **Forlængelsen af handlingsplanen** vil give en længere periode til at indlede en strategisk dialog i lyset af konflikten i Gazastriben efter Hamas' brutale terrorangreb på Israel den 7. oktober 2023 og ustabiliteten i regionen, som ikke skaber et miljø, der er befordrende for at indlede strategiske drøftelser på kort sigt.

Som led i **EU's kamp mod antisemitisme** i alle dens former og udtryk har EU styrket det seminar på højt plan mellem EU og Israel om bekæmpelse af racisme, antisemitisme og fremmedhad, der afholdes i fællesskab hvert år. I overensstemmelse med EU-strategien for bekæmpelse af antisemitisme og fremme af jødisk liv (2021–2030) understreger Rådet i sin erklæring af 15. oktober 2024 om fremme af jødisk liv og

bekæmpelse af antisemitisme, at EU er fast besluttet på at bekæmpe antisemitisme online, navnlig antisemitisk hadefuld tale, konspirationsteorier og benægtelse og forvrængning af holocaust.

Som reaktion på den katastrofale humanitære situation i Gaza og den mulige overtrædelse af artikel 2 i associeringsaftalen mellem EU og Israel meddelte Europa-Kommissionens formand, Ursula von der Leyen, i sin tale om Unionens tilstand 2025, at **den bilaterale støtte til Israel ville blive suspenderet** med undtagelse af finansiering til civilsamfundet og Yad Vashem. Rådet har fået forelagt et forslag om delvis suspension af associeringsaftalen om handelsrelaterede anliggender.

D. Jordan

EU betragter Jordan som **en vigtig partner, der spiller en stabiliserende rolle** i Mellemøsten. Associeringsaftalen mellem EU og Jordan, der trådte i kraft i maj 2002, udgør retsgrundlaget for dette bilaterale forhold. Jordan var det første partnerland i Middelhavsområdet, der afsluttede de tekniske forhandlinger, som førte til "avanceret status" i forhold til EU i 2010. I 2012 blev der vedtaget en handlingsplan under den europæiske naboskabspolitik, og i juni 2022 blev der vedtaget nye prioriteter for partnerskabet mellem EU og Jordan som en rettesnor for forbindelserne frem til 2027. Det skete i overensstemmelse med den nye EU-dagsorden for Middelhavsområdet og den tilhørende økonomiske plan og investeringsplan.

EU og Jordan vil yderligere **uddybe deres dialog og samarbejde** om tre mål:

— styrkelse af regional stabilitet og sikkerhed

— fremme af bæredygtig økonomisk stabilitet

— styrkelse af god regeringsførelse og respekt for menneskerettighederne.

I januar 2025 blev EU og Jordan enige om at udvide deres forbindelser og undertegne en fælles erklæring om at iværksætte et nyt strategisk og omfattende partnerskab mellem EU og Jordan, der omfatter **fem centrale fælles prioriteter**:

— politiske forbindelser og regionalt samarbejde

— sikkerhed og forsvar

— økonomisk modstandsdygtighed, handel og investeringer

— menneskelige ressourcer

— migration og beskyttelse af og støtte til flygtninge.

For at støtte partnerskabet stillede EU en finansiel pakke på 3 mia. EUR til rådighed (bestående af tilskud, makrofinansiel bistand og yderligere investeringer). Den 20. januar 2026 vedtog Rådet en afgørelse om at yde yderligere 500 mio. EUR i **makrofinansiel bistand** til Jordan som en del af denne pakke. Siden 2013 har EU har støttet Jordan med 1,08 mia. EUR gennem tre tidligere makrofinansielle bistandsprogrammer. Et fjerde program for makrofinansiel bistand til en værdi af 500 mio. EUR er i øjeblikket undervejs. Siden 2011 har EU også afsat over 4 mia. EUR som reaktion på den syriske krise i Jordan.

I januar 2026 fandt det første **topmøde mellem EU og Jordan** nogensinde sted i Amman. Her bekræftede lederne på ny deres vilje til at arbejde sammen som

pålidelige og forudsigelige partnere for stabilitet, fred og sikkerhed og fælles velstand. De gav også udtryk for deres engagement i universelle værdier som demokrati, retsstatsprincippet og menneskerettigheder.

E. Libanon

Forbindelserne er baseret på associeringsaftalen mellem EU og Libanon, der trådte i kraft i 2006, prioriteterne for partnerskabet mellem EU og Libanon fra 2016 og pagten mellem EU og Libanon om håndtering af den syriske krises indvirkning på Libanon. Gyldigheden af de eksisterende **prioriteter for partnerskabet** er blevet forlænget, indtil der kan opnås enighed om nye prioriteter inden for rammerne af NDICI – et globalt Europa. Partnerskabsprioriteterne fokuserer på:

— sikkerhed og terrorbekæmpelse

— regeringsførelse og retsstatsprincippet

— fremme af vækst og jobmuligheder

— migration og mobilitet

— mekanismer for dialog og indbyrdes koordinering.

Samarbejdet mellem EU og Libanon omfatter særlig støtte til kapacitetsopbygning og institutionsopbygning samt foranstaltninger til fordel for civilsamfundet.

Associeringsrådet EU-Libanon besluttede på et møde i juli 2017 at fortsætte drøftelserne med henblik på at indgå et mobilitetspartnerskab. Libanon, der har 4,4 millioner indbyggere, huser for øjeblikket omkring 1 million registrerede **syriske flygtninge**. Siden 2011 har EU's støtte til Libanon beløbet sig til over 3,5 mia. EUR, hvoraf der er blevet afsat 2,6 mia. EUR til støtte for syriske flygtninge og libanesiske værtssamfund.

NDICI – et globalt Europa er det vigtigste instrument for EU's samarbejde med Libanon og dets udviklingsstøtte til landet i perioden 2021–2027. EU har stillet en **finansiel støttepakke**, der har en værdi af 1 mia. EUR, til rådighed for Libanon for perioden 2024–2027. Denne pakke har til formål at styrke basale tjenester såsom uddannelse, social beskyttelse og sundhed for befolkningen i Libanon, ledsage presserende økonomiske, finansielle og bankmæssige reformer og støtte grænseforvaltningen. I august 2024 godkendte Kommissionen de første 500 mio. EUR i denne pakke (2024–2025), der dækker basale tjenester, sikkerhed og grænseforvaltning, forvaltningsreformer og genopbygning efter konflikter. Anden halvdel (500 mio. EUR for 2026–2027) er under forberedelse.

I første del af 2026 undertegnede EU et **program til 80 mio. EUR til støtte for tilbagesendelse og reintegration af syrere** i Syrien og tilkendegav, at det er rede til at indlede drøftelser om et strategisk og omfattende partnerskab med Libanon, når forholdene tillader det.

Efter genoptagelsen af de omfattende fjendtligheder mellem Israel og Hizbollah mobiliserede EU i marts 2026 100 mio. EUR i **humanitær nødhjælp** til Libanon som en del af de 458 mio. EUR i humanitær bistand, der blev vedtaget til det bredere Mellemøsten i 2026. Den aktiverede også yderligere foranstaltninger inden for rammerne af pakken på 1 mia. EUR. Desuden støtter EU fortsat Libanons væbnede styrker gennem en foranstaltning under den europæiske fredsfacilitet til 60 mio. EUR

og et fællesskabsgenopretningsprojekt til 12,5 mio. EUR, der gennemføres sammen med FN's udviklingsprogram, i det sydlige Libanon.

F. Libyen

Libyen er siden Gaddafi-regimets fald i 2011 endt i politisk uro, ustabilitet og borgerkrig på baggrund af komplekse politiske, territoriale, sociale og stammerelaterede splittelser. Libyen er også kendt som Sahelområdets transitrute for menneskehandel og smuglergods. **EU forsøger på den baggrund at hjælpe Libyen** med at opbygge en stabil, inkluderende og fredelig statsmagt.

Den Europæiske Union er fast besluttet på at støtte Libyen og FN's støttemission i landet i at fremme en **gennemsigtig, inkluderende og libyskledet politisk vej** baseret på nationalt ejerskab og konsensus. Dette omfatter støtte til arbejdet i FN-ledede, libyskejede politiske initiativer såsom oprettelsen af et rådgivende udvalg i 2025, afholdelsen af kommunalvalg og udarbejdelsen af en ny politisk køreplan. Køreplanen blev fremlagt af Hanna Tetteh, lederen af FN's støttemission i Libyen, i august 2025. Formålet er at finde en varig politisk løsning baseret på libysk konsensus, at bringe de igangværende splittelser til ophør, at genoprette de libyske institutioners legitimitet gennem nationale valg og at fremme en struktureret national dialog. EU opfordrer konsekvent og indtrængende libyske interessenter til at opretholde retsstatsprincippet, respektere demokratiske processer, beskytte civile og afstå fra vold.

Libyen har ikke en associeringsaftale eller nogen anden kontraktmæssig aftale med EU, men landet er **berettiget til støtte** under instrumentet NDICI – et globalt Europa og andre finansielle EU-instrumenter. Migrationsrelaterede udfordringer er fortsat kernen i EU's engagement med Libyen og kræver en øjeblikkelig reaktion fra EU's side for at imødekomme de mest presserende behov. Libyen har derfor modtaget finansiering gennem Nordafrika-delen under EU's Nødtrustfond for Afrika, som tackler de grundlæggende årsager til irregulær migration og yder støtte til beskyttelse og migrationsstyring.

Pagten for Middelhavsområdet tilbyder en **supplerende tilgang** med Sharaka (25 mio. EUR), som er et EU-finansieret tiltag, der bidrager til menneskerettighedsbaseret grænseforvaltning samt eftersøgnings- og redningsprogrammer. Ud over sikkerhed tildeler handlingsplanen for pagten for Middelhavsområdet også midler til økonomisk modernisering (INVEST4LIBYA, 11 mio. EUR), institutionel forvaltning (Mousanada, 2,7 mio. EUR) samt færdigheder og beskæftigelsesegnethed (EU4Skills, 7 mio. EUR).

G. Marokko

Marokko har et særdeles dynamisk partnerskab med EU og et stærkt samarbejde i mange sektorer. En associeringsaftale trådte i kraft i 2000, og en ny handlingsplan under den europæiske naboskabspolitik blev vedtaget i 2013. Landet fik i 2008 "avanceret status", hvilket var udtryk for et ønske om at styrke samarbejdet mellem EU og Marokko og støtte økonomiske og politiske reformer yderligere. Mobilitetspartnerskabet mellem EU og Marokko blev indledt i juni 2013. I 2021 tilbød EU inden for rammerne af den nye gennemgang af EU's handelspolitik at drøfte en

modernisering af handels- og investeringsforbindelserne med Marokko for bedre at kunne løse de aktuelle udfordringer.

I oktober 2024 noterede EU sig Den Europæiske Unions Domstols domme i sagerne C-778/21 P, C-798/21 P, C-779/21 P og C-799/21 om appellerne af Rettens dom af 29. september 2021 og svaret på anmodningen om præjudiciel afgørelse i sag C-399/22 om mærkning af frugt og grøntsager fra Vestsahara.

EU gav udtryk for sin hensigt om at **bevare og styrke partnerskabet mellem EU og Marokko** i en fælles erklæring af 4. oktober 2024 fra formanden for Europa-Kommissionen og næstformanden for Kommissionen/Unionens højtstående repræsentant for udenrigsanliggender og sikkerhedspolitik. Det gav også udtryk for sin hensigt i Det Europæiske Råds konklusioner af 17. oktober 2024.

En ny ændring af protokollerne til associeringsaftalen mellem EU og Marokko har fundet midlertidig anvendelse siden den 3. oktober 2025, mens den afventer Europa-Parlamentets godkendelse. Kommissionen understregede, at aftalens midlertidige anvendelse var nødvendig for at skabe retssikkerhed for de erhvervsdrivende og sikre overholdelse af Domstolens afgørelse.

I januar 2026 bekræftede det 15. møde i Associeringsrådet EU-Marokko det strategiske og flerdimensionelle partnerskab mellem de to parter. Det understregede samtidig **de store fremskridt, der er gjort på de fire strukturelle områder, der ligger til grund for partnerskabet mellem EU og Marokko**:

— konvergens mellem værdier

— økonomisk konvergens og social samhørighed

— delt viden

— politisk dialog og forbedret samarbejde om sikkerhed.

I marts 2026 blev samarbejdet yderligere styrket med udvidelsen af Marokkos deltagelse i PRIMA, partnerskabet for forskning og innovation i Middelhavsområdet, for perioden 2025-2027. I april styrkede de to parter deres forbindelser som strategiske partnere på det digitale område ved at indlede den digitale dialog mellem EU og Marokko, som vil have særligt fokus på kunstig intelligens.

Dette partnerskab understøttes af betydelige **EU-finansieringsforpligtelser** i henhold til handlingsplanen for pagten for Middelhavsområdet. Flagskibsinvesteringerne i Marokko omfatter:

— det nationale støtteprogram for vandpolitikken (348,4 mio. EUR)

— Terre Verte-programmet for grøn og bæredygtig udvikling (115 mio. EUR)

— PASS III-programmet til styrkelse af sundhedssystemerne og forbedring af kriseberedskabet (100 mio. EUR)

— programmet for færdigheder og iværksætteri (78,5 mio. EUR)

— støtte til Mohammed VI-investeringsfonden (60 mio. EUR).

H. Palæstina

EU er den **største finansielle bidragyder** til Den Palæstinensiske Myndighed med en vejledende årlig bilateral bevilling på ca. 300 mio. EUR. Det overordnede mål med

EU-støtten er at hjælpe med at opbygge kapaciteterne i en fremtidig levedygtig, uafhængig og demokratisk palæstinensisk stat, som sameksisterer i fred og sikkerhed med Israel og andre nabolande.

Retsgrundlaget for EU's forbindelser med Den Palæstinensiske Myndighed er en interimsassocieringsaftale om handel og samarbejde, der blev indgået i 1997. EU og Den Palæstinensiske Myndighed har underskrevet en handlingsplan under den europæiske naboskabspolitik, der trådte i kraft i 2013. Samme år tilbød EU Israel og den fremtidige palæstinensiske stat "særligt privilegerede partnerskaber" og stillede en politisk, økonomisk og sikkerhedsmæssig støttepakke af hidtil uset omfang i udsigt, såfremt der i fremtiden indgås en aftale om den endelige status. EU deltager aktivt i fredsprocessen i Mellemøsten, er medlem af Mellemøstkvartetten og arbejder hen imod en tostatsløsning baseret på køreplanen for fred fra 2003.

I juni 2022 godkendte Kommissionen en ny bilateral tildeling til Palæstina på 224,8 mio. EUR. Den var øremærket til at støtte Den Palæstinensiske Myndighed og afgørende projekter i det besatte palæstinensiske område. I 2023 havde EU oprindeligt afsat næsten 28 mio. EUR i **humanitær bistand**. Efter terrorangrebene den 7. oktober 2023 mobiliserede EU yderligere 75 mio. EUR. I 2024 øremærkede EU over 125 mio. EUR i humanitær bistand til palæstinensere i nød, hvoraf over 50 mio. EUR anvendes direkte til at afhjælpe fødevaremangel og dække medicinsk udstyr og andre basale behov. I marts 2024 afsatte Kommissionen yderligere 68 mio. EUR til at støtte den palæstinensiske befolkning i hele regionen. Den ekstra finansiering vil blive ydet gennem internationale partnere såsom Røde Kors og Røde Halvmåne. Dette kommer oven i bistanden på 92 mio. EUR, som blev ydet gennem De Forenede Nationers Hjælpeorganisation for Palæstinaflygtninge i Mellemøsten (UNRWA) i 2024, hvorved det samlede beløb når op på 160 mio. EUR.

Efter Hamas' terrorangreb i Israel i oktober 2023 iværksatte Kommissionen en hurtig **revision af EU's bistand til Palæstina**. Efter revisionen iværksatte Kommissionens Udvalg for Instrumentet for Naboskab, Udviklingssamarbejde og Internationalt Samarbejde en hasteprocedure for at give Den Palæstinensiske Myndighed de midler, der var afsat til PEGASE-programmet for 2023 til en værdi af 122 mio. EUR. Udvalget afsatte 125 mio. EUR i humanitær bistand i 2024 for at sikre fortsat støtte til befolkningen i Palæstina. I januar 2025, efter aftalen om våbenhvile og løsladelse af gidsler, bebudede Kommissionen en ny hjælpepakke til Gaza til en værdi af 120 mio. EUR.

Den 14. april 2025, ved afslutningen af den første politiske dialog på højt plan nogensinde mellem Den Europæiske Union og Den Palæstinensiske Myndighed, bebudede Kommissionen et **flerårigt program for palæstinensisk genopretning og modstandsdygtighed** til en værdi af op til 1,6 mia. EUR. Med oprettelsen af dette program gentog EU sin urokkelige støtte til det palæstinensiske folk og sit engagement i en varig og holdbar fred baseret på tostatsløsningen. Programmet løber fra 2025 til 2027 og er bygget op omkring tre søjler:

1. **Støtte til tjenester til det palæstinensiske folk**. Der skal betales ca. 620 mio. EUR i direkte bistand til Den Palæstinensiske Myndigheds budget for at sætte den i stand til at imødekomme den offentlige forvaltnings mest presserende behov og fortsætte med at levere tjenesteydelser til befolkningen.

2. **Støtte til genopretning og stabilisering af Vestbredden og Gaza**. Det foreslås at yde ca. 576 mio. EUR i tilskud til specifikke projekter på stedet for at fremme økonomisk genopretning og modstandsdygtighed på Vestbredden og i Østjerusalem og Gaza, når situationen tillader det.
3. **Støtte til den private sektor**. Som led i det flerårige omfattende program for Palæstina 2025-2027 vil Kommissionen støtte den palæstinensiske private sektor i form af lån på op til 400 mio. EUR fra Den Europæiske Investeringsbank (EIB), forudsat at bankens ledelsesorganer giver deres godkendelse.

I. Syrien

Efter mere end et årti (siden 2011) med suspenderet bilateralt samarbejde mellem EU og Syriens regering markerede Assad-regimets fald den 8. december 2024 et historisk øjeblik og en **mulighed for at genoptage forbindelserne**. Den 19. december 2024 vedtog Det Europæiske Råd konklusioner om situationen i Syrien, der fastlægger EU's nuværende holdning: EU tror på vigtigheden af en inkluderende og syriskledet politisk proces, der opfylder det syriske folks forhåbninger og er i overensstemmelse med de centrale principper i De Forenede Nationers Sikkerhedsråds resolution 2254.

I maj 2025 **ophævede EU alle økonomiske sanktioner mod Syrien** for at støtte Syriens inkluderende politiske overgang og dets hurtige økonomiske genopretning, genopbygning og stabilisering. EU opretholder sanktioner i forbindelse med Assadregimet i overensstemmelse med sin opfordring til ansvarlighed samt sanktioner begrundet i sikkerhedshensyn. Samtidig har EU indført yderligere sanktioner mod personer, der krænker menneskerettighederne, og dem, der giver næring til ustabilitet i Syrien. EU har også indtrængende opfordret alle eksterne aktører uden undtagelse til fuldt ud at respektere Syriens enhed, uafhængighed, suverænitet og territoriale integritet.

Mellem 2017 og 2024 afholdt EU otte **Bruxelleskonferencer** om støtte til Syriens og regionens fremtid. En niende konference med titlen "Vi står sammen med Syrien: opfyldelse af behovet for en vellykket overgang" blev afholdt i marts 2025, og en repræsentant for den syriske overgangsregering blev for første gang indbudt. Under denne konference blev der udsendt en fælles erklæring fra EU og Syrien. Som et klart bevis på fortsat støtte gav EU på konferencen tilsagn om næsten 2,5 mia. EUR til Syrien for 2025 og 2026. EU meddelte også, at det havde til hensigt at støtte afholdelsen af et arrangement med civilsamfundsorganisationer i Syrien senere i 2025 i tråd med EU's mangeårige støtte til Syriens civilsamfund. I den forbindelse afholdt det en "dialogdag" i Damaskus den 15. november 2025 med henblik på at sætte det syriske civilsamfund i stand til at spille en aktiv rolle i landets fredelige og reelt inkluderende overgang.

Siden 2011 har EU og dets medlemslande afsat næsten 37 mia. EUR til **kriserespons** i Syrien. Dette omfatter næsten 2,55 mia. EUR i EU-bistand i Syrien. EU yder fortsat direkte støtte til den syriske befolkning, både i Syrien og til syriske flygtninge i nabolandene, og til værtssamfundene ved hjælp af flere instrumenter: årlige særlige foranstaltninger inden for rammerne af NDICI – et globalt Europa, EU's regionale trustfond som reaktion på den syriske krise og EU-faciliteten for flygtninge i Tyrkiet. EU agter at øge denne støtte på baggrund af den nye virkelighed i Syrien.

J. Tunesien

Efter den tunesiske revolution i 2011 ydede EU **politisk, økonomisk og teknisk støtte til landets demokratiske omstilling**. Retsgrundlaget for de bilaterale forbindelser er fortsat associeringsaftalen, der trådte i kraft i 1998. I 2012 vedtog EU og Tunesien på baggrund af de fremskridt, der var gjort, at etablere et "privilegeret partnerskab" med en detaljeret handlingsplan for 2013-2017. Tunesien og EU iværksatte et mobilitetspartnerskab i marts 2014, som førte til indledningen af forhandlinger om visumlempelses- og tilbagetagelsesaftaler.

Siden præsident Kais Saied i juli 2021 gav sig selv ekstraordinære beføjelser, er der sket en betydelig forværring, hvad angår respekt for de grundlæggende rettigheder i Tunesien. EU støtter fortsat den tunesiske befolkning gennem sine forskellige værktøjer, især NDICI – et globalt Europa.

EU og Tunesien undertegnede et **aftalememorandum** den 16. juli 2023 inden for rammerne af associeringsaftalen. Aftalememorandummet omfatter fem søjler med fokus på aktuelle udfordringer:

— makroøkonomisk stabilitet

— økonomi og handel

— grøn energiomstilling

— mellemfolkelige forbindelser samt migration og mobilitet.

Under den første søjle blev **budgetstøtteprogrammet** til en værdi af 150 mio. EUR vedtaget i december 2023 for at støtte Tunesiens makroøkonomiske stabilitet, og midlerne blev modtaget i marts 2024. Den 14. marts 2024 vedtog Europa-Parlamentet en beslutning om vedtagelsen af den særlige foranstaltning til fordel for Tunesien for 2023, hvori det anfægtede behovet for en skriftlig hasteprocedure for tildeling af disse midler og beklagede, at Kommissionen ikke havde gennemført forudgående høringer med Parlamentet.

Inden for rammerne af det omfattende aftalememorandum mellem EU og Tunesien, nærmere bestemt dets tredje søjle, der er dedikeret til omstillingen til grøn energi, blev et specifikt aftalememorandum mellem EU og Tunesien om **vedvarende energi og strategisk energiforsyning** undertegnet den 13. juni 2024. Aftalememorandummet skal:

— støtte investeringer i vedvarende energi og energieffektivitetsprojekter

— forbedre færdigheder og teknologisk kapacitet

— fremme modstandsdygtigheden i forsyningskæderne for vedvarende energi

— bidrage til at maksimere fordelene ved ELMED-elsammenkoblingen mellem Tunesien og Italien.

Tunesien indtager en fremtrædende plads i flere **store EU-finansierede initiativer** i pagten for Middelhavsområdet. De største investeringer fokuserer på energi og konnektivitet, hvilket det undersøiske kabelsystem MEDUSA (40,2 mio. EUR) illustrerer. Pagten styrker partnerskabet mellem EU og Tunesien om migration yderligere gennem et program, der har til formål at forbedre eftersøgnings- og redningsoperationer til

søs (33,5 mio. EUR). Et stort støtteprogram for turisme og kulturarv (45 mio. EUR) fuldender billedet.

EUROPA-PARLAMENTETS ROLLE

Europa-Parlamentet er fuldt involveret i den europæiske naboskabspolitik. Det overvåger gennem sit Udenrigsudvalg gennemførelsen af den europæiske naboskabspolitik, navnlig i forbindelse med de årlige fremskridtsrapporter og evalueringer. Udvalget følger den politiske situation i partnerlandene gennem regelmæssige drøftelser med højtstående regeringsembedsmænd, eksperter og civilsamfundsaktører. Budgetbeføjelserne giver Parlamentet direkte indflydelse på de beløb, der bevilges til de relevante finansielle instrumenter. Derudover er Parlamentets godkendelse påkrævet i forbindelse med indgåelsen af alle associeringsaftaler med de sydlige partnere, der er omfattet af den europæiske naboskabspolitik. Parlamentet skal også godkende alle nye handelsaftaler.

Gennem de stående delegationer opretholdes der regelmæssige bilaterale forbindelser med de sydlige partnerlandes parlamenter. Forbindelserne med det marokkanske parlament blev opgraderet med oprettelsen af et blandet parlamentarisk udvalg i 2010, og der blev nedsat yderligere blandede parlamentariske udvalg med Tunesien i 2016 og med Algeriet i 2018. De parlamentariske forbindelser med Syrien blev indstillet under borgerkrigen og er ikke blevet genoptaget fuldt ud. Ligeledes forhindrer den nuværende situation i Libyen interparlamentariske forbindelser.

Europa-Parlamentet har deltaget i adskillige EU-valgobservationsmissioner i de sydlige partnerlande.

På regionalt plan deltager Europa-Parlamentet i Den Parlamentariske Forsamling for Middelhavsunionen, der afholder ét plenarmøde og en række udvalgsmøder om året. Europa-Parlamentet overtog det roterende formandskab for Den Parlamentariske Forsamling i juli 2026 og vil varetage det indtil juni 2027.

Lorenzo SATTANINO / Camelia OAIDA
06/2026

5.6. FORBINDELSER MED LANDE UD OVER DE NÆRMESTE NABOER

5.6.1. DE TRANSATLANTISKE FORBINDELSER: USA OG CANADA

Dette faktablad forklarer Den Europæiske Unions forbindelser med USA og Canada, som er baseret på en lang fælles historie. Alle tre er medlemmer af G7, et uformelt mellemstatsligt forum, der samler store udviklede økonomier for at drøfte økonomiske og politiske spørgsmål.
I forbindelse med håndteringen af komplekse globale udfordringer, herunder handelsspændinger, prioriterer EU dialog og samarbejde med både USA og Canada. De vigtigste indsatsområder omfatter udenrigspolitik, sikkerhed og forsvar samt handel og økonomisk politik.
EU er fast besluttet på at opretholde og styrke de transatlantiske forbindelser og samtidig tilpasse dem til nye globale udfordringer. Denne tilgang har til formål at sikre stabilitet og modstandsdygtighed og opretholde den internationale regelbaserede orden.

RETSGRUNDLAG

— Traktaten om Den Europæiske Union: Afsnit V indeholder de almindelige bestemmelser om Unionens optræden udadtil samt de særlige bestemmelser om den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik.

— Traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde: Artikel 206 og 207 fastsætter retsgrundlaget for EU's fælles handelspolitik, mens artikel 216-219 fastsætter de retlige rammer for forhandling og indgåelse af internationale aftaler.

— Fælles erklæring fra 1999 om etablering af den transatlantiske dialog mellem lovgivere.

MÅL

1. Opretholde en dynamisk interparlamentarisk dialog med USA og Canada med henblik på at øge den gensidige forståelse på begge sider af Atlanterhavet.
2. Styrke det parlamentariske diplomati gennem løbende samarbejde med alle centrale interessenter, fra den akademiske verden til civilsamfundet og den private sektor.
3. Styrke EU's forbindelser med både Canada og USA og overvåge samarbejdet på tværs af forskellige udenrigs- og indenrigspolitiske områder og geografiske sammenhænge.
4. Samarbejde med Canada og USA om at opretholde multilateralisme, den regelbaserede internationale orden og demokratiske værdier i et stadig mere udfordrende geopolitisk miljø.

DEN POLITISKE DIALOG MELLEM EU OG USA

USA har længe været EU's nærmeste og vigtigste partner inden for udenrigs-, økonomi- og forsvarspolitik. Denne forbindelse understøttes af verdens største handels- og investeringspartnerskab. Et tæt samarbejde om sikkerhed, handel og økonomi har traditionelt sikret, at partnerskabet mellem EU og USA er effektivt med hensyn til at tackle globale udfordringer. Forholdet er mangesidet og udvikler sig konstant for at imødegå nye udfordringer gennem løbende dialog, hvilket er afgørende for effektivt at tackle fælles spørgsmål såsom global styring.

Med Donald J. Trumps indsættelse som USA's 47. præsident den 20. januar 2025 har det republikanske parti både præsidentposten og et flertal i de to kamre i den 119. amerikanske kongres. Præsident Trumps anden mandatperiode har genoplivet det centrale "America First" -rationale, hvilket har ført til anvendelse af konditionalitet på alle vigtige amerikanske udenrigspolitiske områder.

I sin beslutning af 21. januar 2026 om gennemførelsen af den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik (FUSP) — årlig betænkning 2025 udtrykker Parlamentet sin beklagelse over den amerikanske regerings mere transaktionsbaserede tilgang til udenrigspolitik, som er præget af et reduceret engagement i multilateralisme og europæisk sikkerhed.

DE ØKONOMISKE FORBINDELSER MELLEM EU OG USA

Den Europæiske Union og USA er hinandens største handels- og investeringspartnere. De har et stærkt og tæt indbyrdes økonomisk forhold.

EU og USA er i øjeblikket i færd med at gennemføre betingelserne i den fælles erklæring om en ramme mellem USA og Den Europæiske Union for en aftale om gensidig, fair og afbalanceret handel, som blev offentliggjort den 21. august 2025, efter at Kommissionens formand, Ursula von der Leyen, og præsident Trump nåede til politisk enighed i Turnberry, Skotland, den 27. juli 2025.

Der er allerede taget vigtige skridt i denne gennemførelsesproces, navnlig med hensyn til told.

USA har udstedt bekendtgørelser og vedtaget gennemførelsesforanstaltninger, der indfører et toldloft eller fritager bestemte EU-varer for told.

For EU's vedkommende fremsatte Kommissionen den 28. august 2025 to lovgivningsforslag om gennemførelsen af handelsaftalen mellem EU og USA:

— et forslag om at give amerikanske varer præferenceadgang til EU-markedet

— et forslag om udvidelse af den eksisterende nultoldordning for import af visse typer hummer og languster.

Den 26. marts 2026 vedtog Parlamentet sin holdning til de to forslag til en handelsaftale mellem EU og USA på plenarmødet. De tekster, der støttes af Parlamentet, indeholder følgende yderligere elementer.

— Suspensionsklausul: toldpræferencerne suspenderes, hvis USA indfører nye toldsatser.

— Udløbsklausul: toldpræferencerne træder kun i kraft, hvis USA overholder sine forpligtelser.

— Udløbsklausul: toldpræferencerne udløber den 31. marts 2028, medmindre de forlænges.

EU's to medlovgivere — Parlamentet og Rådet — kan nu indlede forhandlinger efter den almindelige lovgivningsprocedure for at nå til enighed om lovgivningens endelige form. Når de har gjort dette, kan EU's toldnedsættelser træde i kraft.

EUROPA-PARLAMENTETS ROLLE — DEN TRANSATLANTISKE DIALOG MELLEM LOVGIVERE

Forbindelserne mellem Parlamentet og den amerikanske kongres, som går helt tilbage til 1972, blev udbygget og institutionaliseret med oprettelsen af Den Transatlantiske Dialog mellem Lovgivere (TLD) i 1999. Inden for rammerne af dialogen samles medlemmer af Europa-Parlamentet og medlemmer af det amerikanske Repræsentanternes Hus to gange om året til interparlamentariske møder, som afholdes skiftevis i Europa og USA. Når disse møder afholdes i Europa, finder de sædvanligvis sted i hovedstaden i det land, som har det roterende formandskab i EU.

Lovgiverne udveksler under disse møder synspunkter om centrale politiske spørgsmål af fælles interesse såsom handel og økonomisk samarbejde, udenrigspolitiske udfordringer, sikkerhed og forsvar, energi og digital teknologi. Betydningen af en transatlantisk politisk dialog er væsentlig i betragtning af Kongressens lovgivningsmæssige ansvar og beføjelse til at tillade USA's intervention i globale kriser og forme USA's deltagelse i globale forvaltningsinstitutioner.

Det seneste 90. interparlamentariske møde mellem EU og USA under Den Transatlantiske Dialog mellem Lovgivere blev afholdt i Warszawa, Polen, den 14.–15. juni 2025. Medlemmerne af Europa-Parlamentet og Repræsentanternes Hus drøftede de nuværende og fremtidige forbindelser mellem EU og USA, herunder sikkerhed og forsvar, handelsmæssige og økonomiske forbindelser, energisikkerhed samt kunstig

intelligens og digital teknologi. Ved mødets afslutning undertegnede de to formænd for Den Transatlantiske Dialog mellem Lovgivere (en fra Europa-Parlamentet og en fra det amerikanske parlament) en fælles erklæring, hvori de bekræftede deres tilsagn om yderligere at styrke de transatlantiske bånd. De næste interparlamentariske møder under Den Transatlantiske Dialog forventes afholdt i Cypern i juni 2026 og i Californien i august 2026.

Når Europa-Parlamentets Delegation for Forbindelserne med USA ikke mødes sammen med den amerikanske Kongres, mødes den i Bruxelles og Strasbourg og er vært for amerikanske politikere, ambassadører, akademikere og andre eksperter. Det er en af de største delegationer i Parlamentet (64 medlemmer og 64 stedfortrædere). I begyndelsen af Europa-Parlamentets indeværende valgperiode i 2024 blev Brando Benifei (S&D, Italien) valgt til formand for Europa-Parlamentets Delegation for Forbindelserne med USA. Regelmæssige delegationsmøder hjælper MEP'erne med at holde sig orienteret om den politiske udvikling i USA og forbindelserne mellem EU og USA.

DEN POLITISKE DIALOG MELLEM EU OG CANADA

Canada er en af EU's ældste og tætteste partnere. Forbindelserne mellem EU og Canada er baseret på fælles værdier såsom demokrati, menneskerettigheder, fri og fair handel og et stærkt engagement i den regelbaserede internationale orden. EU og Canada samarbejder om en lang række spørgsmål, herunder udenrigspolitik, sikkerhed og forsvar, global styring, handel, energisikkerhed, forskning og udvikling, miljø og klimaændringer. Canada er det første ikke-europæiske land, der deltager i instrumentet for sikkerhedstiltag for Europa (SAFE), et forsvarsinitiativ til 150 mia. EUR, der hjælper EU's medlemsstater med at investere i forsvarsindustriel produktion ved at lette kollektive indkøb.

Det politiske samarbejde mellem EU og Canada er baseret på den strategiske partnerskabsaftale mellem EU og Canada, som har været anvendt midlertidigt siden 2017. Ud over bilaterale forbindelser arbejder EU og Canada også hånd i hånd i større internationale fora såsom De Forenede Nationer, G7 og G20, hvor vores holdninger ofte stemmer overens.

Det seneste EU-Canada-topmøde blev afholdt 23. juni 2025 i Bruxelles. Ledernes fælles erklæring med titlen "Enduring Partnership, Ambitious Agenda" (Et varigt partnerskab, en ambitiøs dagsorden) indeholder en ambitiøs fremadskuende plan for at styrke samarbejdet på tværs af flere områder. Det nye sikkerheds- og forsvarspartnerskab udgør en vigtig milepæl i de bilaterale forbindelser og signalerer et fælles engagement i global stabilitet. I øjeblikket er der forhandlinger i gang om en aftale om digital handel mellem EU og Canada med det formål at fremme en sikrere og mere gnidningsløs grænseoverskridende digital handel for virksomheder og samtidig styrke onlinebeskyttelsen af forbrugerne.

Aftalen mellem EU og Canada om overførsel og behandling af passagerlisteoplysninger blev godkendt af Europa-Parlamentet i marts 2025 og sikrer en stærk beskyttelse af passagerernes privatliv, samtidig med at Canadas og EU's fælles indsats for at bekæmpe terrorisme og grov grænseoverskridende kriminalitet fremmes.

Den 11. marts 2026 vedtog Parlamentet en henstilling om styrkelse af samarbejdet mellem EU og Canada, der signalerer en stærk interesse i at uddybe samarbejdet på områder som handel, sikkerhed og forsvar, global forvaltning, Arktis og mellemfolkelige bånd.

DE ØKONOMISKE FORBINDELSER MELLEM EU OG CANADA

EU og Canada er blandt de største forhandlere af både varer og tjenesteydelser i verden. EU er Canadas næststørste handelspartner efter USA, og Canada er EU's 12. største handelspartner. Handelsforbindelserne mellem EU og Canada er styret af den samlede økonomi- og handelsaftale mellem EU og Canada (CETA), som har været anvendt midlertidigt siden 2017. Aftalen vil træde i kraft i fuldt omfang, når den er blevet ratificeret af alle EU's medlemsstater.

CETA har i væsentlig grad forbedret de økonomiske, handels- og investeringsmæssige forbindelser mellem EU og Canada og åbnet markederne, herunder for offentlige indkøb. CETA har resulteret i en stigning på over 63 % i handelen med varer siden 2017 og nåede op på 75,6 mia. EUR i 2024.

CETA har også gennem kapitlet om handel og bæredygtig udvikling og sin brede vifte af dialoger, der omfatter det regelmæssigt tilbagevendende civilsamfundsforum, skabt muligheder for bæredygtig vækst og afspejlet fælles værdier. CETA var den første af EU's bilaterale handelsaftaler, der indeholder et særligt investeringsretssystem til bilæggelse af investeringstvister mellem investorer og stater.

På grundlag af de tættere forbindelser, som CETA har skabt, undertegnede EU og Canada deres strategiske partnerskab om råstoffer i juni 2021 for yderligere at fremme integrationen af råstofværdikæder og styrke samarbejdet om videnskab, teknologi og innovation samt miljømæssige, sociale og forvaltningsmæssige kriterier og standarder mellem parterne.

Den 17. januar 2024 vedtog Europa-Parlamentet en beslutning om gennemførelsen af CETA.

EUROPA-PARLAMENTETS ROLLE — INTERPARLAMENTARISK MØDE MELLEM EU OG CANADA

I næsten 50 år har medlemmerne af Europa-Parlamentets Delegation for Forbindelserne med Canada og deres canadiske modparter i den parlamentariske sammenslutning Canada-Europa holdt møder hvert år til interparlamentariske møder. Disse møder afholdes skiftevis på steder i EU og Canada og giver valgte repræsentanter mulighed for at drøfte den politiske udvikling og udveksle synspunkter om spørgsmål af fælles interesse.

Det 43. interparlamentariske møde mellem EU og Canada fandt sted den 27. og 28. oktober 2025 i Ottawa. Drøftelserne fokuserede på at øge handels- og energisikkerheden, ansvarlig AI-udvikling og -forvaltning og styrke sikkerheds- og forsvarssamarbejdet mellem EU og Canada. En fælles erklæring med titlen "Exploring

new partnerships in transatlantic cooperation" (Udforskning af nye partnerskaber i det transatlantiske samarbejde) blev udsendt ved mødets afslutning.

I begyndelsen af Europa-Parlamentets indeværende valgperiode i 2024 blev Javier Moreno Sánchez (S&D, Spanien) valgt til formand for Europa-Parlamentets Delegation for Forbindelserne med Canada. Regelmæssige delegationsmøder hjælper MEP'erne med at holde sig orienteret om den politiske udvikling i Canada og forbindelserne mellem EU og Canada. Medlemmer af det canadiske parlament deltager undertiden i drøftelserne på afstand. Disse møder er en vigtig del af det parlamentariske diplomati og bidrager til at styrke båndene, fremme dialogen og finde fælles prioriteter.

Dette faktablad er udarbejdet af Enheden for Transatlantiske Forbindelser og Global Governance i Europa-Parlamentet. Yderligere oplysninger findes på webstederne for Delegationen for Forbindelserne med De Forenede Stater (D-US) og Delegationen for Forbindelserne med Canada (D-CA).

Tuula Turunen / KADRI PARIS
04/2026

5.6.2. LATINAMERIKA OG CARIBIEN

Dette faktablad forklarer Den Europæiske Unions forbindelser med Latinamerika og Caribien, en region med 33 lande, der er knyttet til EU gennem dybe politiske, økonomiske og kulturelle bånd. Faktabladet dækker de vigtigste institutionelle rammer for dialog – fra regionale topmøder og parlamentariske forsamlinger til bilaterale aftaler med individuelle lande – og beskriver EU's handels- og samarbejdsaftaler med delregioner og individuelle stater. Det beskriver også Europa-Parlamentets rolle i udformningen og overvågningen af det biregionale strategiske partnerskab.

RETSGRUNDLAG

— Afsnit V i traktaten om Den Europæiske Union (Unionens optræden udadtil)

— Afsnit I-III og V (den fælles handelspolitik, udviklingssamarbejde og humanitær bistand samt internationale aftaler) i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde.

FORBINDELSER MELLEM REGIONERNE

EU og Latinamerika og Caribien (LAC) er naturlige partnere, der er forbundet af dybe politiske, økonomiske og kulturelle bånd. EU har et omfattende netværk af aftaler med 27 af de 33 lande i regionen. Der er også stærke økonomiske bånd: EU er den største investor i regionen, dens tredjestørste handelspartner og den største bidragyder til udviklingssamarbejde. Tilsammen udgør landene i EU, Latinamerika og Caribien mere end en tredjedel af FN's medlemsstater og er en drivkraft bag et robust, regelbaseret multilateralt system.

Den 7. juni 2023 vedtog Unionens højtstående repræsentant for udenrigsanliggender og sikkerhedspolitik og Kommissionen en fælles meddelelse om "en ny dagsorden for forbindelserne mellem EU og Latinamerika og Caribien" med det formål at styrke forbindelserne og forny det EU-latinamerikanske-caribiske partnerskab (EU-LAC). Den havde fokus på seks centrale områder:

— Et styrket politisk partnerskab

— Styrkelse af en fælles handelsdagsorden

— Global Gateway-investeringsstrategien for at fremskynde en retfærdig, grøn og digital omstilling og tackle uligheder

— Fælles indsats for retsvæsen, borgernes sikkerhed og bekæmpelse af grænseoverskridende organiseret kriminalitet

— Samarbejde om at fremme fred og sikkerhed, demokrati, retsstatsprincippet, menneskerettigheder og humanitær bistand

— Opbygning af et dynamisk mellemfolkeligt partnerskab.

Meddelelsen anerkender parlamentarisk diplomati som et centralt element i de mellemregionale forbindelser og nævner navnlig Den Euro-Latinamerikanske Parlamentariske Forsamling (EuroLat)'s rolle.

Med udgangspunkt i det momentum, der var blevet opbygget med den fælles meddelelse og topmødet mellem EU og CELAC i juli 2023, vedtog Rådet for Den Europæiske Union den 21. november 2023 sine konklusioner om forbindelserne mellem EU og Latinamerika og Caribien.

A. Topmøderne

Det første topmøde mellem EU og LAC blev afholdt i Rio de Janeiro i juni 1999 og førte til etableringen af et bilateralt regionalt strategisk partnerskab. Det sjette og seneste EU-LAC-topmøde fandt sted i Madrid i 2010, hvor EU-LAC-Fonden blev oprettet med det formål at styrke og fremme det mellemregionale strategiske partnerskab.

Sammenslutningen af Latinamerikanske og Caribiske Stater (CELAC), der blev oprettet i 2010, er en regional blok af de 33 latinamerikanske og caribiske lande. Regionale topmøder mellem EU og CELAC er nu det vigtigste forum for dialog og samarbejde med henblik på i fællesskab at tackle globale udfordringer. Det fjerde topmøde mellem EU's og CELAC's stats- og regeringschefer fandt sted i Santa Marta i Colombia den 9.-10. november 2025 og byggede videre på det momentum, der var blevet skabt på det foregående topmøde den 17.-18. juli 2023 i Bruxelles. CELAC's og EU's ledere fornyede den strategiske vigtighed af de biregionale forbindelser. Der blev drøftet en bred vifte af spørgsmål på topmødet, herunder en reform af det internationale system, handel og investeringer, klima, miljøet og energiomstillingen, samarbejde om borgernes sikkerhed og retfærdighed, fødevaresikring og sundhed, digital omstilling samt social inklusion og plejesystemer. Den europæiske medformand for EuroLat, medlem af Europa-Parlamentet Gabriel Mato, deltog i topmødet. I sin tale på mødet rettede han fokus mod vigtigheden af at nå i mål med endnu ikke afsluttede handels- og associeringsaftaler. Ved topmødets afslutning blev der vedtaget en fælles erklæring fra CELAC og EU. Inden for rammerne af topmødet lancerede man EU-LAC-alliancen for borgernes sikkerhed og den biregionale plejepagt. EU-CELAC-køreplanen for 2023-2025, som blev offentliggjort efter topmødet i Bruxelles, vil blive ajourført på det næste EU-CELAC-ministermøde. Det næste topmøde forventes at finde sted i Bruxelles i 2027.

B. Den parlamentariske dimension

For EU og LAC-landene er parlamentarisk diplomati en vigtig kanal for dialog og udveksling af idéer og bedste praksis. Den regelmæssige kontakt mellem medlemmer af Europa-Parlamentet og latinamerikanske parlamentsmedlemmer påbegyndtes i 1974 med den første af 17 interparlamentariske konferencer, der finder sted hvert andet år.

I 2006 blev Den Euro-Latinamerikanske Parlamentariske Forsamling (EuroLat) oprettet som den parlamentariske institution for det mellemregionale strategiske partnerskab. EuroLat fungerer som et forum for drøftelser, tilsyn og gennemgang af alle spørgsmål af relevans for partnerskabet.

EuroLat består af 150 medlemmer: 75 fra Europa-Parlamentet og 75 fra de latinamerikanske delregionale parlamenter, herunder Det Latinamerikanske

Parlament, Det Andinske Parlament, Det Mellemamerikanske Parlament og Mercosur-Parlamentet, samt den chilenske og den mexicanske kongres.

EuroLat har drøftet emner såsom digitalisering og den digitale økonomi, cybersikkerhed og kunstig intelligens, bekæmpelsen af organiseret kriminalitet, fødevaresikkerhed og klimaændringer, og der er blevet afholdt i alt 16 plenarmøder siden 2006. EuroLats seneste plenarmøde blev afholdt i juni 2025 Lima i Peru. Det seneste møde for EuroLats stående parlamentariske udvalg fandt sted i Mexico den 26.-28. maj 2026.

I den fælles erklæring fra det tredje og det fjerde EU-CELAC-topmøde anerkendte parterne parlamentarisk diplomati som en vigtig dimension af de mellemregionale forbindelser og roste den konstruktive rolle, som EuroLat har spillet i den henseende. Desuden er EuroLat-medformændene blevet indbudt til at fremlægge en erklæring på topmødet på grundlag af en meddelelse vedtaget af EuroLats Præsidium.

Ansvaret for EU's parlamentariske forbindelser med de caribiske lande ligger hos Den Blandede Parlamentariske Forsamling OACSS-EU[1]. Samoaaftalen har været i kraft siden 2024 og har sat fokus på regionernes konkrete behov; dette har ført til oprettelsen af Den Parlamentariske Forsamling Caribien-EU. Dette nye organ holdt sit konstituerende møde i februar 2024 i Angola og består af op til 15 medlemmer af Europa-Parlamentet samt et enkelt parlamentsmedlem fra hvert af de caribiske lande. På sit konstituerende møde vedtog forsamlingen sin forretningsorden, der fastsætter, at forsamlingen skal mødes hvert år skiftevis i den caribiske region og i EU. Den første ordinære plenarforsamling i Den Parlamentariske Forsamling Caribien-EU blev afholdt i Antigua og Barbuda den 16.-18. februar 2026. De europæiske og caribiske parlamentarikere havde indgående drøftelser om fem strategiske prioriteter: klimaresiliens og energiomstillingen, handel og investeringer, transnational organiseret kriminalitet, territorial integritet og multilateralisme samt situationen i Haiti. Forsamlingen afsluttede sit arbejde med at vedtage konkrete henstillinger til Caribien-EU-Ministerrådet. Disse henstillinger har til formål at være retningsgivende for fælles handling i fremtiden.

FORBINDELSER MED DELREGIONER

A. Det Andinske Fællesskab (Bolivia, Colombia, Ecuador og Peru)

I december 2003 indgik EU og den andinske region en aftale om politisk dialog og samarbejde, som udvider omfanget af samarbejdet yderligere, men som endnu ikke er trådt i kraft. Der blev indledt forhandlinger om en associeringsaftale i juni 2007, som endelig mundede ud i en handelsaftale med Peru og Colombia i marts 2010. Aftalen, der blev undertegnet i juni 2012 og ratificeret af Europa-Parlamentet i december 2012, trådte i kraft med Peru den 1. marts 2013 og med Colombia den 1. august 2013. Den foreskriver en fuldstændig liberalisering af handelen med industriprodukter og fiskerivarer i løbet af ti år (de fleste toldsatser blev fjernet ved dens ikrafttrædelse) og forbedrer markedsadgangen for landbrugsprodukter. Den omfatter offentlige indkøb, investeringer, menneskerettigheder samt arbejds- og

[1]Organisationen af Stater i Afrika, Caribien og Stillehavet.

miljøstandarder. Ecuador tilsluttede sig handelsaftalen den 1. januar 2017. Bolivia har også mulighed for at tilslutte sig aftalen, men har endnu ikke gjort det.

B. Caribien

Forbindelserne mellem EU og Caribien finder sted inden for forskellige overlappende institutionelle rammer, herunder Samoaaftalen og den caribiske protokol hertil, som omfatter 15 caribiske stater[2]. Den fælles partnerskabsstrategi for EU og Caribien sikrer en struktureret ramme for bredere og dybere dialog og samarbejde. EU er de caribiske landes største handelspartner. Den vigtigste regionale partner for den økonomiske dialog med EU er Det Caribiske Forum (Cariforum). Det omfatter medlemmer fra Det Caribiske Fællesskab samt Den Dominikanske Republik. I 2008 undertegnede de den økonomiske partnerskabsaftale Cariforum-EU, som er en omfattende frihandels- og økonomisk aftale.

Forhandlingerne om indgåelsen af en aftale om politisk dialog og samarbejde med Cuba blev indledt i april 2014 og mundede ud i en aftale i marts 2016. Størstedelen af aftalen har været anvendt midlertidigt siden den 1. november 2017, men den træder fuldt ud i kraft, når alle EU's medlemsstater har ratificeret den. Dialog- og samarbejdsaftalen indeholder tre hovedkapitler om politisk dialog, samarbejde og sektorpolitisk dialog samt handel.

C. Mellemamerika (Costa Rica, El Salvador, Guatemala, Honduras, Nicaragua og Panama)

En associeringsaftale med Mellemamerika – den første aftale af sin art mellem to regioner, som EU har indgået – blev undertegnet i juni 2012 og ratificeret af Europa-Parlamentet i december 2012. Den består af tre søjler – politisk dialog, samarbejde og handel – og fastsætter målet om at udvikle et privilegeret politisk partnerskab baseret på værdier, principper og fælles mål. Den har også til formål at forbedre menneskerettighederne, mindske fattigdom, bekæmpe ulighed, forebygge konflikter og tilskynde til god regeringsførelse, sikkerhed, regional integration og bæredygtig udvikling. Associeringsaftalen liberaliserer desuden handelen med industriprodukter og fiskerivarer og fjerner de fleste toldsatser på handelen med landbrugsprodukter. Siden 2013 er kun aftalens handelskapitel blevet anvendt midlertidigt. Aftalen trådte i kraft i sin helhed den 1. maj 2024. Et parlamentarisk associeringsudvalg bestående af lige mange medlemmer fra Europa-Parlamentet på den ene side og Parlacen og Costa Rica på den anden side vil overvåge gennemførelsen af aftalen for at udvide mulighederne for handling på parlamentarisk plan. Det konstituerende møde i Det Parlamentariske Associeringsudvalg EU-Mellemamerika fandt sted i juli 2025 sammen med det første møde i Associeringsrådet EU-Mellemamerika. Det andet møde i Det Parlamentariske Associeringsudvalg fandt sted i Bruxelles i april 2026. Parterne blev enige om at etablere associeringsudvalg og samarbejdsunderudvalg, der skal bidrage til det næste associeringsråd, som finder sted i den mellemamerikanske region i 2027.

D. Mercosur (Argentina, Brasilien, Paraguay og Uruguay)

Forhandlingerne om en associeringsaftale med Mercosur, herunder om politisk dialog, samarbejde og frihandel, blev indledt i 1999. Der blev opnået politisk enighed herom

[2]Antigua og Barbuda, Belize, Bahamas, Barbados, Dominica, Den Dominikanske Republik, Grenada, Guyana, Haiti, Jamaica, Saint Kitts og Nevis, Saint Lucia, Saint Vincent og Grenadinerne, Surinam samt Trinidad og Tobago.

i december 2019. Ratificeringen af associeringsaftalen blev imidlertid sat i bero på grund af bekymringer om miljø- og menneskerettighedsstandarderne i Brasilien. Den 6. december 2024 nåede man til enighed med henblik på at færdiggøre aftalen. Den 3. september 2025 godkendte Kommissionen den opdelte aftale mellem EU og Mercosur, som består af en omfattende partnerskabsaftale og en interimsaftale om handel, og foreslog et retligt instrument til at styrke beskyttelsesmekanismerne for følsomme sektorer såsom landbruget. Den 17. januar 2026 undertegnede EU og Mercosur den omfattende partnerskabsaftale og interimsaftalen om handel. Før det, den 14. januar 2026, anmodede Europa-Parlamentet EU-Domstolen om en udtalelse om aftalerne, og dermed blev afstemningen om godkendelse udsat, til Domstolen har truffet afgørelse. Efter at Argentina, Brasilien, Paraguay og Uruguay havde ratificeret interimsaftalen om handel, besluttede Kommissionen at lade den træde midlertidigt i anvendelse fra den 1. maj 2026. Med dens ikrafttræden vil EU's eksport til Mercosur nyde godt af toldfritagelse for 91 % af varernes vedkommende og lavere told på en række andre varer. EU vil fjerne tolden på 92 % af de varer, der importeres fra Mercosur, men vil beholde toldkontingenter for følsomme landbrugsprodukter.

FORBINDELSER MED DE ENKELTE LANDE

A. Brasilien

I 2007 etablerede EU og Brasilien et strategisk partnerskab. De to lande fører med dette partnerskab samarbejde og politiske dialoger på flere end 30 politikområder af fælles interesse, herunder international fred og sikkerhed, menneskerettigheder, forvaltning af den offentlige sektor, økonomiske og finansielle spørgsmål, innovation, socialpolitikker, uddannelse, miljø og regional integration. Det strategiske partnerskab mellem EU og Brasilien indbefatter også regelmæssig dialog mellem Brasiliens Nationalkongres og Europa-Parlamentet. Valget af Lula da Silva til Brasiliens præsident i 2022 førte til en kraftig genoplivning af forbindelserne mellem EU og Brasilien, efter at han tiltrådte i januar 2023, herunder i form af en række besøg på højt plan fra begge sider. Siden 2023 har ikke færre end fem delegationer fra Europa-Parlamentet[3] besøgt Brasilien. I 2025 blev forbindelserne mellem EU og Brasilien yderligere styrket gennem kontakter på højt plan, herunder det besøg, som formanden for Det Europæiske Råd, António Costa, aflagde den 27.-29. maj 2025, og et interparlamentarisk møde, der blev afholdt den 19. juni 2025. Det femte interparlamentariske møde fandt sted i Brasilien den 6.-8. maj 2026.

B. Chile

EU indgik en associeringsaftale med Chile i 2002. Forhandlingerne om at modernisere associeringsaftalen og erstatte den med en avanceret rammeaftale blev indledt i november 2017 og afsluttet i december 2022. Den blev vedtaget af Europa-Parlamentet i februar 2024. Europa-Parlamentet og EU-Rådet har vedtaget en interimsaftale om handel med Chile, som kun indeholder handels- og investeringselementerne fra den avancerede rammeaftale og kun skal ratificeres på EU-plan. Interimsaftalen trådte i kraft den 1. februar 2025. Den udløber, når den

[3]Delegationen for Forbindelserne med Den Føderative Republik Brasilien, Udenrigsudvalget, Udvalget om International Handel og Udvalget om Miljø, Folkesundhed og Fødevaresikkerhed.

avancerede rammeaftale træder i kraft, hvilket sker, når alle medlemsstater har ratificeret den.

Den moderniserede aftale består af en søjle med politisk dialog og samarbejde samt en handels- og investeringssøjle. Den udvider EU's og Chiles handels- og investeringsforbindelser, indeholder bindende miljø- og arbejdsforpligtelser, letter adgangen til kritiske råstoffer og tæller som den første EU-aftale også et særligt kapitel om handel og kønsligestilling. Det Blandede Parlamentariske Udvalg EU-Chile har siden 2003 ført tilsyn med gennemførelsen af associeringsaftalen og vil fortsat føre tilsyn med den avancerede rammeaftale to gange om året.

C. Mexico

Mexico er det eneste land i Latinamerika, som EU har både en associeringsaftale og et strategisk partnerskab med. Aftalen om økonomisk partnerskab og politisk samordning og samarbejde mellem Det Europæiske Fællesskab og dettes medlemsstater på den ene side og De Forenede Mexicanske Stater på den anden side, også kendt som den globale aftale, trådte i kraft den 1. oktober 2000. Den institutionaliserede den politiske dialog, udvidede samarbejdsområderne, herunder demokrati og menneskerettigheder, og skabte et frihandelsområde mellem EU og Mexico. Den 17. januar 2025 nåede EU og Mexico til enighed om, hvordan den globale aftale fra 2020 skulle moderniseres. Den 3. september 2025 vedtog Kommissionen forslag til Rådets afgørelser om undertegnelse og indgåelse af den moderniserede globale aftale og interimsaftalen om handel. Den moderniserede globale aftale skal stadig ratificeres af både Mexico og alle EU's medlemsstater, før den kan træde i kraft, mens interimsaftalen vil træde i kraft gennem ratifikationsprocessen, der kun omfatter EU, for handelsbestemmelser, der henhører under EU's kompetence. EU og Mercosur undertegnede den omfattende partnerskabsaftale og interimsaftalen om handel den 22. maj 2026.

Det strategiske partnerskab blev oprettet i 2009 med et dobbelt mål: at øge samarbejdet og samordningen mellem EU og Mexico på multilateralt plan om globale spørgsmål samt at tilføre politisk fremdrift til de bilaterale forbindelser og initiativer. Der har været afholdt tre topmøder mellem EU og Mexico under det strategiske partnerskab, hvoraf det seneste fandt sted i juni 2015. Der afholdes regelmæssigt dialoger på højt plan mellem EU og Mexico om mange emner, herunder menneskerettigheder, sikkerhed og retshåndhævelse, økonomiske spørgsmål og miljø og klimaforandringer. Det Blandede Parlamentariske Udvalg EU-Mexico har siden 2005 ført tilsyn med gennemførelsen af aftalen mellem EU og Mexico. Det Blandede Parlamentariske Udvalg mødes normalt to gange om året og er et grundlæggende forum for drøftelser.

Dette faktablad er udarbejdet af Europa-Parlamentets Enhed for Latinamerika og Enheden for Afrika, Vestindien og Stillehavet.

Javier GOMEZ DE AGÜERO LOPEZ / Immaculada ESCARTI CASTELL / Djamila CHIKHI
04/2026

5.6.3. RUSLAND

Dette faktablad forklarer, hvordan forbindelserne mellem EU og Rusland har været stærkt anspændte siden Ruslands ulovlige annektering af Krim i 2014, dets invasion og besættelse af dele af Ukraines Donbasregion, destabiliseringspolitikker i regionen som helhed, desinformations- og indblandingsoperationer og menneskerettighedskrænkelser. Ruslands omfattende og ulovlige invasion af Ukraine i 2022 førte til suspension af alt resterende politisk, kulturelt og videnskabeligt samarbejde og vedtagelse af hidtil usete EU-sanktioner og internationale sanktioner.

RETSGRUNDLAG

— Traktaten om Den Europæiske Union: Afsnit V (EU's optræden udadtil)

— Traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde: artikel 206-207 (handelspolitik) og artikel 216-219 (internationale aftaler)

— Partnerskabs- og samarbejdsaftale (bilaterale forbindelser).

FORBINDELSERNE MELLEM EU OG RUSLAND

Inden Maidanbevægelsens protester i Ukraine i november 2013 arbejdede EU og Rusland i retning af et strategisk partnerskab baseret på politisk dialog, økonomisk integration og samarbejde om globale anliggender. Forhandlingerne, der blev indledt i 2008, havde til formål at indgå en ny aftale om handel, energi, klimaindsats, forskning, kultur og sikkerhed, mens partnerskabet for modernisering fra 2010 havde til formål at fremme reformer, innovation og tættere økonomiske bånd. EU støttede også Ruslands tiltrædelse af Verdenshandelsorganisationen (WTO), som blev fuldendt i 2012.

Denne kurs ophørte brat i 2014, da Rusland indledte sin første invasion af Ukraine, ulovligt annekterede Krim og invaderede dele af Ukraines østlige Donbasregion. Disse angrebshandlinger underminerede fuldstændig grundlaget for partnerskab og udløste en omfattende revurdering af EU's politik over for Rusland.

Som reaktion herpå indførte EU sine første restriktive foranstaltninger over for Rusland, herunder indefrysning af aktiver og rejseforbud for russiske regeringsrepræsentanter og stedfortrædere, der er involveret i undermineringen af Ukraines suverænitet. Topmøderne mellem EU og Rusland blev suspenderet, forhandlingerne om en ny samarbejdsaftale blev indstillet, og Rusland blev smidt ud af G8. Efterfølgende blev der indført bredere sektorspecifikke sanktioner rettet mod handel, finansiering, energi og forsvar.

I 2016 definerede EU's globale sikkerhedsstrategi Rusland som "en central strategisk udfordring", hvilket fik Rådet til at vedtage fem vejledende principper: 1) gennemførelse af Minskaftalerne om en våbenhvile i konflikten i det østlige Ukraine som den afgørende forudsætning for enhver væsentlig ændring i EU's indstilling til Rusland, 2) styrkede forbindelser med EU's østlige partnerskabslande og andre nabolande, herunder landene i Centralasien, 3) styrkelse af EU's modstandsdygtighed

(f.eks. hvad angår energisikkerhed, hybride trusler og strategisk kommunikation), 4) selektivt engagement med Rusland vedrørende anliggender af interesse for EU og 5) behovet for at indgå i mellemfolkelige kontakter og støtte det russiske civilsamfund.

Ruslands omfattende invasion af Ukraine den 24. februar 2022 markerede endnu et vendepunkt i forbindelserne mellem EU og Rusland og udløste en grundlæggende omdefinering af Europas sikkerhedspolitik. EU har på det kraftigste fordømt Ruslands ulovlige, uprovokerede og uberettigede angrebskrig mod Ukraine, dets bevidste angreb på civile og civil infrastruktur og dets forsøg på at annektere ukrainsk territorium gennem proformafolkeafstemninger i de besatte områder. Det kræver fortsat øjeblikkelig og betingelsesløs tilbagetrækning af alle russiske styrker fra hele Ukraines område inden for dets internationalt anerkendte grænser og understreger, at Rusland bærer det fulde ansvar for landets åbenlyse overtrædelse af FN-pagten og folkerettens grundlæggende principper. EU har fordømt Ruslands brug af fødevarer som våben i krigen mod Ukraine og den globale fødevaresikkerhedskrise, som Rusland dermed har udløst.

I marts 2022 vedtog EU sit strategiske kompas for sikkerhed og forsvar, hvori det anerkendte, at Rusland udgjorde "en langsigtet og direkte trussel mod den europæiske sikkerhed". Dette markerede et markant skift i forbindelserne mellem EU og Rusland siden 2016. NATO's strategiske koncept, der blev vedtaget i juni 2022, stemte i ved at kalde Den Russiske Føderation "den største og mest direkte trussel mod de allieredes sikkerhed og mod fred og stabilitet i det euro-atlantiske område". Siden 2022 har EU's tilgang til Rusland derfor været styret af følgende principper: 1) Rusland skal isoleres internationalt, og der skal indføres sanktioner over for Rusland for at forhindre det i at føre krig. 2) Det internationale samfund skal sikre ansvarlighed ved at holde den russiske stat, individuelle gerningsmænd og medskyldige ansvarlige for krænkelser af folkeretten og krigsforbrydelser begået i Ukraine. 3) EU's naboer skal støttes, herunder gennem EU's udvidelsespolitik, og partnere verden over skal hjælpes med at håndtere konsekvenserne af Ruslands angrebskrig mod Ukraine. 4) Tæt samarbejde med NATO og partnere i hele verden bør støttes for at forsvare den regelbaserede internationale orden. 5) EU's modstandsdygtighed skal styrkes, navnlig inden for energisikkerhed og kritisk infrastruktur, og Ruslands cybertrusler og hybride trusler, informationsmanipulation og indblanding skal imødegås. 6) Civilsamfundet, menneskerettighedsforkæmpere og uafhængige medier skal støttes i og uden for Rusland, samtidig med at der tages hånd om trusler mod sikkerheden og den offentlige orden i EU.

Som reaktion på Ruslands invasion vedtog EU's medlemsstater hurtigt hidtil uset hårde sanktioner i tæt samarbejde med partnere, herunder USA, Det Forenede Kongerige, Canada, Australien og Japan. Siden den 24. februar 2022 har EU udvidet de restriktive sektorforanstaltninger massivt gennem 20 på hinanden følgende pakker af sanktioner mod Rusland (frem til maj 2026) og har tilføjet et betydeligt antal enkeltpersoner og enheder til sanktionslisten med henblik på yderligere at øge presset på Rusland for at bringe krigen til ophør. De restriktive foranstaltninger har til formål at svække Ruslands økonomiske grundlag, afskære landet fra væsentlige teknologier og markeder og i høj grad reducere dets evne til at føre krig.

Den hurtige vedtagelse af 20 pakker af EU-sanktioner mod Rusland i det, der allerede er blevet betegnet som en "sanktionsrevolution", har resulteret i et hidtil

uset sæt foranstaltninger rettet mod nøglesektorerne i den russiske økonomi og landets politiske elite. Hver sanktionspakke har gradvist ændret og udvidet anvendelsesområdet for de sanktionsordninger, der blev vedtaget fra 2014 og fremefter, med tilføjelsen af en ny ordning, der forbyder import af varer med oprindelse i de ulovligt annekterede områder Donetsk, Luhansk, Kherson og Zaporizjzja til EU. Det er hensigten, at sanktionspakkerne skal være hårde og have vidtrækkende konsekvenser på tværs af sektorerne finans, energi, transport og luftfart, teknologi, konsulentvirksomhed og radio-/TV-spredning samt for metal- og luksusvarer og andre varesektorer. Eksportforbud påvirker ca. 54 % af eksporten til Rusland før krigen, mens importforbud dækker 58 % af importen før krigen. Desuden indførte EU i marts 2025 told på landbrugsprodukter og gødningsstoffer fra Rusland og Belarus. På ranglisten over EU's vigtigste handelspartnere er Rusland faldet fra en femteplads i 2021 til nr. 15 i 2024. Ud over de økonomiske sanktioner og sanktioner mod enkeltpersoner er der blevet indført efterfølgende diplomatiske sanktioner, herunder suspension af visumlempelser mellem EU og Rusland. Sammen med andre medlemmer af WTO vedtog man i EU at nægte mestbegunstigelsesbehandling af russiske varer og tjenesteydelser på EU's markeder. Forberedelserne til den 21. sanktionspakke er i gang. Denne kommende pakke forventes yderligere at ramme Ruslands "skyggeflåde", finansielle institutioner, militærindustrielle virksomheder og virksomheder, der er involveret i handel med stjålet ukrainsk korn.

Ved udgangen af maj 2026 omfatter sanktionslisterne mere end 2 700 enkeltpersoner og enheder. De personer, der er indført sanktioner imod, omfatter Den Russiske Føderations præsident Vladimir Putin, Ruslands udenrigsminister Sergej Lavrov, de 351 medlemmer af Statsdumaen, der godkendte anerkendelsen af de midlertidigt besatte områder i regionerne Donetsk og Luhansk, højtstående embedsmænd og militært personel, desinformationsaktører, de ansvarlige for missilangreb mod civile og kritisk civil infrastruktur samt for ulovlig deportation og tvangsoverførsel og ulovlige adoptioner af ukrainske børn og militarisering og ideologisk indoktrinering af disse. Flere højtstående medlemmer af lejehæren Wagnergruppen blev opført på sanktionslisten.

Efter den russiske oppositionsleders og Sakharovprismodtageren Aleksej Navalnyjs død i et sibirisk fængsel i februar 2024 og som reaktion på den stigende politiske undertrykkelse i Rusland oprettede Rådet den 27. maj 2024 en ny sanktionsordning mod personer og enheder, der er ansvarlige for krænkelser af menneskerettighederne, undertrykkelse af civilsamfundet og den demokratiske opposition og underminering af demokratiet og retsstatsprincippet i Rusland. Den nye ordning supplerer den globale EU-ordning for menneskerettighedssanktioner og giver EU mulighed for at træffe afgørelse om yderligere landespecifikke foranstaltninger som reaktion på menneskerettighedskrænkelser og intern undertrykkelse i Rusland. Per maj 2026 er 135 personer og 37 enheder omfattet af sanktionerne, herunder dommere, anklagere og medlemmer af retsvæsenet, som spillede en central rolle i fængslingen af og mordet på Aleksej Navalnyj.

Den 8. oktober 2024 vedtog Rådet en ny sanktionsordning som reaktion på Ruslands destabiliserende handlinger i EU og på verdensplan med henblik på at undergrave demokratiske processer, tilskynde til eller støtte voldelige demonstrationer, intimidere

kritikere, manipulere oplysninger og udføre cyberangreb eller sabotage mod kritisk infrastruktur.

I maj 2025 udvidede Rådet anvendelsesområdet for sine autonome restriktive foranstaltninger til at omfatte fysiske aktiver såsom skibe, luftfartøjer, fast ejendom og kommunikationsnetværkskomponenter samt transaktioner, der involverer udbydere af finansielle tjenester og kryptoaktivtjenester. Der er opført 69 personer og 19 enheder på sanktionslisten.

EU har også intensiveret håndhævelsen for at forhindre omgåelse af sanktioner via tredjelande. Foranstaltningerne er rettet mod genudførsel af produkter med dobbelt anvendelse, kritiske komponenter og avancerede teknologier. Ud over lukningen af EU's luftrum for alle russiske luftfartøjer og af EU's havne for alle russiske fartøjer omhandler specifikke bestemmelser Ruslands voksende "skyggeflåde", der anvendes til at omgå sanktioner, herunder forbud mod adgang til havne, restriktioner for levering af tjenesteydelser og strengere overvågning af salg af fartøjer til tredjelande. I alt er mere end 600 fartøjer omfattet af sanktioner.

For at styrke håndhævelsen tilføjede Rådet den 9. juni 2023 overtrædelse af EU's sanktioner til listen over strafbare handlinger i EU. Dette gjorde det muligt for medlemsstaterne at harmonisere strafferetlige sanktioner og forbedre samarbejdet om efterforskning og retsforfølgning af overtrædelser af sanktioner.

I september 2022 suspenderede EU's medlemsstater fuldt ud visumlempelsesaftalen fra 2007 mellem EU og Rusland. Selv om der blev udstedt retningslinjer for gennemførelsen af suspensionen af visa for at sikre, at suspensionen ikke berørte personer med behov for beskyttelse og personer, der rejser med væsentlige formål, såsom journalister, systemkritikere og repræsentanter for civilsamfundet, vedtog Kommissionen i november 2025 strengere visumregler på grund af de øgede sikkerhedsrisici som følge af Ruslands angrebskrig mod Ukraine, herunder anvendelse af migration som våben, sabotage og potentielt misbrug af visa.

Som gengældelse betegnede den russiske regering alle EU-medlemsstater, Det Forenede Kongerige, USA og andre lande med en sanktionsordning over for Rusland som "uvenlige stater". Modforanstaltninger begrænser nu en lang række forretningsmæssige og finansielle transaktioner med enkeltpersoner og enheder fra disse lande.

Den 31. marts 2022 besluttede de russiske myndigheder også at udvide deres "stopliste" betydeligt til at omfatte "EU's øverste ledelse, en række medlemmer af Kommissionen og chefer for EU's militære organer samt et stort flertal af Europa-Parlamentets medlemmer" og nægte disse adgang til Ruslands område. Denne liste er ikke offentligt tilgængelig, hvilket udelukker enhver retlig klagemulighed i modsætning til EU's indrejseforbud. Den russiske stopliste omfatter også højtstående repræsentanter for nogle EU-medlemsstaters regeringer og medlemmer af nationale parlamenter samt fremtrædende personer og mediefolk.

I betragtning af Ruslands vedvarende krænkelse af folkeretten og FN-pagten støtter EU fortsat de internationale bestræbelser på at sikre ansvarliggørelse for krigsforbrydelser og andre alvorlige forbrydelser, der er begået, herunder aggressionsforbrydelsen, samt for den massive skade, der er forvoldt. Retsgrundlaget for en særlig domstol for aggressionsforbrydelsen mod Ukraine blev fastlagt af

Kommissionen, Europarådet og Ukraine i februar 2025. Domstolen blev oprettet den 25. juni 2025 og vil efterforske og retsforfølge Ruslands aggressionsforbrydelse mod Ukraine begået af Den Russiske Føderations og dens allieredes politiske og militære ledelse, navnlig Belarus. I maj 2026 ratificerede Europa-Kommissionen også på EU's vegne konventionen om oprettelse af den internationale kravskommission for Ukraine, som vil være ansvarlig for at gennemgå, vurdere og afgøre erstatningskrav for de skader og tab, som Rusland har forvoldt Ukraine og det ukrainske folk. Den vil også være ansvarlig for at fastsætte de erstatningsbeløb, der skal betales i hvert enkelt tilfælde. Registret over skader forårsaget af Den Russiske Føderations aggression mod Ukraine blev officielt åbnet den 2. april 2024 med henblik på indgivelse af krav som det første skridt hen imod gennemførelsen af kompensationsmekanismen. Der er indledt over 140 000 efterforskningssager vedrørende krigsforbrydelser i Ukraine siden begyndelsen af den omfattende invasion. Eurojust fik tildelt nye beføjelser til at bevare, analysere og opbevare bevismateriale med henblik på at lette den videre efterforskning af krigsforbrydelser, folkedrab og forbrydelser mod menneskeheden begået på Ukraines område. Det Internationale Center for Retsforfølgning af Aggressionsforbrydelsen mod Ukraine (ICPA) blev lanceret i Eurojust i juli 2023 med deltagelse af medlemmer af EU's fælles efterforskningshold.

Den 17. marts 2023 udstedte Den Internationale Straffedomstol (ICC) en arrestordre mod præsident Vladimir Putin og Maria Lvova-Belova, kommissær for børns rettigheder i Den Russiske Føderations præsidents kontor, som bekræftede, at der er rimelig grund til at antage, at de begge bærer det strafferetlige ansvar for den ulovlige deportation og overførsel af ukrainske børn fra de besatte områder i Ukraine til Den Russiske Føderation. Den 5. marts 2024 udstedte Den Internationale Straffedomstol arrestordrer mod to højtstående russiske militærledere.

EU arbejder også tæt sammen med G7-partnerne for at sikre, at indtægterne fra indefrosne russiske statslige aktiver bidrager til Ukraines genopbygningsindsats og militære udgifter i overensstemmelse med EU-retten og folkeretten. Af Ruslands 260 mia. EUR centralbankaktiver på verdensplan er 210 mia. EUR immobiliseret i EU. I maj 2024 vedtog Rådet en retlig ramme, der gør det muligt at anvende afkastet fra disse aktiver til at støtte Ukraine. I oktober 2024 nåede G7-landene til enighed om anvendelsen af de ekstraordinære indtægter fra aktiverne til at servicere og tilbagebetale et lån på 50 mia. USD til Ukraine baseret på fremskyndede ekstraordinære indtægter, hvortil EU's bidrag vil beløbe sig til 18,1 mia. EUR. Sideløbende hermed fortsætter den komplekse debat blandt medlemsstaterne om lovligheden og de dermed forbundne risici i forbindelse med anvendelsen af selve de indefrosne aktiver. I stedet vedtog EU i april 2026 et støttelån på 90 mia. EUR til Ukraine for 2026-2027, som skal finansieres gennem fælles låntagning på kapitalmarkederne og understøttes af EU-budgettet. Ukraine er kun juridisk forpligtet til at tilbagebetale lånets hovedstol, hvis Rusland betaler det krigsskadeserstatning.

Under Vladimir Putin – og især fra 2012 og fremefter – er spillerummet for individuelle og kollektive manifestationer gradvist, men systematisk, blevet indskrænket gennem lovgivningsmæssige restriktioner og målrettet intimidering af kritikere. I årenes løb har de russiske myndigheder indført omfattende retlige restriktioner over for "udenlandske agenter" og "uønskede" og "ekstremistiske" organisationer, der har været rettet mod hundredvis af ikkestatslige organisationer (NGO'er), mens censuren af

medierne, internettet og de sociale medier er vokset betydeligt. Civilsamfundsaktører, menneskerettighedsforkæmpere, akademikere og uafhængige journalister er blevet betegnet som "udenlandske agenter", hvilket har medført, at de er er blevet chikaneret og fængslet, mens menneskerettighedsorganisationer er blevet nedlagt, og ytringsfriheden og retten til frit at deltage i fredelige forsamlinger og til foreningsfrihed er blevet indskrænket. Undersøgende og datadreven journalistik har også været genstand for angreb, mens de statskontrollerede medier utrætteligt har bestræbt sig på at skabe et indtryk af en "belejret fæstning", der er under angreb fra "det kollektive Vesten". Den akademiske frihed er også blevet drastisk indskrænket.

Endvidere blev parlamentsvalgene i 2016 og 2021 og regional- og lokalvalgene i september 2022 afholdt i et restriktivt politisk miljø og mediemiljø, hvilket resulterede i en stor sejr for Putins parti "Et Forenet Rusland". Valgobservatører (indtil 2016) og de uafhængige medier fandt, at valgene fortsat ikke levede op til internationale standarder og var præget af svindel, mobilisering på arbejdspladsen, systematisk udelukkelse af oppositionen og andre uregelmæssigheder. I september 2023 afholdt Den Russiske Føderation regionalvalg, herunder i de besatte områder i Ukraine, som blev fordømt af EU og anset for ulovlige og illegitime. Valgobservatører i vælgerrettighedsorganisationerne Den russiske valgobservatør og Golos erklærede, at regionalvalget var endnu mindre retfærdigt og frit end foregående valg. Russiske borgeres stemmeret er blevet forringet i en sådan grad, at disse valg kan anses for at være helt blottet for ægte demokratiske principper.

Efter i 2018 at have påbegyndt sin fjerde præsidentperiode gennemførte Vladimir Putin i 2020 forfatningsændringer, som vil gøre det muligt for ham at forblive ved magten efter 2024 (teoretisk indtil 2036). I marts 2024 sikrede Vladimir Putin sig sin femte præsidentperiode med 87,28 % af stemmerne og en valgdeltagelse på 77,44 % ved et valg, der blev anset for udemokratisk. Dette "præsidentvalg" fandt sted i et stærkt begrænset miljø og under intens propaganda. EU udsendte en erklæring om det russiske præsidentvalg, som på ny bekræfter, at det hverken nu eller i fremtiden anerkender afholdelsen af disse såkaldte valg på ukrainsk område eller resultaterne heraf. Josep Borrell, Unionens daværende højtstående repræsentant for udenrigsanliggender og sikkerhedspolitik/næstformanden for Kommissionen (HR/NF), erklærede, at valget var baseret på undertrykkende love, var præget af fraværet af nogen form for troværdig konkurrence og uafhængige medier, vilkårlige tilbageholdelser og forfølgelse af politiske oppositionsledere, repræsentanter for civilsamfundet og journalister og også var præget af Aleksej Navalnyjs pludselige død under hans forvaring i en af Ruslands barskeste straffekolonier. Desuden var det anden gang i træk, at Organisationen for Sikkerhed og Samarbejde i Europa (OSCE) ikke havde været i stand til at observere et valg i Den Russiske Føderation (efter parlamentsvalget i 2021).

Efter et årti med en stadig tiltagende indskrænkning af det offentlige rum under Vladimir Putin begyndte en ny runde af indenlandsk politisk undertrykkelse, efter at Aleksej Navalnyj vendte tilbage til Rusland i januar 2021, og den er tiltaget drastisk siden Ruslands omfattende invasion af Ukraine i februar 2022. Enhver uenighed eller afvigelse fra den officielle udlægning af begivenhederne straffes, og kritiske røster i samfundet er blevet yderligere kriminaliseret. EIU's demokratiindeks for 2024 karakteriserer Rusland som et "autoritært styre", der rangerer som nr. 150 ud af

167 lande. I World Press Freedom Index 2026 blev Rusland rangeret som nr. 172 ud af 180 lande, idet næsten alle uafhængige medier enten er blevet forbudt eller udsat for militær censur. FN's særlige rapportør om menneskerettighedssituationen i Den Russiske Føderation, Mariana Katzarova, har adskillige gange fremhævet, at menneskerettighedssituationen i Rusland er blevet betydeligt forværret siden invasionen af Ukraine med et mønster af undertrykkelse af borgerlige og politiske rettigheder.

Siden den 24. februar 2022 er 20 000 krigsmodstandere blevet tilbageholdt i Rusland, og der er i øjeblikket over 6 500 politiske fanger ifølge OVD-Info. EU har fordømt den systematiske undertrykkelse af NGO'er, civilsamfundsorganisationer, menneskerettighedsforkæmpere og uafhængige journalister både i og uden for Rusland og støtter fortsat russere, der har udtalt sig om eller protesteret mod krigen i Ukraine. EU har gentagne gange bekræftet sin solidaritet med alle russere, der er blevet retsforfulgt, fængslet eller intimideret for fortsat at kæmpe for menneskerettighederne og for at tale sandt om regimets ulovlige handlinger.

I 2024-2025 er opløsningen af borgerlige frihedsrettigheder fortsat og udvidet med nye love, der giver mulighed for retsforfølgning af mindreårige helt ned til 14 år for "sabotage", konfiskation af ejendom for antikrigserklæringer, hårdere straffe for forræderi, opdigtede straffesager ved hjælp af tortur, trusler og provokationer, forfølgelse af private ytringer, primært på internettet, forbud mod alle "udenlandske agenter", der deltager i uddannelsesaktiviteter, herunder udgivelse af bøger og afholdelse af forelæsninger. I 2026 har internetcensuren nået et hidtil uset niveau med øget statslig kontrol over internetinfrastrukturen, hvilket forhindrer adgang til globale beskedapps og sociale medieplatforme, gradvist kriminaliserer brugen af VPN, tvinger brugerne til at anvende statskontrollerede applikationer og indebærer omfattende forstyrrelser og nedlukninger af det mobile internet.

GÆLDENDE AFTALER

Partnerskabs- og samarbejdsaftalen, der blev undertegnet i juni 1994, er fortsat retsgrundlaget for forbindelserne mellem EU og Rusland. Aftalen, der oprindeligt skulle gælde i ti år, er siden blevet stiltiende forlænget hvert år. Partnerskabs- og samarbejdsaftalen etablerede en ramme for politisk dialog og samarbejde, herunder regelmæssige høringer om menneskerettigheder og topmøder to gange om året på præsidentniveau. Alle institutionelle dialoger under partnerskabs- og samarbejdsaftalen har imidlertid været suspenderet siden 2014.

På topmødet i Skt. Petersborg i 2003 blev EU og Rusland enige om at styrke deres samarbejde ved at skabe fire "fælles rum" for: 1) økonomien, 2) frihed, sikkerhed og retfærdighed, 3) ydre sikkerhed og 4) forskning, uddannelse og kultur. Sideløbende hermed blev politikken vedrørende den nordlige dimension mellem EU, Rusland, Norge og Island fornyet i 2007 og fremmede grænseoverskridende samarbejde i Østersø- og Barentsregionen. I 2008 blev der indledt forhandlinger om en ny aftale mellem EU og Rusland for at medtage "retligt bindende forpligtelser" på områder som politisk dialog, retfærdighed, frihed, sikkerhed, økonomisk samarbejde, forskning, uddannelse, kultur, handel, investeringer og energi. Der blev i 2010 lanceret et "partnerskab for modernisering". Forhandlinger om en visumlempelsesaftale blev afsluttet i 2011. Ruslands invasion af Krim førte imidlertid til suspenderingen af alle disse forhandlinger

og processer. Det Europæiske Råd suspenderede i 2014 samarbejdet med Rusland (med undtagelse af det grænseoverskridende samarbejde og de mellemfolkelige kontakter). Efter Ruslands omfattende invasion af Ukraine i februar 2022 blev al ny EU-finansiering suspenderet. Alt resterende samarbejde blev også suspenderet.

EUROPA-PARLAMENTETS ROLLE

Parlamentet godkendte i 1997 partnerskabs- og samarbejdsaftalen i henhold til "proceduren med samstemmende udtalelse".

Parlamentet har vedtaget en række beslutninger om Ukraine, som fordømmer Ruslands ulovlige annektering af Krim i 2014 og landets rolle i forbindelse med destabiliseringen af det østlige Ukraine. I sine beslutninger af 11. juni 2015 om den strategiske militære situation i Sortehavsområdet efter Ruslands ulovlige annektering af Krim og af 12. marts 2019 om status for de politiske forbindelser mellem EU og Rusland støttede Parlamentet EU's sanktioner og understregede behovet for at yde mere ambitiøs finansiel bistand fra EU til det russiske civilsamfund og fremme mellemfolkelige kontakter på trods af de vanskelige forbindelser. I beslutningen fra 2019 om status over de politiske forbindelser mellem EU og Rusland gav det udtryk for stor bekymring over Ruslands internationale adfærd, navnlig i landene i Det Østlige Partnerskab. I beslutningen kritiseres også forværringen af situationen med hensyn til menneskerettighederne og de grundlæggende frihedsrettigheder i Rusland, og det foreslås, at Rusland ikke længere betragtes som en "strategisk partner" for EU. I september 2021 vedtog Parlamentet en henstilling om retningen for de politiske forbindelser mellem EU og Rusland, der kræver, at EU "sikrer, at ethvert yderligere engagement med Kreml vil afhænge af sidstnævntes løfte om at bringe sin interne aggression mod sit eget folk til ophør, standse den systemiske undertrykkelse af oppositionen og [...] politiske fanger og [...] civilsamfundsorganisationer [...], ophæve eller ændre alle love, der er uforenelige med internationale standarder, såsom dem, der vedrører "udenlandske agenter", [...] og bringe sin eksterne aggression mod nabolandene til ophør". Den opfordrer EU til at have klart definerede røde linjer og afstå fra at fortsætte samarbejdet med Rusland udelukkende med henblik på at holde dialogkanalerne åbne. Den opfordrer også til en vision og en strategi for fremtiden for EU's forbindelser med et frit, fremgangsrigt, fredeligt og demokratisk Rusland.

Inden 2014 var Parlamentet tilhænger af en ny, omfattende aftale med Rusland baseret på fælles værdier og interesser. Parlamentet har imidlertid gentagne gange givet udtryk for stærk bekymring over forholdene i Rusland i forbindelse med respekten for menneskerettighederne, retsstatsprincippet og demokratiets tilstand som f.eks. over love mod såkaldt "LGBTIQ+-propaganda", afkriminalisering af mildere grader af vold i hjemmet, den hårde linje, der føres over for uafhængige NGO'er eller NGO'er, der modtager finansiering fra lande uden for Rusland etc. Parlamentet har i særlig grad fordømt det uhørt store omfang af krænkelser af menneskerettigheder, som begås mod Krims befolkning, især mod tatarer. I 2018 anmodede det om løsladelse af den ukrainske filminstruktør Oleg Sentsov, som havde modsat sig den ulovlige annektering af Krim, og tildelte ham Sakharovprisen. Sentsov blev løsladt i 2019 som led i en udveksling af fanger mellem Rusland og Ukraine. Parlamentet fordømte på det kraftigste drabsforsøget på Aleksej Navalnyj i 2020.

Siden begyndelsen af den russiske angrebskrig mod Ukraine har Parlamentet vedtaget adskillige beslutninger, der fordømmer Ruslands aggressionsforbrydelse og de forbrydelser, der blev begået i kølvandet herpå, og har givet udtryk for sin urokkelige støtte til Ukraines uafhængighed, suverænitet og territoriale integritet inden for dets internationalt anerkendte grænser.

I perioden efter Ruslands omfattende invasion af Ukraine har Parlamentet bakket kraftigt op om stærke og effektive EU-sanktioner som et vigtigt instrument mod Den Russiske Føderation, Belarus og Den Russiske Føderations allierede. Det har opfordret til konfiskation af russiske aktiver, som EU har indefrosset, og til, at disse anvendes til genopbygningen af Ukraine og erstatning til ofrene for Ruslands aggression. Med hensyn til samarbejdet om sanktioner i hele verden har Parlamentet opfordret partnerne til at tilpasse sig disse sanktioner og er bekymret over, at flere tredjelande samarbejder med Rusland og hjælper landet med at omgå sanktionerne.

I sin beslutning af 23. november 2022 betegnede Parlamentet Rusland som en statssponsor for terrorisme og som en stat, der anvender terrormidler, og opfordrede det internationale samfund til at stå sammen om at retsforfølge alle, der er ansvarlige for krigsforbrydelser, forbrydelser mod menneskeheden og aggressionsforbrydelsen. I flere beslutninger har Parlamentet opfordret til, at præsident Putin, andre russiske ledere og deres belarusiske allierede drages til ansvar for den aggressionsforbrydelse, de har begået. I sin beslutning af 19. januar 2023 støttede Parlamentet oprettelsen af en særlig international domstol til retsforfølgning af aggressionsforbrydelsen mod Ukraine begået af Den Russiske Føderations og dens allieredes politiske og militære ledelse, navnlig Belarus. Det støtter også fuldt ud den igangværende efterforskning, som anklageren ved ICC foretager af situationen i Ukraine og påståede krigsforbrydelser, forbrydelser mod menneskeheden og folkedrab. Parlamentet så også med tilfredshed på ICC's udstedelse af arrestordrer mod Vladimir Putin og Maria Lvova-Belova, Ruslands kommissær for børns rettigheder, på grund af ulovlige deportationer af ukrainske børn til russisk territorium. I maj 2025 fordømte Parlamentet på det kraftigste Ruslands "folkedrabsstrategi" med støtte fra Belarus, der har til formål at udslette den ukrainske identitet med tvangsforflyttelse og deportation af ukrainske børn, ulovlig adoption af dem samt mord og tvungen russificering og militarisering. I marts 2026 fordømte Europa-Parlamentet Ruslands tvangsrekruttering af udenlandske statsborgere, navnlig fra Afrika, som en alvorlig krænkelse af menneskerettighederne og folkeretten.

Parlamentet fordømte også det russiske regimes systematiske forfalskning af historien med henblik på at retfærdiggøre dets ulovlige krig mod Ukraine, dets manglende ansvarliggørelse for sovjetiske forbrydelser, dets forherligelse af stalinistisk totalitarisme samt dets bevidste obstruktion af historisk forskning og afviste bestræbelserne på at undergrave Ukraines historie og identitet.

I sin henstilling af 8. juni 2022 om EU's udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitik efter den russiske angrebskrig mod Ukraine opfordrede Parlamentet indtrængende den daværende HR/NF, Josep Borrell, til at følge en holistisk tilgang til Den Russiske Føderation og opgive ethvert selektivt engagement med Moskva i lyset af de grusomheder og krigsforbrydelser, der blev organiseret af russiske politiske eliter og

begået af russiske tropper, deres stedfortrædere og lejesoldater i Ukraine og andre steder.

I sin beslutning af 16. februar 2023 anerkendte Parlamentet, at den russiske angrebskrig grundlæggende har ændret den geopolitiske situation i Europa, og opfordrede derfor EU til at træffe modige og omfattende politiske, sikkerhedsmæssige og finansielle beslutninger og fortsætte den internationale isolation af Den Russiske Føderation.

Samtidig mener Parlamentet, som det har understreget i sin beslutning af 6. oktober 2022 om Ruslands eskalering af sin angrebskrig mod Ukraine, at Kommissionen, Tjenesten for EU's Optræden Udadtil og medlemsstaterne bør begynde at overveje, hvordan man kan samarbejde med Rusland i fremtiden, og hvordan landet kan hjælpes med en vellykket overgang fra et autoritært regime til et demokratisk land, der giver afkald på revisionistiske og imperialistiske politikker.

Før angrebskrigen begyndte, havde Parlamentet allerede i årevis fordømt det russiske regimes indenlandske undertrykkelse og den stadige forværring af menneskerettighedssituationen i landet. Da Rusland indledte sin angrebskrig mod Ukraine, gentog Parlamentet sin stærkeste fordømmelse, navnlig af de alvorlige begrænsninger af menings- og ytringsfriheden, retten til frit at deltage i fredelige forsamlinger og til foreningsfrihed og de systematiske overgreb på civilsamfundsorganisationer, menneskerettighedsforkæmpere, de uafhængige medier, advokater og den politiske opposition. Parlamentet har også beklaget den stærkt undertrykkende russiske lovgivning, herunder loven om "udenlandske agenter" og "uønskede organisationer", ændringerne af straffeloven og loven om massemedier, som anvendes til at udøve juridisk chikane mod kritikere i indland og udland og til at undergrave de uafhængige medier. Det har endvidere fordømt den fortsatte og stigende censur i Rusland.

Parlamentet har navnlig gentagne gange fordømt Rusland for domfældelsen af Aleksej Navalnyj, der blev tildelt Europa-Parlamentets Sakharovpris i 2021. Da flere aktivister blev arresteret og fængslet, vedtog Parlamentet en beslutning af 7. april 2022 om den stigende undertrykkelse i Rusland og en anden beslutning af 20. april 2023, der fordømte den stigende undertrykkelse i Rusland, navnlig sagerne om Vladimir Kara-Murza og Aleksej Navalnyj. Som led i kampagnen "Befri Navalnyj" lod Parlamentet i juni 2023 opføre en tro kopi af den fængselscelle (SHIZO), hvor Aleksej Navalnyj skulle afsone sin dom på 19 år, foran Parlamentets bygning i Bruxelles. Den 29. februar 2024 vedtog Parlamentet en beslutning efter Aleksej Navalnyjs pludselige død, der betegnede den som et "mord", som den russiske regering og Vladimir Putin personligt bærer et strafferetligt og politisk ansvar for, og hvori det fordømte det russiske regimes optrapning af menneskerettighedskrænkelserne.

Parlamentet har givet udtryk for sin solidaritet med og støtte til de mennesker i Rusland og Belarus, der protesterer mod Ruslands angrebskrig mod Ukraine, og har krævet, at medlemsstaterne beskytter og giver asyl til russere og belarusere, der forfølges for at have udtalt sig mod krigen, samt russiske og belarusiske desertører og militærnægtere af samvittighedsgrunde. Det har også opfordret EU-institutionerne til at samarbejde med russiske demokratiske ledere og civilsamfundet og støtter oprettelsen af en demokratiplatform for Rusland, som Europa-Parlamentet skal

være vært for. Europa-Parlamentets formand mødtes i 2022 med repræsentanter for den russiske opposition, og Underudvalget om Menneskerettigheder udveksler regelmæssigt synspunkter med uafhængige russiske journalister, civilsamfundet og repræsentanter for oppositionen. I juni 2023 arrangerede en række medlemmer af Europa-Parlamentet også en rundbordsdiskussion om fremtiden for et demokratisk Rusland med deltagelse af repræsentanter for EU-institutionerne, MEP'er og fremtrædende repræsentanter for alle grene af de russiske frie medier og den politiske opposition.

Den 14. februar 2024 arrangerede Gruppen for Demokratistøtte og Valgkoordinering og Europa-Parlamentets Delegation for Forbindelserne med Rusland i fællesskab en konference, hvor repræsentanter for den russiske opposition og menneskerettighedsadvokater blev indbudt til at drøfte betydningen af præsidentvalget.

Den 25. april 2024 afholdt Parlamentet inden sin pause en vigtig afstemning og konkluderede, at det såkaldte præsidentvalg i Rusland fra den 15. til den 17. marts var ulovligt og udemokratisk, og fordømte i klare vendinger det ulovlige såkaldte valg, der blev afholdt i de midlertidigt besatte områder i Ukraine. Parlamentet opfordrede også indtrængende EU's medlemsstater og det internationale samfund til ikke at anerkende resultatet af præsidentvalget som lovligt, da det hverken var frit eller retfærdigt, ikke opfyldte de grundlæggende internationale valgstandarder og dermed manglede demokratisk legitimitet.

Siden begyndelsen af den 10. valgperiode i juli 2024 har Europa-Parlamentet bekræftet sin fortsatte støtte til Ukraine og fordømt Ruslands aggression gennem en række beslutninger.

Forbindelserne med russiske lovgivere fandt primært sted gennem Det Parlamentariske Samarbejdsudvalg, som er et interparlamentarisk forum, der blev oprettet ved partnerskabs- og samarbejdsaftalen mellem EU og Rusland. Mellem 1997 og 2014 fungerede Det Parlamentariske Samarbejdsudvalg som en stabil platform for udviklingssamarbejde og dialog mellem delegationer fra Europa-Parlamentet og Ruslands føderale forsamling. Siden marts 2014 har Parlamentet imidlertid afbrudt disse interparlamentariske møder i overensstemmelse med de restriktive foranstaltninger, som EU har truffet som reaktion på den ukrainske krise. Ikke desto mindre mødes Parlamentets delegation til Det Parlamentariske Samarbejdsudvalg EU-Rusland fortsat regelmæssigt for at analysere og afholde debatter om konsekvenserne af Ruslands angrebskrig mod Ukraine for verden og internt i landet og navnlig om de russiske myndigheders stigende undertrykkelse af det russiske civilsamfund. I den forbindelse udveksler delegationen synspunkter med repræsentanter for den russiske opposition, menneskerettighedsforkæmpere, civilsamfundet, ikkestatslige organisationer og uafhængige journalister samt med internationale eksperter. I juni 2025 afholdt delegationen et fælles møde med Udenrigsudvalget med deltagelse af Julija Navalnaja og to tidligere politiske fanger, nemlig Vladimir Kara-Murza og Ilja Jasjin.

Parlamentet har ikke været indbudt af Rusland til at overvåge valg siden 1999.

DG EXPO
05/2026

5.6.4. CENTRALASIEN

Dette faktablad forklarer EU's forbindelser med landene i Centralasien, som er en region af stigende strategisk betydning. Det ser nærmere på den politiske, økonomiske og menneskerettighedsmæssige situation i hvert af de centralasiatiske lande og skitserer, hvordan EU samarbejder med de enkelte lande og med regionen som helhed. Det beskriver også Europa-Parlamentets bidrag til EU's indsats i regionen.

RETSGRUNDLAG

— Traktaten om Den Europæiske Union: Afsnit V dækker EU's optræden udadtil, navnlig EU's forbindelser med lande uden for EU

— Traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde: Artikel 206 og 207 omhandler handel, mens artikel 216–219 dækker internationale aftaler

— Partnerskabs- og samarbejdsaftaler (PSA'er): EU har undertegnet aftaler med de centralasiatiske lande for at udstikke rammerne for sine bilaterale forbindelser med dem:

  — Den udvidede PSA med Kasakhstan, som trådte fuldt ud i kraft den 1. marts 2020

  — den udvidede PSA med Kirgisistan, som blev undertegnet i juli 2024

  — den udvidede PSA med Usbekistan, som blev undertegnet i oktober 2025

  — PSA'en med Turkmenistan, som trådte i kraft i august 2010

  — PSA'en med Tadsjikistan, som trådte i kraft i 2010 og snart vil blive erstattet af en udvidet PSA

  — PSA'en med Mongoliet, som trådte i kraft i november 2017.

DE CENTRALASIATISKE LANDE OG EU'S FORBINDELSER MED CENTRALASIEN

Centralasien forbinder det kæmpemæssige asiatiske kontinent med Europa. EU anerkender dets strategiske betydning for handels- og energiruter samt med hensyn til forekomsterne af ressourcer såsom gas, olie og mineraler (navnlig guld, uran og alle typer sjældne jordarter). I 2019 ajourførte EU sin strategi for Centralasien for at fokusere på modstandsdygtighed (inden for områder som menneskerettigheder, grænsesikkerhed og miljøet), velstand (med stor vægt på konnektivitet) og regionalt samarbejde.

Konflikter om grænsedragning og ressourcer betød, at de centralasiatiske lande i årevis generelt set havde dårlige indbyrdes relationer. Situationen ændredes ikke desto mindre hurtigt efter regeringsskiftet i Usbekistan i 2016, der åbnede nye muligheder for regionalt samarbejde.

Regelmæssige topmøder mellem centralasiatiske ledere er hjørnestenen i det regionale diplomati. Det første topmøde mellem de centralasiatiske ledere om regionalt samarbejde blev afholdt i Astana i marts 2018, mens det syvende rådgivende møde mellem de centralasiatiske stats- og regeringschefer blev afholdt i Tashkent i november 2025. Vedvarende energi, transportforbindelser og vandforvaltning er fortsat vigtige områder for det regionale samarbejde. Den regionale økonomi befinder sig aktuelt i en usikker situation som følge af Ruslands invasion af Ukraine, krigen i Den Persiske Golf, den globale inflation og stigende råvarepriser.

Omfanget af EU's forbindelser afhænger af de enkelte centralasiatiske landes parathed til at gennemføre reformer og styrke demokratiet, menneskerettighederne, retsstatsprincippet og retsvæsenets uafhængighed. Landene skal også være villige til at modernisere og diversificere deres økonomier, bl.a. ved at støtte den private sektor og små og mellemstore virksomheder. EU-strategien for Centralasien blev godkendt af Rådet i juni 2019. For yderligere at uddybe de bilaterale forbindelser har EU forhandlet udvidede PSA'er med de centralasiatiske lande.

Alle de centralasiatiske lande fører en flersidet udenrigspolitik, hvor de forsøger at gå balancegang i forbindelserne til især Rusland, Kina, EU og USA. Forbindelserne med Tyrkiet og Iran er ligeledes vigtige for regionen. Turkmenistan har i vid udstrækning været lukket over for omverdenen, og landets "permanente neutralitet" er sågar blevet anerkendt af FN. Efter Talebans magtovertagelse i august 2021 er situationen i Afghanistan ikke blot blevet et globalt spørgsmål, men også en væsentlig bekymring for de centralasiatiske regeringer. Hele den centralasiatiske region har fået afgørende betydning for inddæmningen af religiøs ekstremisme og terrornetværk samt narkotikahandel inden for dens grænser.

Den humanitære krise i Afghanistan har fået mange afghanske flygtninge til at flygte til Centralasien. De er centrale modtagere af yderligere EU-støtte gennem bilaterale og regionale programmer under det flerårige vejledende program for 2021–2027.

Situationen i Afghanistan har understreget Centralasiens betydning for sikkerhed og stabilitet. Optøjerne i Kasakhstan i januar 2022, som sluttede, efter at Den Kollektive Sikkerhedspagt havde indsat russiskledede tropper, og grænsestridighederne mellem centralasiatiske lande vidner om risikoen for ustabilitet i denne region, der traditionelt har været under Moskvas indflydelse. Rusland er fortsat en vigtig sikkerhedsgarant, og landet har militære faciliteter i tre centralasiatiske lande. Det kontrollerer også to tredjedele af regionens våbenimport og støtter regionens regeringer. Dets indflydelse i Centralasien svækkes imidlertid som følge af dets invasion af Ukraine og koncentrationen af tropper ved fronten. Denne ændrede situation har skabt muligheder for, at de centralasiatiske lande kan fremstå som mere uafhængige regionale aktører, og åbnet nye muligheder for partnerskab og samarbejde med EU på områder som energi, råstoffer og konnektivitet.

Det første topmøde nogensinde mellem EU og Centralasien fandt sted i den 3. og 4. april 2025 i Samarkand i Usbekistan. Deltagerne var formand for Det Europæiske Råd, António Costa, formand for Europa-Kommissionen, Ursula von der Leyen, og lederne af Usbekistan, Kasakhstan, Kirgisistan, Tadsjikistan og Turkmenistan. I et globalt og regionalt geopolitisk landskab i udvikling besluttede EU's og de centralasiatiske ledere at opgradere deres forbindelser til et strategisk partnerskab

og bekræftede på ny deres tilsagn om at styrke handelsforbindelserne og uddybe samarbejdet på områder som energi, økonomi, investeringer, konnektivitet af høj kvalitet, digitalisering og sikkerhed (herunder reaktionen på hybride trusler). De drøftede også klimaindsatsen, menneskerettigheder og strategiske ressourcer (herunder kritiske råstoffer). Det er for EU en vigtig mulighed for at demonstrere sin geopolitiske interesse i et forstærket bilateralt engagement og et styrket regionalt samarbejde med Centralasien med henblik på at mindske sin afhængighed af Kina og Rusland i forbindelse med globale geopolitiske forandringer.

I november 2022 afholdt EU og Centralasien en international konference om konnektivitet (Global Gateway) i Samarkand i Usbekistan. Vigtigheden af en regional tilgang og af regionalt samarbejde er også blevet understreget ved ministermøder mellem EU og Centralasien.

Det 20. ministermøde mellem EU og Centralasien blev afholdt i marts 2025 i Ashgabat i Turkmenistan, hvilket på ny bekræftede de fremskridt, der er gjort i forhold til den fælles køreplan for uddybning af forbindelserne fra 2023, og skitserede områder og indsatsområder for styrkelse af forbindelserne gennem dialog og praktisk samarbejde. Køreplanen fremhæver styrkelse af konnektiviteten, navnlig ved hjælp af handels-, investerings- og infrastrukturprojekter, og er således i overensstemmelse med EU's investeringsstrategi Global Gateway.

I den forbindelse mindede ministrene også om Global Gateway-investorforummet mellem EU og Centralasien om transportkonnektivitet i januar 2024 i Bruxelles, hvor europæiske og internationale finansielle institutioner tilkendegav, at de er rede til at afsætte 10 mia. EUR til støtte for udviklingen af den transkaspiske transportkorridor, der er tænkt som en konkurrencedygtig, moderne multimodal rute, der forbinder Europa og Centralasien.

I 2024 beløb handelen med varer mellem EU og Centralasien sig til 54,2 mia. EUR med et handelsoverskud på 16 mia. EUR i Centralasiens favør. Centralasien forsyner hovedsageligt EU med råstoffer såsom råolie, naturgas, metaller og bomuld. Den anden vej eksporterer EU primært maskiner, transportudstyr og forarbejdede varer, som tilsammen udgør mere end halvdelen af EU's samlede eksport til regionen.

Kinas indflydelse på handel og investeringer vokser som følge af "ét bælte, én vej"-initiativet. Som reaktion herpå har EU øget sit engagement og sine investeringer i regionen gennem Global Gateway. På topmødet mellem EU og Centralasien i april 2025 bebudede EU f.eks. en investeringspakke på 12 mia. EUR, der har til formål at forbedre handelsruterne, og hvor midlerne skal leveres gennem Global Gateway. Når man tager højde for de enkelte medlemsstaters bistandsydelser, er EU blevet den største donor i Centralasien og har bidraget med over 550 mio. EUR til det regionale flerårige vejledende program for Centralasien for 2021-2027.

Europa-Parlamentets centralasiatiske aktiviteter udføres hovedsagelig af Udenrigsudvalget og dets Underudvalg om Menneskerettigheder, Udvalget om International Handel, Udvalget om Sikkerhed og Forsvar og Delegationen for Forbindelserne med Centralasien samt gennem bl.a. de parlamentariske samarbejdsudvalg. Europa-Parlamentet overvåger gennemførelsen af de aftaler, der er indgået med de centraleuropæiske lande, og fokuserer på menneskerettighedsspørgsmål, den politiske situation, det økonomiske og

udviklingsmæssige samarbejde og valgprocesserne. Det betoner fortsat vigtigheden af at overholde menneskerettigheder, af god regeringsførelse og af social udvikling og understreger i den forbindelse det parlamentariske diplomatis rolle, idet det samtidig kraftigt støtter demokratiet og retsstatsprincippet.

Efter Ruslands invasion af Ukraine i februar 2022 og EU's beslutning om at indføre en række sanktionspakker mod Rusland kom nogle centralasiatiske lande – navnlig Kasakhstan, Kirgisistan og Usbekistan – til at udgøre potentielle knudepunkter for omgåelse af sanktionerne, hvilket er en situation, som Europa-Parlamentet har fordømt i adskillige beslutninger.

Europa-Parlamentet vedtog i januar 2024 en beslutning om EU-strategien for Centralasien, hvor det ajourførte sin samlede tilgang til regionen og glædede sig over planerne om afholdelse af det første topmøde mellem EU og Centralasien, som fandt sted i april 2025. Beslutningen støtter desuden den fælles køreplan for at styrke båndene mellem EU og Centralasien fra oktober 2023, som udgør en strategisk plan for fremme af dialog og samarbejde.

Efter indledningen af forhandlinger om EU-visumlempelse for kasakhiske statsborgere i december 2025 udsendte formanden for Delegationen for Forbindelserne med Centralasien en erklæring, der støttede indledningen af lignende forhandlinger med alle centralasiatiske lande.

Det første parlamentariske forum mellem Centralasien og EU fandt sted den 30.–31. marts 2026 i Samarkand, Usbekistan, hvilket markerede en vigtig opgradering af de parlamentariske forbindelser ved at tilføje et nyt format til de eksisterende bilaterale møder, hvor parlamentarikere kan drøfte regionale udfordringer og fælles politikker.

KASAKHSTAN

Europa-Parlamentet godkendte den udvidede PSA med Kasakhstan i december 2017, idet det understregede "mere for mere"-princippets vigtighed med hensyn til at stimulere politiske og socioøkonomiske reformer. Den udvidede PSA mellem EU og Kasakhstan trådte i kraft i marts 2020, da Kasakhstan ratificerede den internationale konvention om borgerlige og politiske rettigheder. På menneskerettighedsområdet undertegnede Kasakhstan i september 2020 den anden valgfrie protokol til den internationale konvention om borgerlige og politiske rettigheder, der sigter mod afskaffelse af dødsstraf, og afskaffede definitivt dødsstraffen i december 2021.

Efter tre årtier ved magten trådte Nursultan Nazarbajev i marts 2019 tilbage fra præsidentposten, men bibeholdt som "øverste leder" for den tidligere sovjetrepublik og "nationens fader" en betydelig indflydelse og formelle beføjelser frem til 2022. En stigning i priserne på flydende naturgas i januar 2022 førte til protester, hvorefter volden blev fremprovokeret af ukendte, veluddannede og organiserede bevæbnede personer. Som modsvar erklærede Præsident Kassym-Jomart Tokayev undtagelsestilstand. På anmodning af præsident Tokajev besluttede den russiskledede militære alliance Den Kollektive Sikkerhedspagt at sende soldater ("fredsbevarende styrker") til Kasakhstan fra Rusland, Belarus, Tadsjikistan, Armenien og Kirgisistan.

Præsident Tokayev overtog posten som formand for Sikkerhedsrådet, som indtil da var blevet varetaget af Nazarbajev, og udnævnte en ny premierminister, mens centrale medlemmer af Nazarbajevs familie mistede deres indflydelsesrige stillinger. I september 2022 besluttede Kasakhstans parlament at ændre navnet på landets hovedstad fra Nur-Sultan til Astana som det seneste initiativ til at lægge afstand til Nazarbajev.

I juni 2022 afholdt Kasakhstan en folkeafstemning om forfatningen, hvilket medførte væsentlige ændringer af den eksisterende præsidentens beføjelser og en styrkelse af parlamentets rolle. I marts 2023 afholdt Kasakhstan tidlige parlamentsvalg og indførte et blandet valgsystem, hvor 70 % af pladserne fordeles ved forholdstalsvalg og 30 % ved flertalsvalg. Valget resulterede i, at partiet Amanat med 53,9 % af stemmerne opnåede flertal og 64 ud af 98 pladser i underhuset. I marts 2026 godkendte Kasakhstan en ny forfatning ved folkeafstemning.

I løbet af det seneste årti er Kasakhstans BNP steget støt, undtagen i 2020, som var et år, der bar præg af covid-19-pandemien. Kasakhstans økonomi klarede sig godt i 2025 med en realvækst i BNP på 6,5 %, der var drevet af indenlandsk efterspørgsel, infrastrukturudgifter og højere olieproduktion. I 2026 blev der forventet en vækst på 4,4 %, indtil krigen brød ud i Den Persiske Golf.

Der hersker dog fortsat usikkerhed, navnlig med hensyn til olieproduktionen og de globale økonomiske forhold. Som skitseret i Kasakhstans strategi for 2050 arbejder man fortsat hen imod det langsigtede mål om at blive blandt verdens 30 mest udviklede nationer inden 2050. Kasakhstan fortsætter liberaliseringen og arbejder på at tilpasse sig en socialt orienteret økonomi. I landets budget for 2025-2027 fastholdes et stærkt socialt fokus med betydelige investeringer i uddannelses-, sundheds- og socialprogrammer. Regeringen har intensiveret korruptionsbekæmpelsen.

EU er Kasakhstans førende handelspartner og største udenlandske investor. I 2024 beløb Kasakhstans eksport til EU sig til 33,5 mia. EUR, mens importen fra EU til Kasakhstan nåede op på 11,5 mia. EUR. Handelen med varer steg samlet set med 6 % i forhold til 2023.

I oktober 2024 blev det 21. møde i Samarbejdsrådet EU-Kasakhstan afholdt, hvor fokus var på styrkelse af transportforbindelserne, navnlig den transkaspiske transportkorridor. Begge parter anerkendte de fremskridt, der er gjort med hensyn til den horisontale luftfartsaftale og deres partnerskab om kritiske råstoffer. På det 22. møde i Samarbejdsrådet EU-Kasakhstan, der blev afholdt i Bruxelles i december 2025, roste EU Kasakhstans bidrag til energisikkerhed, dets tilsagn om at opnå kulstofneutralitet senest i 2060 og dets deltagelse i den globale methanaftale. De to parter drøftede også de kommende visumlempelses- og tilbagetagelsesaftaler.

Europa-Parlamentet har ikke udsendt en valgobservationsdelegation til Kasakhstan siden 2005 på grund af landets manglende overholdelse af henstillingerne vedrørende grundlæggende frihedsrettigheder, valgforvaltningens upartiskhed og valgbarheden. Kontoret for Demokratiske Institutioner og Menneskerettigheder under Organisationen for Sikkerhed og Samarbejde i Europa (OSCE/ODIHR) har dog sendt valgobservatører til landet for at observere Kasakhstans tidlige parlamentsvalg i marts 2023.

Europa-Parlamentet har understreget nødvendigheden af at garantere grundlæggende frihedsrettigheder, af at afskaffe vilkårlig tilbageholdelse af menneskerettighedsaktivister og medlemmer af politiske oppositionsbevægelser og af at sikre LGBTIQA+-personers rettigheder og såvel kasakheres som andre etniske minoritetsgruppers sikkerhed. Desuden har det opfordret til indførelse af individuelle sanktioner over for embedsmænd med direkte ansvar for krænkelser af menneskerettighederne.

Parlamentet vedtog en beslutning om protesterne og volden i Kasakhstan i januar 2022, hvori det gentog sin bekymring over menneskerettighedskrænkelser efter udbruddet af protester i landet, herunder den udbredte brug af tortur og tilsidesættelse af demokratiet.

Det Parlamentariske Samarbejdsudvalg EU-Kasakhstan er ansvarligt for forvaltningen af forbindelserne mellem Europa-Parlamentet og Kasakhstans parlament. Dets arbejde fokuserer på at styrke de politiske og økonomiske forbindelser, bekæmpe omgåelse og omgåelse af sanktioner, udvikle den transkaspiske transportkorridor og styrke samarbejdet om energi og klimaændringer, idet Europa-Parlamentet fremhæver betydningen af politisk mangfoldighed og mediefrihed i Kasakhstan og samarbejder med menneskerettighedsforkæmpere og -aktivister. Det 22. møde i Det Parlamentariske Samarbejdsudvalg EU-Kasakhstan blev afholdt i Bruxelles i november 2025 og omhandlede et bredere bilateralt samarbejde, herunder handel og investeringer, Kasakhstans rolle inden for konnektivitet, Ruslands krig mod Ukraine, menneskerettigheder og klimaændringer.

KIRGISISTAN

Den nuværende PSA mellem EU og Kirgisistan fra 2019 skal erstattes af den udvidede PSA, der blev undertegnet i juni 2024, men som endnu ikke er ratificeret. Den udvidede PSA dækker en lang række områder, herunder politisk dialog, handel og investeringer, bæredygtig udvikling, forskning og innovation, uddannelse, miljø og klimaændringer samt retsstatsprincippet, menneskerettigheder og civilsamfundet. Den muliggør også samarbejde inden for udenrigs- og sikkerhedspolitik, herunder konfliktforebyggelse, krisestyring og regional stabilitet.

EU er en af de vigtigste sponsorer for bæredygtig udvikling og reformer i Kirgisistan. EU's flerårige vejledende program for 2021-2027 er et svar på Kirgisistans nationale udviklingsstrategi for 2040, som skitserer en langsigtet køreplan, der skal gøre det muligt for Kirgisistan at udvikle sig til et stærkt, selvforsynende og velstående land.

I det nuværende partnerskab mellem EU og Kirgisistan er der fokus på modstandsdygtighed over for klimaændringer, energiinfrastruktur og støtte til unge. Blandt de vigtigste initiativer kan nævnes det kirgisiske program for robuste vandressourcer, som kombinerer et lån på 42 mio. EUR fra Den Europæiske Udviklingsbank med et EU-tilskud på 15 mio. EUR til forbedring af vandforvaltningen. EU har også vedtaget et initiativ til 5 mio. EUR med fokus på unge, ligestilling mellem kønnene og menneskerettigheder. Desuden tilbyder EU fortsat mere end 300 stipendier årligt til kirgisiske studerende, alt sammen i overensstemmelse med EU's Global Gateway-strategi for bæredygtig udvikling.

Siden 2016 har Kirgisistan nydt godt af told- og kvotefri adgang til EU-markedet for to tredjedele af sine varer inden for rammerne af den generelle toldpræferenceordning Plus (GSP+). I 2024 beløb handelen mellem EU og Kirgisistan sig til 2,8 mia. EUR.

OSCE/ODIHR overvåger regelmæssigt Kirgisistans parlaments- og præsidentvalg. Der blev i oktober 2020 afholdt et parlamentsvalg i Kirgisistan, som efterfølgende blev erklæret ugyldigt efter masseprotester over uregelmæssigheder og køb af stemmer. Præsidenten, Sooronbai Jeenbekov, trådte tilbage i oktober 2020, og efter afholdelsen af præsidentvalg i januar 2021 tiltrådte Sadyr Japarov som Kirgisistans sjette præsident. EU noterede sig, at der var lav valgdeltagelse, manglende lige vilkår for kandidater, overtrædelser af kampagneprocedurer og misbrug af administrative ressourcer.

Det tidlige parlamentsvalg i november 2025 konsoliderede præsident Japarovs magt yderligere. Valgdeltagelsen var lav, nemlig 36,9 %, og ingen oppositionskandidat opnåede nok stemmer til at få en plads i parlamentet. Der skal efter planen finde præsidentvalg sted i januar 2027. I februar 2026 bekræftede Kirgisistans forfatningsdomstol, at der ikke ville blive afholdt et tidligt præsidentvalg, og at det nuværende præsidentmandat skal løbe fuldt ud.

Grænsekonflikten mellem Kirgisistan og Tadsjikistan har medført, at hundredvis af mennesker er blevet dræbt eller såret og tusindvis drevet på flugt. I marts 2025 undertegnede Kirgisistan og Tadsjikistan en endelig aftale om afgrænsning af deres fælles grænse. Europa-Parlamentet hilste denne vigtige milepæl velkommen, da aftalen vil styrke Centralasiens modstandsdygtighed og stabilitet.

Kirgisistan er en vigtig partner i det europæiske parlamentariske diplomati med regelmæssige kontakter og åbne drøftelser om menneskerettighedssituationen i landet, dets holdning til Rusland og krigen mod Ukraine. I juli 2023 vedtog Europa-Parlamentet en beslutning om ytringsfrihed i Kirgisistan som reaktion på det kontroversielle kirgisiske lovforslag om medier og ikkestatslige organisationer. Dette var et af de vigtigste spørgsmål, der blev rejst i den interparlamentariske dialog, da Europa-Parlamentets Delegation for Forbindelserne med Centralasien besøgte Kirgisistan i december 2023 i forbindelse med det 16. møde i Det Parlamentariske Samarbejdsudvalg EU-Kirgisistan. Siden da er dialogen fortsat, senest på det 18. møde i Det Parlamentariske Samarbejdsudvalg EU-Kirgisistan, der blev afholdt i Bisjkek og Osh i februar 2026, og som fokuserede på ratificering af den udvidede PSA, demokratiske processer, menneskerettigheder, mediefrihed, risici for omgåelse af sanktioner og klimakrisen.

Den 14. menneskerettighedsdialog mellem EU og Kirgisistan fandt sted i november 2024 og var det første møde af denne art, siden den udvidede PSA blev undertegnet i juni 2024. EU udtrykte bekymring over det kirgisiske restriktive lovforslag om udenlandske agenter fra april 2024, der var kalkeret efter russisk lovgivning, og pegede på potentiel utilfredshed i offentligheden. EU tog også spørgsmålet om ytrings-, medie-, forsamlings- og foreningsfriheden op og fremhævede indskrænkningen af civilsamfundets råderum og understregede den afgørende rolle, som civilsamfundsorganisationer og uafhængige medier spiller med hensyn til at sikre stabiliteten i et demokratisk samfund. I oktober 2025 indledte præsident Japarov udarbejdelsen af et forslag om at genindføre dødsstraf for de

alvorligste forbrydelser mod børn og kvinder. Det globale indeks for kvinder, fred og sikkerhed 2023/24 placerer Kirgisistan som det farligste land for kvinder i Centralasien.

Europa-Parlamentet er dybt bekymret over menneskerettighedssituationen i Kirgisistan. En efterforskning af menneskerettighedsforkæmperen Azimjon Askarovs død i juli 2020 blev afsluttet og derefter genoptaget, men ingen er indtil videre blevet stillet til ansvar.

I Europa-Parlamentets beslutning om menneskerettighedssituationen i Kirgisistan fra december 2024 blev der udtrykt bekymring over anholdelsen af Temirlan Sultanbekov, leder af Kirgisistans socialdemokratiske parti, og af andre prodemokratiske aktivister, og sat spørgsmålstegn ved legitimiteten af tilbageholdelsen af dem forud for kommunalvalget i november 2024. Beslutningen kritiserede tilbageskridtene med hensyn til den demokratiske praksis og menneskerettighederne i Kirgisistan, herunder undertrykkelsen af uafhængige medier og oppositionspartier.

Europa-Parlamentet insisterer på, at menneskerettighedsforpligtelserne skal opretholdes som led i partnerskabet mellem EU og Kirgisistan, herunder den udvidede PSA og GSP +.

USBEKISTAN

Usbekistan blev det niende modtagerland i EU's ordning for bæredygtig udvikling og god regeringsførelse (GSP+) i april 2021. Som følge heraf er eksporten fra Usbekistan fritaget for told for to tredjedele af de produktlinjer, der er omfattet af GSP+. Instrumentet styrker landets eksport og dets evne til at tiltrække udenlandske investeringer. Til gengæld forventes Usbekistan at gennemføre 27 centrale internationale konventioner om god regeringsførelse, menneskerettigheder og arbejdstagerrettigheder samt miljø- og klimabeskyttelse. GSP+-foranstaltningen er blevet forlænget indtil den 31. december 2027.

I oktober 2025 undertegnede EU og Usbekistan en ny udvidet PSA, der er tænkt som en ny, moderne og ambitiøs ramme for intensivering af partnerskabet mellem EU og Usbekistan. Det 18. møde i Samarbejdsrådet EU-Usbekistan blev afholdt i juni 2025 i Luxembourg. De to parter udvekslede synspunkter om den videre udvikling af det finansielle, tekniske, handelsmæssige, økonomiske og investeringsmæssige samarbejde med fokus på foranstaltninger til liberalisering og forenkling af handelsprocedurerne ved hjælp af fordelene ved GSP+. Begge parter lagde vægt på bestræbelser på at sætte skub i projekter vedrørende energieffektivitet og grøn energi samt samarbejde om udbygning på transportområdet, herunder den transkaspiske transportkorridor. I oktober 2025 meddelte EU og Usbekistan, at de havde afsluttet deres bilaterale forhandlinger om markedsadgang for tjenesteydelser og varer, og fremhævede EU's politiske støtte til Usbekistans tiltrædelse af Verdenshandelsorganisationen.

I 2024 importerede Usbekistan varer til en værdi af 3 959 mio. EUR fra EU, mens landets eksport til EU beløb sig til 845 mio. EUR, hvilket udgør en stigning på 8,2 % i forhold til 2023. Usbekistans GSP+-status har bidraget til denne vækst, idet dets eksport til EU har vist betydelige stigninger siden 2021.

I EU's flerårige vejledende program for Usbekistan for 2021–2027 er der afsat 76 mio. EUR for 2021–2024 og yderligere 43 mio. EUR til nye bilaterale initiativer for 2025–2027 med fokus på at fremme demokratisk regeringsførelse, digital omstilling, inklusiv og bæredygtig økonomisk vækst samt udvikling af en intelligent og miljøvenlig landbrugsfødevaresektor.

Siden den præsident Sjavkat Mirzijojev tiltrådte i 2016, har vidtrækkende og hurtige demokratiske forandringer fundet sted i Usbekistan. Der er tale om en positiv udvikling, som omfatter adskillige ambitiøse reformer og interne ændringer, såsom løsladelse af en række politiske fanger.

I februar 2021 undertegnede Mirzijojev en lov, der udskød præsidentvalget til oktober 2021. OSCE/ODIHR gentog sine anbefalinger vedrørende partifinansiering, fremskyndelse af stemmeoptællingen og nedskæring af statens ressourcer til valgkampagner. Et andet – tidligt – præsidentvalg blev afholdt i juli 2023, og præsident Mirziyoyev blev genvalgt med 87,1 % af stemmerne. Han fortsætter de ambitiøse reformer, der blev planlagt i udviklingsstrategien for 2022–2026, og hvis formål er at opnå virkelige forandringer i landet med hensyn til socioøkonomisk udvikling, effektiv forvaltning, et mere uafhængigt retssystem og respekt for menneskerettighederne og de grundlæggende frihedsrettigheder.

Usbekistan er gået i dialog med Taleban om handelsspørgsmål og økonomisk samkvem, om sikring af grænsesikkerhed og samarbejde om energi, transport og international fragt og om det projekt om en jernbane, der skal forbinde den usbekiske grænseby Termez med den pakistanske by Peshawar via Mazar-i Sharif og Kabul i Afghanistan.

Forbindelserne mellem Usbekistan og Rusland er blevet styrket under præsident Mirzijojev. Usbekistan undlod at stemme for at fordømme Ruslands invasion af Ukraine i FN's Generalforsamling og vedtog officielt en "neutral" holdning. Rusland og Usbekistan har et militærteknisk samarbejde, der omfatter fælles indkøb af våben, forskning og modernisering. Desuden samarbejder Rusland som en vigtig handelspartner med Usbekistan i olie- og gasindustrien. I januar 2025 formaliserede Rusland og Usbekistan et militærstrategisk partnerskab og bredere strategiske initiativer, der strækker sig frem til 2030.

I januar 2024 førte Kinas præsident Xi Jinping samtaler med præsident Mirzijojev. De erklærede, at Kina og Usbekistan har besluttet at udvikle et alsidigt strategisk partnerskab for en ny tidsalder.

Europa-Parlamentet blev for første gang indbudt til at observere parlamentsvalget i Usbekistan i december 2019, hvilket det dog afviste med den begrundelse, at valget hverken var frit eller retfærdigt, idet det påpegede, at alle kandidater tilhørte regimetro partier. Valget blev derfor kun overvåget af OSCE/ODIHR.

Europa-Parlamentet accepterede imidlertid opfordringen til at overvåge præsidentvalget i oktober 2021, selv om de fem kandidater, der var registreret af den centrale valgkommission, angiveligt var regeringsvenlige.

Det 19. møde i Det Parlamentariske Samarbejdsudvalg EU-Usbekistan fandt sted i den 26. februar 2026 i Bruxelles. Deltagerne gjorde status over deres partnerskab og drøftede områder for fremtidigt samarbejde.

TURKMENISTAN

De første formelle forbindelser mellem EU og Turkmenistan daterer sig til 1997, og de to parter undertegnede en PSA i 1998. Alle EU's medlemsstater og Turkmenistan har ratificeret partnerskabs- og samarbejdsaftalen, men den skal ratificeres af Europa-Parlamentet, før den kan træde i kraft. Europa-Parlamentet har nægtet at godkende ratificeringen af PSA'en mellem EU og Turkmenistan på grund af sin dybe bekymring over de kortsigtede benchmarks for Turkmenistans fremskridt med hensyn til menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder. De bilaterale forbindelser mellem EU og Turkmenistan er derfor aktuelt reguleret af interimsaftalen om handel fra 2010. I marts 2024 undertegnede Turkmenistan og EU en protokol til PSA'en i Bruxelles, hvilket markerede et afgørende skridt i retning af at styrke deres partnerskab og banede vejen for et styrket samarbejde.

Turkmenistan har taget skridt hen imod at blive mere åbent og give mere plads til civilsamfundsorganisationer. Landet er dog fortsat underlagt præsident Serdar Berdymukhamedovs autoritære styre. Den seneste udvikling viser, at der ikke er sket demokratiske fremskridt, og at menneskerettighedssituationen ikke er forbedret nævneværdigt. I 2021 indførte Turkmenistan nogle forfatningsreformer, herunder oprettelsen af et overhus, men det turkmenske parlament spiller fortsat en begrænset rolle.

Ud over de regionale rammer for forbindelserne mellem EU og Centralasien fører EU og Turkmenistan årlige bilaterale dialoger: Det Blandede Udvalg EU-Turkmenistan og menneskerettighedsdialogen mellem EU og Turkmenistan. Det 24. møde i Det Blandede Udvalg EU-Turkmenistan blev afholdt i november 2025 i Ashgabat for at videreudvikle partnerskab og samarbejde, navnlig inden for handel, konnektivitet, energi og miljø. EU har atter slået fast, at retsstatsprincippet og respekten for menneskerettighederne er væsentlige elementer i forbindelserne mellem EU og Turkmenistan. Den 17. årlige menneskerettighedsdialog mellem EU og Turkmenistan fandt sted juni 2025. Ved drøftelserne var der fokus på Turkmenistans konkrete skridt for at forbedre menneskerettighedssituationen i landet, herunder for personer, hvis menneskerettigheder er blevet krænket, og på håndtering af forholdene i detentionscentre og fængsler samt på bekæmpelse af kønsbaseret vold.

I 2014 blev Turkmenistan og Tyrkiet enige om at transportere gas via den transanatolske rørledning, som i øjeblikket transporterer gas fra Shah Deniz-feltet i Aserbajdsjan. Desuden fremlagde virksomheden Trans Caspian Resources i 2021 sit forslag til den transkaspiske samkøringslinje, en mindre rørledning, som skal kunne transportere 10-12 mia. kubikmeter gas om året. Efter Ruslands invasion af Ukraine i 2022 har EU søgt alternative energikilder, herunder gas fra Turkmenistan. De to parter forhandler om en aftale, Turkmenistan med henblik på at diversificere sin eksport, EU med henblik på nye forsyningskilder.

Europa-Parlamentet har konsekvent udtrykt sin bekymring over den ugunstige menneskerettighedssituation i Turkmenistan og har derfor hidtil blokeret for ikrafttrædelsen af PSA'en. Det er aldrig blevet indbudt til at observere valg i Turkmenistan.

I februar 2025 rejste Europa-Parlamentets Delegation for Forbindelserne med Centralasien til Turkmenistan for at deltage i den 8. interparlamentariske dialog mellem EU og Turkmenistan. Drøftelserne fokuserede på FN's Generalforsamlings resolutioner om Turkmenistan, menneskerettigheder, ligestillingsreformer og områder for bilateralt samarbejde. Begge parter fremhævede Turkmenistans neutrale standpunkt med hensyn til regional sikkerhed og dets strategiske rolle inden for energi og transport. De gentog deres engagement i miljøbevarelse, retsreformer og parlamentarisk samarbejde. Delegationen drøftede også menneskerettigheder, sociale fremskridt og styrkelse af forbindelserne mellem regeringen og civilsamfundet med turkmenske civilsamfundsorganisationer.

TADSJIKISTAN

EU's engagement i Tadsjikistan har udviklet sig betydeligt. PSA'en mellem EU og Tadsjikistan blev undertegnet i oktober 2004 og trådte i kraft i januar 2010. Europa-Parlamentet godkendte indgåelsen af PSA'en i 2009, men opfordrede til forbedringer med hensyn til menneskerettigheder, korruption, sundhed og uddannelse. PSA'en bidrog til at styrke det bilaterale samarbejde og højnede EU's profil i Tadsjikistan, idet den fastlagde en platform for politisk dialog og sigtede på at fremme de bilaterale handelsmæssige og økonomiske forbindelser. Den indeholder også artikler om samarbejde, migration og bekæmpelse af hvidvask af penge, narkotika og terrorisme.

Som et skridt fremad i deres forbindelser indledte EU og Tadsjikistan i 2023 officielt forhandlinger om en udvidet PSA og afsluttede dem i 2024. Den udvidede PSA blev undertegnet i juli 2025 og banede vejen for begge parters formelle undertegnelse og ratifikation.

EU har vist sit engagement i at støtte Tadsjikistans bæredygtige udvikling gennem initiativer med fokus på centrale områder såsom menneskelig udvikling, inklusiv grøn og digital økonomi, vandforvaltning, klimaændringer, energi og transportforbindelser gennem det flerårige vejledende program for Tadsjikistan 2021-2027.

Tadsjikistan er en vigtig EU-partner og har en stærk interesse i at tilslutte sig præferencehandelsordningen GSP+, men står i øjeblikket over for flere udfordringer såsom virkningen af internationale sanktioner og tilbagesendelsen af mange tadsjikiske migranter fra Rusland efter den russiske invasion af Ukraine og den kritiske menneskerettighedssituation. Efter Talebans magtovertagelse i Afghanistan har Tadsjikistan været vært for tusindvis af afghanske flygtninge. Landet er fast besluttet på at bekæmpe udbredelsen af ekstremisme og radikalisme i Centralasien.

Det 11. møde i Samarbejdsrådet EU-Tadsjikistan blev afholdt i november 2025 i Bruxelles. EU tilskynder Tadsjikistan til at forbedre sine resultater med hensyn til grundlæggende frihedsrettigheder og respekt for menneskerettighederne. Den 15. menneskerettighedsdialog mellem EU og Tadsjikistan fandt sted i november 2024.

I 2024 voksede Tadsjikistan eksport til EU med 67 % og nåede op på 291 mia. EUR, mens importen fra EU til Tadsjikistan beløb sig til 275 mia. EUR. EU's engagement i Tadsjikistan rækker ud over de økonomiske bånd og omfatter områder som uddannelse, erhvervsuddannelse og støtte til civilsamfundet.

Ved parlamentsvalget i Tadsjikistan i marts 2025 sikrede det regerende Folkets Demokratiske Parti sig 49 ud af 63 pladser. Det var det første parlamentsvalg i 25 år uden uafhængige vestlige observatører, fordi OSCE/ODIHR-missionen blev aflyst som følge af, at de tadsjikiske myndigheder ikke stillede akkrediteringsgarantier. Selv om fem andre partier deltog i valget, blev de oppositionsgrupper, der var de stærkeste modstandere af regimet, udelukket.

Europa-Parlamentet ser meget kritisk på de forringede menneskerettigheder, det stigende antal frihedsberøvelser og anholdelser af menneskerettighedsaktivister, politiske modstandere og deres familiemedlemmer og de kraftige begrænsninger af de uafhængige medier.

Europa-Parlamentet har gentagne gange udtrykt bekymring over sammenstødene ved grænsen mellem Kirgisistan og Tadsjikistan og bifaldt den våbenhvileaftale, der blev indgået i april 2021. I september 2022 tog volden mellem vagterne forskellige steder langs grænsen imidlertid til. I februar 2024 indgik Kirgisistan og Tadsjikistan forlig om at bringe årtiers forbitrede stridigheder til ophør ved at nå til enighed om grænsedragningen for 90 % af det tidligere omstridte område. Europa-Parlamentet glædede sig over dette grænseoverskridende samarbejde og fastlæggelsen af den kirgisisk-tadsjikiske grænse, som blev bekræftet på et møde mellem lederne af Kirgisistan, Tadsjikistan og Usbekistan i januar 2025.

I juli 2022 vedtog Europa-Parlamentet en beslutning om den forværrede situation i den selvstyrende provins Gorno-Badakhshan og gentog i januar 2024 sin bekymring over forværringen af landets menneskerettighedsresultater i sin beslutning om den statslige undertrykkelse af de uafhængige medier i Tadsjikistan.

Blandt de emner, som blev dækket på det 12. møde i Det Parlamentariske Samarbejdsudvalg EU-Tadsjikistan, som fandt sted i september 2025 i Dushanbe, var bl.a. Tadsjikistans neutrale holdning til Ruslands krig i Ukraine, det økonomiske og handelsmæssige samarbejde, klimaændringernes indvirkning på Centralasien og menneskerettighedssituationen i Tadsjikistan.

Europa-Parlamentet intensiverer sin kontrol med forværringen af menneskerettighederne i landet. Forbedringer på dette område er afgørende for en yderligere styrkelse af de bilaterale forbindelser mellem Tadsjikistan og EU.

MONGOLIET

Selv om Mongoliet ikke er omfattet af EU's strategi for Centralasien, klassificerer Europa-Parlamentet landet som en del af regionen inden for rammerne af sine stående delegationer. Mongoliet har desuden mange kulturelle, historiske og økonomiske træk tilfælles med de tidligere sovjetrepublikker i Centralasien.

I løbet af de sidste tre årtier har Mongoliet skilt sig ud som en "demokratisk oase" med solid økonomisk vækst, selv om begivenheder i 2019 gav anledning til bekymring for en nedbrydning af demokratiet. Europa-Parlamentet godkendte PSA'en mellem EU og Mongoliet i 2017.

Mongoliets politik domineres i øjeblikket af konsolideringen af Det Mongolske Folkeparti, der har et stort flertal i det mongolske parlament og kontrollerer præsidentembedet. Ved parlamentsvalget i Mongoliet i juni 2024 indførtes der en

forfatningsreform, som øgede antallet af pladser i parlamentet til 126 og genindførte et blandet valgsystem. Det Mongolske Folkeparti vandt et mindre flertal end tidligere, og andelen af kvindelige repræsentanter steg fra 17,3 % til 25,4 %. Blandt de vigtigste spørgsmål i forbindelse med valget var korruption, økonomien, arbejdsløshed og inflation.

Det 23. møde i Det Blandede Udvalg EU-Mongoliet blev afholdt i Ulan Bator i april 2025 med henblik på at bekræfte partnerskabet baseret på fælles værdier såsom demokrati, menneskerettigheder, retsstatsprincippet og respekt for principperne i FN-pagten. Udvalget fokuserede på at styrke samarbejdet inden for vedvarende energi og den grønne omstilling og på at øge handelsomsætningen ved at øge eksporten under EU's GSP+ og derigennem gøre større brug af præferenceordningen. De to parter udvekslede også synspunkter om effektiv gennemførelse af de foranstaltninger, der er skitseret i køreplanen for aftalememorandummet om skovpartnerskabet. De to parter drøftede de fremskridt, der er gjort med hensyn til gennemførelsen af det flerårige vejledende program for Mongoliet for 2021-2027.

Europa-Parlamentets erklæringer om Mongoliet har i det store hele drejet sig om økonomiske forhold, men også om landets udviklingsmæssige og humanitære behov, der hænger sammen med de ekstreme vejrforhold. En delegation fra Europa-Parlamentet overvågede Mongoliets parlamentsvalg i 2016 og præsidentvalg i 2017 og bemærkede, at landet er i færd med at udvikle et solidt demokrati. Covid-19-pandemien forhindrede Europa-Parlamentet i at observere parlamentsvalget i juni 2020 og præsidentvalget i juni 2021, men en delegation fra Europa-Parlamentet var i stand til at observere parlamentsvalget i 2024, og delegationen bemærkede i den forbindelse, at der var gjort fremskridt, men at der stadig var plads til forbedringer.

På det 17. interparlamentariske møde mellem EU og Mongoliet, som blev afholdt i marts 2025 i Bruxelles, var der fokus på bilaterale forbindelser, geostrategiske regionale spørgsmål, menneskerettigheder, klimaændringer, konnektivitet og mellemfolkelige kontakter.

Jorge SOUTULLO SANCHEZ / Niccolò RINALDI
05/2026

5.6.5. GOLFSTATERNE, IRAN, IRAK OG YEMEN

Dette faktablad forklarer EU's forbindelser med Golfstaterne, Iran, Irak og Yemen. Det beskriver EU's samarbejdsaftaler med Golfstaternes Samarbejdsråd og Yemen og dets partnerskabs- og samarbejdsaftale med Irak. EU har ingen formel aftale med Iran, og der er ingen EU-delegation der, så forbindelserne mellem EU og Iran er i øjeblikket baseret på den fælles omfattende handlingsplan fra 2015. Faktabladet forklarer også Europa-Parlamentets rolle med hensyn til at fremme forbindelserne med disse lande.

RETSGRUNDLAG

— Traktaten om Den Europæiske Union: Afsnit V dækker EU's optræden udadtil.

— Traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde: Artikel 206 og 207 dækker handel, mens artikel 216-219 omhandler internationale aftaler.

GOLFSTATERNES SAMARBEJDSRÅD (GCC)

GCC blev oprettet i maj 1981. I dag fungerer gruppen – der stadig består af de oprindelige medlemmer, nemlig Bahrain, De Forenede Arabiske Emirater, Kuwait, Oman, Qatar og Saudi-Arabien – som den vigtigste kanal for EU's forbindelser med de seks lande. EU og GCC har ved flere lejligheder indtaget fælles holdninger til problemer i Mellemøsten.

De olierige golfstater gennemgår betydelige socioøkonomiske og politiske ændringer, selv om fremskridtene med hensyn til reformer ikke er ens. De arabiske opstandes indvirkning på monarkierne i Golfområdet er blevet neddæmpet ved hjælp af forebyggende politikker – tilskud og en udvidelse af beskæftigelsen i den offentlige sektor – og gennem undertrykkende foranstaltninger, især i Bahrain og i Saudi-Arabiens østlige provins. GCC-landene har hele tiden spillet en aktiv rolle i Mellemøstens diplomati, nogle gange i indbyrdes konkurrence med hinanden. Dette bidrog til den diplomatiske krise i 2017-2021 mellem Qatar og nogle af de andre GCC-lande, som beskyldte Qatar for at støtte terrorhandlinger og sekteriske grupper (herunder Det Muslimske Broderskab), finansiere grupper med tilknytning til Iran, krænke sine naboers suverænitet og opildne til politisk uenighed i nabolandene.

Skønt EU håber på at styrke sine politiske forbindelser med regionen, herunder gennem menneskerettighedsdialoger, har forbindelserne mellem EU og GCC i vid udstrækning været karakteriseret af økonomiske og handelsmæssige bånd. Omfanget af handlen mellem de to parter er steget støt i årenes løb, og EU har registreret et betydeligt handelsoverskud.

EU og GCC undertegnede en samarbejdsaftale i 1988. Aftalen sigter mod at styrke stabiliteten i en region af strategisk betydning, lette de politiske og økonomiske forbindelser, udvide det økonomiske og tekniske samarbejde og uddybe samarbejdet om energi, industri, handel og tjenesteydelser, landbrug, fiskeri, investeringer, videnskab, teknologi og miljø. Aftalen fastsætter årlige fælles råd/møder på

ministerplan og fælles samarbejdsudvalg på højt embedsmandsplan. Den indeholder ingen bestemmelser om et parlamentarisk organ. I april 2016 besluttede Det Blandede Samarbejdsudvalg EU-GCC at indlede en mere struktureret uformel dialog om handel og investering. Denne blev i juli 2016 efterfulgt af et møde i Det Fælles Råd EU-GCC og et ministermøde. Den diplomatiske krise, der brød ud i juni 2017 mellem Qatar og de andre Golfstater, forhindrede indkaldelsen af nye møder.

Samarbejdet mellem EU og GCC fik en betydelig saltvandsindsprøjtning i 2022. På det fælles ministermøde mellem EU og GCC den 21. februar 2022 i Bruxelles blev der lagt stor vægt på betydningen af at styrke partnerskabet mellem EU og GCC. På mødet godkendte ministrene et fælles samarbejdsprogram for perioden 2022-2027, der skitserer konkrete fælles aktiviteter på en lang række områder, herunder handel og investeringer, energi, klimaændringer, uddannelse, terrorbekæmpelse og humanitær bistand.

Ministrenes tilsagn blev yderligere styrket i maj samme år med den fælles meddelelse fra Kommissionen og Unionens højtstående repræsentant for udenrigsanliggender og sikkerhedspolitik om et strategisk partnerskab med Golfstaterne, hvori der foreslås en omfattende ramme for udvidelse af forbindelserne med GCC-staterne. Meddelelsen, der blev godkendt i Rådets konklusioner af 20. juni 2022, anerkender udtrykkeligt de direkte konsekvenser af Golfregionens sikkerhed og stabilitet for EU og fremhæver samtidig de potentielle fordele ved et stærkere og mere strategisk partnerskab med GCC og dets medlemsstater.

Partnerskabet mellem EU og GCC har siden fastholdt et positivt momentum. Den 1. juni 2023 udnævnte EU sin første særlige repræsentant for Golfregionen (Luigi Di Maio) for yderligere at udvikle et stærkere, omfattende og mere strategisk EU-partnerskab med landene i Golfregionen.

Den 10. oktober 2023 – kort efter udbruddet af fjendtlighederne mellem Israel og Hamas i Gaza, som blev udløst af Hamas' terrorangreb mod Israel den 7. oktober – blev det 27. møde i Det Fælles Råd EU-GCC afholdt i Muscat. Mødet gav meget positive resultater såsom:

— aftale om etablering af en struktureret sikkerhedsdialog mellem EU og GCC,

— aftale om i fællesskab at tilrettelægge et sikkerhedsforum på højt plan om regional sikkerhed og regionalt samarbejde,

— aftale om samarbejde om humanitære spørgsmål.

Den første sikkerhedsdialog nogensinde mellem EU og GCC fandt sted den 24. januar 2024 i Riyadh og blev kort tid efter efterfulgt af et forum på højt plan om regional sikkerhed og regionalt samarbejde den 22. april 2024 i Luxembourg.

Hvad angår økonomiske forbindelser blev der indledt forhandlinger om en frihandelsaftale i 1990, men de har ligget stille siden 2008, og der er stadig uenighed om spørgsmålet om eksporttold. Der blev indledt en handels- og investeringsdialog i 2017. Siden den 1. januar 2007 har midler fra partnerskabsinstrumentet (og dets forgænger: instrumentet til finansiering af samarbejdet med industrialiserede og andre højindkomstlande og -territorier) været til rådighed til finansiering af

foranstaltninger til gennemførelse af EU-GCC-samarbejdsaftalen. GCC-landene nyder også godt af Erasmus Mundus-programmet.

Det første topmøde mellem EU og GCC, der blev afholdt den 16. oktober 2024, viste, at forbindelserne mellem de to regioner er af stor strategisk betydning for begge parter. Topmødet mellem EU og GCC markerede en afgørende milepæl ved at etablere en ny ramme for et uddybet samarbejde med et fælles tilsagn om at styrke båndene inden for handel, investeringer, mellemfolkelige forbindelser samt energi og konnektivitet. Drøftelserne fremhævede det betydelige uudnyttede potentiale i de økonomiske forbindelser mellem EU og GCC, hvilket førte til enighed om at fremme forhandlingerne om en frihandelsaftale og undersøge alle muligheder for at styrke det økonomiske samarbejde. Desuden understregede EU og GCC-landene behovet for øget samarbejde på områder såsom ungdom, uddannelse, sport, mobilitet og kultur for at fremme tættere mellemfolkelige forbindelser.

Siden dette skelsættende topmøde er samarbejdet fortsat blevet uddybet på praktiske måder. EU og GCC har intensiveret arbejdet inden for den nye ramme, navnlig vedrørende økonomisk diversificering, omstilling til ren energi og digital konnektivitet, samtidig med at de opretholder regelmæssige politiske og sikkerhedsmæssige konsultationer. Der er også gjort fremskridt med hensyn til at puste nyt liv i handelsdrøftelserne og udvide de fælles initiativer inden for uddannelse, mobilitet og innovation, hvilket bidrager til at omsætte topmødets tilsagn til konkret samarbejde på stedet.

Samtidig har de stigende regionale spændinger sat dette partnerskab på prøve. Efter Irans angreb på GCC-landene siden februar 2026 har EU på det kraftigste fordømt optrapningen, bekræftet sit engagement i Golfregionens sikkerhed og stabilitet og udtrykt fuld solidaritet med GCC-partnerne. EU har opfordret til tilbageholdenhed, respekt for folkeretten og fornyede diplomatiske bestræbelser på at forhindre yderligere konflikter, samtidig med at det fortsat samarbejder med regionale og internationale aktører om at støtte nedtrapning.

EUROPA-PARLAMENTETS ROLLE

Europa-Parlamentet vedtog den 24. marts 2011 en beslutning om EU's forbindelser med GCC-landene, hvori det opfordrede til et strategisk partnerskab med GCC og dets medlemsstater. Denne holdning blev senest gentaget den 28. februar 2024, hvor Europa-Parlamentet vedtog sin årlige betænkning 2023 om gennemførelse af den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik.

Europa-Parlamentets Delegation for Forbindelserne med Den Arabiske Halvø afholder regelmæssige interparlamentariske møder med de rådgivende råd i regionen og overvåger udviklingen i forbindelserne mellem EU og GCC.

I de seneste år har Europa-Parlamentet vedtaget beslutninger, der udtrykker specifikke betænkeligheder med hensyn til menneskerettighedssituationen i visse GCC-lande, herunder:

— en beslutning om genoptagelse af dødsstraf i Kuwait og Bahrain af 16. februar 2017

— en beslutning om situationen for indsatte på dødsgangen og menneskerettighedsforkæmpere i Bahrain af 11. marts 2021

— en beslutning om dødsstraf i Saudi-Arabien af 8. juli 2021

— en beslutning i forbindelse med VM i fodbold i Qatar af 24. november 2022

— en beslutning om sagen om Ryan Cornelius i De Forenede Arabiske Emirater af 10. juli 2025.

Efter mordet på journalisten Jamal Khashoggi på det saudiarabiske konsulat i Istanbul vedtog Parlamentet desuden den 25. oktober 2018 en beslutning, hvori det fordømte mordet på journalisten og opfordrede til en international, uafhængig og upartisk undersøgelse af hans forsvinden og den udenretlige henrettelse af ham og opfordrede indtrængende de saudiarabiske myndigheder til øjeblikkeligt og betingelsesløst at løslade alle menneskerettighedsforkæmpere.

Europa-Parlamentets Sakharovpris for tankefrihed blev i 2015 tildelt den saudiarabiske blogger Raif Badawi.

YEMEN

Forbindelserne mellem EU og Yemen er baseret på samarbejdsaftalen fra 1997, som dækker handel, udviklingssamarbejde, kultur, kommunikation og information, miljø og forvaltning af naturressourcer samt politisk dialog. I marts 2015 indledte en international militærkoalition ledet af Saudi-Arabien en kampagne mod oprørere, der havde fordrevet den siddende præsident. EU støtter den FN-ledede mægling med henblik på at finde en politisk løsning på konflikten.

Den 12. december 2022 godkendte Rådet konklusioner om Yemen, hvori dets engagement i Yemens enhed, suverænitet, uafhængighed og territoriale integritet og dets fulde støtte til FN's fredsbestræbelser og FN's særlige udsending Hans Grundberg i dennes mæglingsbestræbelser blev bekræftet på ny. EU opfordrede indtrængende houthierne til at opgive maksimalistiske holdninger og samarbejde konstruktivt med FN's særlige udsending Hans Grundberg. Rådet understregede også, at det er meget vigtigt at genindføre og yderligere forlænge våbenhvilen.

Siden krigens begyndelse i 2015 har EU bidraget med over 1,4 mia. EUR som reaktion på krisen i Yemen. Dette omfatter 998 mio. EUR i humanitær bistand og 487 mio. EUR i udviklingsbistand.

I 2025 afsatte EU 120 mio. EUR i humanitær bistand til Yemen. EU's humanitære bistand fokuserer på at hjælpe de mest sårbare mennesker i landet – dem, der er direkte berørt af konflikten eller fordrevet, samt husstande, der er berørt af fødevareusikkerhed og sundhedskriser. Dette omfatter fødevarer, sundhedspleje, uddannelse, vand og husly. Det omfatter også forbedrede hygiejnetjenester til fordrevne befolkningsgrupper og konfliktramte områder samt områder med stor fødevareusikkerhed og fejlernæring.

EU's delegation i Republikken Yemen opererer i øjeblikket fra Amman, Jordan.

EUROPA-PARLAMENTETS ROLLE

I de seneste år har Europa-Parlamentet vedtaget følgende beslutninger om Yemen:

— beslutning fra 2015 om situationen i Yemen

— beslutning fra 2016 om den humanitære situation i Yemen

— beslutning fra juni 2017 om den humanitære situation i Yemen

— beslutning fra november 2017 om situationen i Yemen

— beslutning fra 2018 om situationen i Yemen

— beslutning fra 2021 om den humanitære og politiske situation i Yemen.

I de seneste tekster har Europa-Parlamentet givet udtryk for alvorlig bekymring over den alarmerende humanitære og sikkerhedsmæssige situation og opfordret til effektiv gennemførelse af en våbenhvile. Den 13. september 2017 vedtog det desuden en beslutning om våbeneksport, hvori det beklagede, at militærteknologi, som er eksporteret af medlemsstaterne, blev anvendt i konflikten i Yemen.

Europa-Parlamentets Delegation for Forbindelserne med Den Arabiske Halvø er ansvarlig for forbindelserne med Yemen og for at overvåge situationen i landet.

IRAK

EU er fortsat engageret i Irak, da landets økonomiske genopretning og konsolideringen af dets demokrati er afgørende for at fremme stabiliteten ikke blot i Irak, men også i regionen som helhed og i Europa.

EU støtter utvetydigt Iraks enhed, suverænitet og territoriale integritet, og landet er en vigtig EU-partner i regionen. EU har bekræftet, at det er rede til fortsat at samarbejde med den nye irakiske regering (udpeget i maj 2026) om at sikre en fredelig og fremgangsrig fremtid for hele det irakiske folk.

EU har været en central bistandsyder til Irak siden krigen i 2003. Der blev undertegnet en partnerskabs- og samarbejdsaftale mellem EU og Irak i maj 2012. Den skaber en ramme for dialog og samarbejde på en række områder, herunder politiske spørgsmål, terrorbekæmpelse, handel, menneskerettigheder, sundhed, uddannelse og miljø. I henhold til partnerskabs- og samarbejdsaftalen blev det første møde nogensinde i Samarbejdsrådet EU-Irak afholdt i januar 2014. Det andet møde fandt sted den 18. oktober 2016, og det tredje i marts 2023 i Bruxelles. Samarbejdsrådet holdt sit seneste møde i oktober 2025. EU er i færd med at gennemføre et flerårigt vejledende program for Irak med en tildeling på 165 mio. EUR for 2021-2027, der finansieres gennem instrumentet for naboskab, udviklingssamarbejde og internationalt samarbejde – et globalt Europa. De prioriteter, der er omfattet, er jobskabelse, økonomisk diversificering, menneskelig udvikling, sociale kontrakter, digital deltagerorienteret forvaltning og demokrati. Programmet suppleres af det regionale vejledende program, som fokuserer på migration og konnektivitet. Desuden har EU afsat 225 mio. EUR til reaktionen på den syriske krise i Irak. Irak nyder også godt af tematiske programmer om menneskerettigheder og demokrati, civilsamfundet og fred, stabilitet og konfliktforebyggelse.

EU vedtog en ny strategi for Irak i januar 2018. Strategien fokuserer på fortsat at levere humanitær bistand fra EU til det irakiske folk og fremme stabiliseringen af de områder, som er blevet befriet fra terrorgruppen Islamisk Stat (IS), idet 3 mio. fordrevne irakere stadig ikke kan vende hjem. Den sigter også mod at tage fat på de mere langsigtede reform-, genopbygnings- og forsoningsbestræbelser, som Irak er nødt til at gå videre

med for at konsolidere freden og opbygge et forenet, demokratisk land, hvor alle borgere til fulde kan nyde godt af deres rettigheder og større velstand.

I overensstemmelse med EU-strategien for Irak og partnerskabs- og samarbejdsaftalen har Kommissionens flerårige vejledende program for 2021-2027 til formål at skabe betingelser og udsigter for alle irakere, navnlig unge, så de kan trives i et Irak, der er mere velstående, modstandsdygtigt over for chok og demokratisk. I det flerårige vejledende program 2021-2027 foreslås følgende tre prioriterede områder:

— grøn jobskabelse og økonomisk diversificering

— menneskelig udvikling og social kontrakt

— digital deltagelsesbaseret forvaltning og demokrati.

I 2025 afsatte EU 21,1 mio. EUR til humanitære programmer til Irak. Denne finansiering fokuserer primært på at støtte de mest sårbare internt fordrevne og flygtninge og fremme veje til en varig løsning.

EU tilbyder også støtte til sikkerheden i Irak. Som svar på en anmodning fra de irakiske myndigheder oprettede Rådet i oktober 2017 EUAM Iraq, som er en fælles sikkerheds- og forsvarspolitisk mission til støtte for reformen af den civile sikkerhedssektor. EUAM tilbyder de irakiske myndigheder vejledning og ekspertise vedrørende reformen af den civile sikkerhedssektor. Formålet med denne bistand er at fremme en sammenhængende gennemførelse af Iraks nationale sikkerhedsstrategi.

EUROPA-PARLAMENTETS ROLLE

I de seneste år har Parlamentet vedtaget en række beslutninger om situationen i Irak, herunder:

— en beslutning om IS' offensiv af 18. september 2014

— en beslutning om kønsbaseret vold af 27. november 2014,

— en beslutning om ødelæggelse af kulturelle mindesmærker begået af ISIS af 30. april 2015

— en beslutning om undervisning for børn i nødsituationer af 26. november 2015

— en beslutning om forfølgelse af mindretal af 4. februar 2016

— en beslutning om situationen i det nordlige Irak/Mosul af 27. oktober 2016

— en beslutning om massegrave i Irak af 15. december 2016

— en beslutning om våbeneksport af 13. september 2017

— en beslutning om kvinders rettigheder i Irak og forslaget om ændring af loven om personlig status af 10. oktober 2024.

Europa-Parlamentets Delegation for Forbindelserne med Irak afholder interparlamentariske møder med Repræsentanternes Råd i Irak. Det seneste af disse møder blev afholdt i Bruxelles den 14. maj 2025, og det foregående blev afholdt i 2023 i Bagdad.

Europa-Parlamentets Sakharovpris blev i 2016 tildelt Nadia Murad Basee Taha og Lamiya Aji Bashar, som er overlevende fra IS' sexslaveri i Irak og er blevet talspersoner

for kvinder, der er blevet udsat for IS' kampagne med seksuel vold. De er offentlige fortalere for yazidierne i Irak, en religiøs minoritet, der har været udsat for en folkemordslignende kampagne fra IS-krigernes side.

IRAN

EU's forbindelser med Iran er en udfordring, og de er blevet forværret i en sådan grad, at der ikke ydes EU-finansiering til nogen aktiviteter ud over en vis meget specifik støtte til menneskerettighedsforkæmpere og humanitære aktioner. Dette er resultatet af en række negative begivenheder, herunder Irans militære støtte til Rusland siden begyndelsen af Ruslands angrebskrig i Ukraine, landets fortsatte krænkelser af menneskerettighederne – navnlig efter den brutale undertrykkelse af protesterne i tilknytning til Mahsa Amini – dets destabiliserende aktiviteter i regionen, dets nukleare ambitioner og dets hybride trusler i EU.

Som reaktion herpå har EU løbende tilpasset sin tilgang ved at øge presset på Teheran i samarbejde med medlemsstaterne. Dette har resulteret i vedtagelsen af **ti runder af sanktioner** rettet mod enkeltpersoner og enheder, der er ansvarlige for krænkelser af menneskerettighederne. EU er fortsat urokkeligt i sin støtte til det iranske folks forhåbninger om universelle menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder og samarbejder aktivt med FN's ansvarlighedsmekanismer og anvender sine egne midler til at drage Iran til ansvar. EU har ydet humanitær bistand til de mest sårbare grupper i Iran og har siden 2016 ydet en samlet støtte på over 124 mio. EUR til landet.

Da Iran ikke er medlem af Verdenshandelsorganisationen, og der ikke findes nogen bilateral aftale mellem EU og Iran, er handelen mellem de to underlagt EU's generelle importordning. Ifølge Eurostats data om handelen mellem EU og Iran beløb varehandelen mellem de to parter sig i 2024 til 4,543 mia. EUR med et stort overskud i EU. Eksporten til Iran beløb sig til i alt 3,708 mia. EUR, mens importen fra Iran beløb sig til 0,834 mia. EUR. Der er overvejende tale om handel med industriprodukter, idet maskiner og kemikalier dominerer eksporten, samtidig med at handelsmængderne fortsat er begrænset af sanktioner.

EU's vigtigste prioritet i sine forbindelser med Iran har været at bevare Den fælles omfattende handlingsplan (JCPOA – også kendt som "atomaftalen med Iran"), der blev undertegnet i Wien i juli 2015. JCPOA er et centralt element i det internationale system for ikke-spredning af kernevåben. Den giver beføjelser til FN's nukleare vagthund, Den Internationale Atomenergiorganisation (IAEA), som udfører de strengeste inspektioner i forbindelse med ikke-spredning af kernevåben. IAEA påtager sig det fulde ansvar for at overvåge, om Iran fortsat overholder JCPOA's forpligtelser. Til gengæld for Irans tilsagn tog JCPOA sig af Irans genintegration i det globale system.

USA's tilbagetrækning fra JCPOA i 2018 og dets vedtagelse af en politik med maksimalt pres fik Iran til at nedskalere sine forpligtelser i henhold til aftalen, som indførte en omfattende og streng ordning for inspektioner og overvågning, der skulle udføres af IAEA. EU arbejdede sammen med E3 (Tyskland, Frankrig og Det Forenede Kongerige), Rusland og Kina på at bevare JCPOA og dermed Irans forpligtelser.

I overensstemmelse med JCPOA udløb våbenembargoen mod Iran i oktober 2020. EU udtrykte forbehold over for udløbet af embargoen, men afviste USA's trussel om at genindføre alle FN-sanktioner ("snapback"). EU har fastholdt sin egen våbenembargo, der ikke er relateret til JCPOA, men knyttet til krænkelser af menneskerettighederne, fjendtlige aktiviteter mod EU og affyring af ballistiske missiler og krydsermissiler.

Konflikten mellem Israel og Iran i juni 2025, den såkaldte "12-dages krig", markerede en betydelig optrapning, der omfattede angreb på militære og nukleare anlæg.

Mange bestemmelser i JCPOA var planlagt til at udløbe i oktober 2025 ("udløbsklausuler"). Efter eskalerende spændinger og konflikten i 2025 iværksatte Det Forenede Kongerige, Frankrig og Tyskland imidlertid "snapback"-mekanismen for at genoprette FN's sanktioner. Som følge heraf blev FN's og EU's atomrelaterede sanktioner genindført i slutningen af 2025.

JCPOA er ikke længere praktisk operationel efter USA's udtræden i 2018, Irans efterfølgende manglende overholdelse og de europæiske parters genindførelse af sanktioner i 2025. Selv om EU fortsat betragter aftalen som et vigtigt referencepunkt for nuklear ikkespredning, fokuserer de nuværende bestræbelser på at forhindre yderligere optrapning og støtte genoptagelsen af det diplomatiske engagement.

Den seneste regionale udvikling har yderligere kompliceret forbindelserne mellem EU og Iran. En bredere militær konfrontation mellem USA, Israel og Iran begyndte i februar 2026 og omfattede omfattende angreb på Irans militære infrastruktur og gengældelsesangreb i hele regionen. I den forbindelse har EU konsekvent opfordret til nedtrapning, respekt for folkeretten og beskyttelse af civile, samtidig med at det fastholder sit engagement i en forhandlingsløsning, der imødekommer både nukleare bekymringer og bredere regional stabilitet.

EUROPA-PARLAMENTETS ROLLE

Europa-Parlamentet delegation for forbindelserne med Iran (D-IR) blev oprettet i 2004 for at have en direkte kanal til Majlis. Siden 2015 har D-IR spillet en afgørende rolle i JCPOA og med hensyn til at bringe EU og Iran sammen. Der er blevet afholdt syv interparlamentariske møder siden 2005, hvoraf det sidste blev afholdt i Bruxelles i september 2018.

Siden 2019 har delegationen fokuseret på at samarbejde med det iranske civilsamfund.

Den 12. december 2023 tildelte Europa-Parlamentet Sakharovprisen for tankefrihed 2023 til Jina Mahsa Amini og bevægelsen "Kvinder, Liv, Frihed" i Iran.

Europa-Parlamentet vedtog 10 beslutninger i valgperioden 2019-2024 for at give udtryk for sin bekymring over menneskerettighedssituationen i Iran. Det har også kritiseret Irans systematiske undertrykkelse af menneskerettighederne i de seks beslutninger, der indtil videre er blevet vedtaget i indeværende valgperiode (2024-2029):

— beslutning af 28. november 2024 om den stigende og systematiske undertrykkelse af kvinder i Iran

- beslutning af 23. januar 2025 om den systematiske undertrykkelse af menneskerettighederne i Iran, især sagerne om Pakhshan Azizi og Wrisha Moradi, og gidseltagningen af EU-borgere
- beslutning af 3. april 2025 om bølgen af henrettelser i Iran og stadfæstelsen af dødsdommen over aktivisterne Behrouz Ehsani og Mehdi Hassani
- beslutning af 19. juni 2025 om sagen om dr. Ahmadreza Djalali i Iran
- beslutning af 22. januar 2026 om den brutale undertrykkelse af demonstranter i Iran
- beslutning af 12. februar 2026 om det iranske regimes systemiske undertrykkelse, umenneskelige forhold og vilkårlige tilbageholdelser.

Dets stærke holdning til Irans destabiliserende aktiviteter afspejles i dets beslutning om gennemførelsen af den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik – årlig betænkning 2024, der blev vedtaget den 2. april 2025. Ud over at fordømme Iran for at sponsorere terrorisme og civile konflikter, herunder støtte til stedfortrædere, der har udført angreb mod Israel, og for at deltage i aktiviteter, der underminerer den regionale fred, har Europa-Parlamentet fordømt landet for vedvarende at have undladt at opfylde sine retlige beskyttelsesforpligtelser og for ikke at overholde sine tilsagn i henhold til JCPOA. Det har også kritiseret det voksende militære samarbejde mellem Iran og Rusland og fremhævet den mulige undertegnelse af et omfattende strategisk partnerskab og Irans levering af militært materiel til Rusland, som anses for at bidrage direkte til konflikten i Ukraine og yderligere destabilisere regionen.

Selv om der ikke forventes nogen væsentlig ændring i de interparlamentariske forbindelser i den nærmeste fremtid, vil Europa-Parlamentet fortsat samarbejde med det iranske civilsamfund og støtte det iranske folks forhåbninger.

Simona-Daniela Moroianu / Camelia OAIDA
06/2026

5.6.6. AFRIKA

EU's samarbejde med afrikanske lande og med Den Afrikanske Union (AU) er baseret på to særskilte rammer i form af a) den fælles Afrika-EU-strategi og b) partnerskabsaftalerne med staterne i Afrika, Caribien og Stillehavet (ACS-staterne).
Retsgrundlaget for de politiske, økonomiske og udviklingsmæssige aspekter af partnerskabet mellem EU og ACS-landene blev fastlagt ved Cotonouaftalen i 2000. Cotonouaftalen blev den 15. november 2023 erstattet af Samoaaftalen, som var forhandlet på plads for at modernisere og opgradere partnerskabet.
Den fælles Afrika-EU-strategi er blevet gennemført ved hjælp af de flerårige køre- og handlingsplaner, som bliver vedtaget på hvert topmøde mellem EU og AU, som normalt afholdes hvert tredje år. På topmødet mellem EU og AU i februar 2022 i Bruxelles blev lederne for EU og AU enige om en fælles vision for 2030 med sigte på at konsolidere et fornyet partnerskab baseret på solidaritet, sikkerhed, fred, bæredygtig udvikling og fælles velstand. Det tredje ministermøde mellem EU og AU blev afholdt den 21. maj 2025 med deltagelse af AU's nye ledelse. Dette møde omfattede en gennemgang af fremskridtene hen imod den fælles vision for 2030 og banede vejen for det syvende topmøde mellem EU og AU, som fandt sted i Luanda i Angola den 24.-25. november 2025 og markerede 25 år med partnerskab siden topmødet i Kairo i 2000. EU's Udenrigs- og Sikkerhedspolitiske Komité og AU's Freds- og Sikkerhedsråd holdt deres 16. rådgivende møde den 8.-9. oktober 2025 i Bruxelles. EU er Afrikas største donor af officiel udviklingsbistand. Denne bistand ydes overvejende gennem EU's almindelige budget gennem instrumentet for naboskab, udviklingssamarbejde og internationalt samarbejde (NDICI) – et globalt Europa.

RETSGRUNDLAG

— Artikel 217 og 218 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF),

— partnerskabsaftalen mellem Den Europæiske Union og dens medlemsstater på den ene side og medlemmerne af organisationen af Stater i Afrika, Caribien og Stillehavet på den anden side (Samoaaftalen) fra november 2023,

— Samoaaftalen blev godkendt af Parlamentet den 10. april 2024 og har, siden dens midlertidige anvendelse begyndte den 1. januar 2024, erstattet Cotonouaftalen,

— forordning (EU) 2021/947 om oprettelse af instrumentet for naboskab, udviklingssamarbejde og internationalt samarbejde – et globalt Europa.

ACS-EU-PARTNERSKABET

Forbindelserne mellem EU og Afrika syd for Sahara har i mere end to årtier været understøttet af Cotonouaftalen, som udgjorde grundlaget for forbindelserne mellem

EU og 78 af de 79 medlemslande[1] i ACS, som i april 2022 blev omdøbt til Organisationen af Stater i Afrika, Caribien og Stillehavet (OACSS).

Cotonouaftalen, der oprindeligt var planlagt til at udløbe i 2020, blev forlænget flere gange indtil november 2023. Aftalen havde til formål at udrydde fattigdom og fremme ACS-landenes integration i verdensøkonomien. Den hvilede på tre samarbejdssøjler vedrørende:

— politik,

— udvikling,

— økonomi og handel.

Aftalen gennemførtes af fælles ACS-EU-institutioner, herunder et Ministerråd, et Ambassadørudvalg og en Blandet Parlamentarisk Forsamling.

Forhandlingerne om "post-Cotonouaftalen" mellem EU og OACSS blev afsluttet i december 2020. Undertegnelsen af den nye aftale blev imidlertid forsinket indtil november 2023 på grund af interne EU-uoverensstemmelser og forbehold fra to EU-medlemsstater.

Samoaaftalen, der blev undertegnet i november 2023, erstatter Cotonouaftalen og markerer et nyt kapitel i forbindelserne mellem EU og OACSS. Aftalen medfører to større ændringer, nemlig styrkelse af den parlamentariske dimension inden for den institutionelle ramme og opdeling af aftalen i tre regionale protokoller. Den udgør et moderniseret og opgraderet partnerskab mellem EU og OACSS, der bygger på det grundlag, der er fastlagt i Cotonouaftalen.

Samoaaftalen fastsætter seks strategisk prioriterede samarbejdsområder: menneskerettigheder, demokrati og god forvaltningspraksis; fred og sikkerhed; menneskelig og social udvikling; inkluderende og bæredygtig økonomisk vækst og udvikling; miljømæssig bæredygtighed og klimaforandringer; migration og mobilitet. Den understreger også relevansen af samarbejde mellem parterne i internationale fora og FN's 2030-dagsorden for bæredygtig udvikling samt verdensmålene for bæredygtig udvikling.

Samarbejdet er struktureret i tre regionale protokoller, der afspejler de forskellige prioriteter i ACS-regionerne. Protokollen mellem EU og Afrika er blevet den centrale retlige ramme for forbindelserne mellem EU og Afrika syd for Sahara. De regionale prioritetsområder er som følger: inkluderende og bæredygtig økonomisk vækst; menneskelig og social udvikling; miljøet og naturressourcer, fred og sikkerhed; retsstatsprincippet, retfærdighed, demokrati og god regeringsførelse; menneskerettigheder og ligestilling mellem kønnene; migration og mobilitet. Denne nye protokol tillægger dialogen og samarbejdet mellem EU og AU en større rolle, end hvad Cotonouaftalen lagde op til.

Samoaaftalen indeholder bestemmelser om fælles institutioner, navnlig et OACSS-EU-Ministerråd og fire interparlamentariske forsamlinger, der udgør en parlamentarisk paraplyforsamling OACSS-EU og tre regionale parlamentariske forsamlinger: Afrika-EU, Caribien-EU og Stillehavet-EU (jf. briefing fra Europa-Parlamentets Forskningstjeneste med titlen "After Cotonou: towards a new agreement with the

[1]Eneste undtagelse var Cuba.

African, Caribbean and Pacific states"). Disse fire parlamentariske forsamlinger blev formelt oprettet i februar 2024, hvor de sammentrådte for første gang i Luanda i Angola og vedtog deres forretningsorden. Hver af de fire forsamlinger afholder ordinært årsmøde skiftevis i et EU-land og et ACS-land. De regionale forsamlinger kan derudover afholde yderligere ekstraordinære møder i forbindelse med den årlige Blandede Parlamentariske Forsamling OACSS-EU.

AFRIKA-EU-STRATEGIEN OG EU'S PARTNERSKAB MED AFRIKA

Den fælles Afrika-EU-strategi blev vedtaget af ledere fra EU og Afrika på det andet EU-Afrika-topmøde i Lissabon i 2007, hvor de fastlagde den politiske vision for partnerskabet mellem Afrika og EU. Dens mål er at:

— bevæge sig ud over et samarbejde mellem donorer og modtagere af udviklingsbistand og i stedet åbne forbindelserne mellem Afrika og EU op for emner af fælles politisk interesse,

— udvide samarbejdet ved at tage fat på fælles globale udfordringer såsom migration, klimaforandringer, fred og sikkerhed og at styrke samarbejdet i internationale fora,

— støtte Afrikas stræben efter at fremme tværregionale og kontinentale løsninger på disse store udfordringer,

— arbejde hen imod et menneskeorienteret partnerskab, der i højere grad inddrager de afrikanske og europæiske borgere.

I marts 2020, før det sjette topmøde mellem EU og AU, udstedte Kommissionen og Unionens højtstående repræsentant for udenrigsanliggender og sikkerhedspolitik en meddelelse med titlen "Frem mod en omfattende strategi for samarbejdet med Afrika". Heri blev der lagt op til et styrket samarbejde centreret omkring fem søjler: grøn omstilling og adgang til energi; digital omstilling; bæredygtig vækst og beskæftigelse; fred og god regeringsførelse; migration og mobilitet.

Den 25. marts 2021 vedtog Parlamentet en "beslutning om en ny EU-Afrika-strategi – et partnerskab for bæredygtig og inklusiv udvikling". Den afspejlede og styrkede dele af den strategi, som Kommissionen og den højtstående repræsentant sammen havde foreslået, bl.a. delene vedrørende bæredygtig og inkluderende vækst, samtidig med at der blev opfordret til større fokus på andre dele, såsom menneskelig udvikling, social inklusion, menneskerettigheder, styrkelse af kvinders og unges indflydelse og status samt modstandsdygtigt landbrug. For så vidt angår migration vil partnerskabets succes ifølge beslutningen afhænge af en betydelig forbedring af mobilitetsmulighederne, og der opfordredes til at skabe yderligere kanaler for lovlige migration.

På det sjette topmøde mellem EU og AU (der blev afholdt den 17.–18. februar 2022 i Bruxelles) nåede EU's og AU's stats- og regeringschefer til enighed om en erklæring med titlen "A Joint Vision for 2030". Den fælles vision konsoliderer et strategisk, langsigtet grundlag for forbindelserne mellem EU og Afrika i en globaliseret verden. Den bestræber sig på at styrke det økonomiske samarbejde og fremme bæredygtig udvikling, hvor begge kontinenter eksisterer side om side på grundlag af fred, sikkerhed, demokrati, velstand, solidaritet og menneskelig værdighed, samtidig med

at vores folk, regioner og organisationer føres sammen. Det fornyede partnerskab tager fat på både de umiddelbare muligheder og udfordringer samt partnerskabets langsigtede muligheder med fokus på foranstaltninger på kontinentalt og regionalt plan, hvor EU og Afrika har en kollektiv kapacitet til at levere resultater. Visionen omfatter fire mål:

— en investeringspakke mellem Afrika og Europa med det formål at yde investeringer på 150 mia. EUR til at fremme diversificerede, bæredygtige og modstandsdygtige økonomier på det afrikanske kontinent,

— fornyet og styrket samarbejde for fred og sikkerhed,

— et styrket og gensidigt partnerskab for migration og mobilitet,

— et tilsagn om at styrke multilateralismen inden for den regelbaserede internationale orden med FN i centrum.

Det sjette topmøde mellem EU og AU blev fulgt op af et møde mellem AU og EU's kommissærkollegium den 28. november 2022. Det tredje ministermøde mellem EU og AU blev afholdt den 22. maj 2025 med deltagelse af AU's nye ledelse. Dette møde omfattede en gennemgang af fremskridtene hen imod den fælles vision for 2030 og banede vejen for det syvende topmøde mellem EU og AU, som fandt sted i Luanda i Angola den 25. november 2025 og markerede 25 års partnerskab siden topmødet i Kairo i 2000.

Forud for det syvende topmøde mellem EU og AU vedtog Parlamentet en beslutning, hvori det opfordrede til et nyt ligeværdigt partnerskab mellem EU og Afrika, der bygger på gensidig respekt, fælles interesser og en fælles multilateral indsats. I beslutningen understreges behovet for at fokusere på praktisk samarbejde med håndgribelige resultater og prioritere områder såsom fred, sikkerhed, infrastruktur og digital konnektivitet gennem Global Gateway-investeringsinstrumentet og økonomisk vækst drevet af udvikling af den private sektor. Ligeledes understreges vigtigheden af at styrke den fælles indsats til bekæmpelse af terrorisme og organiseret kriminalitet og gennemføre migrationspolitikker, der tackler de grundlæggende årsager, samtidig med at medlemsstaternes kompetencer respekteres. Desuden fremhæves behovet for at institutionalisere den parlamentariske dimension af topmøder mellem EU og AU, herunder regelmæssige møder forud for topmøderne med Det Panafrikanske Parlament, tematiske udvekslinger mellem parlamentariske udvalg og årlige dialoger på højt plan om centrale emner såsom fred og sikkerhed, handel og økonomisk samarbejde, migration og mobilitet samt klimaændringer og bæredygtighed. Dette vil i sidste ende bidrage til at udvikle en fælles handlingsplan mellem EU og AU for 2025-2030 med målbare mål, der omfatter en fordobling af handel og investeringer, etablering af en mobilitets- og visumramme og lancering af et digitalt grønt partnerskab.

UDVIKLINGSSAMARBEJDE

EU og dets medlemsstater er fortsat Afrikas største donor af officiel udviklingsbistand.

Som et resultat af forhandlingerne om EU's flerårige finansielle ramme (FFR) for 2021-2027 (jf. særskilt faktablad 1.4.3 "Den flerårige finansielle ramme") vil udviklingssamarbejde indgå i det omfattende instrument for naboskab,

udviklingssamarbejde og internationalt samarbejde – et globalt Europa (NDICI – et globalt Europa), som fuldt ud indarbejdes i EU-budgettet. Tidligere blev hovedparten af EU's udviklingsbistand til afrikanske lande ydet via Den Europæiske Udviklingsfond, som ikke var en del af EU-budgettet.

NDICI – et globalt Europa forenkler EU's eksterne finansieringsstruktur ved at erstatte og sammenlægge 10 instrumenter under den foregående budgetcyklus (2014-2020) til ét samlet instrument. Den styrker EU's evne til at opfylde sine strategiske prioriteter og internationale forpligtelser ved at tilvejebringe fleksibilitet og innovative værktøjer med henblik på at opbygge større tillid og samarbejde med EU's partnerlande. Drivkraften bag et globalt Europa er en "værdidrevet" tilgang baseret på "politik først", som vil sætte EU i stand til at indtage en stærkere geopolitisk holdning i sin optræden udadtil.

Med et budget på næsten 80 mia. EUR for perioden 2021-2027 dækker et globalt Europa mere end 70 % af EU's finansiering af eksterne forbindelser. Programmet er baseret på tre søjler: geografiske programmer, tematiske programmer og foranstaltninger vedrørende hurtig reaktion. Geografiske programmer, som vil være den primære gennemførelsesmekanisme, fokuserer på regioner såsom EU's nabolande, Afrika syd for Sahara, Asien og Stillehavsområdet samt Nord-, Syd- og Mellemamerika og Caribien. Denne tilgang giver mulighed for en mere strategisk og sammenhængende EU-indsats på verdensplan, der er skræddersyet til partnerlandenes behov. Programmet prioriterer fremme og beskyttelse af menneskerettighederne samt styrkelse af civilsamfundsorganisationer i hele verden for at fremme positive forandringer og en mere retfærdig, rimelig og stabil verden.

HANDELSFORBINDELSER

Cotonouaftalen gav EU og ACS-landene mulighed for at forhandle udviklingsorienterede handelsaftaler kaldet økonomiske partnerskabsaftaler. Denne mulighed er blevet videreført under Samoaaftalen, hvori økonomiske partnerskabsaftaler udgør det vigtigste redskab til at opnå adgang til EU's indre marked. Samhandelen mellem EU og afrikanske lande betragtes – sammen med regional og kontinental økonomisk integration – som en grundlæggende forudsætning for at fremme bæredygtig udvikling i Afrika. Derudover giver unilaterale ordninger de fleste af landene syd for Sahara præferentiel markedsadgang til EU (jf. særskilt faktablad 5.2.3 "Handelsordninger, der anvendes over for udviklingslandene").

Økonomiske partnerskabsaftaler udgør det vigtigste redskab til at fremme samhandel mellem EU og forskellige afrikanske regioner, og de anses for at være fuldt ud forenelige med Verdenshandelsorganisationens regler. Forhandlingerne om disse økonomiske partnerskabsaftaler, som blev indledt i 2002, har imidlertid vist sig at være vanskeligere end forventet og har mødt kraftig modstand fra visse afrikanske regeringer, lokale civilsamfundsgrupper og fagforeninger. Flere af de økonomiske partnerskabsaftaler, som egentlig skulle have omfattet hele afrikanske regioner, har derfor midlertidig kun fundet anvendelse i de lande, der har ønsket det, heriblandt Elfenbenskysten, Ghana, Cameroun og Kenya (nærmere oplysninger herom kan fås i briefingen fra Europa-Parlamentets Forskningstjeneste med titlen "EU economic partnership agreements with ACP countries").

EUROPA-PARLAMENTETS ROLLE

I lighed med andre internationale aftaler kræver indgåelsen af Samoaaftalen juridisk godkendelse fra Parlamentet (jf. artikel 218 i TEUF), selv om aftalen kan anvendes delvist og midlertidigt, inden aftalen er blevet godkendt, og inden samtlige medlemsstater i EU og OACSS har ratificeret den. Parlamentet bidrog til forhandlingerne om Samoaaftalen ved at vedtage beslutninger før og under processen og ved at nedsætte en overvågningsgruppe under ledelse af Udviklingsudvalget. Efter forhandlingerne og undertegnelsen af aftalen gav Parlamentet sin godkendelse den 10. april 2024.

Parlamentets godkendelse kræves ligeledes i forbindelse med alle økonomiske partnerskabsaftaler, der indgås med ACS-lande. Parlamentet har desuden bidraget aktivt til udformningen af det finansielle instrument NDICI – et globalt Europa og overvåger gennemførelsen heraf.

Parlamentet har adskillige stående interparlamentariske delegationer til varetagelse af forbindelserne med afrikanske lande og institutioner. Det vigtigste organ for Parlamentets samarbejde om sådanne spørgsmål har hidtil været Den Blandede Parlamentariske Forsamling OACPS-EU, som består af Europa-Parlamentets medlemmer og parlamentsmedlemmer fra OACPS-staterne, og som spiller en nøglerolle med hensyn til at styrke de parlamentariske forbindelser mellem EU og dets OACPS-partnere med afsæt i Cotonouaftalens artikel 14. Foruden oprettelsen af de regionale parlamentariske forsamlinger var ét af Europa-Parlamentets vigtigste krav under forhandlingerne om den nye aftale at bibeholde en Blandet Parlamentarisk Forsamling, som Europa-Parlamentet anså for at være en grundforudsætning for at give sin godkendelse. Delegationerne for hver af de nye partnerskabsaftaler blev formelt oprettet i december 2023, deriblandt også en delegation til Den Parlamentariske Forsamling Afrika-EU. Denne delegation består af 48 MEP'er, som tillige er medlemmer af den nye Blandede Parlamentariske Forsamling OACSS-EU.

Parlamentet har desuden udviklet visse former for parlamentarisk samarbejde med AU gennem Delegationen for Forbindelserne med Det Panafrikanske Parlament, som blev etableret i 2009. Parlamentariske topmøder ledsager typisk de mellemstatslige møder, idet der ved indledningen af hvert mellemstatsligt topmøde afgives en fælles erklæring fra det parlamentariske topmøde rettet direkte til stats- og regeringscheferne.

EU har også privilegerede parlamentariske forbindelser med Sydafrika, som i 2007 blev styrket gennem det strategiske partnerskab mellem EU og Sydafrika – EU's eneste bilaterale strategiske partnerskab med et afrikansk land. Dette afspejles også i Parlamentets særlige stående Delegation for Forbindelserne med Sydafrika, som afholdt sit 28. interparlamentariske møde den 18.–19. februar 2025 i Cape Town, hvor der blev vedtaget en fælles erklæring. Det ottende topmøde mellem EU og Sydafrika blev også afholdt den 13. marts 2025, også i Cape Town. Det 29. interparlamentariske møde fandt sted den 5.–6. november 2025 i Bruxelles forud for det 20. G20-topmøde den 22.–23. november 2025 i Johannesburg, Sydafrika. Dette var det første

G20-topmøde på det afrikanske kontinent i anledning af Sydafrikas første G20-formandskab, der fandt sted fra 1. december 2024 til 30. november 2025.

Rose BAGUDU
12/2025

5.6.7. SYDASIEN

Dette faktablad forklarer den geostrategiske betydning, som Sydasien har for EU gennem dets forbindelser med landene i regionen. Den indopacifiske region udvikler sig hurtigt og er hjemsted for mere end 50 % af verdens befolkning. EU skaber tættere forbindelser med landene i Sydasien som en stærk økonomisk aktør og en vigtig udviklings- og bistandsdonor. Det arbejder på at fremme institutionsopbygning, demokrati, god regeringsførelse og menneskerettigheder, men det har også sikkerhedsmæssige bekymringer såsom Kashmirkonflikten, Afghanistan, maritim sikkerhed og terrorisme. Parlamentet har støttet EU's samarbejde med og bistand til Sydasien med målrettet støtte til de mest sårbare grupper.

I dette faktablad beskrives den sydasiatiske region. Se også faktabladene om Østasien (se 5.6.8), Centralasien (se 5.6.4) og Sydøstasien (se 5.6.9).

RETSGRUNDLAG

— Traktaten om Den Europæiske Union: Afsnit V dækker EU's optræden udadtil, navnlig dets forbindelser med lande uden for EU.

— Traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde: Artikel 206 og 207 omhandler handel, mens artikel 216–219 dækker internationale aftaler.

GENEREL BAGGRUND

EU's strategi for samarbejde i den indopacifiske region blev vedtaget i september 2021 med henblik på at øge EU's tilstedeværelse i regionen, opbygge partnerskaber og styrke den regelbaserede internationale orden. EU tilpasser sine nuværende instrumenter som led i sin strategiske autonomi i en tid, hvor de geostrategiske udfordringer vokser. EU's strategiske kompas for sikkerhed og forsvar, som formelt blev godkendt af Rådet i marts 2022, fremmer en åben og regelbaseret regional sikkerhedsarkitektur, herunder sikre kommunikationslinjer til søs, kapacitetsopbygning og øget flådetilstedeværelse i den indopacifiske region. Som del af den større indopacifiske region har Sydasien afgørende geostrategisk betydning for EU, men det står over for væsentlige udfordringer.

DEN SYDASIATISKE SAMMENSLUTNING FOR REGIONALT SAMARBEJDE

EU tilskynder til regional integration og støtter Den Sydasiatiske Sammenslutning for Regionalt Samarbejde (SAARC). SAARC-medlemslandene udgøres af Afghanistan, Bangladesh, Bhutan, Indien, Maldiverne, Nepal, Pakistan og Sri Lanka. EU, Australien, Kina, Iran, Japan, Sydkorea, Mauritius, Myanmar og USA har observatørstatus. På grund af politiske spændinger mellem medlemsstaterne, navnlig mellem Indien og Pakistan, samt den ustabile situation i Afghanistan er SAARC's arbejde gået i stå. Organisationen har gjort fremskridt med hensyn til at håndtere regionale problemstillinger, heriblandt

økonomisk samarbejde og humanitære kriser. Dog findes der stadig strukturelle svagheder og økonomisk ulighed mellem medlemsstaterne. I øjeblikket kæmper SAARC-landene med stigende importomkostninger og brændstofmangel som følge af krigen i Den Persiske Golf. For at tackle dette indfører de nationale regeringer spareforanstaltninger, der har til formål at reducere energiforbruget, bevare den økonomiske stabilitet og berolige deres hjemmemarkeder.

Udviklingssamarbejdet mellem EU og landene i Sydasien omfatter finansiel og teknisk bistand samt økonomisk samarbejde. Prioriteringerne omfatter regional stabilitet, fattigdomsbekæmpelse, menneskerettigheder, bæredygtig udvikling, god regeringsførelse og arbejdstagerrettigheder. Samarbejdet mellem EU og SAARC sigter mod at fremme harmonisering af standarder og lette samhandelen samt at øge bevidstheden om fordelene ved regionalt samarbejde. Nyere initiativer har haft fokus på modvirkning af klimaændringer og digital transformation. I 2024 lancerede EU og SAARC et fælles program med formålet at styrke regional konnektivitet og fremme bæredygtig energi.

INDIEN

På det femte topmøde mellem EU og Indien i november 2004 vedtoges det strategiske partnerskab mellem EU og Indien, som fremmer politisk dialog og samarbejde, udvikling af økonomiske forbindelser, handel og investeringer samt styrkelse af mellemfolkelige udvekslinger. I 2026 tegnede EU og Indien sig for næsten 25 % af verdens befolkning og 20 % af den globale handel.

I den forbindelse indgik EU og Indien i januar 2026 på det 16. topmøde mellem EU og Indien i New Delhi frihandelsaftalen mellem Indien og EU efter næsten 20 års forhandlinger. På topmødet blev lederne enige om at godkende den fælles "Towards 2030:EU-India Joint Comprehensive Strategic Agenda (På vej mod 2030: den fælles omfattende strategiske dagsorden mellem EU og Indien), som skal vejlede det bilaterale samarbejde om bæredygtighed, innovation, sikkerhed, konnektivitet og globale spørgsmål.

Aftalen reducerer toldmæssige og ikketoldmæssige hindringer, reducerer tolden for alle eksportører med 4 mia. EUR om året og åbner op for betydelige handels- og investeringsmuligheder. I januar 2026 var der 6 000 EU-virksomheder, der opererede i Indien, og handelen mellem EU og Indien understøtter næsten 800 000 arbejdspladser i EU. EU's vareeksport til Indien forventes at blive fordoblet frem til 2032.

I 2025 var EU fortsat Indiens største handelspartner og tegnede sig for varehandel til en værdi af 120 mia. EUR i 2024 eller 11,5 % af Indiens samlede varehandel. Indien er EU's niendestørste handelspartner med 2,4 % af EU's samlede varehandel i 2024. Den bilaterale handel med varer er steget med næsten 90 % i det sidste årti. Handelen med tjenesteydelser nåede i 2023 op på 59,7 mia. EUR, hvilket var en betydelig stigning fra 44,9 mia. EUR i 2021. EU's andel af udenlandske direkte investeringer i Indien er også steget betydeligt i årenes løb og nåede op på 140,1 mia. EUR i 2023, hvilket er en stigning fra 82,3 mia. EUR i 2019. I 2023 beløb Indiens beholdning af direkte udenlandske investeringer i EU sig til 10,3 mia. EUR.

Sikkerheds- og forsvarspartnerskabet mellem EU og Indien blev også lanceret under det 16. topmøde mellem EU og Indien. Aftalen styrker samarbejdet og de

fælles initiativer vedrørende fælles sikkerhedsprioriteter såsom maritim sikkerhed, ikkespredning og nedrustning, rumområdet, cyberforsvar og terrorbekæmpelse. Europa-Kommissionens formand Ursula von der Leyen og Indiens premierminister Narendra Modi lancerede Handels- og Teknologirådet mellem EU og Indien på deres møde i april 2022. I februar 2023 styrkede EU og Indien deres forbindelser ved at oprette Handels- og Teknologirådet. I marts 2024 blev der afholdt en konference for ledere fra EU og Indien med fokus på bilindustrien, medicinsk udstyr og sundhedssektoren.

Konnektivitetspartnerskabet mellem EU og Indien blev indledt i maj 2021. Dette blev efterfulgt af konferencen om konnektivitet mellem Indien og EU, der blev afholdt i juni 2023 med det formål at identificere konkrete konnektivitetsprojekter. Indien vedtog en lov om beskyttelse af digitale personoplysninger i august 2023.

Samarbejdet mellem Indien og EU inden for videnskab, teknologi og innovation styrkes også som led i Horisont Europa. Indiens uddannelsespolitik sigter i dag mod at udvikle flere internationale partnerskaber med europæiske universiteter for at samarbejde om Horisont-programmerne. I januar 2026 styrkede EU og Indien yderligere samarbejdet om ny og kritisk teknologi, innovation og forskning, herunder ved at oprette innovationsknudepunkter mellem EU og Indien, lancere et opstartspartnerskab mellem EU og Indien og forny aftalen mellem EU og Indien om videnskabeligt og teknologisk samarbejde indtil 2030.

Fra den 19. april 2024 til den 1. juni 2024 blev der afholdt parlamentsvalg i Indien. Partiet Bharatiya Janata Party, som ledes af premierminister Modi, vandt flest pladser i Indiens underhus, Lok Sabha, for tredje gang i træk, men opnåede ikke flertal. Partiet måtte i stedet søge hjælp fra sine allierede i National Democratic Alliance for at sikre sig de 272 pladser, der kræves for at kunne danne regering. Oppositionsalliancen, Indian National Developmental Inclusive Alliance, overgik forventningerne, men opnåede ikke flertal og er derfor fortsat den vigtigste oppositionsblok i Lok Sabha. National Democratic Alliance, der ledes af Bharatiya Janata-partiet, har konsolideret sin styrke ved regionalvalget, herunder en vigtig sejr ved valget til den lovgivende forsamling i Bihar i november 2025, hvilket yderligere styrker regeringens mandat.

Indien er som det mest folkerige land i verden i færd med at gennemføre politiske og økonomiske reformer, der fokuserer på at modernisere forvaltningen, fremme god regeringsførelse, bekæmpe korruption med demonetariserings- og gennemsigtighedsprogrammer, løse sociale problemer, udvikle økonomien med initiativerne "Make in India" og "Invest India" og indføre en afgift for varer og tjenesteydelser i hele landet. Indien er en atommagt ligesom dets nabolande Pakistan og Kina og oplever sikkerhedsproblemer, terrorisme og væbnede sammenstød ved grænserne, navnlig med Pakistan i den autonome stat Jammu og Kashmir, og i mindre grad med Kina. Siden maj 2026 har krigen i Den Persiske Golf i alvorlig grad påvirket Indiens olie- og gasforsyninger.

Indiens kastesystem er en af verdens ældste former for organisering af socialklasser, som giver anledning til bekymring over fortsat diskrimination på grundlag af kasterne. Landet er også en etnisk og sproglig mosaik, hvor der er spændinger i en række delstater, og hvor der rapporteres om krænkelser af menneskerettighederne og af kvinders og børns rettigheder. Ifølge Den Internationale Arbejdsorganisation er

børnearbejde fortsat et alvorligt problem i Indien, selv om premierminister Modi har godkendt en række foranstaltninger, der forbyder børn under 14 år at udføre farlige opgaver, med hårde straffe for arbejdsgivere, der overtræder loven.

Europa-Parlamentet har vedtaget flere beslutninger om Indien, herunder:

— Det fremtidige handels- og investeringssamarbejde mellem EU og Indien i 2022, hvori det glædede sig over viljen til at arbejde hen imod indgåelsen af en ambitiøs, værdibaseret, afbalanceret, omfattende og gensidigt fordelagtig handelsaftale mellem EU og Indien. Parlamentet bifaldt handels- og teknologirådet.

— En beslutning i 2023 om situationen i Indiens delstat Manipur, hvori det indtrængende opfordrede til, at alle fornødne foranstaltninger skulle træffes for at sætte en stopper for etnisk og religiøs vold, beskytte alle religiøse mindretal og foregribe enhver yderligere eskalering.

— En beslutning i 2024 om forbindelserne mellem EU og Indien, hvori det opfordrede til en udvidelse og uddybning af EU's og Indiens forbindelser som strategiske partnere, navnlig på centrale områder som klimaændringer, digitalisering, konnektivitet, handel og investering, udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitik, menneskerettigheder og retsstaten.

Europa-Parlamentets Udvalg om det Indre Marked og Forbrugerbeskyttelse besøgte Indien i januar 2025 og drøftede centrale EU-retsakter vedrørende digitale tjenester, digitale markeder, kunstig intelligens, produktsikkerhed og forbrugerbeskyttelse. Udvalget om International Handel besøgte Indien i oktober 2025. Udvalget om Kvinders Rettigheder og Ligestilling besøgte New Delhi i februar 2026.

I den nuværende valgperiode er Angelika Niebler (EPP, DE) formand for Parlamentets delegation for forbindelser med Indien.

For så vidt angår interparlamentarisk dialog, fandt det 16. interparlamentariske møde mellem EU og Indien sted i New Delhi i marts 2026.

PAKISTAN

Forbindelserne mellem EU og Pakistan går tilbage til 1962 og er for nuværende baseret på samarbejdsaftalen fra 2004 og den strategiske engagementsplan mellem EU og Pakistan, som blev undertegnet i 2019. EU støtter som en væsentlig udviklings- og bistandsdonor fremme af demokrati og institutionsopbygning i Pakistan.

Pakistan er den største modtager af multilaterale handelspræferencer inden for rammerne af den generelle toldpræferenceordning Plus (GSP+). Som led i denne proces overvåger Europa-Parlamentets Udvalg om International Handel overholdelsen af kravene i GSP+. Pakistans GSP+-status kan tages op til revision, da den indebærer forpligtelser såsom at garantere menneskerettigheder og religionsfrihed. I juni 2022 vurderede EU's observatørmission den effektive gennemførelse af 27 internationale konventioner, som er et obligatorisk krav for at bevare GSP+-status, hvilket har været meget fordelagtigt for Pakistan. I november 2023 offentliggjorde Kommissionen og Tjenesten for EU's Optræden Udadtil en fælles rapport med en vurdering af fremskridtene i otte GSP+-begunstigede lande, herunder Pakistan.

Rådet for Den Europæiske Union og Europa-Parlamentet har forlænget den nuværende GSP+-ordning indtil december 2027. Håndhævelsen af ordningen vil kræve, at begunstigede lande formelt søger om at blive en del af den nyligt vedtagne ordning. Denne proces følges tæt i Islamabad. Pakistans GSP+-status blev i oktober 2023 forlænget til 2027.

I 2024 bibeholdt EU sin position som Pakistans næstvigtigste handelspartner og tegnede sig for 12,4 % af Pakistans samlede handel. Samme år var Pakistan EU's 48.-største handelspartner for varer og tegnede sig for 0,2 % af EU's handel. Pakistans vigtigste eksport til EU er tekstiler og beklædning, som tegner sig for 75,8 % af landets samlede eksport til EU. EU's vigtigste eksport til Pakistan omfatter kemikalier, uædle metaller, maskiner og apparater. Pakistans samlede eksport til EU steg fra 2013 til 2024 med næsten 83 % til 8,3 mia. EUR.

EU er en vigtig donor af udviklingsbistand og humanitær bistand til Pakistan. Inden for rammerne af det flerårige vejledende program for 2021-2027 har EU afsat 265 mio. EUR i tilskudsfinansiering til partnerskaber med Pakistan for perioden 2021-2024 og yderligere 135 millioner for perioden 2025-2027. Denne finansiering støtter tre prioriterede områder: grøn inklusiv vækst, menneskelig kapital og regeringsførelse. EU har også lanceret et Team Europe-initiativ med titlen "Building Back Better through Green Jobs Creation", som sigter efter at fremme grøn vækst og styrke modstandsdygtigheden over for klimaændringer i Pakistan.

EU har anerkendt de udfordringer, Pakistan står over for med hensyn til at huse over tre millioner flygtninge, og er rede til at overveje at yde yderligere støtte, herunder til frivillig repatriering af flygtninge til Afghanistan. I 2023 støttede FN's Verdensfødevareprogram desuden over 180 000 sårbare mennesker, der var ramt af oversvømmelser i syv distrikter i Sindh-provinsen, hvilket blev muliggjort med hjælp af EU's indsats for humanitær bistand.

Det 15. møde i Den Fælles Kommission EU-Pakistan fandt sted i Bruxelles i december 2025 for at vurdere den strategiske engagementsplan og udvide samarbejdet. De to parter blev enige om at opretholde de højeste standarder for fremme af menneskerettighederne. Drøftelserne omfattede også migration, samarbejde om gennemførelsen af GSP+, regionalt samarbejde og samarbejde om klimaindsatsen.

Den 10. politiske dialog mellem EU og Pakistan fandt sted i juli 2025 i Bruxelles og omfattede centrale bilaterale samarbejdsspørgsmål samt en bred vifte af regionale og globale udviklinger og multilateralt samarbejde på områder som terrorbekæmpelse og narkotikabekæmpelse. I november 2025 blev syvende runde af den strategiske dialog mellem EU og Pakistan afholdt i Bruxelles, hvor parterne gentog deres fælles engagement i et vedvarende samarbejde på tværs af områderne handel, migration, menneskerettigheder, politik, økonomi og udvikling.

Pakistans geostrategiske rolle i den indopacifiske region forventes at vokse yderligere. Et stabilt, demokratisk og velstående Pakistan er afgørende for EU, da det er en vigtig samtalepartner med afghansk Taliban og den vigtigste destination for afghanske flygtninge.

Pakistansk politik har konstant været turbulent. Hæren er stadig involveret i indenrigs- og udenrigspolitikken og har et bredt mandat inden for sikkerhedsspørgsmål og

terrorbekæmpelse. Pakistan ligger øverst i det globale terrorindeks for 2026 med stigende vold og terrorvirksomhed. Desuden er grænsestriden mellem Kashmir og Indien fortsat uløst. Talibans magtovertagelse i Afghanistan har i væsentlig grad påvirket Pakistans sikkerhed og styrket Tehrik-e-Taliban Pakistan (TTP, også kendt som de pakistanske talibanere). Som følge heraf forværredes Pakistans forhold til Afghanistan i 2025, da Pakistan løbende beskyldte den Taliban-ledede afghanske regering for at hjælpe og huse TTP, hvilket Taliban nægter. De grænseoverskridende stridigheder mellem de to lande er også optrappet. Det pakistanske militær gennemførte flere luftangreb i hele Afghanistan i februar 2026 rettet mod TTP og Islamisk Stat i Khorasanprovinsen. Der pågår i øjeblikket fredsforhandlinger i Kina. Desuden anfægter Balochistans befrielseshær fortsat Pakistans suverænitet i den sydvestlige del af landet.

I februar 2024 fandt Pakistans parlamentsvalg sted under strenge sikkerhedsforanstaltninger. Muhammad Shehbaz Sharif, leder af Pakistans Muslimske Liga, blev genindsat som premierminister. Kandidater fra oppositionspartiet Pakistan Tehreek-e-Insaf (PTI) havde ikke tilladelse til at stille op. De politiske spændinger er stadig stærke, og PTI's fængslede leder, Imran Khan, fastholder, at hans dom er uretfærdig og politisk motiveret. PTI's støtter fortsætter deres protester, men Shehbaz Sharifs Pakistans Muslimske Liga bevarer magten med stærk støtte fra det pakistanske militær.

Det 14. interparlamentariske møde mellem EU og Pakistan fandt sted i Islamabad den 14. april 2025 og dækkede regionale og globale anliggender (navnlig Pakistans forbindelser med Indien og Kina), handel, GSP+, bilaterale samarbejdsinstrumenter og menneskerettighedsspørgsmål.

I april 2021 vedtog Europa-Parlamentet en beslutning om blasfemilove i Pakistan, hvori det opfordrede Kommissionen til at revurdere Pakistans berettigelse til GSP+-programmet i betragtning af den forværrede menneskerettighedssituation. Parlamentet overvåger de skridt, som Kommissionen og Tjenesten for EU's Optræden Udadtil har taget med henblik på at tackle menneskerettighedsspørgsmålene, herunder blasfemilovene, som medfører hårde straffe, herunder dødsstraf.

AFGHANISTAN

Samarbejdsaftalen om partnerskab og udvikling mellem EU og Afghanistan blev undertegnet i februar 2017 og godkendt af Parlamentet i marts 2019. Forbindelserne med EU blev tilpasset krigs- og efterkrigssituationen. Inden Talebans magtovertagelse i august 2021 blev Afghanistan takket være betydelige input fra Europa-Parlamentet gradvist integreret i EU's strategi for Centralasien.

Fra maj 2021 overtog Taliban hurtigt magten i Afghanistan. I august 2021 havde de overtaget Kabul, efter præsident Ghani var flygtet til Dubai. De Forenede Stater og NATO afsluttede tilbagetrækningen af deres styrker fra området samme måned, hvilket markerede afslutningen på den to årtier lange krig. I september 2021 dannede Taliban en fungerende regering bestående udelukkende af mænd, hvilket var et brud på deres løfter om inklusivitet. Siden da har de været ansvarlige for alvorlige krænkelser af menneskerettighederne, især rettet mod kvinder, piger og minoriteter.

Talibans restriktioner for kvinder omfatter at nægte dem adgang til universiteter og forbyde dem at deltage i det offentlige liv eller arbejde i ikkestatslige organisationer. Disse foranstaltninger, som også inkluderer strenge regler for kvinders påklædning, har farlige og livstruende konsekvenser. I juli 2024 vedtog Taliban officielt loven om "promotion of virtue and prevention of vice" (lov om sædelighed). Denne retlige ramme kodificerer, konsoliderer og udvider Talibans diskriminerende og undertrykkende begrænsninger, som især er rettet mod kvinder. Selv om nogle offentlige universiteter og skoler genåbnede i 2022, omstødte Taliban et tidligere løfte om at give piger mulighed for at gå i skole på sekundærtrinnet, hvilket påvirkede 1,1 mio. skoleelever. I oktober 2025 gennemførte Taleban en nedlukning af internettet i hele landet, hvilket forårsagede forstyrrelser af væsentlige tjenester, flyvninger og bankvirksomhed og begrænsede adgangen til informations- og uddannelsesværktøjer for millioner af afghanere. Dette betød, at kvinder og piger ikke havde adgang til onlinelæringsmuligheder i betragtning af Talibans forbud fra 2021 mod, at piger går i skole efter sjette klasse. EU har fordømt Talibans handlinger og kræver, at dets igangværende overgreb stopper, ligesom det også har bekræftet sin forpligtelse til at støtte afghanske kvinder og piger. Talibans forbindelser med al-Qaeda og den såkaldte Islamiske Stat er tvetydige, og landet er splittet mellem by- og landsamfund, hvor de politiske synspunkter varierer meget.

Som et af de lande i verden, der er mest afhængige af bistand, står Afghanistan over for en omsiggribende humanitær katastrofe, der indebærer, at halvdelen af landets befolkning ikke har adgang til væsentlige fornødenheder, såsom mad, vand og medicin. Med over tre millioner internt fordrevne og mere end to millioner flygtninge og asylansøgere i Pakistan og Iran er den humanitære situation blevet forværret. Den amerikanske regerings beslutning om at suspendere finansiering til De Forenede Staters statslige bistandsorganisation har forværret den allerede alvorlige humanitære situation i landet negativt. I 2025 havde over 22,9 millioner afghanere behov for humanitær bistand, og millioner af afghanere manglede adgang til tilstrækkelig mad, sundhedspleje og rent vand. Omkring 3,5 millioner børn under fem år er akut underernærede.

I februar 2026 indledte Pakistan luftangreb i hele Afghanistan og beskyldte landet for at huse terrorgrupper fra Islamisk Stat i Khorasanprovinsen og Balochistans befrielseshær. Der pågår i øjeblikket fredsforhandlinger i Kina.

Afghanistan var den største modtager af EU's udviklingsbistand i Asien indtil Talibans magtovertagelse i august 2021. Afghanistan nød også godt af EU's mest gunstige handelsordning, "Alt undtagen våben"-ordningen (EBA). EU bevilgede 1,4 mia. EUR til Afghanistan for perioden 2014-2020. I august 2021 gav EU tilsagn om op til 1 mia. EUR i støtte til den afghanske befolkning, hvoraf 489 mio. EUR blev øremærket til humanitær bistand og 400 mio. EUR til støtte til basale behov og menneskers eksistensgrundlag.

På Afghanistankonferencen om fred, velstand og uafhængighed, der blev afholdt i Genève i november 2020, gav EU tilsagn om 1,2 mia. EUR for perioden 2021-2025 i langsigtet bistand og nødhjælp. I december 2024 afsatte EU 19,8 mio. EUR til Aga Khan-fonden til styrkelse af kvinders økonomiske indflydelse og status og jobskabelse i Afghanistan. I september 2025 bebudede EU yderligere 14 mio. EUR i finansiering, hvilket også styrkede partnerskabet med FN. I august og

september 2025 ydede EU finansiering til beskyttelse af afghanske børn, først ved at afsætte 10 mio. EUR til UNICEF i overensstemmelse med initiativet Afghan Children on the Move, efterfulgt af en tilskudsaftale på 6 mio. EUR til lancering af initiativet "Facilitating Access to Knowledge, Hope and Education Resilience". I 2026 bebudede EU en investering på 15 mio. EUR i initiativet "Micro, Small and Medium Enterprises Access to Finance for Livelihoods in Afghanistan", som støtter kapacitetsopbygningsindsatsen for disse virksomheder, fremmer økonomisk modstandsdygtighed og styrker eksistensgrundlagene i landet.

I september 2021 valgte EU's udenrigsministre ikke at anerkende Taliban, men blev enige om at samarbejde med dem på flere betingelser, heriblandt bekæmpelse af terrorisme, beskyttelse af menneskerettighederne og dannelsen af en inklusiv regering. Blandt andre vigtige faktorer var adgangen til humanitær bistand og folks mulighed for at forlade Afghanistan.

I marts 2026 afsatte EU 250 000 EUR i humanitær bistand til at hjælpe afghanere, som tvinges til at flygte efter jordskælv i flere provinser i hele landet.

Parlamentet har gentagne gange fordømt voldsudbruddene. I juli 2021, en måned før Talibans magtovertagelse, afholdt Europa-Parlamentets Delegation for Forbindelserne med Afghanistan det sjette interparlamentariske møde mellem EU og Afghanistan med repræsentanter for Afghanistans nationalforsamling.

Delegationen for Forbindelserne med Afghanistan har konsekvent udtrykt bekymring over den humanitære og økonomiske krise og flygtningekrisen, som kræver humanitære korridorer og en strategisk tilgang for hele regionen.

Parlamentet afholdt en række arrangementer som led i højniveaukonferencen vedrørende afghanske kvinder i februar 2022. Måneden efter blev forummet for afghanske kvindelige ledere lanceret på et virtuelt møde med næsten 50 afghanske kvindelige ledere fra Afghanistan og andre dele af verden.

I oktober 2025 vedtog Parlamentet en beslutning om støtte til afghanske kvinder og samfund, der er berørt af jordskælv, hvori det opfordrede Taliban til at ophæve restriktionerne kvindelige humanitære hjælpearbejdere og kvindeligt sundhedspersonale, kritiserede Taliban for at have lukket internettet ned i hele Afghanistan og opfordrede det internationale samfund til at sanktionere og drage Taliban til ansvar for menneskerettighedskrænkelser, navnlig mod kvinder.

I marts 2026 udvekslede kvindelige afghanske parlamentarikere, der er blevet tvunget i eksil, synspunkter med Europa-Parlamentets Underudvalg om Menneskerettigheder om den igangværende forværring af kvinders og pigers rettigheder i Afghanistan og behovet for international solidaritet med afghanske kvinder og civile.

BANGLADESH

Forbindelserne mellem EU og Bangladesh går helt tilbage til 1973. Samarbejdsaftalen mellem EU og Bangladesh fra april 2001 omfatter handel, økonomisk udvikling, menneskerettigheder, god regeringsførelse og miljøet.

Som et af de mindst udviklede lande (LDC-lande) nyder Bangladesh godt af EU's ordning "Alt undtagen våben" (EBA), som er den mest gunstige handelsordning under EU's generelle toldpræferenceordning. Bangladesh forventes at udtræde af LDC-

status senest i 2026. Efter en overgangsperiode vil landet derefter ophøre med at have adgang til EBA-ordningen.

EU's flerårige vejledende program for 2021-2027 for Bangladesh er i overensstemmelse med landets 8. femårsplan, som omfatter perioden 2020-2025.

I oktober 2023 på Global Gateway-forummet indledte Kommissionens formand, Ursula von der Leyen, sammen med Bangladeshs tidligere premierminister, Sheikh Hasina, forhandlinger om en ny partnerskabs- og samarbejdsaftale. EU, Den Europæiske Investeringsbank (EIB) og Bangladesh undertegnede aftaler til en værdi af 400 mio. EUR for projekter for vedvarende energi. I 2024 udsatte EU forhandlingerne med Bangladesh om aftalen grundet dets bekymring over visse politikker og menneskerettighedsproblemstillinger.

Bangladesh er et parlamentarisk demokrati, hvor magten skifter mellem to partier, Awami League og Bangladesh Nationalist Party. Bangladesh er blandt de få lande, der har opfyldt årtusindudviklingsmålene. Arbejdstagerrettigheder og arbejdsvilkår er imidlertid stadig et alvorligt problem, især i områderne med beklædningsindustri omkring Dhaka. Bangladeshs BNP er faldet siden 2022 som følge af krisen efter Ruslands invasion af Ukraine, stigningen i råvarepriserne og inflation. Landet har derfor anmodet om finansiel bistand fra Den Internationale Valutafond (IMF). Selv om Bangladeshs eksport af beklædningsgenstande er blevet mangedoblet i de seneste år, er ulykker og brande på fabrikker og andre arbejdspladser almindelige i Bangladesh og har forårsaget hele 1 310 omkomne arbejdstagere og 3 883 kvæstede i løbet af det seneste årti.

I juli 2024 førte premierminister Hasinas regerings beslutning om jobkvoter i den offentlige sektor til en prodemokratisk opstand. Premierminister Hasina blev tvunget til at træde af og flygtede til Indien. En fungerende regering blev dannet under lederskab af nobelpristageren Muhammad Yunus. Stiftelsen af partiet National Citizen Party, det første parti i Bangladesh ledet af studerende, var et afgørende øjeblik i den politiske udvikling i landet. Siden da har den nationale politiske arena været domineret af forskelligartede syn på konsolideringen af demokratiet i Bangladesh og på indførelsen af valgreformer.

Sheikh Hasinas Awami League blev forbudt, og Bangladeshs 13. nationale valg fandt sted i februar 2026, hvilket markerede det første valg siden opstanden i 2024. Centrum-højre-partiet Bangladesh Nationalist Party under ledelse af Tarique Rahman vandt med to tredjedele af stemmerne (212 ud af 297 pladser i Jatiya Sangsad, Bangladeshs parlament). Den islamistisk ledede Jamaat-e-Islami-alliance, som også omfattede National Citizen Party, fik sit hidtil bedste valg og blev det største oppositionsparti med 77 pladser. Tarique Rahman blev efterfølgende taget i ed som premierminister i februar 2026, hvilket markerede et vendepunkt fra undertrykkelse og uro.

I januar 2026 udsendte EU's valgobservationsmission til Bangladesh 56 langtidsobservatører, herunder en delegation bestående af syv MEP'er. De bemærkede, at valget var troværdigt og styret på kompetent vis, hvilket markerede et afgørende skridt i retning af at genoprette demokratisk regeringsførelse og retsstatsprincippet.

Siden august 2017 er over 800 000 rohingyaflygtninge flygtet fra forfølgelse i Myanmar til Bangladesh. EU har overvåget rohingya-flygtningekrisen nøje og udbetalt mere end halvdelen af de tildelinger, der blev rejst efter FN's donorkonference i oktober 2017 og de følgende år, hovedsagelig til støtte for rohingyaflygtninge i flygtningelejrene i Cox's Bazar. Den bangladeshiske regering forsøger at hjemsende rohingyaerne, men deres tilbagevenden hæmmes af forholdene i Myanmar. I marts 2025 lancerede EU et projekt til to millioner EUR, som har til formål at hjælpe omkring 8 000 mennesker, der er berørt af opstanden i Bangladesh, der varede fra juli til august 2024. Projektet, som er fuldt ud finansieret af EU, løber indtil august 2026. Dets primære formål er at forbedre det fysiske og mentale helbred hos voldsofre, at styrke deres økonomiske modstandsdygtighed og fremme social samhørighed. Både den bangladeshiske regering og EU anser disse for at være kritiske behov.

Siden 2018 har EU ydet over 219 mia. EUR til forbedring af grundskole- og erhvervsuddannelsesordninger i Bangladesh. EU har et støttebudget på 245 mio. EUR i den bredere uddannelsessektor, og der er afsat yderligere 6 mio. EUR til at støtte kapacitetsopbygning og yde teknisk støtte. I juli 2025 ydede EU 26 mio. EUR til forbedring af Bangladeshs uddannelsessystem og støttede igangværende reformer inden for disse to sektorer.

EU har også ydet 23,5 mio. EUR i støtte til sociale beskyttelsesstrukturer og tilskyndet til yderligere forbedring af Bangladeshs nationale strategi for social sikring, som støtter Bangladeshs mest sårbare grupper, navnlig i beklædningssektoren. Denne strategi danner grundlag for håndteringen af et centralt prioriteret spørgsmål, der er vigtigt for landets inklusive økonomiske udvikling.

I december 2022 fandt det 8. interparlamentariske møde mellem EU og Bangladesh sted i Bruxelles med drøftelser af den seneste udvikling i forbindelserne, herunder menneskerettigheder, handel og den aktuelle geostrategiske situation.

Fra november 2023 til januar 2024 blev der udsendt en ekspertmission fra EU til Bangladesh.

I september 2023 vedtog Europa-Parlamentet en beslutning om menneskerettighedssituationen i Bangladesh, navnlig sagen om Odhikar, en førende menneskerettighedsorganisation, der har været udsat for chikane og kriminalisering i over ti år, herunder ved at blive afregistreret som en ikkestatslig organisation.

Europa-Parlamentets Underudvalg om Menneskerettigheder besøgte Dhaka og Cox's Bazar i september 2025. Medlemmerne mødtes med bangladeshiske regeringsembedsmænd, repræsentanter for civilsamfundet og internationale organisationer og besøgte rohingya-flygtningelejrene.

SRI LANKA

Forbindelserne mellem EU og Sri Lanka går tilbage til samarbejdsaftalen fra 1975, som blev opgraderet i 1995 med en samarbejdsaftale om partnerskab og udvikling.

Sri Lanka fik adgang til at eksportere til EU under GSP+-ordningen i maj 2017 som et incitament til politiske reformer og overholdelse af internationale konventioner om menneskerettigheder, arbejdstagerrettigheder, miljøbeskyttelse og god regeringsførelse. Europa-Parlamentet overvåger nøje Sri Lankas fremskridt

med hensyn til effektiv overholdelse af GSP+-kriterierne. Udsigterne til retsopgør efter regimeskifte og national forsoning, som for Parlamentet er to grundlæggende betingelser med hensyn til Sri Lankas berettigelse til at være omfattet af GSP+, er blevet betydeligt undermineret. EU har i løbet af det seneste årti ydet 760 mio. EUR i udviklingsbistand til Sri Lanka.

EU var i 2024 Sri Lankas tredjestørste handelspartner og udgjorde 13,4 % af Sri Lankas samlede handel i 2023. Arbejdsgruppen for handel og økonomisk samarbejde mellem EU og Sri Lanka mødtes i februar 2024 for yderligere at fremme de bilaterale handelsforbindelser, markedsadgang og den lovgivningsmæssige udvikling, herunder EU's forordning om skovrydning.

Det 26. møde i Den Fælles Kommission EU-Sri Lanka fandt sted i februar 2024 i Bruxelles. EU hilste Sri Lankas aktive deltagelse i det tredje ministerforum mellem EU og den indopacifiske region, der også blev afholdt i Bruxelles i februar 2024, velkommen. Den Fælles Kommission drøftede det flerårige vejledende program for Sri Lanka for 2021-2027. I overensstemmelse med EU's strategi for samarbejde i den indopacifiske region og FN's mål for bæredygtig udvikling baserer EU og Sri Lanka deres samarbejde på to centrale prioriterede områder: grøn genopretning og opbygning af et inklusivt og fredeligt samfund. Inden for denne strategiske ramme afsatte EU 60 mio. EUR i tilskud til sit partnerskab med Sri Lanka for 2021-2024 og yderligere 32 mio. EUR for 2025-2027 Det er afgørende at fokusere EU's Global Gateway-strategi på investeringer i vedvarende energi og udvikle retlige rammer for at styrke retsstatsprincippet og fremme integration for at fremme fred for at opfylde disse prioriterede områder.

Der var borgerkrig i Sri Lanka fra 1983 til 2009 mellem den singalesisk-dominerede regering og De Tamilske Tigre. Gotabaya Rajapaksa vandt præsidentvalget i november 2019 og udnævnte sin bror, den tidligere præsident Mahinda Rajapaksa, til ny premierminister. I september 2020 blev det kontroversielle lovforslag om den 20. forfatningsændring, som styrkede præsidentens udøvende beføjelser og svækkede premierministerens og parlamentets rolle, fremlagt.

I 2022 blev Sri Lanka ramt af den værste økonomiske krise i landets historie, som førte til omfattende demonstrationer grundet en skarp stigning i prisen på råvarer og mangel på basisvarer. Formålet med demonstrationerne, som begyndte i april 2022, var at få præsident Rajapaksa til at træde tilbage. I juli 2022 stormede demonstranterne Rajapaksas bolig og tvang ham til at flygte. Præsident Gotabaya Rajapaksa og premierminister Mahinda Rajapaksa trådte begge tilbage. Ranil Wickremesinghe overtog præsidentembedet i juli 2022 og udnævnte Dinesh Gunawardena til premierminister.

Partiet National People's Power under lederskab af Anura Kumara Dissanayake, der efterfølgende blev præsident, vandt en historisk sejr i parlamentsvalget i november 2024. Denne hidtil usete valgsejr tillod National People's Power at gennemføre betydelige reformer. Årsagerne til hans valgsejr var navnlig målet om at afværge den økonomiske krise i landet, løfter om velfærdsreformer og kritik af IMF-støttede økonomiske stramninger. Den politiske arena domineres fortsat af forsøg på at begynde en forsoningsproces og at retsforfølge gerningsmændene til de krænkelser af menneskerettighederne, der foregik under borgerkrigen.

I 2022 misligholdt Sri Lanka for første gang sin internationale gæld og bad IMF om hjælp til at opnå økonomisk stabilitet. Landet fik et forudgående lån fra IMF på 2,9 mia. USD, som afhang af gennemførelsen af økonomiske reformer og omstrukturering af gælden. I 2023 indgik landet en række aftaler med sine kreditorer og sikrede sig en udvidet lånefacilitet med IMF, som tildelte 670 mio. USD som en del af et fireårigt lån på 3 mia. USD. Yderligere finansiel støtte kom fra Den Asiatiske Udviklingsbank, som lånte landet 200 mio. USD, og Verdensbanken, som frigav 250 mio. USD.

I april 2024 afviste den srilankanske regering et forslag fra sine internationale kreditorer om omstrukturering af over 12 mia. USD, hvilket potentielt kunne forsinke landets næste tranche af støttemidler fra IMF. I marts 2025 godkendte IMF endnu en tranche til en værdi af 334 mio. USD som en del af programmet på 2,9 mia. USD, og fonden udtrykte tillid til landets reformer og dets genopretningskurs.

Det 11. interparlamentariske møde mellem EU og Sri Lanka fandt sted fra den 30. oktober til den 1. november 2023 i Colombo med drøftelser af de bilaterale forbindelser og Sri Lankas økonomiske og finansielle situation.

I juni 2021 vedtog Europa-Parlamentet en beslutning om situationen i Sri Lanka, navnlig om anholdelserne med hjemmel i Prevention of Terrorism Act.

NEPAL

Forbindelserne mellem EU og Nepal går tilbage til 1973 og er baseret på samarbejdsaftalen fra 1996. Næsten en fjerdedel af befolkningen lever for mindre end 2 USD om dagen, og Nepal er således afhængig af ekstern bistand til 25 % af landets budget. EU er en af Nepals største ydere af udviklingsbistand. EU har også gentaget, at det er vigtigt, at Nepal i højere grad udnytter de handelspræferencer, det indrømmes i henhold til EU's ordning "Alt undtagen våben" for udviklingslande.

EU støtter i øjeblikket Nepal under det flerårige vejledende program for Nepal for 2021-2027, der fastlægger tre prioriterede samarbejdsområder:

— inklusiv grøn vækst

— udvikling af menneskelig kapital

— god regeringsførelse.

Disse prioriterede områder er også i overensstemmelse med EU's globale strategier, såsom strategien for samarbejdet i Indo-Stillehavsregionen, det globale genopretningsinitiativ og handlingsplanen om ligestilling mellem kønnene og styrkelse af kvinders indflydelse og status i EU's optræden udadtil 2021-2025. EU støtter den nepalesiske økonomi og efterspørgslen efter arbejdskraft og forøger derved de individuelle indkomster i et land, der er kendetegnet ved alvorlige uligheder mellem de øvre og nedre kaster og marginaliserede befolkningsgrupper såsom madhesierne.

Nepal fortsætter med at gøre fremskridt for at nå målet om at udtræde fra sin status som LDC-land, og overgangen herfra forventes at ske senest i november 2026. Ændringen vil få betydning for Nepals handelsforbindelser med EU, navnlig når det kommer til præferenceordningerne.

Det 16. møde i Den Fælles Kommission EU-Nepal fandt sted i Bruxelles i november 2025 for at drøfte de bilaterale forbindelser. EU og Nepal vurderede den seneste

udvikling med hensyn til at opretholde de demokratiske processer og institutioner og understregede civilsamfundets og mediernes betydning for styrkelsen af demokrati og god regeringsførelse. EU roste Nepal for dets holdning til klimaændringer og dets ambitiøse mål om at opnå nettonulemission senest i 2045 og roste dets fremskridt med hensyn til inklusiv deltagelse og styrkelse af kvinders indflydelse og status, herunder i forbindelse med EU's flagskibsinitiativ "Empowered Women, Prosperous Nepal".

Ved EU-Nepal Business Forum 2024, som blev afholdt i Kathmandu i maj 2024, mødtes nepalesiske og europæiske virksomheder for at undersøge investeringsmuligheder og styrke handelsforbindelserne. Fokus var på nøglesektorer såsom vedvarende energi, landbrug og turisme.

Nepals indenrigspolitik har været meget ustabil siden 2023 med bl.a. en stor politisk opstand i 2025.

I marts 2025 førte promonarkistiske demonstrationer i Kathmandu til sammenstød, hvor to mennesker blev dræbt og mange andre såret, hvilket også afspejler en dybere offentlig utilfredshed med det republikanske politiske system og den vedvarende ustabilitet i landet. Eksterne aktører såsom Kina og Indien konkurrerer om at opnå indflydelse i landet.

Der udbrød ungdomsledede massedemonstrationer i landet i september 2025 mod korruption, forbud mod sociale medier og mangelfuld regeringsførelse, hvilket førte til premierminister KP Sharma Olis tilbagetræden i september 2025 og opløsning af Repræsentanternes Hus. Sushila Karki blev derfor udnævnt til midlertidig premierminister med ansvar for at genoprette den politiske stabilitet og føre tilsyn med parlamentsvalget, der fandt sted i marts 2026.

Der blev afholdt tidlige parlamentsvalg i marts 2026. Partiet Rastriya Swatantra, der ledes af Balendra Shah og drives af en stærk Gen Z-ungdomsaktivistbevægelse, vandt 182 ud af 275 pladser og opnåede flertal for første gang siden 1999. Balendra Shah tiltrådte som premierminister den 27. marts 2026. Den nepalesiske regering har ikke givet ofrene for borgerkrigen (1996–2006) mulighed for et retsopgør, hvilket har skabt grobund for en straffrihedskultur. Sandheds- og forsoningskommissionen, som blev oprettet i 2014, har ikke vist sig at være effektiv, når det handler om at håndtere alvorlige brud på menneskerettighederne som f.eks. tortur og seksuel vold. Det samme gør sig gældende for kommissionen for undersøgelse af tvungent forsvundne personer, som blev oprettet samme år for at undersøge forsvindinger under konflikten, og som har haft svært ved at indfri sit mandat. I april 2020 opfordrede højesteret til at ændre undersøgelseskommissionens mandat for at undgå straffrihed. Flere menneskerettighedsorganisationer støtter denne anbefaling. Dog levede et lovforslag fremsat i 2022 ikke op til rettens anbefalinger, og et nyt forslag fremsat i marts 2023 er blevet kritiseret for ikke at gøre det lettere at retsforfølge gerningsmændene.

Europa-Parlamentet Delegation for Forbindelserne med Landene i Sydasien besøgte Nepal i september 2022 for at vurdere Nepals forbindelser med EU, som er den største donor af bistand til udviklingssamarbejde. Da Nepal kan udtræde af LDC-status ved udgangen af 2026, glæder Parlamentet sig over, at Nepal allerede har ratificeret de fleste af de 27 centrale konventioner, der er nødvendige for at ansøge om GSP+.

BHUTAN

Bhutan har været isoleret fra omverdenen i århundreder, men er i færd med at tilpasse sig globaliseringen og styrke sin økonomi, samtidig med at det bevarer sine gamle traditioner. Det har gennemført en fredelig overgang til parlamentarisk demokrati ved hjælp af den forfatning, som blev vedtaget i 2008, og som sikrer magtens tredeling i et konstitutionelt monarki. EU støtter Bhutans fulde uafhængighed af dets stærke naboer – Indien og Kina – og er stadig af den overbevisning, at landet bør kunne formulere sin egen sikkerheds- og udenrigspolitik, men anerkender samtidig den fortsatte bekymring over tab af suverænitet på grund af Bhutans geografiske beliggenhed.

EU har haft en stærk tilstedeværelse i Bhutan siden 1982 og arbejder for at mindske fattigdom, fremme demokratisering og god regeringsførelse og støtte bæredygtigt landbrug og vedvarende naturressourcer. Et nyt handelsstøtteprojekt mellem EU og Bhutan blev igangsat i maj 2018 med henblik på at forbedre værdiforøgelsen, markedsforbindelserne og lovrammerne for handel og investeringer.

EU støtter Bhutans udviklingsplaner og giver Bhutan større præferenceadgang til EU's markeder under GSP+, forudsat at landet opfylder de nødvendige betingelser. EU glæder sig over landet i Himalayas indsats for at sikre en bæredygtig, kulstoffattig og klimarobust udvikling og noterer sig, at Bhutan har taget betydelige skridt til at beskytte børns og kvinders rettigheder og fremme ligestilling mellem kønnene. Navnlig afkriminaliserede det bhutanske parlament homoseksualitet i december 2020.

Det flerårige vejledende program for Bhutan for 2021-2027 fokuserer på klimaændringer, regeringsførelse og den digitale omstilling, og der er afsat 31 mio. EUR for 2021-2024. EU og Bhutan undertegnede en rammeaftale med EIB om lån på særligt fordelagtige vilkår for udviklingsprojekter. I marts 2023 støttede EIB klimatiltag og investeringer i vedvarende energi i Bhutan, og i april 2024 godkendte EIB et rammelån på op til 150 mio. EUR til finansieringen af solkraftværker og mindre investeringer i vandkraft i Bhutan.

Den 13. årlige høring mellem EU og Bhutan fandt sted i Thimphu i april 2025. De vigtigste emner, der blev drøftet, omfattede Bhutans nylige udtrædelse fra LDC-status, udviklingssamarbejde inden for rammerne af Bhutans femårsplan og prioriteterne i det flerårige vejledende program for 2021-2027. EU roste Bhutan for at ratificere FN's konvention mod tortur og anden grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf.

For så vidt angår handel, vil Bhutan beholde sin toldfri og kvotefri adgang til EU-markedet i henhold til "Alt undtagen våben"-initiativet frem til 2028. Der stilles krav om, at landet forbereder sig på at udtræde fra systemet. EU tilbød også at dele sin ekspertise vedrørende geografiske betegnelser med Bhutan.

Fejringen af 40-året for partnerskabet mellem EU og Bhutan fandt sted i Bruxelles i januar 2025, hvor Bhutans premierminister Tshering Tobgay var til stede. Under besøget gav Kommissionen tilsagn om endnu en støttepakke på 17 mio. EUR til Bhutan, udarbejdet med henblik på at styrke god regeringsførelse og facilitere landets digitale omstilling, hvilket vil fremme inkluderende og bæredygtig udvikling.

Bhutan er et monarki, der har forpligtet sig til at styrke demokratiet, og landet har skabt en selvstændig national identitet baseret på bevaringen af dets religion, kultur og miljø. Landet benytter indekset for bruttonationallykke, som har rødder i buddhistiske værdier, til at vurdere både økonomisk vækst og dets befolknings velbefindende. Indekset for bruttonationallykke blev indskrevet i Bhutans forfatning fra 2008 og anerkendt af FN i 2011. Det dækker over områder såsom mentalt helbred, uddannelse, sundhedspleje og miljømæssig bæredygtighed. Bhutans miljøpolitik fokuserer på at beskytte dets biodiversitet, som trues af klimaændringer, og forebyggelse af økologiske skader i overensstemmelse med principperne for bruttonationallykke. Ved FN's COP29-klimatopmøde i Baku i november 2024 stiftede Bhutan G-ZERO-koalitionen sammen med Madagaskar, Panama og Surinam. Initiativet samler lande, som har opnået kulstofnegativ eller kulstofneutral status, med henblik på at demonstrere, at det er muligt og nødvendigt at skabe balance mellem økonomisk vækst og miljømæssig bæredygtighed.

Bhutan afholdt senest valg i 2024, hvor Folkets demokratiske parti under ledelse af Tshering Tobgay fik 30 ud af 47 pladser i nationalforsamlingen.

Parlamentets Delegation for Forbindelserne med Landene i Sydasien besøgte Bhutan i september 2022 for at vurdere den socioøkonomiske udvikling i landet, da det forventedes at udtræde fra kategorien LDC-land i december 2023.

I februar 2025 besøgte premierminister Tshering Tobgay Europa-Parlamentet og mødtes med næstformand Christel Schaldemose og Delegationen for Forbindelserne med Landene i Sydasien. Tobgay præsenterede Gelephu Mindfulness City, et nationalt miljøvenligt byudviklingsprojekt, der dækker et område på mere end 2 500 kvadratkilometer nær den indiske grænse, og som sigter efter at tiltrække investeringer og skabe arbejdspladser samtidig med, at det sikrer bæredygtighed.

MALDIVERNE

Maldiverne undertegnede Samoaaftalen i juli 2024 og formaliserede derved sine forbindelser med EU. Denne aftale fungerer som den overordnede retlige ramme mellem de to partnere. EU yder samarbejdsstøtte til landsbysamfund, turisme og modvirkning af klimaændringer. I juli 2008 vedtog EU's Udenrigsråd rammerne for målrettede restriktive foranstaltninger over for personer og enheder, der er ansvarlige for at undergrave retsstatsprincippet eller hindre en inkluderende politisk løsning i Maldiverne, samt over for dem, der er ansvarlige for alvorlige menneskerettighedskrænkelser.

Det Europæiske Råd besluttede i april 2021 at indlede forhandlinger om en partnerskabs- og samarbejdsaftale mellem EU og Maldiverne, hvilket er en vigtig milepæl i de bilaterale forbindelser. I juli 2024 undertegnede Maldiverne en partnerskabsaftale med EU – dog ikke som en bilateral partnerskabs- og samarbejdsaftale mellem EU og Maldiverne, men snarere som en aftale mellem EU og Organisationen af Stater i Afrika, Caribien og Stillehavet. Aftalen fungerer som en ramme for forbindelserne mellem EU og Organisationen af Stater i Afrika, Caribien og Stillehavet i de næste 20 år og styrker dermed samarbejdet om globale udfordringer. EU og Maldiverne samarbejder inden for en række sektorer, heriblandt demokratiske

reformer, den grønne omstilling, modvirkning af klimaændringer og tilpasning hertil, samt god regeringsførelse, menneskerettigheder og sikkerhed.

I februar 2026 blev den første partnerskabsdialog mellem EU og Maldiverne afholdt i Maldiverne på grundlag af det årlige møde mellem højtstående embedsmænd fra EU og Maldiverne. Denne dialog på højt plan havde til formål at styrke samarbejdet om demokratisk regeringsførelse, menneskerettigheder, sikkerhed, udvidelse af den bilaterale handel, modstandsdygtighed over for klimaændringer, fiskeri og klimaindsats. Under denne dialog forpligtede repræsentanter for EU og Maldiverne sig til at færdiggøre aftalen om projektet om fællesskabsbaseret beskyttelse og rehabilitering af mangrove i Maldiverne under det årlige handlingsprogram for Maldiverne. Når aftalen er indgået, vil EU frigive yderligere 4 mio. EUR i bistand til indsatsen for mangrovebevarelse. Maldiverne udtrådte af dets status som mindst udviklet land i 2011 og opnåede i 2013 status som mellemindkomstland i den øvre tranche. Økonomien er hovedsageligt baseret på turisme og fiskeri. Eftersom turisme udgør 70 % af BNP, blev Maldivernes økonomi hårdt ramt af covid-19-pandemien. I august 2021 indvilligede EU i at yde 2 mio. EUR i gratis bistand til udvikling af en sektor for gæstehuse og "live abord-fartøjer" i Maldiverne under projektet "EU Support for a Resilient Recovery of SME Tourism Industry in the Maldives". Det flerårige vejledende program for Maldiverne for 2021-2027 fokuserer på to prioriterede områder i Maldiverne: fremme af en grøn økonomisk genopretning og fremme af god regeringsførelse, retsstat og sikkerhed. For perioden 2021-2024 afsatte EU 12 mio. EUR i tilskudsfinansiering til sine partnerskaber med Maldiverne

Klimaændringerne, hvis virkninger omfatter stigende vandstand i havene og kysterosion, udgør en alvorlig udfordring for Maldiverne. Som en reaktion herpå planlægger landets parlament at implementere sin første klimalov for at sænke forureningen og beskytte miljøet. Vandstanden i Malé er steget med næsten fire millimeter årligt over de seneste 20 år, og prognoser viser, at den kan stige med mellem 40 og 50 centimeter frem til år 2100. Dette kan føre til erosion af strandene, oversvømmelser og problemer med vandets saltholdighed, hvilket vil berøre 80 % af kystbefolkningen og udgøre en eksistentiel trussel mod nationen. EU støtter Maldivernes klimatilpasningsprojekter i henhold til Parisaftalen og bredere mål for bæredygtig udvikling.

Maldiverne lider under høj ungdomsarbejdsløshed, bandevold og narkotikamisbrug. I september 2023 vandt Mohamed Muizzu præsidentvalget i Maldiverne efter en anden runde mod den siddende præsident Ibrahim Mohamed Solih. Præsident Muizzu anses generelt for at være mere modtagelig over for Kinas interesser i landet end over for Indiens. Parlamentsvalget fandt sted i Maldiverne i april 2024, hvor præsident Mohamed Muizzus prokinesiske parti Den Nationale Folkekongres vandt 70 af de 93 pladser. Det proindiske Maldiviske Demokratiske Parti opnåede 15 pladser.

Jorge SOUTULLO SANCHEZ / Cristina Stanculescu / Filipe ALCOBIA de MORAES
05/2026

5.6.8. ØSTASIEN

Dette faktablad handler om Østasiens afgørende geostrategiske betydning for EU og EU's strategi for denne del af verden. Det dækker de syv prioriterede områder i denne strategi: bæredygtig og inklusiv velstand, den grønne omstilling, havforvaltning, digital forvaltning og partnerskaber, konnektivitet, sikkerhed og forsvar samt menneskers sikkerhed, samtidig med, at det dækker landene i denne region enkeltvis. Det vil også omhandle Europa-Parlamentets rolle i forbindelserne med disse lande.

RETSGRUNDLAG

— Afsnit V (EU's optræden udadtil) i traktaten om Den Europæiske Union fastlægger de retlige rammer for EU's optræden udadtil

— Traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde: Artikel 206-207 omhandler handel, og artikel 216-219 omhandler internationale aftaler

— Partnerskabs- og samarbejdsaftaler med lande i regionen vedrører de bilaterale forbindelser.

INTRODUKTION

Den indopacifiske region er hjemsted for mere end 50 % af verdens befolkning. To tredjedele af verdens containerhandel passerer gennem den indopacifiske region, og dens søveje er de vigtigste ruter for handel og energiforsyning. EU-strategi for samarbejde i den indopacifiske region blev vedtaget i september 2021 for at øge EU's engagement, opbygge partnerskaber og styrke den regelbaserede internationale orden og tackle globale udfordringer. EU tilpasser sine nuværende instrumenter for at understøtte sin strategiske autonomi. Dets strategiske kompas for sikkerhed og forsvar, som formelt blev godkendt af Rådet i marts 2022, fremmer en åben og regelbaseret regional sikkerhedsarkitektur, herunder sikre søruter, kapacitetsopbygning og øget flådetilstedeværelse i den indopacifiske region.

Østasien står over for sikkerhedsproblemer såsom den nukleare udfordring i Nordkorea, de maritime tvister i Det Øst- og Sydkinesiske Hav, Taiwan-spørgsmålet og afbrydelserne af energiforsyningen som følge af udbruddet af krig i Den Persiske Golf i første kvartal af 2026. EU er en stærk økonomisk aktør i Østasien og arbejder for at fremme fair handel, multilateralisme, institutionsopbygning, demokrati, god regeringsførelse og menneskerettigheder.

KINA (FOLKEREPUBLIKKEN KINA)

EU og Kina oprettede formelle diplomatiske forbindelser i 1975. Efter protesterne på Den Himmelske Freds Plads i 1989 blev forbindelserne suspenderet. EU genoptog først forbindelserne med Kina i 1994, men den våbenembargo, som EU indførte i 1989, er fortsat gældende. Da der ikke findes nogen detaljeret fælles EU-definition af en

"våbenembargo", er det op til de enkelte medlemsstater at fortolke betydningen i overensstemmelse med deres nationale lovgivning.

Under præsident Xi Jinping har Kinas politiske situation ændret sig betydeligt siden 2012. I 2018 blev der vedtaget en revision af forfatningen, som gjorde det muligt for Xi Jinping på ubestemt tid at beklæde stillingen som generalsekretær for det kinesiske kommunistparti, statsoverhoved og leder af hæren. Kinas udenrigspolitik har for nyligt anlagt en mere determineret tilgang med verdens største pulje af aktivt militært personel. Kina er det land i verden efter USA, der bruger flest penge på militæret. I 2024 var Kinas forsvarsbudget på ca. 231 mia. USD, hvilket er en stigning på 7,2 % i forhold til 2023, og det fortsætter med at vokse, selv om det stadig udgør under 2 % af Kinas BNP.

Kina har officielt lanceret sit tredje hangarskib, Fujian (opkaldt efter provinsen over for Taiwan), som led i en løbende indsats for at opbygge en fuldt moderne styrke, der kan rivalisere med USA's militær senest i 2027. Et fjerde hangarskib er ved at blive bygget i Kina, og det er oplyst, at det kan være atomdrevet. Kinas flådestyrker bygger krigsskibe hurtigere end alle andre magter tilsammen. Kina udvider og mangedobler sin militære tilstedeværelse i Det Sydkinesiske Hav, i Taiwanstrædet og i Malacca-strædet, der er afgørende for den internationale handel.

Selv om den fælles strategiske EU-Kina-samarbejdsdagsorden 2020, der blev vedtaget i 2013, styrkede forbindelserne, forværredes de bilaterale forbindelser mellem EU og Kina yderligere i 2021, da Kina indførte modforanstaltninger mod EU's sanktioner på menneskerettighedsområdet. I april 2025 ophævede Kina delvist sine sanktioner mod medlemmer og udvalg i Europa-Parlamentet, hvilket gjorde det muligt at genoptage den parlamentariske dialog, men der er fortsat bredere spændinger. Forbindelserne er blevet forværret siden 2022 som følge af Kinas holdning til Ruslands invasion af Ukraine og på grund af landets selvhævdende fremfærd i Taiwanstrædet.

EU's udenrigsministre mødtes i maj 2023, og EU's ledere mødtes på Det Europæiske Råds møde i juni 2023 og bekræftede på ny gyldigheden af EU's mangesidede tilgang til Kina som fastsat i de strategiske udsigter for EU og Kina fra marts 2019: som partner, som konkurrent og som en systemisk rival, idet konkurrence og rivalisering har fået en fremtrædende plads. EU's ledere er enige om behovet for at samarbejde med Kina, når det er i EU's interesse, samtidig med at de søger at mindske den strategiske afhængighed ("risikobegrænsning, ikke afkobling"). Fra 2026 er EU bekymret over systemiske ubalancer i den kinesiske økonomi, som omfatter forvridende industripolitikker og -praksis, der skaber overkapacitet og har en negativ indvirkning på Verdenshandelsorganisationens (WTO's) medlemmer. Europæiske virksomheder i Kina udsættes stadig for forskelsbehandling og ulige konkurrencevilkår, og mange sektorer er fortsat stort set lukkede for udenlandske investeringer.

Det 25. topmøde mellem EU og Kina fandt sted i Beijing i juli 2025 og markerede 50-året for etableringen af bilaterale forbindelser mellem EU og Kina. Kina fokuserede primært på handel og investeringer. EU's ledere rejste direkte over for præsident Xi de vigtigste bekymringer vedrørende de økonomiske og handelsmæssige forbindelser med Kina (markedsadgang, eksportrestriktioner for sjældne jordarter og overkapacitet) samt centrale udenrigspolitiske spørgsmål (navnlig Kinas støtte

til Ruslands krig mod Ukraine) og understregede betydningen af en regelbaseret international orden. Topmødet gav imidlertid kun få konkrete resultater. Kina forsøger at fremstille topmødet som en succes og taler om en begyndende "konsensus" blandt lederne, mens det samtidigt nedtonede EU's bekymringer og insisterede på, at EU og Kina er vigtige partnere snarere end rivaler.

Kinas "ét bælte, én vej"-initiativ er efter dets lancering i 2013 nået ud til alle dele af verden og fremmer globalisering med kinesiske karakteristika såsom uigennemsigtige kontrakter, kinesiske arbejdsstandarder og gældspolitikker. Kina sigter mod at blive førende i verden inden for højteknologiske industrier og digitale teknologier, herunder kunstig intelligens (AI) og 5G. I 2021 lancerede EU Global Gateway, en mangesidet strategi, der har til formål at forbedre forbindelserne på verdensplan og samle EU, dets medlemsstater og deres finansielle institutioner og udviklingsinstitutioner (Team Europe). Golbal Gateway er et geopolitisk instrument, der bidrager til at tackle de mest presserende globale udfordringer, lige fra bekæmpelse af klimaændringer til forbedring af sundhedssystemerne og styrkelse af konkurrenceevnen og sikkerheden i de globale forsyningskæder.

EU og Kina er vigtige handelspartnere. I 2024 importerede EU varer fra Kina til en værdi af 517.8 mia. EUR og eksporterede varer til en værdi af 213,3 mia. EUR til Kina, hvilket resulterede i et handelsunderskud på 304,5 mia. EUR for EU (handelen er skæv i Kinas favør). Handelen mellem EU og Kina udgør ca. 1,3 mia. EUR om dagen i import og 600 mio. EUR om dagen i eksport, hvilket betyder, at handelen mellem EU og Kina beløber sig til i alt 1,9 mia. EUR om dagen. De økonomiske ubalancer og den illoyale kinesiske handelspraksis udgør en risiko for centrale EU-industrier (bilindustrien, grønne teknologier osv.). Da Kina har vist, at det er rede til at udnytte afhængigheden af kritiske råstoffer, er Beijing blevet advaret om, at illoyal handelspraksis i stigende grad vil føre til beskyttelsesforanstaltninger (såsom antidumping- og udligningstold).

I oktober 2024 afsluttede Kommissionen sin antisubsidieundersøgelse ved at indføre en endelig udligningstold på importen af batteridrevne elektriske køretøjer fra Kina for en periode på fem år. Undersøgelsen viste, at værdikæden for batteridrevne elektriske køretøjer i Kina nyder godt af urimelig subsidiering, hvilket kan skade EU-producenterne af batteridrevne elektriske køretøjer økonomisk. EU har gennemført flere andre handelsbeskyttelsesforanstaltninger rettet mod importen fra Kina og indført antidumpingtold for at beskytte sine industrier mod illoyal prispraksis, herunder stålprodukter og biodiesel. Der har været adskillige handelsrepressalier fra Kinas side, og EU har anfægtet visse kinesiske handelspraksisser gennem WTO-rammen. I januar 2025 indledte EU en WTO-sag mod Kina om royalties for intellektuelle ejendomsrettigheder. Efter at konsultationerne var slået fejl, anmodede EU i februar 2026 om nedsættelse af et WTO-panel, hvilket WTO's tvistbilæggelsesorgan indvilligede i.

Efter den stigende amerikanske told, der blev indført i april 2025 under præsident Trump har Kina tilkendegivet, at det er rede til at samarbejde med EU om at bekæmpe protektionisme og opretholde det globale handelssystem. Selv om Kina opfordrer EU til at uddybe de økonomiske bånd, er EU fortsat bekymret over handelsuligevægte og begrænset markedsadgang og er bekymret over fair indkøbspraksis.

Kinas holdning til Ruslands invasion af Ukraine, hvor Kina officielt fastholder en neutral position, har øget spændingerne med de vestlige allierede. Selv om Kina ikke udtrykkeligt støtter krigen, har landet uddybet sine militære forbindelser med Rusland og øget våbensalg og fælles øvelser. Kina har ikke tilsluttet sig sanktioner mod Rusland og er i stedet blevet en vigtig leverandør af følsom teknologi, idet 80 % af Ruslands import kommer fra Kina. Kinesiske virksomheder har også omgået EU's sanktioner, der supplerer internationale sanktioner, hvilket har ført til, at de blev opført på EU's 13. pakke af krigssanktionsliste i 2024. I december 2024 indførte EU yderligere sanktioner mod seks kinesiske virksomheder og en kinesisk person for at levere droner og mikroelektroniske komponenter til støtte for Ruslands krigsindsats.

EU er bekymret over de stigende spændinger i Taiwanstrædet og modsætter sig ensidige tvangsændringer og opfordrer indtrængende Kina til som medlem af FN's Sikkerhedsråd at opretholde folkeretten. EU slår til lyd for global styring og multilateralt samarbejde i tvisten i Det Sydkinesiske Hav og fremhæver retten til fri sejlads og overflyvning og opfordrer samtidig indtrængende til fredelige, forhandlede løsninger i overensstemmelse med folkeretten og FN's havretskonvention. Regionen er afgørende for den globale handel og de globale ressourcer, idet Kina hævder at have ca. 90 % under den "ni-tankestreg", som er en gammel grænselinje, der anvendes af Kina på kort til at hævde suverænitet over store dele af Det Sydkinesiske Hav. Kinas aggressive handlinger, herunder konfrontationer med Taiwan og Filippinerne, har eskaleret spændingerne i området.

Menneskerettighederne er formentlig det tydeligste eksempel på systemisk rivalisering i forbindelserne mellem EU og Kina, da EU løbende opfordrer Kina til at overholde sine forpligtelser i henhold til sin egen forfatning og folkeretten og til at respektere og beskytte menneskerettighederne, herunder for uygurer, tibetanere og personer, der tilhører etniske, religiøse og sproglige mindretal og andre grupper i hele Kina. Den 40. menneskerettighedsdialog mellem EU og Kina fandt sted i juni 2025 i Bruxelles, hvor EU gav udtryk for bekymring over begrænsninger af de grundlæggende frihedsrettigheder, retsvæsenets uafhængighed og tvangsarbejde. Det bekræftede også sin modstand mod dødsstraf og opfordrede indtrængende Kina til at opretholde religionsfriheden, navnlig i forbindelse med arven efter Dalai Lama.

Det 42. interparlamentariske møde mellem EU og Kina blev afholdt i oktober 2025 efter et år med suspenderede forbindelser, som blev forværret i 2021 efter de sanktioner, som den kinesiske regering havde pålagt medlemmer af Europa-Parlamentet.

En delegation fra Parlamentets Udvalg om det Indre Marked og Forbrugerbeskyttelse besøgte Kina i marts og april 2026 for at undersøge digital handel, e-handel og told med fokus på at styrke EU's forbrugerrettigheder og fair markedspraksis.

Parlamentet har løbende vedtaget beslutninger, hvori det har udtrykt bekymring over Hong Kong, Taiwan, Xinjiang og uygurernes situation og fordømt tvangsarbejde og udnyttelse af mindretal. Parlamentet har også vedtaget beslutninger om Tibet, mere præcist om situationen for religiøse og etniske mindretal. Blandt de seneste beslutninger fra Parlamentet kan nævnes beslutningerne fra:

— januar 2024 om den vedvarende forfølgelse af Falun Gong i Kina, navnlig sagen om Ding Yuande

- april 2024 om den nye sikkerhedslov i Hongkong og sagerne om Andy Li og Joseph John
- oktober 2024 om sagerne om uretmæssigt fængslede uighurer i Kina, navnlig Ilham Tohti og Gulshan Abbas
- oktober 2024 om Kinas fejlfortolkning af FN's resolution 2758 og landets fortsatte militære provokationer omkring Taiwan
- november 2024 om Hongkong, navnlig sagerne om Jimmy Lai og de 45 aktivister, der for nylig blev dømt i henhold til loven om national sikkerhed
- maj 2025 om krænkelser af religionsfriheden i Tibet
- juli 2025 om håndtering af Kinas restriktioner på eksport af kritiske råstoffer
- oktober 2025 om 10-årsdagen for tilbageholdelsen af den fængslede svenske forlægger Gui Minhai i Kina
- januar 2026 om Jimmy Lais domfældelse og forestående strafudmåling i Hong Kong.

TAIWAN

EU har forpligtet sig til "ét-Kina-politikken", betragter Taiwan som et særskilt toldområde og ikke som en suveræn stat, anerkender Taiwan som en økonomisk og kommerciel enhed og støtter Taiwans deltagelse i multilaterale fora. EU har udviklet en velstruktureret dialog om økonomiske og handelsmæssige anliggender med Taiwan inden for sektorer såsom bilindustrien, farmaceutiske produkter, kosmetik og medicinsk udstyr.

EU er bekymret over de voksende spændinger i Taiwanstrædet og modsætter sig ethvert ensidigt forsøg på at ændre status quo, navnlig med magt. Ud over den militære tvang omkring Taiwan er der yderligere bekymring for, at undersøiske infrastrukturkabler kan blive beskadiget.

I 2024 var Taiwan EU's 13. største handelspartner. Den samlede varehandel med EU nåede op på 71,9 mia. EUR, idet EU's eksport til Taiwan beløb sig til 28,6 mia. EUR, og EU's import fra Taiwan beløb sig til i alt 43,3 mia. EUR, hvilket resulterede i et handelsunderskud for EU med Taiwan på 14,7 mia. EUR. I 2024 var EU Taiwans fjerdestørste handelspartner efter Kina, USA og Japan.

EU og Taiwan afholder fortsat årlige dialogmøder om handel og investeringer. Det fjerde møde blev afholdt i december 2025 i Bruxelles og fokuserede på handel, investeringsforbindelser, økonomisk sikkerhed og halvledere.

EU og Taiwan afholder årlige drøftelser om en bred vifte af emner, der ikke vedrører handel, f.eks. vandrende arbejdstageres rettigheder, navnlig for husarbejdere og i fiskerierhvervet, dødsstraf, ligestilling mellem kønnene, ligestilling mellem kønnene og retfærdig behandling af LGBTQIA+-personer. EU og Taiwan gennemførte deres syvende menneskerettighedshøringer i marts 2025 i Taipei og understregede deres engagement i menneskerettigheder, demokrati og retsstatsprincippet. EU bekræftede på ny sin modstand mod dødsstraf og opfordrede indtrængende Taiwan til

at anvende et de facto-moratorium. Der blev også diskuteret beskyttelse af vandrende arbejdstageres rettigheder, navnlig i fiskerisektoren, og husarbejderes rettigheder.

Taiwan afholdt parlamentsvalg i januar 2024 og deltagelsen nåede op på 71,86 %. Det Demokratiske Progressive Parti (DPP) og dets kandidat William Lai (Lai Ching-te) vandt valget med 40,1 % af stemmerne og formåede at bevare præsidentposten for den tredje mandatperiode. Det Lovgivende Yuan har 113 medlemmer, der er fordelt mellem tre større partier og to uafhængige partier, hvilket skaber en situation, hvor de små parlamentariske partnere i væsentlig grad er med til at fastlægge Taiwans politiske dagsorden.

Spændingerne på tværs af strædet er eskaleret, siden DPP vandt valget i 2016. Kina har truffet aggressive foranstaltninger ved at øge hyppigheden og omfanget af patruljeringer foretaget af bombefly, jagerfly og overvågningsfly rundt om Taiwan. Lai Ching-te har lovet at sikre øens faktiske uafhængighed af Kina og fortsætte med at tage andre demokratier som model. Taiwan har udviklet en unik ekspertise inden for bekæmpelse af cyberangreb, udenlandsk information, manipulation, indblanding og desinformation, både på regeringsniveau og i civilsamfundsorganisationer.

Parlamentet har foretaget flere officielle rejser til Taiwan. Det Særlige Udvalg om Udenlandsk Indblanding i alle Demokratiske Processer (INGE) besøgte Taipei i november 2021, hvilket var Parlamentets første officielle besøg i Taiwan. INGE havde til formål at undersøge Taiwans erfaringer med håndtering af interferens- og manipulationskampagner og drøftede Taiwans innovative system til bekæmpelse af desinformationskampagner og andre former for hybride angreb. Udvalget om International Handel aflagde officielt besøg i Taipei i december 2022. Dette besøg bekræftede, hvor vigtig det er for Taiwan at styrke de strategiske forbindelser mellem Taiwan og EU, og mere konkret hvor vigtige ambitiøse og gensidigt fordelagtige omfattende handels- og investeringsforbindelser er for Taiwan. Parlamentets Udenrigsudvalg (AFET) aflagde officielt besøg i Taipei i juli 2023. Hovedemnet var de globale sikkerhedsproblemer i Taiwanstrædet.

Det Særlige Udvalg om det Europæiske Demokratiskjold (EUDS) besøgte Taipei i juli 2025 for at undersøge Taiwans reaktion på hybride trusler, udenlandsk indblanding, cyberangreb og desinformation og for at undersøge mulighederne for et dybere samarbejde mellem EU og Taiwan på disse områder.

Parlamentets Sikkerheds- og Forsvarsudvalg (SEDE) besøgte officielt Taipei i marts 2026. Formålet med besøget var at forstå Taiwans økosystem for modstandsdygtighed og sikkerhed med fokus på forsvarsindustrielle kapaciteter og forsyningskædesikkerhed, cyberrobusthed på tværs af kritiske sektorer, beskyttelse af undersøiske kabler og maritim sikkerhed og imødegåelse af hybride trusler, herunder desinformation.

Parlamentet har gentagne gange opfordret til, at inddragelsen af Taiwan bliver en prioritet i EU's strategi for den indopacifiske region og tilskyndet til dialog og samarbejde med Taiwan i alle industrisektorer og forsyningskæder, navnlig i strategisk vigtige industrier såsom højteknologi og halvlederteknologier. Taiwan producerer to tredjedele af verdens halvledere og 90 % af verdens halvledere af høj kvalitet.

Parlamentet har kritiseret Kinas militære eskalering og afviser Kinas økonomiske tvang. I oktober 2024 vedtog Parlamentet en beslutning, hvori det kritiserede Kina

for fejlfortolkning af FN's resolution 2758 om at udelukke Taiwan fra internationale organisationer og for eskalerende militære provokationer i Taiwanstrædet. I november 2025 talte Taiwans næstformand Bi-Khim Hsiao til EU's lovgivere i Europa-Parlamentet i Bruxelles og opfordrede indtrængende EU til at styrke forbindelserne med Taiwan og øge EU's støtte til demokrati og stabilitet i Taiwanstrædet.

HONGKONG

EU lægger stor vægt på Hongkongs høje grad af selvstyre, som skal opretholdes i overensstemmelse med den grundlæggende lov og de internationale forpligtelser. Demokratiet og de grundlæggende frihedsrettigheder er blevet drastisk forværret i Hongkong i løbet af det seneste årti. Beijing har dæmpet den politiske opposition, knækket den uafhængige presse og opløst civilsamfundsorganisationerne i sine bestræbelser på at afvikle princippet om "ét land, to systemer", hvilket er i klar modstrid med den kinesisk-britiske fælleserklæring fra 1984.

Valget til Hongkongs lovgivende råd i 2021 var en sejr for prokinesiske kandidater, hvilket styrkede Beijings indflydelse. EU kritiserede valget og anførte, at det bidrog til udhulingen af princippet om "ét land, to systemer". I maj 2022 blev John Lee Ka-chiu valgt til regeringsleder med 99 % af stemmerne fra valgkomitéen, hvilket oversteg hans forgænger Carrie Lams 66 %. Ved valget til distriktsrådet i december 2023 var valgdeltagelsen rekordlav på 27,5 %, hvilket er det laveste siden overdragelsen af Hongkong.

På trods af stigende international kritik vedtog Hongkong sin nye lov om national sikkerhed i marts 2024 (kendt som artikel 23 i forfatningen). Loven omfatter de nydefinerede handlinger forræderi, spionage, tyveri af statshemmeligheder, oprør og udenlandsk indblanding. Menneskerettighedsorganisationer betragter det som et sidste skridt i retning af at bringe demokratiske stemmer i Hongkong til tavshed. EU er dybt bekymret over denne lovgivnings potentielle indvirkning på rettigheder og frihedsrettigheder. Den første dom i henhold til denne lov blev afsagt i september 2024, hvor en mand fra Hongkong erklærede sig skyldig i oprør for at bære en trøje med et slogan.

I september 2025 vedtog EU sin årsrapport om Hongkong for 2024, hvori det fremhævede udhulingen af autonomien og de grundlæggende frihedsrettigheder. EU har også på det kraftigste fordømt de ekstraterritoriale arrestordrer, som Hongkongs nationale sikkerhedspoliti udstedte i juli 2025 mod 15 prodemokratiske aktivister, herunder for første gang en EU-borger.

I 2024 var Hongkong EU's 31. største handelspartner for varer. EU er Hongkongs fjerdestørste handelspartner efter Kina, Taiwan og USA. EU er den største udenlandske erhvervsaktør i Hongkong med mindst 1 600 EU-virksomheder, der opererer i byen pr. 2024 – ca. halvdelen af dem anvender Hongkong som regionalt hovedkvarter eller regionale kontorer.

Parlamentet har vedtaget adskillige beslutninger om Hongkongs politiske situation, hvori det understregede, at overholdelse af den grundlæggende lov er afgørende for forbindelserne mellem EU og Hongkong. Det har fordømt Kinas indblanding og advaret om, at det bragte modellen med "ét land, to systemer" i fare. Parlamentet har fordømt Kinas nationale sikkerhedslov som et angreb på Hongkongs autonomi,

retsstatsprincippet og frihedsrettigheder. Parlamentet har også understreget, at Kina skal overholde sine forpligtelser i henhold til den juridisk bindende fælles erklæring, der er registreret i FN.

Blandt de seneste beslutninger fra Parlamentet kan nævnes beslutningerne fra:

— juni 2023 om forværringen af de grundlæggende frihedsrettigheder i Hongkong, hvori det fordømte Kinas undertrykkelse af den politiske opposition og prodemokratiske aktivister i Hongkong, og det fremførte navnlig sagen om Jimmy Lai

— april 2024 om den nye sikkerhedslov i Hongkong og sagerne om Andy Li og Joseph John

— november 2024 om tilbagegangen i frihedsrettighederne i Hongkong i henhold til den nationale sikkerhedslov, som understregede den ulovlige fængsling af Jimmy Lai og 45 prodemokratiske aktivister

— februar 2025 om indskrænkningen af civilsamfundets råderum i Hongkong, som pegede på det stigende pres på Det Demokratiske Parti for at opløse og suspendere forskningsaktiviteterne fra Hongkongs offentlige opinionsforskningsinstitut

— januar 2026 om Jimmy Lais domfældelse og forestående strafudmåling i Hong Kong.

JAPAN

EU og Japan deler grundlæggende værdier såsom respekt for menneskerettighederne, demokrati og retsstatsprincippet og et stærkt engagement i bæredygtig udvikling, multilateralisme og et regelbaseret WTO-system. Japan er engageret i en effektiv gennemførelse af Parisaftalen om klimaændringer og andre multilaterale miljøaftaler. Der er dog visse spørgsmål, som giver anledning til bekymring for EU: Japans anvendelse af dødsstraf, hvalfangst og forældrebortførelser af børn fra EU i Japan.

Selv om det strategiske partnerskab blev anerkendt helt tilbage i 2003, opgraderede EU og Japan deres bilaterale strategiske forbindelser betydeligt i februar 2019 med den foreløbige gennemførelse af den strategiske partnerskabsaftale mellem EU og Japan og ikrafttrædelsen af den økonomiske partnerskabsaftale mellem EU og Japan, som begge blev undertegnet i 2018. I januar 2025 trådte den strategiske partnerskabsaftale i kraft ved at etablere en solid bilateral ramme mellem EU og Japan, styrke det politiske og økonomiske samarbejde og fokusere på globale spørgsmål såsom klimaindsats, bæredygtig udvikling og sikkerhed. Den strategiske partnerskabsaftale har til formål at styrke den regelbaserede verdensorden og fremme demokrati, menneskerettigheder og frihandel og samtidig styrke koordineringen i multilaterale fora.

ØPA'en er den vigtigste bilaterale handelsaftale, som EU nogensinde har indgået, eftersom den dækker næsten en tredjedel af verdens bruttonationalprodukt, næsten 40 % af verdenshandelen og over 600 millioner mennesker. ØPA'en indeholder desuden forpligtelser om handel med både varer og tjenesteydelser og udgør en ramme, der fremmer bilaterale investeringer. Den fastsætter også ambitiøse mål for

bæredygtig udvikling og medtager for første gang et særligt tilsagn vedrørende Parisaftalen om klimaændringer. EU og Japan undertegnede en aftale om civil luftfartssikkerhed i juni 2020, som trådte i kraft i juni 2021. Gensidig visumfri rejse for EU-borgere til Japan er fortsat et problem i de bilaterale forbindelser, da japanske statsborgere har visumfri adgang til EU.

Siden ØPA'en trådte i kraft, er handelen med varer steget med 20 %, og handelen med landbrugsfødevarer er steget med 34 %. Japan så med tilfredshed på EU's beslutning om at ophæve de importrestriktioner, der var pålagt fødevarer fra Fukushimaregionen, og som blev indført i kølvandet på jordskælvet i Japan i 2011.

Japan er EU's næststørste handelspartner i Asien efter Kina. Japan er en vigtig handelspartner for Den Europæiske Union. Det er det sjettestørste eksportmarked og den niendestørste kilde til import til EU. Den samlede varehandel nåede i 2024 op på 130,7 mia. EUR med et overskud for EU på 3,1 mia. EUR.

De to parter er fortsat fast besluttet på at fremme investeringsforbindelserne ved at indgå en særskilt investeringsaftale i fremtiden, som vil omfatte standarder for beskyttelse af investorer/investeringer og en mekanisme til bilæggelse af tvister. Siden lanceringen af det digitale partnerskab mellem EU og Japan i maj 2022 er arbejdet i gang på de strategiske områder halvledere, højtydende databehandling og kvanteteknologi, 5G og derefter samt modstandsdygtig digital konnektivitet. EU og Japan er blandt de største digitale økonomier i verden. Den frie udveksling af data mellem EU og Japan er et væsentligt element for virksomhederne og udgør et vigtigt resultat inden for rammerne af EU's strategi for samarbejde i den indopacifiske region og i det digitale partnerskab med Japan. På den økonomiske dialog på højt plan i oktober 2023 indgik EU og Japan en aftale om grænseoverskridende datastrømme. Med sin medtagelse i ØPA'en mellem EU og Japan trådte aftalen i kraft i juli 2024, hvilket yderligere styrkede rammerne for dataoverførsel og digitaliseringen af EU's og Japans virksomheder og økonomier.

Det 30. topmøde mellem EU og Japan fandt sted i juli 2025. Der blev det besluttet at indlede nye dialoger om forsvarsindustrien og om udenlandsk informationsmanipulation og indblanding og at oprette en alliance for konkurrenceevne baseret på tre søjler:

1. handel (for at gennemføre ØPA'en fuldt ud)
2. økonomisk sikkerhed (forsyningskæder for råstoffer, cybersikkerhed, kritisk infrastruktur) og
3. innovation (dobbelt omstilling).

Den første strategiske dialog mellem Japan og EU blev afholdt i november 2024 på udenrigsministerplan. Sikkerheds- og forsvarspartnerskabet mellem EU og Japan blev afsluttet på mødet i Tokyo. I januar 2025 fandt dialogen mellem Japan og EU om nedrustning og ikkespredning sted i Bruxelles som led i sikkerhedspartnerskabet.

Den anden strategiske dialog mellem EU og Japan blev afholdt i april 2025 og fokuserede på at uddybe sikkerheds- og forsvarssamarbejdet i forbindelse med skiftende geostrategiske udfordringer, herunder udfordringer såsom

cyberspørgsmål, maritim sikkerhed, sikkerhed i rummet og bekæmpelse af udenlandsk informationsmanipulation og indblanding.

EU og Japan er ligesindede strategiske partnere og har lignende tilgange til den indopacifiske region, idet de er enige om, at et øget EU-engagement i regionen samt et styrket samarbejde med Japan og andre ligesindede partnere ville være gavnligt. Der er fælles interesse i at fremme samarbejdet om konnektivitet, maritim sikkerhed, miljø og klimaændringer, handel og investeringer, digitale spørgsmål, fremme multilateralisme og opretholde den regelbaserede internationale orden.

Efter at have styret Japan næsten uafbrudt siden grundlæggelsen i 1955 mistede Det Liberale Demokratiske Parti (LDP) sit absolutte flertal ved både valget til Repræsentanternes Hus (underhuset) i oktober 2024 og valget til Repræsentanternes Hus (overhuset) i juli 2025, hvor antallet af pladser i den tidligere regeringskoalition (LDP-Komeito) faldt fra 66 til 47. I oktober 2025 blev der for første gang i landets historie valgt en kvindelig premierminister, Sanae Takaichi, af begge kamre i Nationalforsamlingen. Hun leder en mindretalsregering i en ny koalition med det højreorienterede japanske innovationsparti. For at styrke sin position meddelte Takaichi, at parlamentet ville blive opløst tre måneder efter sin tiltrædelse. Valget blev afholdt i februar 2026 og markerede en historisk gevinst for Takaichi, som sikrede 352 pladser og et superflertal på to tredjedele af pladserne i underhuset.

Som en integreret del af opgraderingen af de bilaterale strategiske forbindelser mellem EU og Japan styrker Europa-Parlamentet og det japanske parlament deres interparlamentariske dialog.

Relevante milepæle omfatter beslutninger:

— fra januar 2021 om konnektivitet og forbindelserne mellem EU og Asien;

— fra juni 2022 om EU og sikkerhedsudfordringerne i den indopacifiske region

— fra juli 2022 om strategien for Indo-Stillehavs-regionen på handels- og investeringsområdet

— fra december 2023 om forbindelserne mellem EU og Japan i erkendelse af den centrale rolle, som ØPA'en og den strategiske partnerskabsaftale mellem EU og Japan spiller. Parlamentet opfordrede til et omfattende sikkerhedspartnerskab, fremskyndet energisamarbejde, miljøsamarbejde og dialog om menneskerettigheder.

— Det 42. interparlamentariske møde mellem EU og Japan blev afholdt i maj 2025 i Tokyo og Osaka for at drøfte den politiske, økonomiske og sociale udvikling, Ruslands krig mod Ukraine, sikkerhedsspørgsmål i Japan, Øst- og Sydøstasien, miljø- og energisamarbejde og handelsforbindelser.

— Marts-april 2026. Parlamentets AFET-udvalg besøgte Tokyo. Drøftelserne omfattede den bredere geopolitiske udvikling i den indopacifiske region, sikkerhed, forsvar og den seneste politiske udvikling i Japan.

— Marts-april 2026. Udvalget om Industri, Forskning og Energi (ITRE) besøgte Tokyo med fokus på potentialet i samarbejde inden for industripolitik og energiomstilling, modstandsdygtig og konkurrencedygtig digital infrastruktur, rumteknologi og industrielle applikationer, brint- og nulemissionsmobilitet, næste

generation af batteriteknologier, råstoffer og diversificering af forsyningskæder, kvantedatabehandling og banebrydende chipteknologier.

SYDKOREA (REPUBLIKKEN KOREA)

Forbindelserne mellem EU og Sydkorea går tilbage til aftalen om samarbejde og gensidig administrativ bistand i toldanliggender fra 1997. Sydkorea er en af EU's strategiske partnere, og det strategiske partnerskab mellem EU og Sydkorea bygger på tre hovedsøjler, der understøttes af tre centrale aftaler:

1. Rammeaftalen mellem EU og Sydkorea, der har været i kraft siden juni 2014, udgør den overordnede struktur for det strategiske partnerskab og det omfattende bilaterale samarbejde. Det blandede udvalg sikrer og overvåger gennemførelsen heraf.
2. Frihandelsaftalen mellem EU og Republikken Korea, ratificeret i december 2015. Sydkorea var det første asiatiske land, der undertegnede en frihandelsaftale med EU, og denne frihandelsaftale er en af EU's mest ambitiøse handelsaftaler, der går videre end tidligere aftaler. Frihandelsaftalen har til formål at fjerne hindringer for bilateral handel, skabe et udvidet og sikkert marked for varer og tjenesteydelser og skabe et stabilt investeringsmiljø.
3. Rammeaftalen om deltagelse i krisestyring mellem EU og Sydkorea, der har været i kraft siden 2016, og som styrker det strategiske partnerskab om sikkerhedsspørgsmål ved at give Sydkorea mulighed for at deltage i EU's krisestyringsoperationer af civil og militær karakter. Frihandelsaftalen letter også Sydkoreas deltagelse i EU's missioner og operationer under den fælles sikkerheds- og forsvarspolitik (FSFP) for at forbedre effektiviteten af kriseberedskabet.

Det 10. topmøde mellem EU og Republikken Korea fandt sted i maj 2023 i Seoul. Lederne blev enige om at opretholde og øge det kollektive pres på Rusland, navnlig gennem effektiv gennemførelse af sanktioner. EU og Sydkorea opfordrede alle FN-medlemmer til at indtage en fælles og fast holdning mod Nordkoreas ulovlige våbenprogram. Lederne drøftede også fremme af samarbejde om halvledere, næste generation af mobilnet, kvante- og højtydende databehandling, kunstig intelligens og digitale platforme.

I november 2024 undertegnede EU og Sydkorea et bilateralt sikkerheds- og forsvarspartnerskab, der har til formål at udvikle og styrke dialogen og samarbejdet om sikkerheds- og forsvarsspørgsmål, herunder maritim sikkerhed, rumforsvar, cyberspørgsmål og nuklear ikkespredning samt imødegåelse af hybride trusler. Det 22. møde i Det Blandede Udvalg fandt sted i Seoul i marts 2026. Mødedeltagerne bekræftede på ny den fortsatte tætte koordinering mellem EU og Sydkorea om Ukraine, Den Koreanske Halvø, Mellemøsten og Den Persiske Golf inden for rammerne af sikkerheds- og forsvarspartnerskabet mellem EU og Sydkorea, der blev vedtaget i november 2024, og gennemgik fremskridtene med aftalen om digital handel og Koreas associering med Horisont Europa.

Det ottende møde i Det Blandede Udvalg for Videnskabeligt og Teknologisk Samarbejde mellem EU og Korea blev afholdt i Seoul i marts 2025 for at undersøge

forsknings- og innovationsstrategier. Drøftelserne fokuserede på politiske fremskridt, den kommende associeringsaftale mellem EU og Korea vedrørende Horisont Europas søjle II og samarbejde på kritiske områder såsom kunstig intelligens, kvanteteknologi, sundhedspleje og kulstofneutralitet. Sydkorea blev officielt associeret med Horisont Europas søjle II den 17. juli 2025.

EU og Sydkorea har med succes afsluttet forhandlingerne om en betydelig digital handelsaftale og bekræftet deres engagement i stærke digitale handelsstandarder. Aftalen blev bebudet på det 12. møde i Handelsudvalget i marts 2025 under frihandelsaftalen mellem EU og Korea og har til formål at øge forbrugernes tillid, skabe juridisk klarhed for virksomhederne og lette gnidningsløs dataudveksling og samtidig forebygge hindringer for digital handel. Centrale aspekter af aftalen omfatter grænseoverskridende dataoverførsler, beskyttelse af privatlivets fred, elektroniske aftaler og digital handel med varer og tjenesteydelser. Aftalen er endnu ikke trådt i kraft og kræver stadig formel undertegnelse og indgåelse.

Sydkorea er EU's 8. største handelspartner for varer, mens EU er Sydkoreas tredjestørste handelspartner. Siden frihandelsaftalen trådte i kraft i 2011, er handelen mellem de to vokset betydeligt og nåede op på 123,8 mia. EUR i 2024, hvilket svarer til en stigning på 96,5 % i forhold til 2011. På nogle områder er der dog stadig udfordringer, og EU opfordrer Sydkorea til at fjerne vedvarende hindringer for import af animalske produkter fra EU og til at ratificere Den Internationale Arbejdsorganisations (ILO's) konvention om afskaffelse af tvangsarbejde.

Præsidentvalget i Sydkorea i marts 2022 blev vundet af den konservative Yoon Suk-yeol efter en tæt valgkamp. I april 2024 afholdt Sydkorea parlamentsvalg, der blev betragtet som en midtvejstest af Yoon Suk-yeol-administration. Det liberale oppositionsdemokratiske parti vandt sammen med mindre oppositionspartier i fællesskab 192 ud af 300 pladser i nationalforsamlingen, hvilket var et nederlag for præsident Yoon Suk-yeol og hans Folkeparti.

I december 2024 erklærede præsident Yoon Suk-yeol militær undtagelsestilstand, men nationalforsamlingen stemte enstemmigt inden for få timer for at kræve, at den blev trukket tilbage. Det sydkoreanske parlament afsatte Yoon Suk-yeol den 14. december 2024, og hans beføjelser blev suspenderet. Premierminister Han Duck-soo blev oprindeligt fungerende præsident, men blev selv afsat. I april 2025 fjernede forfatningsdomstolen enstemmigt Yoon Suk-yeol fra embedet. Ved det hurtige valg blev Lee Jae-myung valgt til præsident og tiltrådte i juni 2025. Yoon Suk-yeol har siden været genstand for flere straffesager. I februar 2026 blev han idømt livsvarigt fængsel for at have ført an i et oprør i forbindelse med erklæringen om militær undtagelsestilstand.

Forbindelserne mellem Sydkorea og Japan påvirkes af uløste historiske tvister i forbindelse med Japans kolonistyre og Anden Verdenskrig, navnlig om tvangsarbejde og "komfortkvinder" (kvinder og piger, der var sexslaver mellem 1932 og 1945). Samtidig er de bilaterale forbindelser blevet væsentligt forbedret i de seneste år, og Seoul og Tokyo har forsøgt at uddybe samarbejdet om sikkerhed, forsyningskæder og fremspirende teknologier. Sydkorea har også givet udtryk for bekymring over Japans planer om at slippe forurenet vand fra atomkraftværket i Fukushima ud i Stillehavet, hvilket vil påvirke livet i havet negativt og dermed skade fiskerierhvervet.

Mellem april og september 2018 blev der afholdt tre interkoreanske topmøder med henblik på atomafrustning, men dialogen og samarbejdet gik i stå efter topmødet mellem USA og Nordkorea i Hanoi i 2019 og forværredes igen i august 2019 efter en fælles militærøvelse mellem USA og Sydkorea. Situationen spidsede til, da Nordkorea affyrede kortrækkende missiler i marts 2020, og det interkoreanske forbindelseskontor i Kaesong eksploderede i juni 2020, og en sydkoreansk statsborger døde på nordkoreansk territorium.

Sydkorea og USA genoptog deres fælles militærøvelser i august 2022 efter præsident Yoon Suk-yeols beslutning om at øge landets afskrækkelsesvirkning. Tidligere deltog USA, Sydkorea og Japan i en forsvarsøvelse med ballistiske missiler ud for Hawaii's kyst i foråret 2022, hvilket viser de forbedrede forbindelser mellem Seoul og Tokyo. USA, Sydkorea og Japan gennemførte deres største kombinerede flådeøvelser nogensinde i januar 2024 i et tegn på styrke over for Nordkorea. Det sydkoreanske militær erklærede i januar 2024, at der ikke længere er nogen ikke-fjendtlighedszone. I august 2025 tilkendegav præsident Lee Jae-myung, at han havde til hensigt gradvist at genoprette dele af den militære aftale fra 2018 for at mindske spændingerne og forhindre utilsigtede sammenstød.

Parlamentet er stærkt bekymret over de interkoreanske forbindelser. EU støtter en diplomatisk løsning på den koreanske atomkrise og agter at fortsætte sin strategi om kritisk engagement. Parlamentet er den eneste EU-institution, der har formelle forbindelser med Nordkorea.

Med hensyn til parlamentarisk dialog fandt det 23. interparlamentariske møde mellem EU og Sydkorea sted i november 2025 i Bruxelles.

NORDKOREA (DEN DEMOKRATISKE FOLKEREPUBLIK KOREA)

EU's politik over for Nordkorea er kendt som "kritisk engagement", der kombinerer sanktioner med åben kommunikation. Forbindelserne er begrænsede, og der er ingen gældende bilaterale traktater. EU's udviklingssamarbejde fokuserer på fødevaresikkerhed og humanitær bistand, der er underlagt politiske sanktioner og FN-sanktioner. Nogle EU-medlemsstater har ambassader i Pyongyang, mens andre har ambassadører for hele Den Koreanske Halvø i Seoul. Lukningen af Nordkoreas grænser i 2020 har hindret diplomatisk personalerotation.

EU's sanktioner mod Nordkorea, som blev vedtaget som reaktion på landets nukleare våben og udvikling af ballistiske missiler, er de strengeste over for noget land i verden. EU har gennemført alle relevante resolutioner fra FN's Sikkerhedsråd og har også indført sin egen autonome sanktionsordning, som supplerer og skærper FN's sanktioner. I september 2020 gennemførte EU en fjerde runde, hvor det henvendte sig til lande uden for EU og tilskyndede dem til fuldt ud at gennemføre FN's Sikkerhedsråds resolutioner. I marts 2021 bekendtgjorde EU for første gang menneskerettighedsrelaterede sanktioner over for Nordkorea under den globale EU-ordning for menneskerettighedssanktioner. Listen omfatter to ministre samt den centrale anklagemyndighed, fordi de har ydet støtte til repressive aktiviteter. I december 2022 vedtog EU nye sanktioner mod otte personer og fire enheder på grund af deres involvering i nordkoreanske ballistiske og nukleare programmer og i omgåelse af internationale sanktioner. I maj 2024 indførte EU nye sanktioner mod seks personer

og tre enheder fra Nordkorea for deres rolle med hensyn til at unddrage sig sanktioner og støtte Ruslands militære indsats i krigen mod Ukraine. I december 2025 forlængede EU-Rådet de restriktive foranstaltninger og ajourførte visse opførelser på listen.

Siden september 2021 har Nordkorea gennemført test med nye langdistancekrydsmissiler, der kan flyve lavere og i meget flade baner, hvilket gør dem vanskelige at opsnappe. Landet gennemførte sine største ballistiske missiltest i 2022 og viste, at dets interkontinentale missiler kunne nå USA. Spændingerne blev øget i marts 2022 som følge af Nordkoreas affyring af en ny type interkontinentalt ballistisk missil (ICBM), Hwasong-17, landets hidtil største missil. Dets højde over havet overstiger højden for enhver tidligere ICBM-test og nåede op på 6 000 km. Sydkorea styrker sine forsvarskapaciteter og sit militære samarbejde med USA, herunder ved at deltage i store fælles militærøvelser og ved at deployere yderligere amerikanske luftmissilforsvarssystemer. Nordkoreas strategi er at tvinge USA til at genåbne forhandlingerne om sanktioner og humanitær bistand.

I 2022 begyndte Nordkorea igen at udføre missiltest og sammen med Ruslands invasion af Ukraine er det en stor udfordring for Sydkorea. Nordkorea affyrede ballistiske missiler i 2024, 2025 og 2026, der nåede op på hypersoniske hastigheder på 5-10 gange lydens hastighed i deres terminalfase, hvilket gør det muligt for dem at undgå detektion og undvige missilforsvar.

I januar 2025 gennemførte Nordkorea en test af et krydsermissilsystem, hvilket var dets tredje opvisning af militær kraft den måned. Testen, som Kim Jong-un førte tilsyn med, omfattede hav-til-jord-missiler, der eventuelt kunne udstyres med atomsprænghoveder. Som reaktion på militærøvelser mellem USA og Sydkorea lovede Nordkorea en stærk reaktion og tilkendegav sin hensigt om at fortsætte med våbentest og fastholde sin konfrontationstilgang på trods af præsident Trumps bestræbelser på at få Kim Jong-un til at gå med til diplomatiske bestræbelser.

Nordkorea fortsætter med at fremme sine atom- og missilprogrammer. Den Internationale Atomenergiorganisation rapporterede i 2025 og 2026, at reaktoren på 5 MW (e) på Yongbyon Nuclear Research Centre sandsynligvis fortsatte driften, og at oparbejdningsaktiviteten sandsynligvis havde fundet sted siden 2025. I september 2022 vedtog Nordkoreas Øverste Folkeforsamling en lov, som gør landets nukleare status irreversibel og giver mulighed for foregribende atomangreb, hvis et overhængende angreb opdages. I september 2023 ændrede Nordkorea sin forfatning for at styrke og udvide sin atomkraft, idet leder Kim Jong-un pegede på det voksende samarbejde mellem USA, Sydkorea og Japan som "den værste faktiske trussel", som den isolerede nation står over for.

Den øverste leder Kim Jong-un beordrede en ændring af den nordkoreanske forfatning i januar 2024, hvorved målet om en fredelig forening med Sydkorea blev fjernet, og det bliver behandlet som et fjendtligt særskilt land. Dette fjerner en fredelig forening fra den officielle politik. Dette politiske skift går hånd i hånd med fornyet støtte fra Kina og Rusland.

EU har fordømt opsendelsen af missiler og opfordret Nordkorea til at opfylde sine forpligtelser i henhold til FN's Sikkerhedsråds resolutioner og til at afstå fra alle handlinger, der underminerer mulighederne for at gribe til diplomati og dialog. EU har forpligtet sig til atomafrustning. Indtil Nordkorea opfylder sine forpligtelser i henhold

til FN's Sikkerhedsråds resolutioner, vil EU fortsat strengt gennemføre sanktioner og samtidig tilskynde det internationale samfund til at gøre det samme.

Efter Lee Jae-myungs tiltrædelse i juni 2025 har Seoul signaleret et skift i retning af en nedtrapningsstrategi, opfordret til en fornyet interkoreansk dialog og forsøgt at genåbne kommunikationen med Nordkorea. Lee Jae-myung udtrykte intentioner om at "gøre fremskridt med hensyn til at opbygge fred på halvøen". Nordkoreas statslige medier er imidlertid forblevet forholdsvis stille. I slutningen af 2024 blev der rapporteret om deployering af nordkoreanske tropper til støtte for russiske styrker i Ukraine. Omkring 10 000 nordkoreanske soldater blev angiveligt placeret i Kursk og langs Ruslands grænse til Ukraine, hvilket markerede en betydelig optrapning af Nordkoreas involvering i konflikten. I april 2025 bekræftede Nordkorea for første gang officielt, at landet havde sendt tropper til støtte for russiske styrker i krigen mod Ukraine.

Delegationen for Forbindelserne med Den Koreanske Halvø (DKOR) blev oprettet i 2004. Siden da er DKOR den eneste EU-institution, der har formelle forbindelser med Nordkorea. Interparlamentariske møder med den øverste folkeforsamling har været sjældne. Selv om Parlamentets delegation oprindeligt forsøgte at holde kommunikationskanalerne åbne, har den politiske og militære udvikling i Nordkorea og navnlig dens atomprøvesprængninger og ballistiske missiltest gjort delegationens initiativer over for Nordkorea mindre holdbar. DKOR's regelmæssige møder har fokuseret på forbindelserne mellem Korea og sikkerhedssituationen på Den Koreanske Halvø. DKOR mødes med repræsentanter for "6-partiforhandlingerne" for bedre at forstå hver parts holdning og røde linjer og for at se, om der er plads til forhandlinger om at nedtrappe spændingerne.

Parlamentet har vedtaget flere beslutninger, hvori det fordømmer Nordkoreas atom- og missilprogrammer. Europa-Parlamentets vedtog i april 2022 en beslutning om menneskerettighedssituationen i Nordkorea, herunder forfølgelsen af religiøse mindretal.

Jorge SOUTULLO SANCHEZ / Airis Meier / Cristina Stanculescu / Ausra RAKSTELYTE
05/2026

5.6.9. SYDØSTASIEN

Dette faktablad forklarer den afgørende betydning, som Sydøstasien som en del af den bredere indopacifiske region har for EU. Denne region står i øjeblikket over for en række store geostrategiske udfordringer. Den indopacifiske region er i hastig forandring, og da mere end 50 % af verdens befolkning bor her, er den ved at blive en vigtig geostrategisk region. To tredjedele af verdens containerhandel passerer gennem den indopacifiske region, og dens søveje er vigtige ruter for handel og energiforsyning.
EU's strategiske prioriterede områder i Sydøstasien er bæredygtig og inklusiv velstand, den grønne omstilling, havforvaltning, digital forvaltning, konnektivitet gennem Global Gateway, sikkerhed, forsvar og menneskers sikkerhed.

I dette faktablad beskrives den sydøstasiatiske region. Se også faktabladene om Centralasien (5.6.4) Sydasien (5.6.7) og Østasien (5.6.8).

RETSGRUNDLAG

— Afsnit V i traktaten om Den Europæiske Union (Unionens optræden udadtil)

— Artikel 206-207 (handel) og 216-219 (internationale aftaler) i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde

— Partnerskabs- og samarbejdsaftaler (bilaterale forbindelser).

GENEREL BAGGRUND

EU er i færd med at knytte tættere bånd til landene i Sydøstasien og fremmer regional integration med Sammenslutningen af Sydøstasiatiske Nationer (ASEAN), der som helhed repræsenterer EU's tredjestørste handelspartner uden for Europa (efter Kina og USA). Regionen står over for en række geostrategiske og sikkerhedsmæssige problemer såsom konflikten i Det Sydkinesiske Hav, Taiwan-spørgsmålet, krigen i Den Persiske Golf og afbrydelsen af energiforsyningen og andre forsyninger samt miljøproblemer, navnlig i Mekong-subregionen. EU er en stærk økonomisk aktør i Sydøstasien og en vigtig udviklingsbistandsdonor, der arbejder for at fremme konnektivitet, digitalisering, institutionsopbygning, demokrati, god regeringsførelse og menneskerettigheder.

EU's strategi for samarbejde i den indopacifiske region blev vedtaget i september 2021 med henblik på at øge EU's engagement og opbygge partnerskaber og tackle globale udfordringer. EU tilpasser sine nuværende instrumenter for at opnå strategisk autonomi. Dets strategiske kompas for sikkerhed og forsvar, som formelt blev godkendt af Rådet i marts 2022, fremmer en åben og regelbaseret regional sikkerhedsarkitektur, herunder sikre søruter, kapacitetsopbygning og øget flådetilstedeværelse i den indopacifiske region.

A. ASEAN

Ved det første ASEAN-topmøde, som fandt sted på Bali i februar 1976, deltog Indonesien, Malaysia, Filippinerne, Singapore og Thailand. Brunei, Vietnam, Laos, Cambodja og Myanmar tilsluttede sig sammenslutningen senere. Timor-Leste blev i oktober 2025 optaget som den 11. medlemsstat. ASEAN følger en streng politik om ikke-indblanding i medlemmernes indre anliggender.

ASEAN og EU har opbygget stærke forbindelser, hovedsagelig inden for handelsmæssige og økonomiske forbindelser, og er i øjeblikket strategiske partnere. EU er ASEAN's tredjestørste handelspartner efter Kina og USA og tegner sig for 9,6 % af ASEAN's handel. Det endelige mål er fortsat indgåelsen af en interregional frihandelsaftale (FTA) mellem EU og ASEAN. EU er også stiftende medlem af ASEAN Regional Forum, der har til formål at fremme en konstruktiv dialog om opbygning af fred, velstand og stabilitet i den indopacifiske region.

På det 24. ministermøde mellem EU og ASEAN i februar 2024 blev der gjort fremskridt med hensyn til at drive handel, idet der var fokus på grønne initiativer, den digitale omstilling og etableringen af sikre forsyningskæder, gennemgang af den regionale og globale sikkerhedsudvikling samt ajourføring af Global Gateway-initiativet og under behørig hensyntagen til EU-strategien for, hvordan forbindelserne mellem Europa og Asien styrkes, og den overordnede plan for ASEAN-konnektivitet 2025. I maj 2024 lancerede ASEAN og EU ASEAN-EU Blue Book 2024-2025, og fremhævede deres strategiske partnerskab og nye samarbejdsprogrammer under EU's Global Gateway-strategi. EU gav tilsagn om 10 mia. EUR til støtte for grønne initiativer og konnektivitetsinitiativer i ASEAN.

Det 32. møde i Det Blandede Samarbejdsudvalg EU-ASEAN fandt sted i maj 2025 i Jakarta. De to parter gennemgik de seneste geopolitiske udfordringer og gentog deres fælles engagement i at fremme fred, sikkerhed og stabilitet i den indopacifiske region. De gennemgik også fremskridtene med det strategiske partnerskab mellem EU og ASEAN (2023-2027) og udtrykte glæde over de fremskridt, der er gjort siden det foregående blandede rådgivende udvalg i maj 2024, idet 61 % af målene var opfyldt. Begge hilste fremskridtene under Global Gateway velkommen, herunder gennemførelsen af bæredygtig konnektivitet og Green Team Europe-initiativerne. Begge parter forpligtede sig til at styrke handelen, den digitale økonomi, grøn teknologi og konnektivitet, herunder gennem pakken om bæredygtig konnektivitet mellem EU og ASEAN.

I september 2025 blev den første ministerdialog mellem ASEAN og EU om miljø og klimaændringer afholdt i Malaysia, hvilket yderligere styrkede partnerskabet til bekæmpelse af klimaændringer og tab af biodiversitet.

ASEAN-EU-arbejdsprogrammet for handel og investeringer udgør en ramme, der skal være retningsgivende for det økonomiske samarbejde, og det behandler spørgsmål såsom modstandsdygtighed i forsyningskæden, digital handel og grønne teknologier.

Det regionale omfattende økonomiske partnerskab, der blev undertegnet i november 2020 og trådte i kraft i januar 2022, er verdens største frihandelsaftale og dækker over halvdelen af den globale eksport og næsten en tredjedel af det globale BNP. Det omfatter 10 ASEAN-lande og fem andre partnere i Asien og Stillehavsområdet,

og den har til formål at afskaffe tolden på ca. 90 % af varerne, selv om det kan tage op til 20 år at foretage en fuldstændig reduktion. Følsomme sektorer som f.eks. landbruget er fortsat i vid udstrækning fritaget. Aftalen forenkler handelen med fælles oprindelsesregler, fjernelse af eksportkvoter og strømlinede toldprocedurer til gavn for nøgleindustrier.

Med det strategiske partnerskab mellem EU og ASEAN sigter EU mod at fortsætte med at fremme den parlamentariske dimension af forbindelserne, f.eks. ved at støtte yderligere strukturelle udvekslinger og fremme en blandet parlamentarisk forsamling mellem Parlamentet og ASEAN's Interparlamentariske Forsamling (AIPA) for at skabe demokratisk ansvarlighed og et forum for multilaterale udvekslinger med henblik på at håndtere globale udfordringer.

Det 46. ASEAN-topmøde, der blev afholdt i Kuala Lumpur i maj 2025, bekræftede på ny sit fulde engagement i gennemførelsen af ASEAN's fællesskabsvision for 2025, der positionerer ASEAN som en mere indflydelsesrig global aktør, der er i stand til at yde væsentlige bidrag til den globale udvikling.

Det 47. ASEAN-topmøde blev afholdt i Kuala Lumpur i oktober 2025 og bød Timor-Leste velkommen som den 11. ASEAN-medlemsstat. Drøftelserne afspejlede et fælles engagement i regional fred, sikkerhed og velstand med en fælles indsats for at mindske uligheder og forbedre levestandarden.

Parlamentet deltog i den 46. AIPA-generalforsamling i Kuala Lumpur i september 2025. Mødet markerede også det fjerde interregionale dialogmøde mellem Europa-Parlamentet og AIPA. Det er planen at afholde den interparlamentariske dialog mellem Europa-Parlamentet og AIPA hvert år med henblik på at uddybe forbindelserne og styrke den parlamentariske dimension og det parlamentariske diplomati mellem EU og ASEAN.

Filippinerne har påtaget sig formandskabet for ASEAN i 2026 med temaet "Navigating Our Future, Together" som rettesnor og med tre strategiske prioriteter:

— fred og sikkerhed

— velstandskorridorer

— styrkelse af menneskers indflydelse og status.

B. Asien-Europa-mødet (ASEM) og det parlamentariske partnerskab mellem Asien og Europa (ASEP)

ASEM sigter mod at styrke det økonomiske samarbejde, den politiske dialog og fremme af de mellemfolkelige forbindelser mellem EU og Asien. ASEM, der samler 53 partnere fra hele Europa og Asien, er den vigtigste multilaterale platform, der forbinder Europa og Asien. Den har en betydelig global vægt – ASEM-partnerne tegner sig for ca. 65 % af det globale BNP, 60 % af verdens befolkning, 75 % af den globale turisme og 68 % af den globale handel. Partnerne fremhæver behovet for en effektiv og hurtig indsats vedrørende klimaændringer, sikkerhedssamarbejde, handel og menneskerettigheder.

I november 2021 påtog Cambodja sig rollen som vært for det 13. ASEM-topmøde (ASEM13) og det 11. møde i det parlamentariske partnerskab mellem Asien og Europa. ASEM13 havde til formål at styrke multilateralismen med henblik på at dele vækst, idet

der er fokus på at håndtere globale udfordringer såsom klimaændringer, bæredygtig udvikling og terrorisme og forbedring af det multilaterale handelssystem. I november 2025 blev det første møde på højt embedsmandsplan afholdt i Bukarest for at forberede det 10. ASEM-uddannelsesministermøde, der er planlagt til november 2026.

ASEP-mødet fungerer som led i den overordnede Asien-Europa-partnerskabsproces fortsat som et forum for interparlamentariske kontakter, udvekslinger og diplomati. ASEP styrker den parlamentariske dimension af den asiatiske politiske dialog og har til mål at styrke forbindelserne mellem Europa og Asien.

C. Indonesien

Indonesien er, som medlem af G20, verdens tredjestørste demokrati og det største overvejende muslimske land i verden, ved at blive en stadigt vigtigere partner for EU. Samarbejdet mellem EU og Indonesien er baseret på partnerskabs- og samarbejdsaftalen fra 2014 (PSA). På mødet i Det Blandede Udvalg EU-Indonesien, der blev afholdt i Jakarta den 12. marts 2025, blev der drøftet bilateralt samarbejde, der omfatter de eksisterende arbejdsgrupper og dialoger mellem EU og Indonesien, og mulige fælles aktiviteter, der skal gøre det muligt for partnerskabet mellem EU og Indonesien at bidrage til fred, stabilitet og velstand i regionen og på verdensplan.

Efter at have indledt forhandlinger i 2016 afsluttede EU og Indonesien forhandlingerne om en omfattende økonomisk partnerskabsaftale og en investeringsbeskyttelsesaftale i september 2025, hvilket skabte ny markedsadgang, øgede handelen og investeringerne mellem de to parter og fremmede bæredygtig udvikling. Aftalen underkastes en juridisk gennemgang, inden den formelt undertegnes og ratificeres af parterne, herunder Parlamentets godkendelse.

I september 2024 afholdt EU og Indonesien deres ottende sikkerhedsdialog i Semarang. De behandlede globale og regionale sikkerhedsspørgsmål, herunder Ruslands invasion af Ukraine og den seneste udvikling i Sydøstasien og Mellemøsten. Begge parter vurderede deres igangværende samarbejde og forpligtede sig til at styrke samarbejdet på centrale områder såsom terrorbekæmpelse, maritim sikkerhed, cybersikkerhed, fredsbevarelse og våbenkontrol.

Samarbejdspublikationen mellem EU og Indonesien blev lanceret i september 2024 som reference for udviklingsaktører og interessenter, og det langsigtede partnerskab mellem Indonesien og EU med innovative programmer og initiativer under EU's Global Gateway-strategi, der har til formål at tackle globale udfordringer, herunder klimaændringer, sundhed, konkurrenceevne og sikkerheden i de globale forsyningskæder, blev fremhævet.

EU har afsat 25 mio. EUR i tilskudsfinansiering til Indonesien gennem det flerårige vejledende program for 2021-2027 med yderligere fordele fra EU's regionale og tematiske programmer såsom "Styrkelse af sikkerhedssamarbejdet i og med Asien" og "Kritiske søfartsruter i Det Indiske Ocean". Projektet om klimaresistente og inklusive byer fremhæves som et af EU's vigtigste samarbejdsprojekter i Indonesien inden for sektoren for miljø og klimaændringer.

Indonesiens økonomi er i vid udstrækning afhængig af landbrug og naturressourcer såsom palmeolie og nikkel, hvilket har skabt vanskeligheder, navnlig på grund af

EU's klimapolitikker. Landet kæmper med alvorlige miljøproblemer såsom skovrydning forårsaget af palmeolielandbrug, forurening fra minedrift og overfiskning.

I 2024 beløb den bilaterale handel med varer mellem de to partnere sig til 27,3 mia. EUR, idet EU's vareimport fra Indonesien nåede op på 17,5 mia. EUR, og EU's vareeksport nåede op på 9,8 mia. EUR. EU var Indonesiens femtestørste handelspartner og tegnede sig for 6,4 % af landets samlede handel, mens Indonesien var EU's 33. største handelspartner og EU's femtestørste ASEAN-handelspartner i 2024.

Handels- og investeringspartnerskabet omfatter strategiske planlægningsstøtteinitiativer såsom handelsstøttefaciliteten ARISE+ Indonesia, som er afgørende for at udvikle investeringsplaner, der er skræddersyet til Indonesiens skiftende behov. EU yder teknisk bistand med fokus på bæredygtighed og digitalisering.

Indonesien anlagde i december 2019 sag ved Verdenshandelsorganisationen (WTO) mod EU og anmodede om WTO-konsultationer vedrørende landets tvist med EU for så vidt angår visse foranstaltninger vedrørende palmeolie og biobrændstoffer baseret på palmeolieafgrøder, idet Indonesien påstod, at EU's restriktioner på palmeoliebaserede biobrændstoffer var urimelige og diskriminerende. I januar 2025 bekræftede WTO EU's ret til at træffe miljø- og klimabaserede foranstaltninger gennem direktivet om vedvarende energi (RED II). Den fremhævede imidlertid, at visse aspekter af anvendelsen af RED II ikke var i fuld overensstemmelse med WTO-reglerne. Indonesien anfægtede EU's politikker og hævdede, at de uretmæssigt var rettet mod palmeolie. EU forbereder sig på at revidere den omstridte delegerede retsakt RED II for at bringe den i overensstemmelse med WTO-standarderne. Andre igangværende WTO-tvister omfatter EU's forordning om skovrydning og nikkelminedrift i Indonesien.

Indonesien varetog formandskabet for G20 i 2022. Der blev lagt stor vægt på splittelsen G20-landene imellem for så vidt angår spørgsmålet om Ruslands ret til en plads ved G20-bordet. Rusland var inviteret til topmødet på Bali i november 2022 ligesom Ukraine. Præsident Putin deltog ikke, og præsident Zelenskyj deltog via videoforbindelse. Indonesien forsøgte at begrænse G7-ledernes kritik af Rusland. For Indonesien var G20 primært et økonomisk forum.

I 2023 havde Indonesien formandskabet for ASEAN og formandskabet for AIPA og var vært for ASEAN AIPA's generalforsamling i Jakarta i august 2023. Parlamentets Delegation for Forbindelserne med Sydøstasien og ASEAN deltog som observatør. Indonesien afholdt valg i februar 2024. Præsidentkandidaten Prabowo Subianto vandt med den højeste andel af stemmerne, nemlig 58 %. Indonesiens nyvalgte parlament og præsident startede deres arbejde i oktober 2024.

I januar 2025 blev Indonesien fuldgyldigt medlem af BRICS. Dets medlemskab kan ses som en bekræftelse af dens udenrigspolitiske princip om inklusivitet og åbenhed over for alle parter.

I oktober 2019 vedtog Parlamentet en beslutning om den foreslåede straffelov i Indonesien, hvori det gav udtryk for bekymring over lovens bestemmelser om blasfemi og utroskab samt over, at den nye lov ville blive anvendt mod mindretal og tillade forskelsbehandling på grund af køn, religion og seksuel orientering.

D. Myanmar

EU har været en aktiv partner i Myanmars overgang til demokrati og har stået i spidsen for det internationale samfunds genoptagelse af samarbejdet, siden landet i 2015 begyndte at genindføre demokrati og åbne sig mod omverdenen. Der er ingen formel rammeaftale på grund af årtiers international isolation og sanktioner.

Myanmars forfatning fra 2008 giver landets militær en betydelig magt, herunder 25 % af pladserne i parlamentet og kontrol over centrale sikkerhedsministerier. Der er fortsat en borgerkrig i landet, der begyndte i 1948, idet en våbenhvile dog blev aftalt i 2015, men ikke alle oprørsgrupper undertegnede den. Efter at Aung San Suu Kyis Nationalforbundet for Demokrati (NLD) vandt valget i 2020, blev hun landets leder. I februar 2021 tog militæret imidlertid magten ved et statskup og tilbageholdt Aung San Suu Kyi og andre højtstående personer fra NLD som reaktion på påstået valgsvindel. General Min Aung Hlaing ledede militærjuntaen og udløste protester og voldelige sammenstød. I april 2024 blev Aung San Suu Kyi overført fra fængsel til husarrest.

Militærjuntaens kontrol over landet er blevet betydeligt svækket. I slutningen af 2024 havde etniske væbnede organisationer og modstandsgrupper fået kontrol over 40 % af Myanmars område, navnlig i grænseregionerne. Efter parlamentsvalget i december 2025/januar 2026, hvor de største oppositionspartier blev udelukket, blev Myanmars militærchef Min Aung Hlaing udnævnt til præsident.

Myanmar står i øjeblikket over for eskalerende spændinger mellem befolkningsgrupperne og en igangværende konflikt mellem de militære og etniske oprørsgrupper. Der er fortsat splittelse mellem etniske væbnede organisationer såsom de såkaldte folkets forsvarsstyrker og andre grupper. Militæret har mistet kontrollen over store områder, og massedesertering svækker dets styrker. Ifølge FN's humanitære behovs- og beredskabsplan for 2026 har 16,2 millioner mennesker, næsten en tredjedel af befolkningen, behov for humanitær bistand, og mere end fire millioner mennesker er blevet fordrevet. EU har opfordret alle væbnede grupper til at give humanitær adgang og advaret om risikoen for regional ustabilitet. Det støtter ASEAN og FN med hensyn til at fremme inklusiv dialog, afviser ethvert ulovligt valg og slår til lyd for en global våbenembargo.

I marts 2025 blev Myanmar ramt af et jordskælv med en styrke på 7,7 på Richterskalaen, der kostede tusindvis af menneskeliv. Beredskabstjenesterne var utilstrækkelige, og der var en alvorlig mangel på medicinsk udstyr og telte. Militæret gav udtryk for sin vilje til at tillade humanitær bistand til Myanmar, men nødhjælpsindsatsen blev hæmmet af forsinkelser i udstedelsen af visa og manglende sikkerhed for hjælpearbejdere og konvojer. EU gav tilsagn om 2,5 mio. EUR i nødhjælp og aktiverede sin Copernicus-satellittjeneste for at vurdere skaderne, hvilket bragte EU's samlede humanitære bistand til Myanmar i 2025 op på over 35 mio. EUR.

EU har i lighed med andre internationale aktører udsendt adskillige erklæringer om Myanmar og indført sanktioner mod juntaen og enheder, som er ejet af militæret. I marts 2021 vedtog Rådet konklusioner, hvori det fordømte militærets statskup, idet det opfordrede til en ophævelse af undtagelsestilstanden, genindsættelse af den legitime regering og øjeblikkelig løsladelse af de personer, som er blevet tilbageholdt eller arresteret i forbindelse med kuppet. I april 2021 udsendte næstformanden for Kommissionen/Unionens højtstående repræsentant for udenrigsanliggender og

sikkerhedspolitik en erklæring om den enighed om fem punkter, der blev opnået på ASEAN-ledernes møde i Indonesien, og støttede ASEAN's særlige udsending. Myanmar udsendte imidlertid en pressemeddelelse, hvori det afviste ASEAN's særlige udsendings anmodning om at mødes med Aung San Suu Kyi. I marts, april og juni 2021 indførte Rådet sanktioner mod de enkeltpersoner, der var ansvarlige for militærkuppet, og udvidede sanktionerne til også at omfatte virksomheder og enheder, der kontrolleres af militæret. I juli 2023 indførte EU sin syvende runde af sanktioner mod enkeltpersoner og virksomheder med tilknytning til Myanmars militærjunta. Efter yderligere sanktioner i oktober 2024 forlængede EU-Rådet i april 2025 EU's restriktive foranstaltninger indtil 30. april 2026, og de finder nu anvendelse på 106 personer og 22 enheder.

Som et af de mindst udviklede lande nyder Myanmar godt af "alt undtagen våben"-handelsinitiativet (EBA) under det generelle toldpræferencesystem (GSP). På trods af statskuppet har Kommissionen indtil videre været tilbageholdende med at indføre handelsrestriktioner på grund af konsekvenserne for Myanmars befolkning og den begrænsede indvirkning på militæret. I 2024 afsatte Kommissionen over 19 mio. EUR i humanitær bistand til at imødekomme befolkningens mest presserende behov, da konflikten fortsatte i de fleste dele af Myanmar, men støtten for det år senere steg til mindst 36 mio. EUR og blev senere suppleret yderligere efter tyfonen Yagi. I 2025 tildelte EU 58 mio. EUR i humanitær bistand til Myanmar, mens den oprindelige tildeling for 2026 er på 38,6 mio. EUR.

EU's flerårige vejledende program for 2021–2027 tildelte 219 mio. EUR for 2021–2024 og yderligere finansiering på 99 mio. EUR for 2025–2027 baseret på specifikke prioriteter for Myanmar: regeringsførelse, retsstatsprincippet, bæredygtig vækst, bistand til mennesker, der er blevet fordrevet, den europæiske grønne pagt og den digitale dagsorden.

I 2026-rapporten om frihed i verden fra Freedom House blev Myanmar rangeret som "ufrit" og fik tildelt en global frihedsscore på 4 ud af 100.Der er væsentlige menneskerettighedsproblemer i landet, som f.eks. forfølgelsen af rohingyaerne i delstaten Rakhine. Siden august 2017 er over 800 000 rohingyaer flygtet til Bangladesh for at undslippe forfølgelse i Myanmar. I maj 2026 har FN's Højkommissariat for Flygtninges dashboard registreret næsten 1 190 000 rohingya-flygtninge i Bangladesh. Betingelserne for en sikker, frivillig og værdig tilbagevenden til Myanmar er stadig ikke til stede.

Parlamentet fordømte i en beslutning af 19. september 2019 krænkelserne af rohingyaernes menneskerettigheder. I februar 2021 vedtog Parlamentet en beslutning, hvori det på det kraftigste fordømte den militære magtovertagelse og krænkelserne af menneskerettighederne, og hvori det opfordrede juntaen til at genoprette det civile styre og til straks at løslade alle tilbageholdte.

I oktober 2021 vedtog Parlamentet en beslutning, hvori det fordømte menneskerettighedskrænkelserne i Myanmar, den fortsatte forskelsbehandling af etniske mindretal og juntaens brug af vold mod sine borgere samt det militære angreb på sundhedspersonale og lægeklinikker. I marts 2022 vedtog Parlamentet en beslutning om Myanmar, hvori det bekræftede sin holdning til Myanmar. I maj 2023 vedtog Parlamentet en beslutning om Myanmar, navnlig om opløsning af demokratiske

politiske partier, hvori det opfordrede til, at disse partier straks bliver lovlige igen, og til, at alle politiske fanger løslades. I november 2025 vedtog Parlamentet en beslutning om den politiske situation i Myanmar, herunder den humanitære krise, som rohingyaerne står over for.

E. Filippinerne

Partnerskabs- og samarbejdsaftalen mellem Filippinerne og EU blev undertegnet i 2011 og trådte i kraft i marts 2018. Det første blandede udvalg mødtes i Bruxelles i januar 2020, og der blev nedsat specialiserede underudvalg med henblik på at løfte de bilaterale forbindelser op på et højere niveau.

Det fjerde møde i Det Blandede Udvalg EU-Filippinerne fandt sted i december 2024 i Manila for at gennemgå det igangværende bilaterale, regionale og multilaterale samarbejde under partnerskabs- og samarbejdsaftalen og regionale sikkerhedsspørgsmål, herunder den territoriale tvist om Det Sydkinesiske Hav.

I november 2024 afholdt Filippinerne og EU det fjerde møde i Underudvalget om Udviklingssamarbejde i Manila for at gennemgå vigtige igangværende samarbejdsprogrammer med fokus på Mindanao-fredsprocessen, god regeringsførelse og den grønne og digitale økonomi. I august 2024 lancerede EU partnerskabsprogrammet for den grønne økonomi for Filippinerne under Global Gateway-initiativet, der har til formål at forbedre affaldshåndteringen, støtte en cirkulær økonomi, udvide vedvarende energi og øge energieffektiviteten i landet.

EU og Filippinerne indledte en særlig sikkerheds- og forsvarsdialog i juni 2025, og det femte møde i Underudvalget for Udviklingssamarbejde blev afholdt i Bruxelles i november 2025.

I 2024 registrerede Filippinerne sin højeste anvendelse af GSP+, svarende til 80 % af landets handel. I 2024 var EU Filippinernes fjerdestørste handelspartner, mens Filippinerne var EU's 40. største handelspartner. Den bilaterale varehandel beløb sig til 16,8 mia. EUR. EU var den største kilde til direkte udenlandske investeringer i Filippinerne. Der blev indledt forhandlinger om en frihandelsaftale mellem EU og Filippinerne i december 2015. I marts 2024 blev EU og Filippinerne enige om at genoptage forhandlingerne om frihandelsaftaler med handelsaspekter af offentlige indkøb, intellektuel ejendomsret, konkurrence og bæredygtighed i centrum.

I maj 2016 vandt Rodrigo Duterte præsidentvalget og traf kontroversielle foranstaltninger til bekæmpelse af narkotikahandel med ordrer om at "skyde for at dræbe", hvilket førte til menneskerettighedskrænkelser. På trods af striden om Det Sydkinesiske Hav (Filippinerne er en af de ASEAN-stater, der gør krav på dele af dette hav) opbyggede Duterte en ny alliance med Rusland og Kina og ændrede således orienteringen af Filippinernes udenrigspolitik. Der blev afholdt præsidentvalg i maj 2022, hvor Ferdinand "Bongbong" Marcos blev valgt til præsident, og Sara Duterte, datter af den afgående leder, blev valgt til vicepræsident. I modsætning til sin forgænger har Marcos ført et mere afbalanceret diplomati mellem Beijing og Washington.

I marts 2025 blev den tidligere præsident Rodrigo Duterte overdraget til Den Internationale Straffedomstol efter at være blevet anholdt på grundlag af anklager om forbrydelser mod menneskeheden i forbindelse med de udenretslige drab, der fandt

sted under krigen mod narkotika fra 2011 til 2019. Protester organiseret af Dutertes allierede brød ud efter hans anholdelse med påstande om krænkelser af suverænitet og forræderi fra præsident Marcos' side.

Efter anmodning fra den filippinske regering sendte EU en valgobservationsmission for at overvåge landets midtvejsvalg i maj 2025. Valget blev betragtet som en kamp mellem Duterte og Marcos-familierne efter sammenbruddet af deres politiske partnerskab. I juli 2025 fremlagde medlem af Europa-Parlamentet Marta Temido, chefobservatør for valgobservationsmissionen, missionens rapport, som indeholdt 21 anbefalinger, herunder behovet for en reform af de retlige rammer for valg.

I februar 2022 vedtog Parlamentet en beslutning om udviklingen på menneskerettighedsområdet i Filippinerne, hvori det på det kraftigste fordømte de tusindvis af udenretslige drab og andre alvorlige krænkelser af menneskerettighederne i forbindelse med præsident Rodrigo Dutertes krig mod narkotika. I februar 2022 opfordrede ASEAN's parlamentarikere for menneskerettigheder også til øjeblikkelig og betingelsesløs løsladelse af den filippinske senator Leila de Lima, en af tidligere præsident Dutertes mest urokkelige kritikere. Hun blev løsladt mod kaution i november 2023 og frikendt i den endelige narkotikasag i juni 2024.

Filippinerne har formandskabet for ASEAN i 2026. Landet har til formål at fremme velstandskorridorer (økonomisk integration, digital omstilling, bæredygtighed), styrkelse af menneskers indflydelse og status (social inklusion, sårbare grupper) og fred og sikkerhed (maritimt samarbejde). De vigtigste mål omfatter færdiggørelse af adfærdskodeksen for Det Sydkinesiske Hav, styrkelse af digitale og kreative økonomier og styrkelse af fødevaresikkerheden.

F. Vietnam

Forbindelserne mellem EU og Vietnam er baseret på partnerskabs- og samarbejdsaftalen fra 2016. De to parter undertegnede en frihandelsaftale mellem EU og Vietnam og en investeringsbeskyttelsesaftale i juni 2019. Parlamentet godkendte de to aftaler i februar 2020, og frihandelsaftalen trådte i kraft i august 2020. Frihandelsaftalen indebærer øjeblikkelig afskaffelse af 65 % af tolden på EU's eksport til Vietnam og 71 % af tolden på import fra Vietnam. Parlamentets Udvalg om International Handel (INTA) følger gennemførelsen af frihandelsaftalen. I december 2024 var den bilaterale handel mellem EU og Vietnam steget med 36 %, siden frihandelsaftalen blev ratificeret. EU har styrket sin position som en af Vietnams største handelspartnere og investorer, mens Vietnam er blevet EU's vigtigste handelspartner i Sydøstasien.

I oktober 2019 undertegnede EU og Vietnam en rammeaftale om deltagelse for at fastsætte et retsgrundlag for Vietnams deltagelse i EU's krisestyringsoperationer. EU's flerårige vejledende program for Vietnam for 2021-2027 omhandler vigtige spørgsmål og nøgleområder for landets udvikling.

I oktober 2024 afholdt Vietnam og EU deres femte møde i Det Blandede Udvalg i Hanoi, hvor de fremhævede deres voksende bilaterale bånd under partnerskabs- og samarbejdsaftalen og nåede til enighed om at uddybe samarbejdet om energiomstilling, konnektivitet, digital omstilling og uddannelse. Med hensyn til klimaændringer og bæredygtig udvikling støtter EU Vietnams tilsagn om at

opnå nettonulemissioner senest i 2050 gennem partnerskabet om retfærdig energiomstilling.

I januar 2026 opgraderede EU og Vietnam deres forbindelser til et omfattende strategisk partnerskab, der styrkede det politiske samarbejde på alle niveauer. I den fælles erklæring gav de to parter tilsagn om at styrke det interparlamentariske samarbejde, herunder regelmæssigt og effektivt at opretholde udvekslingsmekanismen mellem den vietnamesiske nationalforsamling og Europa-Parlamentet om interparlamentarisk samarbejde.

I 2024 beløb den samlede bilaterale handel med varer mellem EU og Vietnam sig til 67 mia. EUR. EU var også fortsat en vigtig investor i Vietnam med hensyn til udenlandske direkte investeringer med en udgående beholdning på 10,8 mia. EUR.

Vietnam er et af de mest vellykkede eksempler på et land, der er gået fra et mislykket kommunistisk økonomisk system til en åben markedsøkonomi. Det er et af de hurtigst voksende lande i ASEAN. Den generelle menneskerettighedssituation i Vietnam er dog blevet forværret, idet undertrykkelsen af kritiske røster intensiveres, og antallet af anholdelser for "statsfjendtlige" aktiviteter stiger. Vietnam er en kommunistisk étpartistat med stærke begrænsninger af den politiske frihed. I maj 2021 afholdt landet valg til den 15. nationalforsamling og de lokale folkeråd. Det seneste parlamentsvalg blev afholdt i marts 2026, hvor det vietnamesiske kommunistparti vandt 482 ud af 500 pladser.

I 2025 blev Vietnam placeret som nr. 173 ud af 180 lande i Journalister uden Grænsers internationale pressefrihedsindeks. Ifølge korruptionsindekset for 2024 rangerede Vietnam som nr. 88 ud af 180 lande, og landets antikorruptionskampagne blev skæmmet af, at kritiske røster fortsat blev bragt til tavshed. I januar 2021 vedtog Parlamentet en beslutning om situationen i Vietnam, hvori det opfordrede til øjeblikkelig og betingelsesløs løsladelse af alle menneskerettighedsforkæmpere og journalister.

G. Thailand

EU og Thailand afsluttede forhandlingerne om en partnerskabs- og samarbejdsaftale i marts 2013, men processen blev sat i stå efter militærkuppet i 2014. Partnerskabs- og samarbejdsaftalen mellem EU og Thailand blev undertegnet i december 2022 i Bruxelles med henblik på at styrke den politiske dialog og samarbejdet på en række politikområder, herunder miljø, energi, konnektivitet, klimaændringer, transport, videnskab og teknologi, handel, beskæftigelse, sociale anliggender, menneskerettigheder, uddannelse, landbrug, ikkespredning, terrorbekæmpelse, bekæmpelse af korruption og organiseret kriminalitet samt migration og kultur. Partnerskabs- og samarbejdsaftalen blev godkendt af det thailandske parlament i august 2024 med det mål at fremme handel og investeringer, navnlig ved at fremskynde forhandlingerne om en frihandelsaftale mellem Thailand og EU.

Samarbejdsfaciliteten mellem EU og Thailand for 2021-2027 vil støtte Thailands indsats på områderne bæredygtig udvikling, miljø- og klimatiltag, handel, uddannelse, forskning og innovation. Dette er i overensstemmelse med EU-strategien for samarbejde i den indopacifiske region og Global Gateway-strategien og understreger EU's engagement i regionen. I juli 2025 blev det første møde i Det Blandede Udvalg

EU-Thailand under partnerskabs- og samarbejdsaftalen afholdt i Bruxelles, hvilket markerede begyndelsen på aftalens institutionelle gennemførelse.

I 2024 var EU Thailands fjerdestørste handelspartner og tegnede sig for 7,1 % af landets varehandel, mens Thailand var EU's 28. største handelspartner og tegnede sig for 0,8 % af den samlede varehandel. I 2022 beløb den bilaterale varehandel sig til i alt 42 mia. EUR. EU var den næststørste investor i Thailand efter Japan med 24,9 mia. EUR i udgående direkte udenlandske investeringer i 2023. I marts 2023 blev EU og Thailand enige om at genoptage forhandlingerne om en ambitiøs, moderne og afbalanceret frihandelsaftale med bæredygtighed i centrum. Indtil videre har der fundet otte forhandlingsrunder sted. I den seneste forhandlingsrunde mellem EU og Thailand, der blev afholdt i februar 2026, blev der gjort fremskridt på en række områder, herunder handel med varer, offentlige indkøb, konkurrence og statsejede virksomheder.

Militæret har siden 2014 undertrykt oppositionen ved at indføre militær undtagelsestilstand, og der er rapporteret om menneskerettighedskrænkelser. Det pro-militære parti vandt parlamentsvalget i 2019, om end der var påstande om manipulation. På trods af den officielle afslutning på juntastyret i juli 2019 påvirker militæret stadig regeringen. De thailandske protester mod den militære regering har omfattet krav om reform af det thailandske monarki. Den 23. februar 2020 blev den første bølge af protester udløst af forfatningsdomstolens afgørelse om at opløse Fremad Mod Fremtiden, som er et oppositionsparti, der er populært blandt unge.

Thailand afholdt parlamentsvalg i maj 2023. Det reformistiske Gå Fremad-parti vandt flest pladser, men det blev efter forhandlinger udelukket fra regeringen. Mange konservative lovgivere blokerede den daværende partileder Pita Limjaroenrat fra at blive premierminister. Srettha Thavisin fra Pheu Thai-partiet blev den nye premierminister og leder af en regeringskoalition med militærstøttede parter, som var tidligere modstandere af Pheu Thai. Efter forfatningsdomstolens afskedigelse af Srettha Thavisin i august 2024 blev tidligere premierminister Thaksin Shinawatras datter, Paetongtarn Shinawatra (af Pheu Thai), den nye premierminister. I marts 2025 vandt premierminister Shinawatra en mistillidsafstemning i parlamentet, idet 319 ud af 488 lovgivere støttede hende.

I august 2025 besluttede forfatningsdomstolen at fjerne Paetongtarn Shinawatra fra embedet på grund af en etisk overtrædelse i forbindelse med forhandlingerne om grænsekrisen med Cambodja. Efter hendes fjernelse valgte det thailandske parlament i september 2025 som premierminister Anutin Charnvirakul, som fik støtte fra Folkepartiet og siden har ledet en skrøbelig koalition. Det thailandske parlament blev opløst i december 2025, og der blev afholdt valg i februar 2026, der gav en klar sejr for premierminister Anutins parti Bhumjaithai, der fik mere end 190 pladser. Anutin dannede efterfølgende en koalition med Pheu Thai og mindre partier og blev genvalgt som premierminister af det thailandske parlament i marts 2026. I januar 2020 i Kuala Lumpur indledte Thailand officielt en fredsproces med oprørsgrupper i de sydlige provinser med muslimsk flertal. Malaysia fungerede som mægler i forhandlingerne. På trods af erklæringen om våbenhvile i april 2020 var der stadig enkelte bombardementer i 2021 og 2022.

Den langvarige grænsestrid mellem Thailand og Cambodja førte til store væbnede sammenstød i 2025, som resulterede i mere end 100 dødsfald og omfattende fordrivelser. I december 2025 nåede Thailand og Cambodja til enighed om deeskaleringsforanstaltninger, en øjeblikkelig våbenhvile, indefrysning af militære stillinger, forpligtelse til at arbejde gennem eksisterende grænsesikkerhedsformater, genopretning af en diplomatisk tilstedeværelse, humanitær minerydning og overvågnings- og kontrolmekanismer.

Europa-Parlamentet har vedtaget flere beslutninger om menneskerettigheder, vandrende arbejdstagere og arbejdstagerrettigheder i Thailand. I september 2021 gav det thailandske parlament sin første godkendelse af et lovforslag om forebyggelse og bekæmpelse af tortur og tvungen forsvinding efter at have forsinket indførelsen heraf i 14 år efter Thailands undertegnelse i 2007 af FN's konvention mod tortur og anden grusom, umenneskelig og nedværdigende behandling eller straf.

I juni 2023 vedtog Parlamentet en beslutning, hvori det godkendte partnerskabs- og samarbejdsaftalen mellem EU og Thailand. Parlamentet opfordrede også til indførelse af en visumfri ordning.

Parlamentet vedtog en beslutning om demokrati og menneskerettigheder i Thailand i marts 2025, navnlig om loven om majestætsfornærmelse og deportation af uighurflygtninge til Kina. Parlamentet opfordrede også Kommissionen til at udnytte forhandlingerne om frihandelsaftaler til at presse Thailand til at reformere de undertrykkende love, løslade politiske fanger, standse deportationen af uighurflygtninge og ratificere alle Den Internationale Arbejdsorganisations centrale konventioner.

Det 13. interparlamentariske møde mellem EU og Thailand blev afholdt i Bangkok i februar 2025.

H. Cambodja

EU's forbindelser med Cambodja går tilbage til samarbejdsaftalen fra 1997. I april 2024 fandt det 12. møde i Det Blandede Udvalg Cambodja og EU sted i Bruxelles for at styrke samarbejdet om bæredygtighed, vækst og digitalisering.

EU's flerårige vejledende program for Cambodja for 2021-2027 fokuserer på at hjælpe Cambodja med at fremme landets økonomiske udvikling, grønne initiativer og jobmuligheder. EU har øremærket 155 mio. EUR plus yderligere 80 mio. EUR for 2025-2027, bl.a. til støtte for Cambodjas integration i ASEAN.

I februar 2020 besluttede Kommissionen at trække en del af de toldpræferencer, der var indrømmet Cambodja i henhold til EBA-handelsordningen, tilbage på grund af de alvorlige og systematiske krænkelser af menneskerettighederne. Dette påvirkede primært beklædnings- og fodtøjsprodukter og tegnede sig for ca. en femtedel eller 1 mia. EUR af Cambodjas årlige eksport til EU. Cambodjas told- og kvotefri adgang til EU-markedet under EBA-ordningen trådte i kraft igen i august 2020 på trods af alvorlige menneskerettighedsproblemer.

I 2024 var EU Cambodjas fjerdestørste handelspartner med en andel på 9 % af landets handel, og den samlede bilaterale handel beløb sig til 4,3 mia. EUR.

Den fjerde universelle regelmæssige gennemgang af Cambodja blev gennemført i 2024. FN's Højkommissariat for Menneskerettigheder noterede sig med tilfredshed køreplanen for universel sundhedsdækning. Bestræbelserne på at sikre inklusiv adgang til uddannelse blev hilst velkommen. Cambodja blev indtrængende opfordret til at sikre retsvæsenets uafhængighed og upartiskhed og til fuldt ud at undersøge alle påstande om mishandling i politiets varetægt. Den universelle regelmæssige gennemgang viste, at der er behov for en yderligere indsats for at bekæmpe korruption.

Cambodja er et af tre sydøstasiatiske lande, hvor cybersvindelcentre har opereret i industriel målestok. Det anslås, at over hundrede tusinde ofre for menneskehandel er blevet tvunget til at arbejde i de svindelcentre, der drives af kriminelle fra andre asiatiske lande. Cambodja har meddelt, at det vil træffe foranstaltninger til at udrydde disse operationer.

Mange års borgerkrig har efterladt Cambodja forarmet. Efter at have vedtaget sin forfatning i 1993 gik landet over til et flerpartidemokrati. Det regerende cambodjanske Folkeparti (CPP), der ledes af Hun Sen, vandt imidlertid valget i 2018, men der var påstande om uretfærdighed. Det største oppositionsparti, Cambodjas nationale redningsparti, blev opløst i 2017, og dets ledere, Kem Sokha og Sam Rainsy, blev retsforfulgt, og Rainsy blev idømt 25 års fængsel in absentia i 2021.

Der blev afholdt parlamentsvalg til nationalforsamlingen i Cambodja i juli 2023. Det regerende CPP, der er tilknyttet den mangeårige autokrat Hun Sen, vandt 120 ud af 125 pladser i nationalforsamlingen. Det eneste betydningsfulde oppositionsparti, Candlelight Party, blev udelukket fra valget. CPP-sejren banede vejen for premierminister Hun Sens meddelelse om, at han ville træde tilbage og overlade ledelsen til sin søn Hun Manet, som blev premierminister i august 2023.

Den langvarige grænsestrid mellem Cambodja og Thailand har ført til en åben væbnet konflikt med artilleri, droner og luftangreb, som begyndte i maj 2025. Grænsestridighederne skyldes uklarheder omkring de grænsedragninger, der blev foretaget i henhold til aftalerne mellem Frankrig og Siam fra 1904 og 1907. I 2025 resulterede kampene i over 100 dødsfald og fordrivelse af over 200 000 civile på begge sider af grænsen. Den grænseoverskridende handel, der var af afgørende betydning for lokalsamfundene, blev standset. Efter en kort amerikansk støttet våbenhvile i oktober brød kampene ud igen i december 2025.

Siden 2017 har Parlamentet vedtaget flere beslutninger, hvori det opfordrer den cambodjanske regering til at bringe retsforfølgningen af ledende medlemmer af oppositionen til ophør. I september 2017 vedtog Parlamentet en beslutning, hvori det opfordrede den cambodjanske regering til at sætte en stopper for den politisk motiverede forfølgelse af Kem Sokha. I september 2018 vedtog det endnu en beslutning, hvori det opfordrede til, at alle anklager mod Kem Sokha blev frafaldet.

I maj 2022 vedtog Parlamentet en beslutning om den fortsatte undertrykkelse af den politiske opposition i Cambodja. I marts 2023 vedtog Parlamentet en beslutning, hvori det opfordrede til øjeblikkelig og betingelsesløs løsladelse af oppositionslederen Kem Sokha og til løsladelse af alle oppositionsembedsmænd og aktivister, der er dømt eller tilbageholdt på grundlag af politisk motiverede anklager.

I november 2024 vedtog Parlamentet en beslutning om indskrænkningen af råderummet for civilsamfundet i Cambodja, navnlig sagen om arbejdstagerrettighedsorganisationen CENTRAL.

I november 2025 opfordrede Parlamentet indtrængende EU til at tage fat på den tværnationale undertrykkelse af menneskerettighedsforkæmpere og til at tackle de taktikker, der anvendes af autoritære regimer til at kontrollere politiske modstandere.

Det seneste interparlamentariske møde mellem EU og Cambodja blev afholdt i Strasbourg i april 2026.

I. Singapore

EU og Singapore arbejder meget tæt sammen inden for erhvervsliv, videnskab og teknologi. I februar 2019 ratificerede EU og Singapore tre aftaler af den "nye generation":

— partnerskabs- og samarbejdsaftalen mellem EU og Singapore

— frihandelsaftalen mellem EU og Singapore

— investeringsbeskyttelsesaftalen mellem EU og Singapore.

Frihandelsaftalen med Singapore trådte i kraft i november 2019. Disse aftaler har til formål at styrke de politiske, økonomiske og handelsmæssige bånd og at mindske tolden betydeligt. Tekniske og ikketoldmæssige hindringer for varehandel er ved at blive fjernet inden for en bred vifte af sektorer. Investeringsbeskyttelsesaftalen mellem EU og Singapore, som Parlamentet godkendte i 2019, er endnu ikke blevet ratificeret af alle medlemsstaterne.

I januar 2024 samlede den første dialog mellem EU og Singapore om Global Gateway en række interessenter for at drøfte, hvordan grønne og bæredygtige investeringer i Sydøstasien kan fremmes.

I 2024 beløb den samlede bilaterale handel med varer mellem EU og Singapore sig til 48 mia. EUR.

I maj 2025 undertegnede EU og Singapore en aftale om digital handel, som trådte i kraft i februar 2026, og som markerer EU's første aftale af denne art nogensinde, der har til formål at fastsætte globale standarder for digital handel og grænseoverskridende datastrømme. Begge parter blev enige om at udvikle projekter for at øge forståelsen af standarder for den digitale økonomi og deres indvirkning på den finansielle sektor.

I oktober 2021 vedtog Singapores parlament loven om (modforanstaltninger mod) udenlandsk indblanding, der har til formål at bekæmpe udenlandsk indblanding i indenrigspolitik. I september 2023 afholdt Singapore sit første konkurrenceprægede præsidentvalg i 12 år, og Tharman Shanmugaratnam blev valgt som landets niende statsoverhoved. Parlamentet har opfordret til afskaffelse af dødsstraffen i Singapore og støtter civilsamfundets arbejde.

Singapore afholdt parlamentsvalg i maj 2025. Det regerende Folkets Aktionsparti vandt 65,6 % af folkeafstemningen og bevarede sit to tredjedeles flertal med 87 ud af 108 pladser, mens Arbejderpartiet også gjorde fremskridt med 12 pladser. Lawrence Wong Shyun Tsai forblev premierminister, en stilling han har beklædt siden maj 2024.

Det 14. interparlamentariske møde mellem EU og Singapore blev afholdt i november 2025 i Strasbourg.

J. Brunei Darussalam

Brunei Darussalam er et absolut monarki. Sultan Hassanal Bolkiah har styret staten siden 1967 med støtte fra sin søn, prins Billah Bolkiah. Der er ingen politisk liberalisering. Sultanen beholder posten som premierminister sammen med porteføljerne for forsvar, udenrigsanliggender og finans og økonomi. I april 2019 blev der vedtaget en ny straffelov for at indarbejde en Sharia-baseret tilgang, hvorved der blev indført nye former for straf, herunder dødsstraf ved stening for sex mellem personer af samme køn og utroskab og amputation af lemmer for tyveri. Efter et internationalt ramaskrig har Brunei forlænget et moratorium for dødsstraf. Sultanen bebudede i juni 2022 en tidlig omrokering af ministrene.

I forbindelse med denne omrokering blev en kvinde for første gang udnævnt til minister (for uddannelse). EU er aktivt i gang med at forbedre sine forbindelser med Brunei, men der findes ikke nogen rammeaftale. En partnerskabs- og samarbejdsaftale mellem EU og Brunei er ved at blive forhandlet og vil omfatte en række politiske og økonomiske områder. Handelen mellem EU og Brunei foregår hovedsagelig inden for maskiner, motorkøretøjer og kemikalier.

Forbindelserne mellem EU og Brunei håndteres hovedsagelig gennem ASEAN, hvor Brunei varetog formandskabet i 2021 under temaet "We Care, We Prepare, We Prosper" (Det er vigtigt for os, vi forbereder os, vi oplever fremgang). I august 2021 blev Bruneis viceudenrigsminister Erywan Yusof udnævnt til ASEAN's særlige udsending til Myanmar for at fungere som mægler til Myanmars junta. Brunei arbejder aktivt på at oprette ASEAN-centret for klimaændringer i Brunei, der skal fungere som et regionalt videncenter for at styrke samarbejdet om klimaændringer.

EU er bekymret over de eksisterende handelsrestriktioner og opfordrer indtrængende Brunei til at forbedre handelslettelser, styrke støtten til små og mellemstore virksomheder og fremme landets klimaforpligtelser. I februar 2023 blev partnerskabsfaciliteten mellem EU og Brunei Darussalam lanceret. Herigennem blev der afholdt et seminar om klimaændringer med temaet "opbygning af regional kapacitet til tilpasning til og modvirkning af klimaændringer". I november 2024 anerkendte EU Bruneis bestræbelser på at diversificere sin økonomi, men erkender landets fortsatte afhængighed af olie og gas.

Spændingerne mellem Kina og de sydøstasiatiske klagere i territoriale tvister i Det Sydkinesiske Hav steg i 2022. Selv om Brunei hidtil ikke har udtalt sig, fremsatte det i juli 2022 sin første ensidige erklæring nogensinde om Det Sydkinesiske Hav som et land, der kan gøre krav herpå. Bruneis politik undgår imidlertid en konfrontationstilgang med Kina i forbindelse med striden om Det Sydkinesiske Hav af frygt for at skade de bilaterale økonomiske bånd. I en fælles erklæring fra februar 2025 bekræftede Kina og Brunei deres stærke diplomatiske forbindelser og engagement i at styrke deres strategiske samarbejdspartnerskab og "ét bælte, én vej" -initiativet. Brunei bekræftede igen sit engagement i "ét Kina"-politikken.

Parlamentet vedtog i april 2019 en beslutning, hvori det kraftigt fordømte ikrafttrædelsen af shariastraffeloven. Det fordømte endnu engang brugen

af dødsstraf og understregede, at bestemmelserne i shariastraffeloven er i strid med Bruneis forpligtelser i henhold til den internationale lovgivning på menneskerettighedsområdet.

K. Laos

Forbindelserne mellem EU og Laos er baseret på samarbejdsaftalen fra 1997. Laos sigter mod senest i 2026 at kunne fralægge sig sin nuværende status som tilhørende de mindst udviklede lande, og landets niende nationale socioøkonomiske udviklingsplan for 2021–2025 er i overensstemmelse med FN's 2030-dagsorden for bæredygtig udvikling, der har til formål at fremme bæredygtig, grøn og inklusiv vækst.

På et bilateralt møde mellem Laos premierminister Sonexay Siphandone og den daværende formand for Det Europæiske Råd, Charles Michel, i oktober 2024 forpligtede EU sig til at støtte Laos' socioøkonomiske udvikling, navnlig på områder som integration, konnektivitet, handel, investeringer og grøn vækst. EU's støtte til Laos er steget betydeligt, idet der under Team Europe-strategien i Den Demokratiske Folkerepublik Laos for 2021–2025 er tildelt 550 mio. EUR gennem instrumentet for naboskab, udviklingssamarbejde og internationalt samarbejde (NDICI — et globalt Europa). EU's bidrag til denne strategi beløber sig til 98 mio. EUR i tilskud.

Partnerskabet mellem EU og Laos skred betydeligt frem i marts 2024 med besøg af kommissær med ansvar for internationale partnerskaber, Jutta Urpilainen, for at styrke samarbejdet inden for handel og udvikling. TICAF-programmet blev lanceret, der er et initiativ til en værdi af 102 mio. USD, der har til formål at fremme bæredygtigt landbrug, skovbrug og infrastruktur. EU slår til lyd for digital uddannelse for at styrke Laos' førende e-læringsplatform.

EU fortsætter sit engagement gennem et årligt gennemgangsmøde med Laos' regering såsom revisionen i april 2025 for at evaluere fremskridtene inden for rammerne af Team Europe-strategien og Global Gateway. Team Europe øgede sine finansielle forpligtelser for 2021–2025 fra 550 mio. EUR til 672 mio. EUR, og i marts 2025 var der allerede givet tilsagn om 606 mio. EUR til nye projekter.

I 2024 var Laos EU's 131. største varehandelspartner, mens EU var Laos' femtestørste handelspartner for handel med varer. I 2024 beløb den samlede bilaterale varehandel sig til 583 mio. EUR. Laos er en étpartistat. Det Laotiske Folks Revolutionære Parti (LPRP), som har styret landet siden afslutningen af borgerkrigen i 1975, opretholder et fast greb om magten, som ikke giver nogen opposition mulighed for at anfægte den. I februar 2021 afholdt Laos parlamentsvalg til sin niende nationalforsamling bestående af 164 pladser, hvoraf 158 gik til den regerende LPRP, mens seks gik til uafhængige kandidater. I marts 2021 valgte Laos under åbningen af nationalforsamlingen Thongloun Sisoulith, generalsekretær for det regerende LPRP, til præsident. Sisoulith havde tidligere været premierminister fra april 2016. Laos afholdt parlamentsvalg i februar 2026 til en nationalforsamling med 175 pladser.

Laos uddyber sine forbindelser med Kina og med ASEAN i et forsøg på at tiltrække flere investeringer. Økonomiske reformer førte til en vækst i BNP på 4,2 % i 2025.

Parlamentet lægger særlig vægt på menneskerettighedssituationen, herunder den vanskelige situation for mennesker, der er blevet fordrevet på grund af opførelsen af enorme dæmninger på Mekongfloden. En ny 414 km lang jernbane, der forbinder Kina

med hovedstaden Vientiane, blev åbnet i begyndelsen af december 2021 som led i Beijing's "ét bælte, én vej"-initiativ og kostede næsten en tredjedel af Laos' årlige BNP.

På Den Internationale Arbejdsorganisations konferencer i Genève opfordrede EU Laos til at tage fat på spørgsmålet om seksuel udnyttelse af børn. I juli 2022 udtrykte EU bekymring over de manglende fremskridt med hensyn til at tackle vedvarende krænkelser af menneskerettighederne i Laos og opfordrede indtrængende myndighederne til at overholde landets menneskerettighedsforpligtelser i henhold til Det Internationale Menneskerettighedsforbund (FIDH) og dens medlemsorganisation Lao Movement for Human Rights. De to organisationer udsendte i juli 2022 et briefingpapir med et resumé af udviklingen på menneskerettighedsområdet i Laos. Den 14. menneskerettighedsdialog mellem EU og Laos blev afholdt i Vientiane i juni 2025.

Parlamentet har endnu engang opfordret Laos' regering til at sætte en stopper for chikanen og de vilkårlige anholdelser og tilbageholdelser af menneskerettighedsforkæmpere, uafhængige journalister og sociale aktivister og til at respektere ytrings- og foreningsfriheden og mindretals rettigheder og minder Laos om sine internationale forpligtelser i henhold til de menneskerettighedstraktater, som det har ratificeret.

L. Malaysia

Efter forhandlinger, der blev indledt i oktober 2010, undertegnede EU og Malaysia en partnerskabs- og samarbejdsaftale i december 2022 på topmødet mellem EU og ASEAN i Bruxelles. Partnerskabs- og samarbejdsaftalen udgør en overordnet ramme, der har til formål at styrke det bilaterale samarbejde, navnlig inden for handel og investeringer, finansiering og energi.

Forhandlingerne om en frihandelsaftale blev indledt i 2010, men blev sat i bero efter anmodning fra Malaysia i 2012 efter syv runder. I januar 2025 meddelte EU og Malaysia imidlertid, at forhandlingerne om en frihandelsaftale ville blive genoptaget, og den første runde fandt sted i juni 2025. Den tredje forhandlingsrunde fandt sted i maj 2026. Formålet med de fornyede forhandlinger er at behandle forskellige aspekter af handel, herunder bæredygtighedsklausuler og indkøbspolitikker.

Malaysias nye økonomi åbner døren for attraktive handelsmuligheder for EU. Handelen mellem EU og Malaysia er i vækst og er siden 2010 vokset med over 50 %. I 2024 var EU Malaysias fjerdestørste handelspartner og tegnede sig for 7,6 % af Malaysias samlede varehandel, mens Malaysia var EU's 22. største handelspartner og tegnede sig for 0,9 % af EU's samlede varehandel og var EU's tredjestørste handelspartner inden for ASEAN. I 2024 beløb den samlede bilaterale varehandel sig til i alt 46,4 mia. EUR.

I april 2023 fornyede EU antidumpingforanstaltningerne over for fittings af rustfrit stål fra Kina og Taiwan i yderligere fem år og udvidede foranstaltningerne til også at omfatte Malaysia, da virksomheder i landet importerede vigtige dele fra Kina til fremstilling af fittings af rustfrit stål fra Kina.

EU planlægger at udfase anvendelsen af palmeolie i transportbrændstof i henhold til direktivet om vedvarende energi, hvilket giver anledning til klager fra Indonesien og Malaysia til WTO. I 2021 blev Malaysia føjet til EU's grå skatteliste, hvilket yderligere komplicerede handelsforbindelserne. Selv om palmeolie betragtes som et vigtigt

spørgsmål, når det kommer til forhandlingerne om frihandelsaftalen mellem EU og Malaysia, tegner den sig for mindre end 5 % af EU's import fra Malaysia. Den globale mangel på spiseolie som følge af krigen i Ukraine kan imidlertid øge Malaysias markedsandel af palmeolie i EU. I marts 2024 afviste et dommerpanel en malaysisk klage over en EU-afgørelse, hvori det var blevet fastsat, at biodiesel fremstillet af palmeolie ikke bør tælle som vedvarende biobrændstof.

I november 2022 afholdt Malaysia parlamentsvalg, som blev vundet af koalitionen under ledelse af oppositionslederen Anwar Ibrahim, efterfulgt af en koalition, der omfattede landets islamistiske parti. I januar 2024 blev Sultan Ibrahim taget i ed som Malaysias nye konge for en femårig periode som en del af Malaysias system med rotationsmonarki. Sultan Ibrahim er sultan af staten Johor i Malaysia.

Parlamentet har i sine beslutninger fordømt, at man gør brug af dødsstraffen, at LGBTIQA+-personers rettigheder ikke respekteres, og at personer, der offentligt giver udtryk for deres utilfredshed, bringes til tavshed, samt at der ikke er mulighed for fredelige meningstilkendegivelser, bl.a. offentlig debat. I juni 2022 meddelte den malaysiske regering, at dødsstraffen ville blive afskaffet. Det malaysiske parlament vedtog de relevante reformer i april 2023, og loven om afskaffelse af dødsstraffen trådte i kraft i juli 2023.

Parlamentet vedtog i juni 2023 en beslutning om partnerskabs- og samarbejdsaftalen mellem EU og Malaysia, der ledsagede dets godkendelse af partnerskabs- og samarbejdsaftalen, og erklærede, at den udgør en solid retlig ramme for fremme af demokrati og menneskerettigheder.

Malaysia havde ASEAN-formandskabet og AIPA-formandskabet i 2025 med "Inklusivitet og bæredygtighed" som overordnet tema. I 2025 blev ASEAN's geopolitiske relevans yderligere styrket med Timor-Lestes tiltrædelse. Malaysia spillede en central rolle som fredsmægler i grænsekonflikten mellem Thailand og Cambodja og i Myanmar. Malaysia var vært for den 46. generalforsamling i AIPA i september 2025.

M. Timor-Leste

Timor-Leste ansøgte officielt om ASEAN-medlemskab i 2011, og i 2022 indvilligede ASEAN-lederne i at blive optaget. I oktober 2025 blev Timor-Leste på det 47. ASEAN-topmøde officielt optaget i ASEAN som sin 11. medlemsstat.

EU's partnerskab med Timor-Leste er baseret på fælles forpligtelser til demokrati, menneskerettigheder og principperne om multilateralisme. Fælles aktioner fokuserer på fremme af økonomisk diversificering, økonomisk vækst og jobskabelse. EU støtter Timor-Leste i WTO's eftertiltrædelsesproces og efter landets tiltrædelse af ASEAN.

I overensstemmelse med Timor-Lestes strategiske udviklingsplan for 2011-2030 og EU's Global Gateway-strategi har EU afsat 85 mio. EUR i finansiering til partnerskabet med Timor-Leste for perioden 2021-2027. Initiativerne mellem EU og Timor-Leste fokuserer hovedsagelig på klimaændringer og vedvarende energi, digital omstilling, regeringsførelse, menneskerettigheder og handel.

I oktober 2025 undertegnede EU med støtte fra De Forenede Nationers udviklingsprogram en bidragsaftale på 3 mio. EUR, der lancerede Dalan Ba Digital-projektet i Dili, der har til formål at støtte landets digitale omstilling til en mere

effektiv, gennemsigtig og tilgængelig forvaltning. I november 2025 afholdt EU og Timor-Leste deres anden partnerskabsdialog under den nye partnerskabsaftale mellem Organisationen af Stater i Afrika, Caribien og Stillehavet og EU, kendt som "Samoaaftalen". Begge parter drøftede også Timor-Lestes potentielle tiltrædelse af den foreløbige økonomiske partnerskabsaftale, der er indgået mellem EU og flere østater i Stillehavet for at øge handels- og investeringsniveauet. EU og Timor-Leste afholdt deres anden "partnerskabsdialog" i henhold til Samoaaftalen den 24. november 2025 i Bruxelles. Begge parter understregede deres faste tilsagn om yderligere at uddybe og styrke deres partnerskab og opretholde den regelbaserede internationale orden med FN i centrum.

Timor-Leste er en af Asiens yngste nationer og fik international anerkendelse som et uafhængigt land i 2002. Landet er en halvpræsidentiel, repræsentativ, demokratisk republik, hvor premierministeren, i øjeblikket Xanana Gusmao, er regeringschef, og præsidenten, i øjeblikket José Ramos-Horta, er statsoverhoved.

Som et af de mindst udviklede lande nyder Timor-Leste godt af EU's EBA-handelsinitiativ. EU's samlede import fra Timor-Leste beløb sig til 2,9 mio. EUR i 2024, heraf ca. 60 000 EUR under EBA'en. Den samlede bilaterale handel i 2024 nåede op på 39 mio. EUR. EU er Timor-Lestes ottendestørste handelspartner.

Jorge SOUTULLO SANCHEZ / Samuel CANTELL
05/2026

5.6.10. STILLEHAVSOMRÅDET

Dette faktablad forklarer EU's forbindelser, partnerskaber og aftaler med 17 lande og tre oversøiske lande og territorier, der er associeret med EU, i Stillehavsområdet. Det indeholder nærmere oplysninger om partnerskaberne mellem EU og Australien, EU og New Zealand og mellem EU og de 15 lande, som EU har udpeget som østater i Stillehavet. Det drøfter også Europa-Parlamentets deltagelse i udviklingen af Samoaaftalen og dets interparlamentariske samarbejde med landene i Stillehavsområdet.

RETSGRUNDLAG

— Traktaten om Den Europæiske Union: Afsnit V (EU's optræden udadtil)

— Traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde: Afsnit I-III og V (fælles handelspolitik, udviklingssamarbejde og humanitær bistand, internationale aftaler)

— Rammeaftale mellem EU og Australien

— Partnerskabsaftalen om forbindelser og samarbejde mellem Den Europæiske Union og New Zealand

— Partnerskabsaftale mellem Den Europæiske Union og dens medlemmerne på den side og medlemmer af Organisationen af Stater i Afrika, Caribien og Stillehavet (OACSS) på den anden side (Samoaaftalen).

EU OG STILLEHAVSOMRÅDET

EU og Stillehavsområdet har langvarige forbindelser, fælles værdier og stærke økonomiske og handelsmæssige bånd. EU har udviklet partnerskaber i regionen med Australien, New Zealand, de 15 uafhængige østater i Stillehavet og regionens tre EU-associerede oversøiske lande og territorier (OLT'er).

EU, Australien og New Zealand er ligesindede partnere med fælles værdier og interesser. EU har udviklet tætte statslige forbindelser med begge lande og tætte forbindelser med deres respektive private sektorer inden for en lang række områder såsom klimaforandringer og katastrofeforebyggelse, regelbaseret verdenshandel, sikkerhed og udvikling, teknologisk forskning og menneskerettigheder.

EU's forbindelser med Stillehavsøerne har traditionelt været baseret på udviklingssamarbejde inden for rammerne af partnerskabet mellem EU og medlemmerne af OACSS. I de seneste år er disse forbindelser blevet udvidet til at omfatte andre sektorer som f.eks. miljø, god regeringsførelse, energi, klimaforandringer, fiskeri og menneskerettigheder.

A. Australien og New Zealand

1. Australien

EU og Australien har et langvarigt partnerskab, der går tilbage til 1960'erne. Grundlaget for de nuværende forbindelser er rammeaftalen mellem EU og Australien fra 2017, som har fokus på politisk dialog, sikkerhedsspørgsmål, internationalt samarbejde, økonomi og handel, retlige anliggender, kultur og uddannelse samt energi og miljø. Denne aftale trådte i kraft i oktober 2022.

Australien er en vigtig handelspartner for Den Europæiske Union. I 2022 var EU Australiens tredjestørste bilaterale handelspartner hvad angår varer, idet samhandelen med varer tegnede sig for et samlet beløb på 56,4 mia. EUR. Australien er EU's 18. største handelspartner, og EU's vigtigste eksportkategorier er maskiner og kemikalier. Australiens vigtigste eksportvarer til EU er mineraler, råstoffer og fremstillede genstande.

Siden 2018 har EU og Australien ført forhandlinger om en omfattende frihandelsaftale, som skal lette deres kommercielle handel. Den 15. forhandlingsrunde fandt sted i april 2023 i Bruxelles, men det lykkedes ikke parterne at nå frem til en aftale, navnlig om landbrugsprodukter. Den 31. august 2023 blev frihandelsforbindelserne genoptaget med en telekonference mellem Australiens handelsminister, Don Farrell, og EU's handelskommissær, Valdis Dombrovskis.

Et møde mellem Australiens og EU's ledere fandt sted i november 2022 med fokus på Ruslands angrebskrig mod Ukraine, de ændrede strategiske udsigter i den indopacifiske region, fremme af demokrati, retsstatsprincippet, menneskerettigheder og en regelbaseret multilateral orden, klimaforandringer, miljø og biodiversitet, opfyldelse af FN's verdensmål for bæredygtig udvikling, menneske- og arbejdstagerrettigheder, energi, digital omstilling og andre emner af fælles interesse.

I 2024 bekræftede EU sit politiske og økonomiske samarbejde på højt plan med både Australien og New Zealand. Der afholdes regelmæssige møder mellem EU og de enkelte lande på ministerplan og parlamentarisk plan for at drøfte sikkerhedsspørgsmål og en fælles indsats inden for bekæmpelse af klimaændringer og økonomisk og handelsmæssigt samarbejde. Det tog imidlertid nogen tid at genoptage forhandlingerne om frihandelsaftalen mellem EU og Australien. Den 1. april 2024 mødtes EU-kommissæren med ansvar for energi, Kadri Simson, med Chris Bowen, Australiens klima- og energiminister, og Madeleine King, minister for ressourcer og minister for Nordaustralien. Den 8. april 2024 mødtes kommissær Kadri Simson igen med minister Madeleine King i Canberra, og den 28. maj 2024 undertegnede EU's og Australiens ministre (Madeleine King og Don Farrell) et aftalememorandum om strategiske råmaterialer. Det direkte parlamentariske samarbejde blev genoptaget kort efter valget til Europa-Parlamentet, og den 2. december 2024 fandt det 43. interparlamentariske møde mellem EU og Australien sted i Bruxelles, efterfulgt af det 44. interparlamentariske møde i Canberra den 27. oktober 2025.

I marts 2026 afsluttede EU og Australien forhandlingerne om en frihandelsaftale. Aftalen vil fjerne over 99 % af tolden på EU's eksport til Australien med besparelser på op til 1 mia. EUR i årlig told for EU-eksportører. EU's årlige eksport forventes

at stige med 33 % i løbet af det næste årti med en forventet stigning i BNP på 4 mia. EUR frem til 2030. Aftalen vil også forbedre EU's adgang til kritiske råstoffer. Geografiske betegnelser for EU-varer vil også blive sikret, hvilket vil beskytte 396 alkohol-, landbrugs- og fødevareprodukter. Australien har imidlertid sikret en vis fleksibilitet med hensyn til visse geografiske betegnelser med en udfasningsperiode.

Frihandelsaftalen beskytter følsomme landbrugsmarkeder i EU, og EU forbeholder sig ret til at indføre beskyttelsesforanstaltninger for at forhindre overmætning. Australiens og EU's investeringer i bæredygtighed er også et centralt element i frihandelsaftalen. Dette omfatter en bindende forpligtelse til klimamålene i Parisaftalen og til at bevare biodiversiteten, bæredygtigt fiskeri og skovbrug. Desuden vil frihandelsaftalen liberalisere handel med og investeringer i varer og tjenesteydelser, der modvirker klimaændringerne, ved at fjerne tolden på vedvarende energi og energieffektive produkter.

I forbindelse med frihandelsaftalen indledte Australien og EU også formelt forhandlinger om Australiens tiltrædelse af Horisont Europa-programmet, EU's flagskibsfinansieringsprogram for videnskabelig topkvalitet og innovation på 93,5 mia. EUR. Dette vil styrke forsknings- og uddannelsessamarbejdet mellem Australien og EU. Australien er allerede aktiv i programmet, og australske forskere og organisationer bidrager til over 200 Horisont Europa-projekter vedrørende kritiske råstoffer, digital innovation, sundhed og ren energi. Fuld associering med Horisont Europa vil gøre det muligt for australsk forskning at få adgang til EU-finansieringsmuligheder.

2. New Zealand

Forbindelserne mellem EU og New Zealand reguleres i øjeblikket ved partnerskabsaftalen mellem EU og New Zealand om forbindelser og samarbejde (PARC), som blev undertegnet i oktober 2016 og trådte i kraft i juli 2022. Aftalen fremmer det bilaterale samarbejde ved at styrke den politiske dialog og forbedre samarbejdet om økonomiske og handelsmæssige anliggender samt inden for en lang række andre områder, lige fra innovation, uddannelse og kultur til migration, terrorbekæmpelse, bekæmpelse af organiseret kriminalitet og cyberkriminalitet samt retligt samarbejde.

Det første møde i Det Blandede Udvalg efter PARC's ikrafttræden fandt sted i februar 2023 og det andet den 27. maj 2024 i Bruxelles. Møderne havde fokus på udenrigspolitik, navnlig i forbindelse med Ruslands aggression mod Ukraine og Kinas ekspansion, sikkerhed, handel, forskning og innovation, bæredygtig udvikling, menneskerettigheder og retlige anliggender. Lederne glædede sig over afslutningen af forhandlingerne om frihandelsaftalen mellem EU og New Zealand og New Zealands associering med forskningsprogrammet Horisont Europa og undertegnelsen af en aftale om udveksling af personoplysninger.

EU og New Zealand arbejder tæt sammen om handelspolitik, bilateralt og inden for WTO som et regelbaseret handelssystem. I 2024 rangerede EU som New Zealands fjerdestørste handelspartner og tegnede sig for 6,6 % af New Zealands samlede eksport og 12,5 % af landets import. New Zealand og EU blev enige om at uddybe deres samarbejde vedrørende klimaforandringer, bl.a. gennem en dialog på højt plan om klima og landbrug, inden for rammerne af EU's strategiske dialog om landbrug. De bilaterale parlamentariske forbindelser udvikler sig fortsat, og disse fælles tilsagn blev

også drøftet på det 28. interparlamentariske møde mellem EU og New Zealand, der blev afholdt den 17. oktober 2024 i Bruxelles, og på det 29. interparlamentariske møde mellem EU og New Zealand, der blev afholdt den 21.–23. juli 2025 i Wellington.

B. Østater i Stillehavet

De 15 uafhængige østater i Stillehavet, som EU har et partnerskab med, er:

— Fiji, Papua Ny Guinea, Salomonøerne og Østtimor, der tilsammen tegner sig for 90 % af regionens landområde og befolkning

— 11 lande i Stillehavet, der sammen med Salomonøerne af FN er blevet udpeget som små udviklingsøstater i Stillehavet: Cookøerne, Kiribati, Mikronesien, Nauru, Niue, Palau, Marshalløerne, Samoa, Tonga. Tuvalu og Vanuatu.

De 15 uafhængige østater i Stillehavet har et samlet areal på 528 000 km² og er en del af OACSS. EU's forbindelser med de uafhængige østater i Stillehavet har fokus på udviklingssamarbejde, havforvaltning og klimaforandringer.

EU's strategi i forbindelse med de uafhængige østater i Stillehavet er fastsat i den fælles meddelelse fra 2012 med titlen "Mod et nyt udviklingspartnerskab mellem EU og Stillehavsområdet" og blev i 2021 ajourført ved EU's strategi for samarbejde i den indopacifiske region. På det tidspunkt blev strategien bygget på rammen fra Cotonouaftalen med OACSS-landene. I november 2023 undertegnede EU og OACSS officielt en ny partnerskabsaftale – Samoaaftalen. Samarbejde om handel og investeringer, udvikling og regionalisering er centrale aspekter i den nye aftale. Den omfatter en lang række områder såsom bæredygtig udvikling og vækst, menneskerettigheder og fred og sikkerhed med henblik på at fremme regional integration. Den midlertidige anvendelse af aftalen begyndte den 1. januar 2024. Aftalen udgør den nye retlige ramme og regulerer de politiske, økonomiske og samarbejdsmæssige forbindelser mellem EU og OACSS-medlemmerne i en periode på 20 år.

C. EU-associerede oversøiske lande og territorier

Der er 13 oversøiske lande og territorier (OLT'er), der er associeret med EU, og som ligger i forskellige dele af verden. Disse er ikke uafhængige nationer, men afhænger i varierende grad af tre EU-medlemsstater, som de har særlige forbindelser til – Danmark, Frankrig og Nederlandene. Tre EU-associerede OLT'er, der alle er knyttet til Frankrig, er beliggende i Stillehavsområdet: Ny Kaledonien, Fransk Polynesien og Wallis og Futuna.

D. Samoaaftalen

Samoaaftalen bygger på et fælles grundlag, der fastlægger de værdier og principper, som forener parterne. Desuden indfører den tre specifikke regionale protokoller for Afrika, Caribien og Stillehavet med henblik på at fremme regional integration. De regionale protokoller giver mulighed for at oprette selvstændige strukturer til uafhængig videreførelse af forbindelserne mellem EU og de tre forskellige involverede regioner (se 5.6.6). Aftalen fastsætter også en stærk parlamentarisk dimension med en permanent blandet parlamentarisk forsamling OACSS-EU, som varetager en klar, rådgivende rolle. For at afspejle den stærke regionale dimension i den nye aftale

omfatter den desuden tre regionale parlamentariske forsamlinger, som vil fungere selvstændigt og også have en klar rådgivende rolle.

Europa-Parlamentets holdning til udviklingen af Samoaaftalen kom til udtryk i tre beslutninger:

— beslutning om fremtiden for forbindelserne AVS-EU efter 2020 (af 4. oktober 2016)

— beslutning om de forestående forhandlinger om en ny partnerskabsaftale mellem Den Europæiske Union og Gruppen af Stater i Afrika, Vestindien og Stillehavet (af 14. juni 2018)

— beslutning om de igangværende forhandlinger om en ny partnerskabsaftale mellem EU og Gruppen af Stater i Afrika, Vestindien og Stillehavet (af 28. november 2019).

I disse beslutninger glædede Parlamentet sig over den overordnede struktur for samarbejdet mellem OACSS og EU og gentog betydningen af, hvor vigtigt det er med en parlamentarisk dimension i partnerskabet. EU er OACSS' femtestørste handelspartner i Stillehavsregionen med en handel til en værdi af 3,8 mia. EUR i 2024. Den økonomiske partnerskabsaftale (ØPA) mellem EU og Stillehavsområdet blev ratificeret af Parlamentet i januar 2011 og af Papua Ny Guinea i maj 2011. Fijis regering begyndte at anvende aftalen i juli 2014. Samoa tiltrådte også og begyndte at anvende aftalen i december 2018. Salomonøerne tiltrådte også og begyndte at anvende aftalen i maj 2020. Tonga, Niue og Tuvalus tiltrædelse af ØPA'en blev godkendt af Europa-Parlamentet i december 2024.

EU er den tredjestørste donor af udviklingsbistand til OACSS-landene i Stillehavsområdet efter Australien og Japan. EU's udviklingsbistand til Stillehavsområdet i perioden 2021-2027 beløber sig til ca. 750 mio. EUR (herunder bistand til OLT'erne i Stillehavsområde).

EU's instrument for naboskab, udviklingssamarbejde og internationalt samarbejde (et globalt Europa) trådte i kraft i 2021 og er blevet det vigtigste finansieringsinstrument for EU's samarbejde og udvikling med partnerlande under EU's langsigtede budget for perioden 2021-2027. Det inkluderer blandt andre instrumenter, Den Europæiske Udviklingsfond (EUF), som tidligere lå uden for EU-budgettet. Medtagelsen af EUF i Unionens budget vil styrke Europa-Parlamentets kontrolbeføjelser og bidrage til at styrke den offentlige legitimitet og politiske synlighed af EU's eksterne bistand som helhed.

De uafhængige østater i Stillehavet står over for store udviklings- og klimarelaterede udfordringer. Hvad angår klimaforandringer støttede EU og de små udviklingsøstater i Stillehavet indgåelsen af Parisaftalen under FN's 21. klimakonference (COP21) i 2015. Fiji havde formandskabet for den 23. klimakonference (COP23), som fandt sted i Bonn i Tyskland den 6.-17. november 2017.

Stillehavsøernes Forum, en politisk gruppering med 18 medlemmer, er en samtalepartner for EU for så vidt angår udviklingsfinansiering og handelsforhandlinger. Grupperingen omfatter: Australien, Cookøerne, Mikronesien,

Fiji, Kiribati, Nauru, New Zealand, Niue, Palau, Papua Ny Guinea, Marshalløerne, Samoa, Salomonøerne, Tonga, Tuvalu, Vanuatu, Ny Kaledonien og Fransk Polynesien.

Den Interparlamentariske Forsamling for Stillehavsområdet (PIPA) blev oprettet med undertegnelsen af Natadolaerklæringen i august 2025. Det er en regional sammenslutning af Stillehavsøernes parlamenter og lovgivende forsamlinger, der fremmer interparlamentariske kontakter og dialog, samarbejde og udveksling af erfaringer og viden mellem sine medlemmer. PIPA's hovedkvarter ligger i Tahiti, hvor den første generalforsamling finder sted i september 2026.

EUROPA-PARLAMENTETS ROLLE

Europa-Parlamentets forbindelser med henholdsvis Australiens parlament og New Zealands parlament går tilbage til 1979, hvor Europa-Parlamentets delegation for forbindelserne med Australien og New Zealand (DANZ) blev oprettet. Siden da har DANZ deltaget i regelmæssige interparlamentariske møder med det australske og det newzealandske parlament for at fremme forbindelserne med de to lande og drøfte spørgsmål af fælles interesse såsom landbrug, energi, miljø og klimaforandringer, udviklingsmæssigt og økonomisk samarbejde, videnskab og teknologi, handel, fremme af global og regional sikkerhed i Asien og Stillehavsområdet, terrorbekæmpelse og menneskerettigheder. Det 42. og seneste interparlamentariske møde mellem EU og Australien fandt sted i december 2022 i Bruxelles. Det 27. interparlamentariske møde mellem EU og New Zealand fandt sted i februar 2023 i Wellington og Christchurch.

For så vidt angår dets forbindelser med de andre Stillehavslande er Parlamentet, repræsenteret ved Europa-Parlamentets Stillehavsområdet-EU-delegation, som består af et lige antal repræsentanter for EU og Stillehavsområdet. Delegationens hovedopgave er at forberede møderne i Den Parlamentariske Forsamling Stillehavsområdet-EU, evaluere og følge op på Europa-Parlamentets aktiviteter, organisere møder med højtstående personer fra Stillehavsområdet og drøfte aktuelle emner i forbindelse med gennemførelsen af Samoaftalen. Det første møde i Den Blandede Parlamentariske Forsamling OACSS-EU (også med deltagelse af repræsentanter for Afrika og Caribien) fandt sted i Luanda, Angola, den 21. februar 2024 under temaet "En ny begyndelse for forbindelserne mellem OACSS og EU: På vej mod et menneskeledet partnerskab". I tilknytning til dette møde blev det konstituerende møde i Den Parlamentariske Forsamling Stillehavsområdet-EU afholdt.

Dette faktablad er udarbejdet af Europa-Parlamentets sekretariater og dækker delegationerne for forbindelserne med Stillehavsøerne og Australien og New Zealand. Yderligere oplysninger findes på webstederne for Europa-Parlamentets Stillehavsområdet-EU-delegation og Europa-Parlamentets Delegation for Forbindelserne med Australien og New Zealand.

Jonas KRAFT / Niccolò RINALDI
08/2026

© Dette dokument er udarbejdet af Generaldirektoratet for Unionens Interne Politikker og Generaldirektoratet for Unionens Eksterne Politikker.
Eftertryk til ikkekommercielle formål er tilladt på betingelse af kildeangivelse.